FRANCISCI JOSEPHI DESBILLONS,

E SOCIETATE JESU,

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBRI DECEM

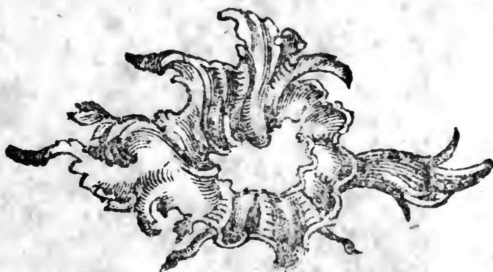
DILIGENTER EMENDATI.

POST EDITIONEM TERTIAM PARISINAM,

QUAM

SOLAM AUCTOR AGNOSCIT,

TERTIA IN GERMANIA.



CUM APPROBATIONE.



AUGUSTÆ VIND. ET FRIBURGI BRISG.
SUMPTIBUS FRATRUM IGN. ET ANT. WAGNER.
MDCCLXXVI.



PRÆFATIO.

GRATI, memorisque hominis officium eſt, omni cura providere, ut, quam operam ſuam favore fuiſſe publico exceptam reſciverit, hanc ipſam nova ſubinde opera, utcumque res poſtulabit, augeat atque perficiat. Cum igitur viderem Fabellas meas a viris approbari cum eruditis, tum in re omni literaria æſtimanda verſatiſſimis; atque alios Literatos complures, qui eas legiſſent, idem fere ſentire intelligerem: ſtatim in animum induxi, nihil prætermittere, quin liberalem, jucundamque iſtam benignitatem, quantum efficere meditando atque elucubrando poſſem, remunerarer. Quid autem præſtiterim, mox indicabo, poſtquam primum de hoc, in quo me exercui, fabularum genere pauca diſſeruero; ac deinde oſtendero, bene latine, his etiam temporibus, ſcribi aliquid poſſe, contra quam homines gentis noſtræ nonnulli, ingenioſi quidem, & eruditionis gallicæ non expertes, at ejusmodi quæſtionis ju-

dices minime idonei, existimarunt, ac pronuntiarunt.

I. Apologi, sive narrationes de animantibus, rebusve etiam sensu carentibus institutæ, & ad utilitatem hominum translatæ, omnes olim ab Æsopi nomine, qui inventor ipsarum vulgo habebatur, Æsopiæ Fabulæ dictæ sunt. Quintilianus (a) tamen hoc inventum Hesiodo, qui multo ante Æsopum vixit, tribuendum videri significat. Exstat revera de Accipitre & Aëdone fabella (b) Hesiodi. Sed altius repetere licet originem Apologorum, ipsisque etiam ab indubitabili veritatis ac sanctitatis omnis fonte arcessere dignitatem. Annis enim, postquam obierat Moses, circiter trecentis fictam de Arboribus regem sibi postulantibus fabellam sacri Codices (c) nobis offerunt.

Neque id redarguat animadversionis censoriæ severitas:

(d) Quod arbores loquantur, non tantum feræ.

Licet enim, semperque licebit ægras hominum mentes innocentibus jocis delenire, sensimque ad bonam appetendam frugem ludendo allicere. Fabellæ tamen ita fingendæ, contexendæquæ sunt, ut suas plerumque partes in iis Belluæ sustineant; quippe quæ propius absunt ab hominibus corporis animati similitudine.

Multa igitur possunt in hoc scribendi genere adhiberi, quæ falsa sunt. Nam, verbi gratia, Lupum & Agnum non modo loqui falsum est, sed naturæ etiam Lupinæ repugnat, illum in altercationem delabi, dum potens illecebra cogit, ut statim

(a) Institut. Orat. Lib. V Cap. XI.
(b) Oper. & dier. V. 201.
(c) Judic. Cap. IX V. 8. Apologi quoque sunt, qui leguntur Reg. Lib. II Cap. XII V. 1. Cap. XIV V. 5. Lib. IV Cap. XIV V. 9, ac sæpius in sanctis Evangeliis.
(d) Phædr. Lib. I Prol. V. 6.

tim in prædam irruat. Tunc autem feritas ejus cohiberi, & quasi suspendi fingitur. Quo dato, jam eos sermones, quos Phædrus & Fontana referunt, Lupum inter & Agnum haberi verisimile est.

CETERUM Scriptor Fabellarum diligens

(e) Reddere personæ scit convenientia cuique.

Et ab ista lege si qui recesserint, vix eos & suavitas narrationis, & præceptionis utilitas excusant. Quapropter Critici quidam, paulo forte rigidiores, id approbari sibi non posse dixerunt, quod apud Phædrum (f) Vacca, Capella, Ovis, & Leo non modo societate jungantur, ac venentur simul; sed captum etiam Cervum partiri velint. Prædam totam, ait Phædrus, Leonis improbitas abstulit. At singulæ partes quid, inquiunt illi, juvare socias poterant, quæ carne non vescuntur? Verumtamen hæc, & alia hujuscemodi nonnulla, quæ Phædro, quæ Fontanæ (g) minime absurda visa sunt, adduci ego certe non possum ut improbem. Neque, opinor, poema quodlibet tam severe accipiendum est, ut expendatur, an delectare (h), an prodesse etiam debuerit, postquam utrumque præstitit.

QUÆ quidem duæ res maxime requiruntur, ut laudem fabellæ suam obtineant. Eas ergo necesse est continere nihil, quo virtus, pudor, honestas possint offendi. Quam legem Phædrus, ex ipsa apologorum natura emanantem, quod bis, terve neglexit: illud miserrimis ævi Tiberiani, quo vixit, corruptelis imputo. Fabellam vero de legatis (i) Canum ad Jovem, quæ tota putida est &

(e) Horat. Art. Poet. V. 316.
(f) Lib. I Fab. V.
(g) Lib. I Fab. VI &c.
(h) Horat. Art. Poet. V. 333.
Aut prodesse volunt, aut delectare Poetæ,
Aut simul & jucunda, & idonea dicere vitæ.
(i) Lib. IV Fab. XVII.

inficeta, ſcriptoris elegantiſſimi fetum eſſe, cum ipſa ratio, tum ſcriptura veterum Codicum ineptiſſima credere me vix ſinunt.

DEINDE oportet ſtili ſuavitate apologos eſſe commendabiles. Quod eveniet, ſi comprehenſio verborum omnis laborioſa repudietur; adhibeatur autem elocutio pura, nativi leporis plena, ad narrationem dilucidam, brevemque, id eſt, circuitione vana carentem, accommodata; demum feſtivitas quædam, minus arguta, quam ingenua, cum ſimplicitate ſermonis perpetua conjungatur.

HANC porro ſcribendi rationem, ſtudio forte inutili incenſus, cum in fabellis repræſentare percuperem; nuncque Phædrum, nunc Fontanam, ſummos ambos artifices, inſpicerem: hic ad extremum videbatur mihi tam plenus, tamque perfectus, ut me deterreret, ne lingua gallica auderem propoſitum exſequi: at ille, præterquam quod fabellas nobis haud ita multas reliquit, habet præterea nonnullas, quæ noſtrorum temporum ingeniis parum conveniunt: atque ut id, quod ſentio, magis forte candide, quam prudenter, aperiam; fatebor, me, dum iſtas Auctoris ceteroqui politiſſimi fabellas attente perpenderem, etiamque commentariis illuſtrarem, animadvertiſſe, deeſſe pleriſque nonnihil utilitatis illius, qua præditum tale eſſe debere ſcribendi genus, modo ſignificavi. Itaque Phædrum minore mihi cum periculo, quam Fontanam, eligendum eſſe credidi, cujus inſtitutum perſequerer:

(k) Nec hæc invidia, verum eſt æmulatio.

II. AT quid moræ eſt, quin turba eruditulorum hic mihi reclamitet, contendatque, hominem gente Gallum latine ſcribere, id certe eſſe periculoſiſſimum? Ego vero rationem eorum omnem facile, uti ſpero, breviterque refutabo.

TENE-

(k) Phædr. Lib. II Epil. V. 7.

TENEMUS, inquiunt, in manibus ſcriptores nonnullos exterarum gentium, qui poſtquam præcepta grammaticæ gallicæ omnia diligenter didicerunt, gallicosque Auctores optimos quosque ſtudioſiſſime legerunt, ſcribere gallice auſi ſunt: riſumque nobis ad extremum excitarunt. Igitur (ſic enim colligunt) quæcumque hominum recentiorum opera latine ſcripta laudantur maxime; ea ipſa Auctores antiqui irriderent, ſi reviviſcerent.

AT primum intelligere adverſarios noſtros cupio, quantum ſit latinam inter gallicamque linguam hoc diſcrimen; quod verborum illa ad concentum, qui judicatus fuerit optimus, diſponendorum libertate commodiſſima gaudeat: hæc contra ſit ſerva legum (1) perpetuarum, quibus oportet omnes voces ita gubernari, ut non poſſint recedere vel leviſſime de ſtatione præſcripta, quin faciant offenſiunculam. Unde evenire prope neceſſe eſt, ut,

 qui

(1) Iſtis legibus, quas ignorat Latinitas, hic mihi per ipſam obtemperare parumper licuit: tantam illa videlicet noſtram eſſe vult ſcribendi libertatem, quantam requirit adhibenda ſtili varietas, quantamque ſenſus aurium doctus ac delicatus poſtulat. Cujus quidem libertatis afferri ex Auctoribus optimis facile poſſent exempla; quibus eædem ſententiæ omnibus fere modis expreſſæ demonſtrarentur. Tantum notabimus, ſic locutum eſſe Terent. Adelph. Act. V Sc. IX V. 3.

Judico Syrum fieri eſſe æquum liberum. . . . Iſtum Liberum?

Sic locutum Ciceronem, de finib. bon. & mal. Lib. V Cap. I. *Venit mihi Platonis in mentem.* Sic locutum Horatium, Lib. II Sat. I V. 60.

Quisquis erit vitæ, ſcribam, color.

Jam vero qui ſcripſiſſet:

Judico æquum eſſe Syrum fieri liberum. . . . Iſtum Liberum?

Qui ſcripſiſſet: *Platonis mihi venit in mentem.*

Qui ſcripſiſſet:

Scribam, quisquis erit vitæ color.

Is certe latine ſcripſiſſet. Hinc autem concludendum illud ipſum relinquimus, quod pluribus argumentis explicare ſuperſedemus.

qui linguam gallicam commoratione apud ipſos Gallos diutina, & exercitatione longa propriam ſibi quodammodo non reddiderit, at ex ſolis libris perceperit; is in opere præſertim paulo longiore mendis interdum ridiculis illam inficiat.

TUM deinde velim conſiderari, quid Paulus Manutius, quid Marcus-Antonius Muretus, (ut alios complures omittam) legendo atque imitando Auctores latinitatis optimos, profecerint. Hic Epiſtolas, ille Orationes, ſumma ambo cura atque induſtria, ſcripſerunt. Quid porro contigit? utrumque fetum annis abhinc ducentis eruditi Lectores evolverunt, & admirati ſunt: Critici ſagaces excuſſerunt; & qui latinitatem in plerisque argenteæ, quam vocant, ætatis Scriptoribus paulum a ſtatu priſtino declinantem animadverterant, vix quidquam, quod non ætatem auream omnino redoleret, in hac omni ſcriptione deprehenderunt. Neque objiciendum nobis eſt, illam ipſam non idoneorum eſſe judicum approbationem; quippe qui tam errare in dijudicanda latinitate, quam iſti in latine ſcribendo, potuerint: in re enim hujuſcemodi, quæ rationem hominum ac diligentiam minime ſuperat, errari univerſe totis ducentis annis, veriſimile non eſt. Quod ut confirmetur exemplis, nonne hos intra ducentos annos ſtilus Lipſianus, quem ſtatim amplexati ſunt imitatores peſſimi complures, mox a peritis judicibus recte damnatus eſt? nonne Thuanum, nonne Stradam, nonne alios, qui tantis primum laudibus excepti fuerant, poſtmodum animadverſum eſt, non eſſe latinitatis auctores vel ſatis ingenuos, vel etiam ſatis accuratos? Atque, ut meamet ipſe vineta cædam, nonne has fabellas, quas properanter nimis, parumque conſiderate, ſemel atque iterum paſſus fueram prodire in lucem, recognovi demum, & nunc offero meliore, ut opinor, ſtilo retractatas a maculis

culis etiam vindicatas nonnullis, quas incuria nostra fuderat? Verum Mureti, Manutiique opera modo laudata, cum suffragationibus peritorum omnium tam diuturnis comprobata sint, bene latina esse, fatendum est.

POSTREMO si quis vulgarem gentis alicujus exteræ linguam, sola librorum ope adjutus, optime didicerit; ille certe, linguam latinam eadem via perdisci posse, tali exemplo demonstraverit, maxime, si qua duas inter linguas istas cognatio peculiaris intercesserit. Atqui Menagius, hanc viam secutus, ad tantam linguæ Italicæ, cui cum Latina similitudo singularis est, cognitionem pervenit, ut eam quamvis usurpare colloquendo (m) nesciret, scriptis tamen expresserit accurate, doctisque etiam commentariis illustraverit. Legere me quidem memini apud Auctorem Gallum nescio quem, versiculos Menagii nostri Italicos ab hominibus Italis (n) irrideri. Ego vero facile concedam, ejus argutias, omnemque poeticam facultatem non valde probari: at linguæ imperitiam non magis in ipso irrideri puto, quam in Francisco-Seraphino Regnerio, homine itidem Gallo, cujus redditum versibus Italicis Anacreontem ultro laudant Itali, fatenturque stilo esse suavissimo concinnatum. Nihil, opinor, prosit refellere pluribus homines malevolos, qui studiis nostris adversantur. Ex dictis facile colligent æqui judices, bene latine his etiam temporibus scribere eos posse, qui ad percipiendam veteris illius optimæ Romanæ linguæ vim atque copiam paulo benig-

 nius

(m) Menagiana, Tom. II pag. 95. Edit. 1715. *Les Seigneurs Italiens qui me font l'honneur de me venir voir, sont étonné de ce que je ne parle pas Italien, sçachant les ouvrages que j'ai fait imprimer dans leur langue, & que j'en ai même donné les origines.*

(n) Auctor fama celebratissimus, qui ævum Ludovici XIV commentatus est, aliter sentiebat; sic enim de nostro Menagio loquitur; *Ses vers Italiens sont estimés même en Italie.*

nius a natura informati, ſeſe in hac palæſtra diligenter execuerint.

III. Nunc dicam, quid efficere conatus ſim, ut eruditi Lectoris approbatione non indignam editionem hanc noſtram redderem. Primum in recognoſcendis & caſtigandis prioribus quinque harum fabellarum libris operam ſane magnam poſui. Plurimos verſus, qui vel nimis abjecti, vel paulo aſperiores viſi ſunt, ad aliquam ſpeciem, numeroſque molliores, quantum ſivit propoſiti ſimplicitas, adduxi. Latinitatis formam ſub regulas pure & emendate loquendi exquiſitiores paſſim redegi. Nonnullas voces minus latinas, minus proprias, minus aptas ad conſuetudinem Veterum, minusve hodie uſitatas amovi; feliciores in eorum locum ſubſtitui. Sententias ipſas, aliquando non ſatis inter ſe cohærentes, copulationibus idoneis continuavi. Quædam a me etiam ſunt interdum adjecta, quæ, ut probabilior exiſteret apologorum veritas, requiri videbantur: quædam viciſſim, quæ eſſe plane ſupervacanea judicabam, ſublata ſunt.

Talis autem laboris moleſtiam cum ſuſcipere paulum refugerem, viri aliquot exculti politioribus doctrinis mihi ſtimulos admoverunt: quorum unus, eruditione inſignis, magnumque Academiæ Pariſienſis ornamentum, eo me honore dignatus eſt, ut meas fabellas attente perlegeret, Criticum ageret in re tam levi, utiles demum animadverſiones mecum perbenigne communicaret.

Ego vero ſic undique excitatus, non tantum hos fabellarum priores quinque libros emendavi, ſed alteros quinque compoſui: quos quidem cum aliis etiam quibusdam muſæ noſtræ luſibus, nunc primum in lucem emitto. Præterea Scriptores indicavi quamplurimos, a quibus materiam eamdem, aut prope eamdem, quam mihi ſumpſi, tractatam fuiſſe

fuiſſe comperi: notationesque grammaticas, aliquando etiam hiſtoricas, ex Auctorum veterum ſelectis teſtimoniis plerumque conflatas, appoſui. Quæ omnia ſub aſpectu legentium ad imas quasque paginas, de prudenti hominum peritorum conſilio, ſubjeci, majorem hanc ipſe ratus opportunitatem fore, quam ſi ad calcem rejicerentur. Itaque munus hoc pacto ſatis amplum, ni fallor, ſatisque ſolidum, ex nimium tenui, nimiumque levidenſi munuſculo, benevolis Lectoribus confeci. Opus omne duas in partes diſtribui: quæ tamen, quamvis utralibet ſingulatim totum id, quod jam antea edideram, magnitudine ſuperet, facile poterunt in unum volumen compingi.

QUAS autem fabellas fuiſſe jam ab aliis concinnatas ſignifico, eas mihi plerumque more modoque meo diverſo proprias feci. Nam ſi quasdam veteres Æſopicas, Æſopi ingenio dignas; quasdam Gabrielis Jaïi; nonnullas Henrici Richerii; ſatis multas Joannis Fontanæ, a quibus, quam minime poſſem, mihi recedendum eſſe intelligebam, exceperis: ceteras fere omnes (ut latine & ingenue loquar id quod ſentio) non modo figuravi, & expolivi; ſed adduxi etiam ad rectum ordinem, atque interdum ſub poteſtatem ſenſus ipſius, qui dicitur communis, redegi. Quod porro Fontanam non ubique veſtigiis ipſius perſequi conatus ſim; & quod fabellas ejus tam raro fidus interpres reddiderim: nemo id vertere mihi vitio debet. Non ita ſum obdureſcere ſolitus ad ingenuam Gratiarum feſtivitatem, ut opus, quod ipſæ concinnaverint, non admirer. Fontanam ergo excellentiſſimum eſſe apologorum ſcriptorem, & probe intelligo, & ultro prædico. At quemadmodum permulti ſunt urbanitatis latinæ flores, qui nullis effingi accurate poſſunt coloribus gallicis; ita ſæpe latini colores nulli ſuppetunt adeo molles, ut venuſtates Fontanæ gallicas repræſentare valeant. Nimirum varias linguas docti-

ctrina, prudentia, usus, exercitatio variis opibus facile augent ac perficiunt: has autem universas opes, id est, vim atque copiam prope infinitam conferri simul in unam aliquam linguam, non sinit ipsa, sive providentia divina, sive humanæ naturæ infirmitas.

„OPERÆ pretium me facturum esse credidi, „si pauca de fabellarum scriptoribus, qui passim in hoc „volumine citantur, commemorarem; ac recensio„nem quamdam instituerem. Quidquid id est, ac„cipi in optimam partem cupio.„

ÆSOPUS, natione Phryx, conditione servus in libertatem ab Idmone quodam vindicatus est. Dicitur in Eusebii chronico interemptus anno primo olympiadis quinquagesimæ quartæ. Sed hanc notationem temporis evertunt, quæ a Plutarcho memorantur in libro de sera Numinis vindicta, missum Æsopum fuisse Delphos a Crœso Rege, apud quem florebat: Crœsus enim anno tantum quarto olympiadis quinquagesimæ quintæ, annis fere ante Christum natum 557 regnare cœpit. Fabulæ sub ejus nomine exstant hodie 297, quarum 136 primum anno 1610 e Bibliotheca Palatina prodierunt. Plura autem de ipso vide a nobis commemorata Fab. Prol. Lib. VII & VIII.

LOCMANUS Thomæ Erpenio, qui fabellas ejus edidit, videtur eodem fere, ac Æsopus, tempore vixisse. Imo eruditi viri complures, quibuscum ipse Erpenius non multum dissentit, eumdem, qui Græcis Æsopus fuit, Persis habitum esse Locmanum existimarunt. Dicuntur fabellæ istæ e Persica lingua in Arabicam elegantissimo stilo fuisse conversæ. Satis quidem facetæ, satisque simplices ex interpretatione latina demonstrantur plerumque: at interdum sententias vel insulsas, vel parum probabiles exhibent. Numero sunt omnino triginta septem: quarum decem & octo Tanaquillus Faber,

Cado-

Cadomensis, versibus latinis senariis reddidit, vel potius amplificavit; atque auxit quidem laude non mediocri; quanquam est ejus ratio narrandi paulo verbosior. Obiit autem Faber Salmurii die 12 Septembr. an. 1672, ætat. 57, vir præditus ingenio peracri, variaque & exquisita doctrina instructus.

PHÆDRUS, forte servus, gente autem non Thrax, ut vulgo traditum est, at Macedo, ut equidem reor, & in nova fabularum ejus editione, brevi forsan proferenda in lucem, demonstrare mihi videor, in ea Pierii montis parte, quæ ad Macedoniam pertinet, natus est. Vixit temporibus Octavii Augusti; quo donante, libertatem recepit, Romæ puer admodum latinis literis eruditus est. Postea genio suo, paulum maligno, vafroque, nimium indulgens, calamitates sibi illas facile arcessiverit, quarum historiam narramus, Prol. Lib. X. Accusatori suo Sejano superstes, adhuc sentiebat non parum abesse, quin fieret senio debilis. Infortunio edoctus, suppressisse fabellas suas videtur. Postmodum amico cuidam inertiam ejus increpanti, grandiorem ætatem suam excusavit. Itaque ad annum Christi 43 facile pervenerit; quo anno Seneca ad Polybium scribens, fabulas Phædri nostri non sibi fuisse cognitas indicat. Sunt enim a morte Sejani ad hoc usque tempus anni non amplius duodecim. Jam ergo mirandum tantopere non est, quod Seneca vel prorsus nesciverit, vel sic fuerit locutus, tanquam nescisset, an *Fabellas & Æsopeos logos* Phædrus unquam tentasset.

APHTONIUS Sophista, sive Rhetor, Antiochensis, sub finem secundi, aut initio tertii post Christum natum sæculi floruisse creditur. Ejus fabulæ, numero quadraginta, græce & latine una cum ejusdem progymnasmatis sæpius editæ sunt. Has autem separatas in suam collectionem Apologorum compegit, suisque castigationibus illustravit

Neve-

Neveletus. Stilo ſatis eleganti conſcriptas, ratione etiam ordinis, ac diſpoſitionis ſatis idonea præditas inveni.

RUFUS Feſtus Avienus, qui librum de oris maritimis carmine ïambico ſcripſit, qui Dionyſii Afri deſcriptionem orbis, Aratique Phœnomena verſibus hexametris expreſſit, an Anienus, vel Abienus, vel Avianus, vel denique (ſic enim variant manuſcripti codices) Anianus ille ſit, cujus exſtant Fabulæ Æſopicæ quadraginta duæ elegis expreſſæ, non ſatis compertum eſt. Horum tamen omnium unus idemque auctor apud pleroſque Criticos habetur Rufus Feſtus Avienus. Quo autem ſæculo vixerit, qua ſit domo, vel gente oriundus, non magis liquet. Illum enim floruiſſe dicunt alii Diocletiani, alii Antonini Pii, vel Hadriani temporibus, neque teſtimonium ullum, ullamve rationem idoneam ſubjiciunt. Jacobus autem Sponius cum Romæ in Villa Cæſarini reperiſſet Feſti Avieni Proconſulis epigramma in ſuimet ipſius memoriam compoſitum, atque in marmore inſcriptum, vulgavit, & Avieni noſtri fetum eſſe pronuntiavit (o). Deam porro Nortiam veneratur auctor hujus Epigrammatis; & ſe Vulſinii (quod nunc eſt Italis *Lagodi Bolſena*) natum declarat. Tum colligendum erit floruiſſe hunc ante annum Chriſti 378: quo anno Valens imperator flammis exſtinctus eſt: Suidas enim Feſtum Avienum memorat a Valente miſſum in Aſiam fuiſſe Proconſulem. At Petrus Melian Hiſpanus, qui Avieni noſtri opera, quæ ſuperſunt, collegit, & anno 1634 Madriti edidit, ſatis recte ex eo, quod Auctor, libro de Oris maritimis vers. 83 & 180 fretum Gaditanum, Malacæque portum ad ſuam pertinuiſſe gentem indicet, Hiſpanum eum fuiſſe concludit. Præterea Luitprandi Ticinenſis Diaconi verba refert, me-

(o) Jac. Spon. Itiner. Tom. II pag. 148, & Lib. de ignotor. Deor. aris, pag. 41 & ſeq.

memorantis, Avienum nostrum *virum catholicum, & Hispanum, civemque Eborensem, in Hispaniæ Carpetania* (quæ hodie Talavera de la Reyna vocitatur) *eodem* (p) *& die & anno quo sanctus Augustinus ascendit ad Cœlos, obiisse.* Et hæc quidem cum Aurelii Theodosii Macrobii ætate aptissime conveniunt; quem esse illum ipsum Theodosium, cui suas Avienus Fabellas dedicat, plerique Critici existimant. Disceptationem suscepisse de tali Scriptore tam molestam me prope pœnitet. Ejus enim fabellas quis peritus & incorruptus Judex, si diligenter examinet, non fateatur, esse plerumque inficetas; interdum contra leges metricas, sæpe contra elegantiam atque proprietatem latini sermonis repugnare; multo sæpius artificio, sive ordinandi res prudenter aptisque verbis connectendi ratione indigere; neque dignas esse, quas Petrus Crinitus, Caspar Barthius, Philippus Brietius, aliique tam benigne laudarent?

GABRIAS, qui & Babrias, & Babrius ab aliis nominatur, apologorum Versibus græcis *choliambicis* sive *scazontibus* expolitorum libros, ut refert Suidas, decem confecerat. Sed qui hodie apologi sub ejus nomine circumferuntur, ii omnes, excepto uno, scripti sunt versibus ïambicis. Memorat Vossius, hos in quibusdam codicibus manuscriptis adscribi Ignatio Diacono: quod & ante Vossium se comperisse declaravit Fabius Paulinus. Is ergo fuisse mihi videtur Ignatius ille Diaconus, qui Tarasii Patriarchæ Constantinopolitani vitam memoriæ mandavit. Ibi enim num. 56 narrat se a Tarasio initiatum rite faciendis trimetris, tetrametris, trochaicis, anapæsticisque, & heroicis versibus. Trimetri autem versus iidem sunt qui vulgo ïambici vocantur. Porro hunc Auctorem non multo post annum Christi 806 scripsisse Tarasii vitam comperio. Nunc ut non-

(p) Anno 430 die Aug. 28.

nonnihil de fabellis dicam, quas ab eo retractatas eſſe puto: has animadverti inſcite admodum tetraſtichis, ſive quatuor verſibus, ſingulas includi, vel potius conſtringi plerumque ac ſuffocari.

SEB. Gottofr. Starchius ſpecimen ſapientiæ Indorum veterum græce primus edidit Berolini anno 1697; interpretationemque latinam adjunxit. Liber eſt colloquiis Belluarum inter ſe politicis, ſtudio ſane parum ſolerti inſtitutis, refertus. Hunc annis ante Alexandrum magnum trecentis ex Indico ſermone in Arabicum fuiſſe converſum teſtatus eſt Abrahamus Echellenſis: ego vero convictum ſuſpicor a Simeone Setho Græculo, qui anno Chriſti, circiter 1100 vivebat. Ibi certe Monachorum & Eremitarum creberrima fit mentio; novique Teſtamenti quædam ſententiæ adhibentur, quæ venire in mentem priſcorum Arabum, Indorumve non potuerunt. Ceterum pravo ac nonnunquam barbaro ſtilo opus omne pertextum eſt: fabellas tamen ſatis recte compoſitas tres, quatuorve continet. Liber Pilpæi Indi ab iſto non multum diſcrepat.

SUB Sancti Cyrilli nomine apologos morales edidit Balthaſar Corderius Viennæ Auſtriæ, anno 1630. Nunquam illos, niſi hoc ipſo latino ſermone plane barbaro, qui exhibetur, ſcriptos fuiſſe exiſtimo. Auctor eorum ineptus non vixiſſe niſi poſt ſæculum decimum ſecundum videtur.

ANONYMUS ab Iſaaco-Nicolao Neveleto una cum Æſopo, Aphtonio, Gabria, Phædro, Avieno, Laurentioque Abſtemio editus Francofurti anno 1610, jam antea, nec ſemel, at mendoſiſſime prodierat. Scriptor eſt incurſione verborum ac ſententiarum importuna horridus; dicacitatis appetens, ineptiarum prodigus, aliquando tamen ridicule facetus, ac prope ingenioſus. Alii dictum hunc nomine Romulum, alii vocatum Salonem, & gente

Par-

Parmenſem fuiſſe volunt: vixiſſe autem ſeculo decimo tertio opinatus eſt Bernardus Moneta: ego vero parum id omne intereſſe rei literariæ exiſtimo.

RIMICIUS, Guilelmus Hermanus, Hadrianus Barlandus, ac Laurentius Valla, omnes, præter Vallam grammaticum illuſtrem, plane incogniti, fabellas Æſopicas partim e græcis latinas fecerunt, partim e ligato ſermone in orationem ſolutam tranſtulerunt. Has autem collegit Robertus Stephanus, & una cum priore Laurentii Abſtemii Hecatomythio, at paulum decurtato, in lucem emiſit anno 1529. Sordida eſt iſta farrago, ſed aurum continet.

LAURENTIUS Abſtemius ſeculo poſt decimum quinto exeunte florebat. Fabellas 198, quarum primam partem Hecatomythium vocavit, ſermone ſcripſit latino ſoluto. Stilum adhibuit ſimplicem, ſæpe optimum, aliquando nimis abjectum ac prope barbarum. Quasdam etiam narrationes jocis honeſtis inſeruit homine chriſtiano atque ingenuo prorſus indignas.

GABRIEL Faernus Cremonenſis, bonus poeta, Criticusque inſignis, bene de Terentio meritus, obiit Romæ die 17 Nov. an. 1561. Centum fabulas vario carminum genere explicatas moriens reliquit. Quæ figuris in ære inciſis elegantibus adornatæ prodierunt Romæ anno 1564, atque Carolo Borromæo Cardinali ſanctiſſimo dedicatæ ſunt. Has longo poſt tempore vir, ut accepi, non illiteratus, nomine Mayolus, in libros quinque diſtributas anno 1697 Pariſiis edidit. Cujus quidem editionis inſcriptio talis eſt: *Phædrus alter, ſeu Gab. Faerni Cremonenſis fabulæ ex Æſopo aliisque priſcis Auctoribus, Pii IV Pont. max. hortatu ſcriptæ, & juſſu editæ anno 1564, nunc primum in Gallia, novoque ordine prodeunt, ad uſum Scholarum accommodato.*

JOACHIMUS Camerarius anno 1500 Pabepergæ, ſive Bambergæ in Franconia natus eſt; Lipſiæ autem anno 1574 de vita deceſſit, relictis variæ literaturæ innumerabilibus monumentis minime contemnendis; inter quæ non poſtremo loco habendæ ſunt Æſopicæ fabulæ, plures quingentis, ab ipſo cura magna atque diligentia undique collectæ, & ad latinitatem uuiusmodi, eamque ſatis puram, redactæ. Theſaurus ille eſt apologorum uberrimus, & ab omnibus, qui res amant ejusmodi, ſtudioſe comparandus, quamvis multa non ſatis ſcite excogitata, quædam etiam prorſus inepta contineat.

PHILIBERTUS-Hegemon *Guide* Cabillonenſis anno Chriſti 1595, ætatis autem ſuæ 60, fato functus eſt. Fabellas viginti duas gallicis verſibus ſcripſit parum quidem eleganter, parumque docte, ita tamen, ut in eo ſimplicem illam veterum poetarum noſtratium non injucundam narrandi rationem agnoſcere liceat. Ille autem in meis notationibus Philibertus Hegemon, omiſſo vero nomine, ideo appellatus eſt, quia non aliter in ſuis opuſculis appellari ipſe voluit: quæ opuſcula cum nequaquam obvia ſint, inſcriptionem eorum en legendam offerimus: *La Colombiere & maiſon ruſtique de Philibert Hegemon, de Châlon ſur Saone: contenant une deſcription des douze mois & quatre ſaiſons de l'anneé: avec enſeignement de ce que le Laboureur doibt faire per chacun mois. L'Abeille françoiſe du même Autheur: ſes fables morales, & autres poëſies: & les louanges de la vie ruſtique, extraites des œuvres de G. de Saluſte ſieur du Bartas. A Paris chez Robert le Fizelier.* 1583 *in* 8. *pag.* 150

JACOBUS Regnerius Bealni in Burgundia natus eſt die 6 Januar. an. 1589, patre Benjamino Regnerio cauſarum patrono. Literis excultus, pueros nobiles cuſtos ac præceptor, pacta mercede, rexit, inſtituitque. Deinde operam corrigendis libris apud Typo-

Typographum locavit. Medicam denique artem propriam ſibi aſſumpſit: cujus artis doctor eſt nuncupatus Cadurci die 3 Decemb. an. 1624, eamque demum in fortunam devenit, ut inopia perditus, variisque morbis, & calamitatibus aliis permultis conſumptus periret die 16 Jun. anno 1653. Apologos ille Divione an. 1643 centum edidit; quos diſtribuit partes in duas, atque Phædrios inſcripſit. Longe quidem Regnerius noſter ab auctore optimo, quem ſibi propoſuerat imitandum, receſſit: ſæpe enim & verba & res ipſas male temperat, ſtilumque etiam aliquando non ſatis latinum adhibet: narrandi tamen jocandique ratione utitur plerumque non inficeta; ſpecimenque nativi cujusdam leporis interdum expromit.

JOANNIS Fontanæ fabellas qui neſcit, barbarus eſt; qui legit, nec amat, nec ſentit ingenii excellentis monumentum eſſe pulcherrimum; is profecto feſtivitatem ipſam atque venuſtatem ne de facie quidem novit.

SEX fabellarum libros Fontana jam ediderat, cum Antonius *Furetiere* Pariſinus apologos quinquaginta ſcripſit, vulgavitque anno 1671, at infelici prorſus eventu: quippe quos oblivione vivus vidit obrutos ſempiterna. Annis ab eorum interitu viginti ſeptem mortuus ipſe eſt poſt annum ætatis ſuæ octavum & ſexageſimum.

ISAACUS *de Benſerade* Normannus anno 1691 obiit nonagenarius. Fabulas Æſopicas fere ducentas, totidem tetraſtichis incluſas, anno 1678 publicarat. Quam legem tetraſtichorum iniquiſſimam ſi non imprudenter ſibi ipſi impoſuiſſet, rem exſecuturum illum fuiſſe longe felicius, ex eo licet conjicere, quod plerumque, ubi materia ſpatium liberum habebat, verſibus hanc polivit lepidiſſimis.

ÆGIDII Menagii Andegavi, Parisiis anno 1692 demortui, fabellæ exstant latinæ quinque inter varia ejusdem carmina, non illepidæ, stiloque satis accurato conscriptæ.

JOANNES Commirius Turonensis migravit e vita Parisiis anno post partum virginis 1702, cum annum ipse ætatis suæ septimum ageret ac septuagesimum. Non alium invenio apologorum scriptorem latinum, qui plus leporis ac festivitatis adhibuerit. Affluentem sermonis copiam paulo severius coercuisset; maluisset videri simplex, quam ingeniosus: maculas etiam nonnullas, quas incuria fuderat, studio diligentiore delevisset: illum ego certe Phædrum alterum longe verius, quam Faernum, qui paulo quidem simplicior est, at multo minus elegans, appellandum esse judicarem.

EUSTACHIUS *Le Noble* Campanus Parisiis anno 1711 mortuus est. Fabellas ducentas conscripsit, quas singulas non modo versibus gallicis omnino sex, at latino etiam disticho complexus est, labore profecto puerili ac minime necessario. Has tamen inter latinas nonnullæ, inter gallicas autem multo plures occurrunt, quas esse pretii alicujus haud negaverim. Sed & comœdiam ille Æsopicam, apologis non inelegantibus refertam, concinnavit, exemplum Edmundi *Boursault* Burgundi, Parisiis anno 1701 mortui, secutus: qui, data ejusmodi comœdia anno 1690, magnos plausus, nec indebitos, excitaverat.

GABRIEL-Franciscus *Le Jai* Parisinus obiit anno Christi 1734, ætatis suæ septuagesimo septimo. Confecerat labore & industria non inutili, ediderat que Parisiis an. 1725 Bibliothecam Rhetorum: cujus primum volumen, pag. 739-755, scriptas oratione soluta fabellas triginta sex; alterum pag. 739-758, versibus senariis explicatas viginti quatuor

tuor exhibet. In hiſce porro fabellis, prioribus præſertim, multa eleganter, nonnulla etiam facete atque ingenioſe concinnata reperiuntur.

HENRICUS Richerius Normannus Pariſiis, anno 1748 die 12 Martii, de vita deceſſit ſexagenario major. Quamvis ille conatu aliquando minus felici facetus eſſe voluerit; neque ſatis virtute quadam poetica pollere videatur: ſcriptor tamen apologorum gallicorum nullus, meo judicio, exſtitit, qui ab elegantia Fontanæ, vix & ne vix quidem imitabili, propius abeſſet. Reliquit certe Richerius noſter intervallo remotos infra ſe, longo quidem, Antonium Ludovicum *Le Brun* fato functum Pariſiis anno 1743, longiſſimo autem Antonium *Houdard de la Motthe* ibidem anno 1731 demortuum, cujus fabellæ (q) prope omnes demonſtrant, ab hominibus antiquitatis aureæ contemptoribus, quamvis alioquin ingenioſis, res plerumque & excogitari parum plauſibiles, & infelici prorſus artificio concinnari.

(q) Inter Fabellas ejus, quas, numero quidem paucas, excipi de ceteris velim, laudanda præſertim videtur tertia libri ſecundi, de Puero & Avellanis.







FACULTAS
R. PATRIS PRÆPOSITI PROVINCIALIS SOCIETATIS JESU
PROVINCIÆ GERMANIÆ SUPERIORIS
CUM
PRIVILEGIO CÆSAREO.

Cum D. IGNATIUS WAGNER Bibliopola Augustanus typis vulgare desideret librum, cui titulus: Fabularum Æsopiarum Libri decem a P. FRANC. JOS. DESBILLONS Societatis nostræ Sacerdote idiomate latino conscriptum, Ego IGNATIUS RHOMBERG, ejusdem Societatis per Germaniam superiorem Præpositus Provincialis, potestate ad id mihi facta ab Adm. Rev. Patre nostro LAURENTIO RICCI, universæ Societatis Præposito GENERALI eidem ad hanc duntaxat editionem dicti operis facultatem impertio, simulque communico Privilegium Cæsareum, quo Bibliopolis ac Typographis omnibus interdicitur, ne librum ullum a Nostris conscriptum citra consensum superiorum typis edere, vel recudere, aut intra fines S. R. I. inferre præsumant, jutelligendo de iis solum ditionibus, in quibus suprema Auctoritate non aliter ordinatum est. In cujus rei fidem has ei, manu propria subscriptas, & consueto Officii mei sigillo munitas dedi. Landspergæ 24 Aprilis 1763.

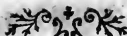
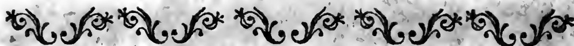
IGNATIUS RHOMBERG.

EXPLICATIO
NON PRÆTEREUNDA.

Petierunt multi, ut ex his meis fabellis, numero fere trecentis ac quinquaginta nunc ſimul exſtantibus, quas excogitaſſem, declararem. Dicam ergo bona fide: Quæcumque argumenta ab aliis fuiſſe tractata Scriptoribus non indico, ea omnia, ſi exceperis fabulam de Gutta, Ponto, & Oſtreo, quæ in volumine, neſcio quo, Spectatoris Anglici continetur, a me eſſe inventa exiſtimo: exiſtimo, inquam; non aſſevero: nonnulla enim, quæ primum inveniſſe me credideram, aliena poſtmodum e perlectis quibusdam libris recognovi, ſuisque inventoribus reddidi.



CLAU-

CLAUDIO SALERIO.

Cui dono, dedico ſabulas novas? tibi,
Optime Saleri: namque tu primus bono
Has munerasti perlegens ſuffragio,
Et judicasti luce dignas publica.
Quapropter ipſas animus augurat mihi,
Satis felici prodituras alite:
Etenim ſincera, candidaque præditum
Te mentis indole eſſe, norunt plurimi,
Tibi quos adjunxit nexibus læta aureis
Neceſſitudo; deinde liberalium
Præſtare te magna Artium peritia,
Neque te Latinis eſſe, quam Græcis libris,
Minus aſſuetum, quos priſca polivit manus,
Latere opinor literato nemini.
Id ergo totum qualecunque habe tibi
Novi libelli; meque Livor ſi malus
Amarulentis appetiverit jocis,
Tuo præſidio tutere imbellem, precor.





FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER PRIMUS.

PROLOGUS.

DARE omnes homines naviter operam decet,
Ut sese honestis artibus invicem adjuvent.
Pro viribus ergo efficere conatus fui,
Ut ne, alma studia literarum dum sequor,
Obscuram inani dicerer vitam otio
Transisse. Porro cum viderem, quas ferunt (a)
Æsopum auctorem reperisse Fabulas,
Magno has fuisse doctis olim sæculis
In honore; talem mihi sumendam censui
Materiam, prima fronte levissimam quidem,
At penitus omni laude vera præditam.
Ejus enim dotes paulo diligentius,
Pauloque rectius intueri si velis,
Tute ipse lusus esse nostros utiles
Ad corrigendam vitam hominum fatebere.
Speciosis alii dum eloquentiæ strophis (b)
Severitatem venditant censoriam,
Re vacuas ipsa nænias effutiunt
Plerumque. Nos paratu verborum levi,

Tenui

(a) Phædrus Lib. I Fab. I V. 1 & alii. Quanquam, ut in præfatione monuimus, multo ante Æsopum Hesiodus, atque ipsi etiam divinorum voluminum auctores hoc scribendi genus adhibuerunt.

(b) Phædrus Lib. I Fab. XIV V. 4 de quodam sutore: Verbosis acquisivit sibi famam strophis.

Tenui, modesto simplices, fictis jocis (c)
Lenocinantes, mentibus frugem bonam
Inserimus. Et vero inficiari non licet,
Nostrum illud omne Fabularum quin genus,
Dum varia proponit, oculisque subjicit
Exempla, monitis arguat salubribus
Cujusque vitam, quas & ipsa condidit
Natura, sanctas usque leges suadeat,
Officia denique doceat fere omnia,
Quîs continetur societas mortalium.
Unde hanc moralis (d) esse Philosophiæ scholam,
Eamque veram, non inepte dixerim.

FABULA I. (e)

Lilium.

SATUM feraci, & nobili solo, suum
Cum nuper apicem Lilium discluderet, (f)
Erumperetque (g) sese in auras luminis;
Aurora primum lacrymulam demittere
Unam, alteramque cœpit. At tam lucidus
Repente foliis exstitit apertis nitor,
Ut læta jam Dea pariter nitentibus
Oculis genisque fulserit, & adriserit,
Absolveritque risu simul amabili
Omnem novelli floris pulchritudinem.
Mox Phœbus aureo emicans vultu advolat,

Sua-

(c) Phædrus Lib. I Prol. V. 7.
Fictis jocari non meminerit Fabulis.
& Lib. III Prol. V. 37 de Æsopo.
Quia, quæ volebat, non audebat dicere,
Affectus proprios in fabellas transtulit,
Calumniamque fictis elusit jocis.

(d) Cicero de fato init. *Quia pertinet ad mores . . . nos eam partem Philosophiæ de moribus adpellare solemus: sed decet augentem Linguam latinam, nominare moralem.*

(e) Hanc verius dixeris Allegoriam in ortum Serenissimi Burgundiæ Ducis.

(f) Lucretius Lib. V V. 439.
. . . . Discludere mundum,
Membraque dividere, & magnas disponere partes.

(g) Cæsar de Bello civ. Lib. II c. 14: *se foras erumpunt.*

Suaque luce Lilium complectitur,
Fovetque, recreatque; & expleri nequit
Videndo; & omnes hic velit secum Deos,
Deasque adesse, gaudium hoc ut gaudeant.
Hucque, o Deorum summe, dixit, huc ades,
Verende genitor. Audiit, adest Jupiter;
Videtque, gaudetque, ut Jovem quidem decet;
Ita tamen gaudet, ut hominem tunc diceres.
Interea amœno cincta Nympharum grege
Natura stabat, proprium admirans opus.
Oculo sagaci perspicit aliquamdiu
Penitus, penitusque, sollicita, ne quid suo
Decoris alumno desit, ultima quod manus
Adjicere possit. Ad suum postquam omnia
Exacta gustum convenire intelligit:
Decus meum, inquit, cresce, o Lilium; mea,
Cresce, o voluptas; teque jam, quotquot micant
In orbe flores, capite summisso colant.
Dixit; statimque seligit fidam e suis
Comitibus unam, prævalenti corpore,
Vultuque, Floram, candido, & rubicundulo;
Et mandat, opera Lilium assidua juvet,
Curasque alendo sedula omnes conferat.
At illa, tanto honore gaudens, exilit,
Simulque retegit nectare plenos sinus,
Succosque fundit, quos, futuri præsciæ,
Jam præpararant antea Vita & Salus.
Quo dicta spectent, tota novit Gallia.

FABULA II.

Formica & Cicada. (h)

PATIENS laboris, grana dum seges daret,
Opus formica fecerat (i), hiemis memor;

(h) La Fontaine, Lib. I Fab. 1. Benserade, Fab. LXII. Æsopus, Fab. CXXXIV. Aphtonius, Fab. 1. Faernus, Fab. VII. Burmannus in Appendice ad Phædrum, Fab. XXVIII. S. Cyrillus, Lib. I Fab. IV.

(i) Salomon Prov. c. 6 V. 6, *Vade ad formicam, o piger, & considera vias ejus, & disce sapientiam: quæ cum non habeat*

Frugemque multam in horreum congresserat.
Cicada totos interim dies sonis,
Male otiosa, stridulis indulserat;
Nil providens quid deinde venturum foret.
Venit hiems. Tristi misera contrahitur gelu;
Seque perituram denique præsagit fame,
Si non cibi aliquid unde unde extricaverit.
Formica tutum se receperat in cavum,
Paratis opibus jam fruens. Hanc convenit
Cicada supplex: Ferque, ait, amica, fer opem
Egenti. At illa: Quid agebas autem, has ego
Dum opes colligerem? Cantabam videlicet.
Cantabas! laudo. Nunc saltare quid vetat?
Miseram senectus olim subitura est vicem,
Laboriosa ni juventus præcavet.

FABULA III.

Aquila, Corvus, & Pastor. (k)

OVEM rapuerat Aquila curvis unguibus:
Idem experiri Corvus & ipse dum cupit,
Parem e grege toto prædam observans eligit,
Simulque magno devolans ruit impetu.
At nec ovem tollere, impar quippe viribus,
Neque hujus etiam pertinaci vellere
Misere impeditum se expedire jam potest.
Accurrit ergo pastor, & hunc capiens: Tuas
Prius decebat nosse te vires, ait,
Quam tale facinus notereris exsequi.
Capere volebas: captus ipse nunc veni,
Meo futurus filio ludibrium.
Docet fabella, tenuiores ad suam,
Potentiorum exemplis, perniciem trahi.

FABULA IV.

Lacerta & Testudo.

TUI me miseret, ajebat Testudini

Lacer-

bent ducem, nec præceptorem, parat æstate cibum sibi, & congregat in messe, quod comedat.

(k) La Fontaine, Lib. II Fab. XVI. Benserade, Fab. LXXVII. Æsopus, Fab. CCVII.

Lacerta; quæ, quocunque libeat vadere,
Tuam ipsa tecum ferre cogaris domum.
Quod utile, inquit illa, non grave est onus.

FABULA V.

Ericius & Talpa. (l)

ADVENTARE hiemem Ericius (m) quidam videns,
Talpam rogavit, proprio in cavo locum
Sibi ut vim contra frigoris concederet.
Concessit Talpa: sed receptus hospitem,
Ut se movere cumque vult, Ericius
Pungit molestis hinc & hinc aculeis:
A se ergo Talpa hunc sentiens damno suo
Receptum, ferre nec diutius volens,
Precatur, obtestatur, exire ut velit,
Quandoquidem angustus ambo non capit locus.
At esse gaudens ille, ubi bene est sibi,
Hinc exeat, ait, qui manere non potest.
Fabella docet hunc imprudenter hospitem
Admitti, qui non possit aliquando ejici.

FABULA VI.

Leo, Lupus, & Vulpis. (n)

LEO ægrotabat: accesserunt illico,
Ut solarentur, omnes undique belluæ;
Vulpis tamen adhuc aberat. Ergo Lupus datum
Hanc criminandi infensus arripit locum:
Nil curat, inquit, de salute principis.
Dumque alia multa deblaterat ejusmodi,
Conflare tentans invidiam; tandem advenit,

(l) Benserade, Fab. LXXII. Le Noble, Fab. LIII, & in comœdia sua Æsopica Act. I Sc. IV. Richer, Lib. IV, Fab. XV. Abstemius, Fab. LXXII.

(m) Isidorus, Origin. Lib. XII, Cap. 3, *Ericius animal spinis coopertum. . . . . . . exinde nominatum, quod subrigit se, quando spinis suis clauditur.* Hinc apud Sallustium, Hist. Fragm. Lib. III, & apud Cæsarem de bello civ. Lib. III, Cap. 67. Trabs infixis horrens aculeis ferreis Ericius vocatur.

(n) La Fontaine, Lib. VIII, Fab. III. Æsopus, Fab. LXXII. Faernus, Fab. XCIX. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. II pag. 741.

Ejusque verba Vulpis audit ultima.
Vix introgressa: Me, ait, excusatam velis,
Magnanime Princeps, si forte videor tibi
Parum fuisse diligens: mea interim
Tibi opera impensa est; & fuit pretium in mora:
Nam circuivi; & hinc, & illinc sedulo
Rogavi, quodnam remedium præstantius,
Tuoque morbo magis idoneum foret.
Quid comperisti, quærit impatiens Leo?
Respondet Vulpis: Nil crede efficacius,
Quam si jubebis detrahi pellem Lupo
Viventi, eamque protinus calidam indues.
Placet remedium: Lupus ergo deglubitur
Miser, & agnoscit, quæ nihil dominos juvat,
Recidere fraudem sæpe in auctores suos.

FABULA VII.

Pueruli Fratres.

NATURA, & usus vitæ communis, duos
Puerulos fratres mutuo conjunxerat
Amore, qualem ferre id ætatis solet.
Tentatus est forte unus amborum levi,
Brevique morbo. Venam oportuit tamen
Secari, Medico sic jubente. Quod videns,
Protinus adflere cœpit alter. At mihi
Pius iste motus misericordiæ placet,
Ait æger secum reputans; ac etiam magis,
Quam credidi, ab eo nunc me amari intelligo.
Postridie cum prima rediisset salus,
Germanum aspexit crustulorum copia
Instructum: partem sibi dare ut velit, rogat.
Negat ille vero. Quid? mihi pias heri
Lacrymas dedisti, nuncque crustulum negas?
Nego, inquit, lacrymas sponte natura elicit;
Auro parandum contra crustulum puto.
Speciosa sæpe sanctam amicitiam nota
Testatur: at raro ipsa res fidem facit.

FA-

FABULA VIII.

Rosæ & Papilio.

SEMOTA ab omni pene conſpectu Roſa
Florebat, & latebat horti in angulo.
Inde tamen aliam, non viſa ipſa, clanculum
Roſam videbat; quæ patenti in area
Blande renidens lumini ætherio, ſuum
Decus aperiret non ſine faſtoſo igneæ
Fulgore formæ. Tum livore carpitur;
Gemitque, genere quod parem, tam diſpari
Vivendi ſorte ſeſe oporteat frui.
Papilio, ſua quem forte levitas huc tulit,
Sentit gementem; &: Stulta, cur, inquit, gemis?
Tua iſta nempe clarius micat ſoror,
Radiiſque Solis vividioribus calet;
Sed te minus tenella eſt, & vernans minus;
Et ævum denique brevius, quam tu, exiget.
Hæc miſera pleroſque homines conditio premit:
Obſcura vita diſplicet; illuſtris nocet.

FABULA IX.

Columba Plumipes, & Columba Saxatilis.

SPERNENS Columba Plumipes (o) Saxatilem, (p)
Superbiebat, quod ſe ſemper cerneret
Bene ocreatam; dum ſuas illa interim
Nudas, turpeſque tibias oſtenderet.
Saxatilis ait: Nudis me eſſe tibiis
Quod ſors voluerit, non modo injuſte exprobras;
Sed etiam, quod ſic nata ſim, mihi gratulor,
Quippe magis expeditæ: at ocreas tibi
Quod fata dederint, quid ea jactas munera?
Vincla eſſe potius, quam ornamenta, dixerim:
Etenim experire: non modo nihil adjuvent;
Sed etiam impediant, ne ſatis facile ambules.
His excicata verbis, a ſe Plumipes

 Ova

(o) Catullus Carm. LVI V. 17.
Adde huc Plumipedas, volatileſque.
(p) Varro de re ruſt. Lib. III Cap. 7: *Unum* (Columbarum genus) *Agreſte: ut alii dicunt, Saxatile.*

Ova incubari non meminit: ut se probet
Posse ambulare commode, nido exilit
Repente, & ocreis simul inhærentem suis
Spem sobolis rapit, & inscia illidit solo.
Vestis luxuria gloriantes indicat
Fabella plures ruere in exitium grave.

FABULA X.

Capo.

HABEBAT aliquis Caponem, chortalibus
Præ cæteris altitibus dilectum sibi;
Ita ut, pennarum nullo conspicuum licet
Nitore, pulchrum hunc esse totum crederet.
Adeo est amantum cæca deliratio!
Etiamque tinctu insignem rubro fasciam
Ad ejus collum stultus alligaverat.
Ornatu hic autem glorians novo, additam
Sibi putat esse miram pulchritudinem,
Ergo celeriter sese confert ad suos.
Ineptum at illi non ferentes, protinus
Omnes ad unum invadunt, & procaciter
Illudere certant, omnibus & vexant probris.
(q) Loco est ignominiæ honor indigno datus. (r)

FABULA XI.

Simius & Hinnuleus.

HINNULEUS olim, Simiusque dum simul
Colludunt; ille genio indulget innocens,
Lusumque simplex e lusu solum petit:
Sed alter, etiam ludens, innatam sibi
Malitiam continere non potest diu,
Et ad usque vivum dente pungens perfido
Hinnulei delicatam fauciat cutem;
Qui simul acerbans ejulatu, fletibus (s)

Sen-

(q) Pub. Syrus, V. 354.
Loco ignominiæ est apud indignum dignitas.

(r) Cicero in Verrem, Lib. V Cap. 14, *Quæstor sum factus, ut mihi honorem illum tum non solum datum, sed etiam creditum ac commissum putarem.*

(s) Flere dicuntur Cervi.

Sensum doloris, hinc cito pede confugit
Cervum ad parentem, defluentique offerens
Cruore tinctam corporis partem: En vides,
Vides, heu! clamat, me miserum natum tuum
Malus iste agyrta quo tractaverit modo:
Quam nisi tu atrocem vindicas injuriam,
Pater, uti justum est, hercle perii funditus:
Namque hoc abisse impune postquam viderit,
Ad majus aliquod scelus erit paratior.
Causam querendi Cervus esse existimans
Parem querelis, territus primum fuit,
Et ultionis cupiditate percitum
Sibi simul sensit fremere, & accendi jecur:
At propius omnem deinde rem considerans,
Læsam esse leviter ut cutem nati videt,
Luctum ejus ipse denique mendacem arguit.
Tenerior animus quamlibet factam sibi
Exaggerare offensiunculam solet.

FABULA XII.

Gruis & Pavo. (t)

SIMULTAS, variis orta de causis, Gruem
Olim incitavit, & Alitem Junonium,
Ut se vicissim incesserent (u) convicio.
Vide, inquit Pavo gemmeum (x) caudæ explicans
Nitorem, in illis miro plumis ordine
Dispositis quanta luminum vis fulguret;
Tuumque lauda postea, & mihi, si potes,
Objice colorem cinereum. Retulit Gruis:
Plumarum honore lucido præstas quidem;
Neque hanc invideo futilem tibi gloriam:
Sed humi te retinet iste, quem jactas, decor;
His ego dum pennis, quas, superbe, vituperas,

 Pro-

(t) Benserade, Fab. CVI. Avienus, Fab. XV.

(u) Suetonius in Tiberio, Cap. 11: *Non defuit, qui eum convicio incesseret.*

(x) Phædrus, Lib. IV, Fab. XVIII, V. 7.
Nitor Smaragdi collo præfulget tuo,
Pictisque plumis gemmeam caudam explicas.

Procul hinc volatus molior ſæpe arduos,
Ultraque nubes, proxima (y) Superis, feror.
Quisquis es ab aliqua parte commendabilis,
Ne ſis ab alia vituperabilis, time.

FABULA XIII.

Mala Aurea. (z)

VIR Luſitanus filium habuit unicum,
Cujus venuſtam ſimplicis animi indolem
Etiam adjuvabat pulchritudo corporis.
Erga hunc (vel aliis, quam parenti, amabilem)
Erat parentis magnus, at prudens amor.
Oculum ille, curis excitatum providis,
Cum ſæpe in ipſo defigeret attentius,
Animum introſpexit, uſu & exemplis malis
Ad artes flagitioſas exorabilem,
Eo facilius, quo magis ſimplex erat.
Ergo monebat ſæpe, ne ſocios ſibi
Habere vellet, ut habebat multos nimis,
Et hunc, & illum memorans, qui parilis quidem
Ætatis, at non parilis innocentiæ
Flore eniterent. Magna cum reverentia
Monitus paternos audiebat filius:
At enim, inquiebat, tuta omnia times, pater:
Eosque certe, cum quibus credis mihi
Periculoſum inire conſuetudinem,
Quam non nocere poſſint, haud noſti ſatis.
Imo, aliquid ipſi forte ſi contraxerint
Vitioſitatis, quidquid id fuerit, meis
Bonis, ita ſpero, exemplis emendabitur.
Neque his placari viſus eſt; neque adhuc tamen
Pater eſſe cauſam, cur ſuccenſeat, ratus,
Præſtare verbis quod nequit, tentat dolo
Efficere id innocente. Ciſtulam parat,
Pulcherrimisque Malis aureis replet,
Niſi quod tot ſanis aliquot intermiſcuit,

Sub-

(y) Avienus, V. 14.
Proxima ſideribus, numinibusque feror.
(z) Locmanus, Fab. XXIII. Car. Poreus, Fab. inedita.

Subtilibus quæ ſignis jam prænuntiant
Corruptionem. Quo facto, natum vocat;
Et: Hoc lave, inquit, pignus habe amoris mei.
Lætus, gratusque filius donum capit;
Mox & ſciendi cupidus, quas habeat opes,
Dum curioſe numerat, atque examinat,
Repente clamat: Heu! quid feciſti, pater?
Cur inſincera miſcuiſti his integris?
Ne querere, fili: cum malis enim bona
Communicabunt integritatem ſuam.
Imo (a) reſpondet ille, quæ bona ſunt modo,
Brevi malorum mala fient contagio.
Nil tu time, inquam, nate; vel hoc mihi denique
Concede, ut experiamur quem res exitum
Habere poſſit. Natus nil dum ſuſpicans,
Quo tenderetur, annuit, invitus licet.
Ergo obſeratur ciſtula; clavisque in manus
Datur parentis, ipſe adeſſe dum velit
Referandi tempus. Interim impatiens moræ,
Patrem usque, & usque blanda ſollicitat prece,
Tentatque facere natus, ne diutius
Vetetur viſere, quo ſuæ ſint res loco.
Nimis inquietus quid te fruſtra maceras,
Ajebat ille? quin potius, quod tu cupis,
Fieri dum liceat, ſuſtines moram brevem?
At ecce, poſtquam diſtulit ſatis diu,
Tandem veniſſe nuntiat optatum diem,
Simulque clavim tradit: illa ſegnius
Videtur obſecundare iſti improvido,
Suum expetenti cernere citius malum:
Nam vix aperta eſt ciſtula, ingentem videt
Omnibus ad unum Malis, jam non aureis,
Luem inſediſſe, & horridam putredinem.
Et calamitatem non ego hanc prædixeram,
Exclamat? heu me! quam verus forem, nimis
Intelligebam: ſed aliter viſum tibi,

Pater.

(a) Vox *imo* recurrit ſæpe apud Martialem, & ſyllabam ſemper habet ultimam brevem: at Catullus Carm. 78 V. 2.
Fruſtra? imo magnum cum pretio atque malo.

Pater. Dolore (non tanti eſt) fili, abſtine,
Ait ille, jungens plena amoris oſcula:
Tibi quod habere ſuper his noluerim fidem,
Quereris: at ipſe numquid credideras mihi,
Dum commonerem, vita quorum non foret
Impuritatis expers, quam facile in malam
Perniciem eorum ſocietas adduceret?
Periiſſe Mala, dono quæ dederam, doles;
Damnum puta iſtud & leve & reparabile.
Sed adulteratis ſi te, nate, moribus
Aliquando fieri vitioſum contingeret;
Et iſta quæ nunc tantopere juvat patrem,
Vitæ innocentis ſi periret caſtitas;
Quid patre miſero fieret? tamque flebilis
Jactura quo farciri jam poſſet modo?
Hoc dicitur convictus exemplo puer
Meminiſſe ſemper, inſincera quam cito
Perniciem Malis intuliſſent integris.
Hæc fabula, puer, quisquis es, ſcripta eſt tibi:
Raro boni te reddent ex malo bonum;
Malumque ſemper ex bono reddent mali.

FABULA XIV.

Cucurbita, Glans, & Ruſticus. (b)

VENTRE intumentem repere humi Cucurbitam,
Miratus olim Ruſticus: O factum male,
Ita vivam, dixit! Nam illa quanto pulchrius,
Meliusque ab hacce penderet ilice!
Talem, hercle, tales arborem fructus decent.
Næ dormiebat, quem rerum auctorem ferunt,
Hæc dum ordinaret! Nam Cucurbitæ loco
Cur non viciſſim ſerpit iſta Glans humi?
Pol ſi vocatus eſſem in partem conſilii,
Hæc, & alia recte ſtatuiſſem, ut equidem reor.
Dum ſic movetur, tamque difficilis rei

Nodum

(b) La Fontaine, Lib. IX, Fab. IV. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I, pag. 753, Cujus verba pleraque retinuimus.

Nodum expedire misere (c) quærit, nec potest:
Homines, quibus acris ingenii vis obtigit
Felicior, dormire vix, inquit, licet.
Simul recumbit; simul hominem invadit sopor.
At ecce ab ipso vertice ilicis incidit
Glans dormienti, ejusque nasum vulnerat.
Evigilat; nasoque simul admota manu:
Hui! plaga facta est non levis! sanguis fluit!
Tantumne vero Glans minima infligat mali?
Cucurbita autem quid si cecidisset? Papæ!
Nil immutandum; sentio. Rerum artifex
Suis prudenter cuncta disposuit locis.
Sese haud absimilem credat isti Rustico
Divinam quisquis culpat providentiam.

FABULA XV.

Lupus pœnitens.

MORES sceleftos, ac vitam nefariam,
Instinctus olim tristi pœnitentia,
Abominari fortiter cœpit Lupus.
Crudelitatis æstu semper abripi,
Fervere semper amore cædis impio,
Hæc vita non est, inquit; ergo aliam lubet
Vivendi regulam experiri, affectibus
Legem immodestis ponere, converti bonas
Ad pacis artes atque mansuetudinis;
Pecudes lanigeras, mite & innocuum genus,
Placet imitari, & illarum commercio
Deformitatem corrigere nostræ indolis.
His dictis, recta tendit ad ovium gregem,
Bene certus animi (sic videbatur sibi)
Non modo creare nil mali, at etiam suis
Probe mutatis has recreare moribus.
Heu! quanta vis est pravæ consuetudinis!
Gentem ille placitam vix propius inspexerat,
Simul iras veteres sentit exardescere;
Simul imperiosos impetus sequitur volens,

Præ-

(c) Horatius, Lib. I Sat. IX, V. 8.
.... Misere discedere quærens.

Prædamque, quam sors objicit primam, rapit.
Fabella demonstrat, homines multos, mera
Quos turpitudo sceleris a scelere avocat,
Occasione retrahi ad scelus data.

FABULA XVI.

Vulpis & Canis.

VULPIS rapuerat gallum gallinaceum,
Voraveratque. At hanc recenti sanguine
Adhuc madentem fortis occupat Canis,
Crebroque dente membra discerpens vorat.
(d) Ab alio expectes, alteri quod feceris.

FABULA XVII.

Mures duo.

LARDUM e muscipulo (e) pendulum famelici
Edacitatem Muris inflammaverat
Potenti illecebra. Victus ille denique
Obsequitur: at vix attigit, captus gemit.

Po-

(d) Verba ipsa sunt Pub. Syri, V. 2.

(e) Rob. Stephanus, Basil. Faber, & qui hos secuti sunt Lexicographi, id, quod gallice dicitur *souriciere*, dictum latine *Muscipulam* fuisse testantur; citantque Varronem. Varronis quidem de Re Rust. Lib. I, Cap. 8, Sect. V. Edit. Lipss. 1735, verba hæc sunt: *Si parit humus Mures, minor sit vindemia, nisi totas vineas oppleris muscipulis.* At cur inde potius *Muscipula*, quam *Muscipulum*, in casu primo singulari enunciandum concludatur? Ego vero adhiberi ad idipsum posse auctoritatem Lucilii existimaveram; cujus Satyrarum Lib. 30, num. 23, verba ista exhibentur: *Hic ut muscipula contenta.* Sed cum sententia sit imperfecta, ac forte etiam depravata verba, nihil certi ex hoc fragmento colligi potest. Nunc autem Phædrum, qui annis, postquam Rob. Stephanus ultimam Thesauro suo manum adjecit, amplius quinquaginta in lucem editus est, controversiæ omnis judicem adhibebimus. Is enim *Muscipula*, quarto casu plurali, non *Muscipulas*, memorat, Lib. IV, Fab. I, V. 16.

Aliquot secutis, venit & retorridus,
Qui sæpe laqueos, & muscipula effugerat.

Hinc Apuleius *Decipulum*, non *Decipulam* dixit. Hinc Commodianus, auctor vetus Christianorum Acrochistidum ita loquitur Instructione 48:

Escam muscipuli, ubi mors est, longe vitate.

Suum ergo fortem dum lamentatur miser,
Quippe fibi nullam fpem falutis jam videns
Supereffe; Mus feverus, & retorridus
Hac forte tranfit, & : Merito certe tuo,
Quod nunc deploras, inquit, obvenit malum:
Ego jam quidem olim centies ejusmodi
Mihi fraudulentas videram objici dapes;
Sed animus femper abhorruit, quantamlibet
Illæ excitarent appetentiam fui.
Etenim profecto capite fub hoc noftro viget
Aliqua fcintilla fenfus & prudentiæ;
Rationis autem quam fis omnis indigus,
Fictilibus antea, indoctisque moribus
Tu perquam nimium fæpe jam probaveras.
Meme, inquit alter, enecas. Quod arguis,
Ferrem libenter, fi meis malis fimul
Dares medelam; fed nihil tu cum queas
Prodeffe; dure, cur tuis meam infuper
Hanc calamitatem exafperas conviciis?

FABULA XVIII.

Aries & Taurus. (f)

NATURA tantis viribus muniverat
Arietis caput, armaveratque tam bonis
Cornibus, ut omnes lanigeros inter greges
Regnaret unus; & aries occurreret
Jam nullus, ipfi auderet qui refiftere.
Elatus ergo tot fuis victoriis,
Taurum etiam ftultus ad certamen provocat;
Simulque arietat; & repercuffus fimul
Taurina fronte, campum metitur jacens:
Tunc ferme exanimis, priftinam fuperbiam
Damnavit ipfe, & hanc mifer vocem edidit:
Succeffus obcæcatum me tenuit diu;
At jufta, qui fim, calamitas nunc me docet.

FA-

(f) Abftemius, Fab. LXXIX.

FABULA XIX.

Cancer & ejus Filius. (g)

Ut prorsus (h) iret, filium retrogradum
Cancer monebat; at filius: I præ (i); sequar.
Cuiquam ne objicias, quod tibi objici potest.

FABULA XX.

Agricolæ & Mercurius. (k)

In ipsa ripa fontis Mercurio sacri
Agricola quondam dum succidit arbores,
Securis casu elapsa in undas decidit:
Quam recuperare nullo cum posset modo,
Lacrymare cœpit. Motus misericordia
Mercurius homini apparuit, & exquisiit
Lacrymandi causam; quam simul didicit, abit,
Mox &, securim deferens secum auream,
Redit; & an hæc sit, quam modo perdidit, rogat.
At eam suam esse pauper negat. Ergo alteram
Defert secundo Mercurius argenteam;
Quam cum esse pauper nunc quoque negaret suam;
Ipsi postremo ferream Deus obtulit:
Illam suam esse cum assentiret Rusticus;
Justum & veracem Mercurius hominem volens
Remunerari, simul omnes dono dedit.
Hinc ille lætus socios convenit suos,
Aperitque id omne quod modo acciderat sibi.
Quam rem experiri de sociis unus volens,
Ad fontem accedit, atque in undas dejicit

Secu-

(g) La Fontaine, Lib. XII, Fab. X. Benserade, Fab. XCVI. Aphtonius, Fab. II. Gabrias, Fab. L. Avienus, Fab. III. Camerarius, Fab. CCXLV.

(h) Prorsus, sive prorsum ire, est recta, quasi propositum versus incedere. Plautus, Pseudol. Act. IV, Sc. I, V. ult.

Non prorsus, verum ex transverso cedit, quasi cancer solet.

Idem Pers. Act. IV, Sc. V, V. 5.

Simulato, quasi eas prorsum in navem.

(i) Terent. Andr. Act. I, Sc. I, V. 144.

(k) La Fontaine, Lib. V, Fab. I. Benserade, Fab. XCI. Æsopus Fab. XLIV. Faernus, Fab. LXII. Jasus Tom. II, pag. 742.

Securim; deinde flens in ripa confidet.
Cujus ubi causam flendi rescivit Deus,
Securim defert auream, an sit hæc, rogans,
Quam perdidit: eam cùm suam esse diceret;
Mercurius, cognita ejus impudentia,
Neque auream ipsi, neque etiam suam dedit.
Is merito, injusta qui petit, nihil obtinet;
Et qui justa petit, plura, quam petiit, refert.

FABULA XXI.

Aquila & Mus. (l)

IMPLICITA quondam cæcis laqueorum dolis
Aquila, ubi sensit, impetùm simul exerit,
Et se expedire quærit; unice hoc agit,
Ira & furore fortis; & nil proficit.
Cujus laborem Mus videns, misertus est,
Abrosis ergo dente crebro vinculis,
In libertatem vindicat Armigeram Jovis.
At libera illa: Mene contemptissimæ
Debere vitam bestiolæ; Pro Jupiter!
Dixit: suumque liberatorem necat.

FABULA XXII.

Cycnus & Anser. (m)

CYCNUM, Anseremque habebat quidam Villicus;
Suæque mensæ destinabat alterum;
At alterum servare cupiebat diu
Gratum, canoræ vocis ob dulcedinem.
Aliquando, feram sub noctem, ad focum sedens,
Confabulansque: Noster nunc vobis, ait,
O pueri, qualis Anser esse creditur?
Ego vero factum satis obesum judico,
Respondet unus, hanc ut familiam tuam
Recreare possit non illiberaliter:
Sic ille, sic loquuntur deinde ceteri.

Herus

(l) Richer, Lib. VII Fab. V. Abstemius, Fab. LXX.
(m) La Fontaine, Lib. III Fab. XII. Benserade, Fab. CLXXVI. Æsopus, Fab. LXXIV. Faernus, Fab. XXV.

Herus ergo, eorum quandoquidem ſententiam
Non improbat ipſe, ad ſtabulum, Cycno, & Anſeri
Commune, pergit; tamque præcipiti gradu,
Ut lumen (n) etiam ferre ſecum negligat:
Quæritat; omittit Anſerem, Cycnum capit,
Statimque porro dederet inſcius neci,
Niſi ille ſortem tam feram ut ſentit ſibi
Inſtare, cantum fundere ſimul funebrem,
Suavemque inciperet, mortis ad ſolatium.
Quos ubi canoros Villicus agnovit ſonos:
Heu! quantus error me, inquit, in malam prope,
Neceſſitatem peccandi conjecerat!
Cycnoque miſſo, prendit Anſerem & necat.
Quid blanda virtus ſuavis eloquentiæ
Præſtare poſſit, iſta fabella indicat.

FABULA XXIII.

Equus & Aſinus.

INSTINCTUS odio, calcibus infeſtis Equus
Petivit Aſinum, & vulnere afflixit gravi:
At medio in ictu malefacti pœnam ſibi
Conſcivit ipſe: tibiarum etiam alteram
Luxavit, diſſoluta cartilagine;
Ita ut dolorem ſævientem non ferens,
Coactus fuerit languidos artus humi
Deponere, ægro non ſine luctu: quem videns:
Ego, inquit Aſinus, male valebam, ſed mihi
Bene eſſe jam nunc incipit, cum ſic jaces.
(o) Læſo doloris remedium inimici eſt dolor.

FABULA XXIV.

Lupus ovilla pelle indutus, & Paſtor. (p)

OVILLA pelle ſe Lupus contexerat:

Sic

(n) Horatius, Lib. I Epiſt. II V. 35.
Poſces ante diem librum cum lumine.
Quintilianus Inſtitut. Lib. V Cap. 12, pag. 452 Edit. Burman., *in rebus vero apertis argumentari tam ſit ſtultum quam in clariſſimum ſolem mortale lumen inferre.*
(o) Pub. Syrus, V. 340.
(p) Abſtemius, Fab. LXXVI.

Sic personatus ovium numeroso gregi
Immiscuit se perfidus. Quotidie
Aliquam bidentem devorabat clanculum.
Sed fraude Pastor cognita, tandem occupat
Incautum; & morte debita statim afficit.
Interea Opilio Junior, rei inscius
Quid esset, quærit cur ovem dedat neci.
Hanc & ego pariter, inquit ille, putaveram
Ovem esse; factis at probavit se Lupum.
Malos si occultat species, opera detegunt.

FABULA XXV.

Rusticus & Silva. (q)

ESTO beneficus; at cui benefacias, vide.
In Silvam venit Rusticus, capulum rogans
Aptum securi tollere liceret suæ:
Quod cum, annuente Silva, fecisset; statim
Ferrum in beneficas vertere cœpit arbores;
Quarum ingemiscens una: Merito cædimur.

FABULA XXVI.

Canis & Lepores duo. (r)

UNUM insecutus in campo Leporem Canis,
Videt alterum; & eum similiter studet (s) insequi;
Utrumque sed dum capere vult, neutrum capit.
Sibi ipsa semper aviditas nimia officit.

FABULA XXVII.

Leo, Simius, & Vulpis. (t)

QUÆCUMQUE paulo curtiore præditæ
Cauda fuissent belluæ, edixit Leo,

(q) La Fontaine, Lib. XII Fab. XVI. Benserade, Fab. XXXIX.

Anonymus a Neveleto editus, Fab. LIII. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 130. Gudius append. ad Phædr. Fab. V.

(r) Le Brun, Lib. IV Fab. XXI. Mus. Rhetor. Tom. II pag. 183.

(s) Corn. Nepos in Chabria sub fin. *Primus studet portum intrare.*

(t) La Fontaine, Lib. V Fab. IV. Faernus, Fab. XCVII.

Suo ni excedant regno intra paucos dies,
Malo mulctandas, quotquot potuerint capi.
Pœnam ergo celeri Simius parat fuga
Vitare; at ipſam ſimiliter Vulpem videns
Effugere velle: Tu vero, inquit, quid times?
Ad tene edictum pertinere exiſtimas?
Reſpondit illa: Si mala edictum eſt fide,
Facile oratores invenientur perfidi,
Caudam mihi eſſe curtiorem qui probent.

FABULA XXVIII.

Aquila & Sol. (u)

RADIANTIS Aquila in Solis adverſum jubar
Oculo irretorto dum obtutum defigeret:
Quàm te, ait, acutum cernere, o lucis pater,
Credidero, cum nil, absque (x) te eſſet, cernerem!
Sol retulit: Ipſa quando cogit veritas
Dicere quod res eſt, audi, & errorem tuum
Depone: Tanta luminum qui copia
Abundo, ut cælum, & auras, & terram, & mare
Illuſtrem, cæcus ipſe cernere nil queo.
Hos admonet fabella, qui lucem omnibus
Dilargiuntur, dum ſibi ipſi nil vident.

FABULA XXIX.

Liber & Prelum.

AT me premendo cur gemis, dixit Liber,
Prelum allocutus, ipſe tacitus dum premor?
Reſpondit Prelum: Non meam doleo vicem;
Sed quæ mala tibi incautus arceſſis, gemo.
Frequens videlicet uſus rerum jam diu
Me docuit, qualis expectanda ſit Libris
Fortuna pleriſque; ac de te ſic auguror:

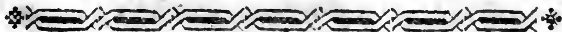
Sol-

(u) S. Cyrillus, Lib. I Fab. II.

(x) Plautus Menechm. Act. V Sc. VII V. 33.
Nam absque te eſſet, hodie numquam ad Solem occaſum viverem.

Terentius Phorm. Act. I Sc. IV V. 11.
. . . . absque eo eſſet,
Recte ego mihi vidiſſem.

Sollicita primum curiositas levem
Aget huc emptorum turbam; fors etiam tibi
Plurima politorum hominum insudabit manus:
At mox severas vel tibi imponet notas
Censura gravis; & vitia, quæ notaverit,
In luce ponet irridenda publica:
Vel, quod gravius est, cum te novitas deseret,
Aut desinet excitare Lectores tuos,
Statim subibit ingravescens tædium,
Et sempiternæ sepeliendum te dabit
Oblivioni: Tum taciturnus (y) inertibus
Præbebis epulas tineis, vel amicies (z) piper.
Prelum hic quievit. At Liber invicem gemens:
Lector, ait, omen benevolus malum obruat!



FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER SECUNDUS.

PROLOGUS.

CAPIT me fabularum suavis indoles:
Capit venusta munditie latinitas
Simplex, & arti prænitens facilis color
Laboriosæ. Ergo meas omnes mihi
Fere propellunt mentis ægritudines,
Deleniuntve versibus lepidis suis,
Monitisque doctis Phædrus ac Terentius:
Quibus poetam vix alium felicius

 Utile

(y) Horatius, Lib. I Epist. XX, ad Librum suum:
Contrectatus ubi manibus sordescere vulgi
Coeperis, aut tineas pasces taciturnus inertes,
Aut fugies Uticam, aut vinctus mitteris Ilerdam.
(z) Idem Lib. II Epist. I fin.
Deferar in vicum vendentem thus & odores,
Et piper, & quidquid chartis amicitur ineptis.

Utile miſcere dulci exiſtimaverim.
Ego porro eorum lene ſcribendi genus
Adhibere, quantum licuit, abniſus fui
His concinnandis fabulis: quarum tibi,
Lector, ſecundum exordiar jam nunc librum.

FABULA I.
Malus exſpoliata.

ONUSTA pulchris, optimisque fructibus
Superbiebat Malus: nam quotidie
Herilis ad ſe ventitabat familia,
Modo hoc, modo illud pomum, cui maturitas
Pretium addidiſſet, decerpendi gratia.
Sic illa amicos facere ſtulta credidit:
At, præter folia, poſtquam nil ſuperfuit,
Eadem repente ſeſe deſertam videns:
Heu! fuerat, inquit, diviti nullus mihi
Amicus, quoniam nullus eſt nunc pauperi.

FABULA II.
Cervus & Hinnuleus. (a)

CERVO dicebat Hinnuleus: Tu viribus,
Tu corpore multum canibus (b) anteſtas, pater;
Etiamque magna cornua in capite geris,
Quibus terribilem capere vindictam queas;
Timendus ergo potius, cur eos times?
At ille: Quid ea memoras, quorum me pudet?
Ego fugere quidem nolim; nec poſſum tamen
Non fugere, ſimul audivi latratus canum.
Fruſtra excitantur, qui timent; quem finxerit
Natura timidum, ratio nulla corrigit.
Tua tamen, Lector, ſi laboras hoc malo,
Fata ut ſequare, fabula ſequens admonet.

FA-

(a) Benſerade, Fab. CLVII. Æſopus, Fab. LVI. Faernus, Fab. XXIII.

(b) Cicero de invent. Rhet. Lib. II Cap. I. *Etenim quodam tempore Crotoniatæ multum omnibus corporum viribus & dignitatibus anteſteterunt.*

FABULA III.

Lepores & Ranæ. (c)

LEPORES perpetuis concitos terroribus
Cepit aliquando magnum vitæ tædium:
Facto conventu, denique ſtatuunt mori.
Quid enim? timere ſemper, hoccine vivere eſt?
Cuncti ergo luctu perditi, ſilentio
Undam paluſtrem ſtagni vicini petunt,
Finire vitam certi ſub medio lacu.
Mœſta autem ſtagno cum propinquavit cohors,
Perterrefactæ ſaltu ſe ſubito in aquas
Miſere Ranæ. Hic unus exclamans Lepus:
Heus, inquit, ſocii, quantus hic noſtri quoque
Timor, videte, & inceptis abſiſtite.
Perſtemus animis: timidi non adeo ſumus,
Ut inveniri timidiores non queant.

FABULA IV.

Vulpis & Gallina. (d)

INGRESSA Vulpis Gallinarum tugurium,
Nido ægrotantem Gallinam invenit; rogat
Quomodo valeret. Illa refert: Si tu hinc, ſoror,
Abires, certe haberem me meliuscule.
Bonos malefici ſolo diſceſſu juvant.

FABULA V.

Teſtudo & Aquila. (e)

ARTEM volandi contumax addiſcere
Teſtudo voluit, & Aquilam elegit ſibi
Magiſtram. Ab ejus natura alienum nimis
Hoc eſſe dixit Aquila: enixius tamen

(c) La Fontaine, Lib. II Fab. XIV. Benſerade, Fab. CLX. Æſopus, Fab. LVII. Gudius in appendice ad Phædrum, Fab. II.

(d) Richer, Lib. V Fab. XX. Benſerade, Fab. CLXXXI. Philib. Hegemon, Fab. XI. Locmanus, Fab. XXXIII. Gabrias, Fab. LXV.

(e) Benſerade, Fab. XCV. Æſopus, Fab. LXI. Avienus, Fab. II.

Urgentem, & obſtinatam accepit unguibus,
Tulitque in auras. At ubi dimiſſa hæc fuit,
Cecidit in ſaxum, & effracta periit domo.
Natura dux eſt optima: ut juvat hanc ſequi,
Sic ire contra impune nulli contigit.

FABULA VI.

Puer & Agricolæ. (f)

DUM paſceret oves, ter, quaterve per jocum
Puer, lupum adeſſe clamitans, exciverat
Agricolas. At opem poſtulare ſerio
Cum cogeretur, hi deluſi ſæpius
Jam non ſubveniunt; & lupus prædam rapit.
Mentiri aſſueto, vel ſi (g) verum dixerit,
Fidem non facile haberi, hoc exemplum probat.

FABULA VII.

Bubulcus & Leo. (h)

QUÆRENS Bubulcus, quem juvencum amiſerat,
Luſtravit omnem fruſtra ſolitudinem;
Demum invenire poſſe deſperans, Jovi
Supplicat; & hædum, ſi ſibi furem modo
Oſtendere velit, ipſi mactandum vovet.
Inde proficiſcens, in quercetum devenit,
Ibique reperit, quem Leo vorabat, ſuum
Juvencum. Trepidus igitur, & perterritus,
Manusque tendens ſupplex ad cælum: O bone,
O ſancte Jupiter, ait, voveram quidem
Tibi hœdum, ſi fur inveniretur mihi:
Nunc voveo Taurum, ſi furem vitavero.
Humana ſæpe vota perniciem petunt.

FA-

(f) Richer, Lib. VI Fab. XIX. Le Noble, Fab. CXLI. Benſerade, Fab. LXXXVII. Æſopus, Fab. CCLXX. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 144.

(g) Phædrus, Lib. I Fab. X.
Quicumque turpi fraude ſemel innotuit,
Etiamſi verum dicit, amittit fidem.

(h) La Fontaine, Lib. VI Fab. I. Philib. Hegemon, Fab. XXI.
Æſopus, Fab. CXXXI. Faernus, Fab. LXXV.

FABULA VIII.

Grues & Anseres. (i)

AGRUM vaſtabant juncti Gruibus Anſeres.
Quod cum audiiſſent Ruſtici illuc ſe ferunt.
Grues, ſimul eos aſpiciunt, ſimul avolant;
Verum capiuntur Anſeres, dum corporis (k)
Onere impeditos pigra ſolo retinet mora.
Suis fortuna quem ſaginavit bonis,
Non facile emerget præſenti periculo.

FABULA IX.

Mula. (l)

RECREATA poſito largius Mula hordeo
Laſciviebat, inordinatos impetus
Molita. Talem me genuit videlicet
Equus, ait, eſſet curſu qui celerrimus,
Cui ſimilis ego ſum. Sed paulo poſt contigit,
Ut eadem ceſſaret, ubi currendum fuit,
Vixque ambulare poſſet. Tum dixit gemens:
Equi putabam celeris me eſſe filiam;
Sed Aſinum mihi fuiſſe nunc memini patrem.
Adverſa (m) ſtultos admonent ſortis ſuæ.

FABULA X.

Mors & Ruſticus. (n)

VETULUS redibat Ruſticus e ſilva, ferens
Vix ſe, ſuumque faſcem. Victus denique
Labore, & annis, poſuit infelix onus.

(i) Richer, Lib. II Fab. XI. Æſop. Fab. LX. Locmanus, Fab. XXXVII.

(k) Phædrus, Lib. III Fab. VII V. 4.
. . . . Unde ſic, quæſo, nites?
Vel quo cibo feciſti tantum corporis?

(l) La Fontaine, Lib. VI Fab. VII. Benſerade, Fab. CLXXI. Æſopus, Fab. CXL. Faernus, Fab. XXIX.

(m) T. Livius, Lib. V Cap. LI. *Adverſæ deinde res admonuerunt religionum.*

(n) La Fontaine, Lib. I Fab. XV & XVI. Boileau, Tom. II. Rouſſeau, Tom. II. Æſopus, Fab. XX. Faernus, Fab. X. Tanaq. Faber ex Arabico Locmani, Fab. XIV. Jaïus, Tom. II pag. 740.

Tum cogitare cœpit triſtis omnia
Quæcumque perfert nunc, vel olim pertulit.
Nam quas faventis ille fortunæ vices
Habuit, ad annos ſi retro elapſos velit
Animum referre? paupera primum in caſa
Vitam (o) auſpicatus, miſerias inter miſer
Reptavit infans: hinc malorum quis modus?
Vel quando duri ferreum fati ordinem
Explere paulum deſtitit? conjux mala:
Deſidia inertes liberi: immodicis herus
Juvandus operis: milites, domeſticam
Quîs ſæpe oportet præbere ſupellectilem:
Rigidus coactor: creditor impatiens moræ:
Victus facultas rara: perpetuus labor;
Ac denique mali plurimum; prope nil boni:
Quæ dum recenſet omnia, & ſimul inſpicit,
Imaginem præſentis infortunii
Senex miſellus, calamitatis ad gradum
Veniſſe ſummum ſe putat: mortem invocat.
Adeſt: Quid, inquit, me rogas? . . . Faſcem hunc, age,
In humeros ut recipiam, me, precor, adjuva.
Mali medela Mors venit, gravius malum.

FABULA XI.

Idem Argumentum.

FASCEM lignorum Ruſticus, ſenex miſer,
Portabat ægre: longiore ſed via
Fractus, victusque, abjecit infelix onus:
Mortem invocavit. Mors advenit. Tum Senex:
Faſcem, ait, in humeros hunc mihi reponas precor.

FABULA XII.

Agricola & ejus Filii. (p)

PUGNARE inter ſe Filios quotidie
Suos Agricola cum videret, nec ſatis
Potis

(o) Plinus, Hiſt. Lib. VII, proem. *Jacet . . . . flens, animal ceteris imperaturum; & a ſuppliciis vitam auſpicatur.*
(p) La Fontaine, Lib. IV Fab. XVIII. Benſerade, Fab. XCIII. Laur. Valla, Edit. Rob. Steph. pag. 56, cujus verba nonnulla retinuimus.

Potis esse eos in gratiam reducere;
Jubet complures virgas afferri sibi,
Omnesque in unum deinde fascem colligat;
Tum fascem caperent, ac perfringerent, monet:
Quod illis vero efficere non valentibus;
Virgas dissolvit, frangendasque singulas
Tradit, statimque cum fregissent: Vos, ait,
Vos pariter arctis unanimitas (q) nexibus
Si societ, eritis firmi, inexpugnabiles;
Sin dissociarit invida æmulatio,
Facilem offeretis hostibus victoriam.
Hæc vera quam sint monita providi patris,
Nemo est, opinor, qui mecum non sentiat;
Res tamen ut etiam fieret omnibus magis
Perspecta, placuit addere exemplum sequens.

FABULA XIII.

Tauri quatuor & Leo. (r)

SANXERE Tauri quatuor (s) periculum
Cujusque ut omnes reputarent proprium sibi.
Simul pascentes hos videt Leo, nec tamen
Conjunctos audet aggredi, quanquam esurit:
Primum ergo verbis dat operam fallacibus;
Segregat; ac demum segregatos enecat.
Addit vim invictam fortibus concordia:
Discordia frangit ipsam fortitudinem.

FA-

(q) Titus Livius, Lib. IV Cap. VIII. *Eumenem, Attalumque fratres . . . - cuilibet Regum hujus ætatis nullare magis, quam fraterna unanimitate regnum æquasse.*

(r) Benserade, Fab. CVIII. Le Noble, Fab. CIX. Aphtonius, Fab. XVI. Avienus, Fab. XVIII. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. I.

(s) Non modo littera t geminanda non est in voce *quatuor*, ut longa prima syllaba fiat, sed etiam brevem unquam ab ullo vetere Poeta factam illam fuisse non puto.

FABULA XIV.

Lupus & Ovis. (t)

Mulcatus olim (u) morsibus diris canum
Lupus jacebat potus & cibi indigens;
Ovem rogavit, potum ut afferret sibi,
Perituro, ex unda prætereuntis fluminis:
Si enim tu potum dederis, ait, egomet cibum
Inveniam facile. At illa, fraude cognita,
Sic retulit: Potum stulta si darem tibi,
Cibum invenires facile; me ipsam scilicet.
Periculosum est adjuvare maleficum.

FABULA XV.

Gallina Ova pariens Aurea. (x)

Quod lucrum habetur in manibus, hoc sæpius
Habendi plura cupiditate amittitur.
Habebat aliquis ova parientem aurea
Gallinam: homo (y) meus hanc auro plenam ratus
Cædit, aliisque gallinis similem invenit.

FABULA XVI.

Lupus & Anicula. (z)

Jejunius obambulabat, escam quæritans,
Lupus.

(t) Benserade, Fab. CCII. Æsopus, Fab. CVI.

(u) Terentius Adelph. Act. I Sc. II V. 9.

. . . . Ipsum dominum, atque omnem familiam
Mulcavit usque ad mortem.

Cicero orat. pro Mil. Cap. XIV. *Qua in turba C. Vibienus ita est mulcatus, ut vitam amiserit.* Ibi enim *mulcatus*, non *mulctatus* legendum est; quod & ratio ipsa non minus aperte, quam optimorum codicum fides, demonstrat. Aliud est igitur, mulctare morte: aliud, mulcare usque ad mortem. Vide præterea notam ad Fab. XXXII Lib. V Part. II.

(x) La Fontaine, Lib. V Fab. XIII. Benserade, Fab. CXX. Æsopus, Fab. CXXXVI. Avienus, Fab. XXXIII.

(y) Phædrus, Lib. V Fab. VII V. 32.

. . . . Homo meus se in pulpito
Totum prosternit. Plaudit illudens Eques.

(z) La Fontaine, Lib. IV Fab. XVI. Benserade, Fab. XCIV. Philib. Hegemon, Fab. XIII. Æsopus, Fab. CXXXVIII. Aphtonius, Fab. XXXIX. Avienus, Fab. I. Faernus, Fab. LXXVI.

Lupus. Profectus ad locum quemdam, audiit
Puerum plorantem, dicentemque Aniculam:
Plorare desine. Pergis? Tradam te Lupo.
Ratus locutam serio Aniculam Lupus,
Expectat ad multam horam; sed cum vespera
Demum advenisset, rursus audit puerulo
Ablandientem: Dormi, pupe mi; huc Lupus
Si venerit, eum continuo mactabimus.
Tunc: o dolosos homines, Lupus abiens ait,
Qui dicunt aliud, aliud facere cogitant!

FABULA XVII.

Ovis & Cornicula. (a)

CORNICULA sedens in Ove dum tergum fodit:
Injuriam ex te quam patior, inquit Bidens,
Cani si faceres, ferres infortunium.
Respondet illa: Quibus ego illudam, scio,
Molesta placidis, morigera ferocibus.
Malitia sæpe comitem habet prudentiam.

FABULA XVIII.

Asellus & Equus. (b)

EQUUM labore nimio confectus rogat
Asellus, ut, se comitem si salvum velit,
Juvet, onerisque parte paulisper levet.
Quod ille cum renueret; omnis denique
Labentem Asellum deserit vigor. Ast herus
Onus omne, & ejus corium quoque demortui
Equo reclinat in dorsum; quibus fere
Oppressus ille: Merito, dixit, heu! meo
Exerceor nunc, qui laboranti prius
Asello durus opitulari nolui.
Qui socio subvenit, ille providet sibi.

FA-

(a) Benserade, Fab. LXIII. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 145. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXVII.

(b) La Fontaine, Lib. VI Fab. XVI. Æsopus, Fab. CXXV. Faernus, Fab. XVI. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XIV. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 745.

FABULA XIX.

Leo & Capra. (c)

CONSILIA qui dant, ſæpe conſulunt ſibi.
Leo conſpicatus in rupe morantem Capram,
Ut pratum in viride potius deſcendat, monet.
Capra refert: Faciam; hinc ſi procul diſceſſeris;
Qui non, ut melius mihi ſit, hoc ſuades mihi,
Sed ut habeas tu, quod fores famelicus.

FABULA XX.

Leo Senex & Vulpis. (d)

SENEX cum factus eſſet Leo, nec quærere
Sibi victum poſſet, machinatus eſt dolum,
Quo ſibi ſuppeteret alimentorum copia:
Agros reliquit, intimam coluit ſpecum;
Ibique ſe ægrotare ſimulabat jacens.
Quæ res ubi fama crebreſcente innotuit,
Undique complures acceſſerunt belluæ:
At ipſas capiens ſingulas necat Leo.
Vulpis & accedit; arte ſed hujus cognita,
Stat extra limen, hinc ſalutat, & pedem
Procul referre celeriter cum jam parat:
Cur non, ait ille voce blanda conquerens,
Ingredere, filia? hæc refert: Videlicet
Venientium ad te multa quidem veſtigia
Impreſſa video; nulla ſed redeuntium.
Cum ſe doloſis artibus demitigat,
Tunc eſt timenda maxime crudelitas.

FA-

(c) Benſerade, Fab. CXIV. Le Noble, Fab. CLVIII. Æſopus, Fab. CCXXXIV. Avienus, Fab. XXVI.

(d) La Fontaine, Lib. VI Fab. XIV. Benſerade, Fab. LV. Philib. Hegemon, Fab. IX. Æſopus, Fab. CXXXVII. Faernus, Fab. LXXIV. Tanaq. Faber ex Arabico Locmani, Fab. VI. Burmannus, append. ad Phædr. Fab. XXX.

FABULA XXI.

Fringuilla. (e)

AUCEPS fringuillam (f) cum cepisset, ac pedem
Filo alligasset, puerulo hanc dono dedit.
Sed inter homines illa vitam non ferens,
Ubi libertatis aliqua se spes obtulit,
Fugit, notisque nemoribus se condidit:
Simul autem ramis arboris filum inscia
Implicat; & ultra jam volare non potest;
Reperitque mortem, servitutem dum fugit.
Leve damnum suffer, ne grave incurras malum.

FABULA XXII.

Ranæ duæ. (g)

CUM fureret æstas immodica, suam duæ
Paludem Ranæ siccatam reliquerant,
Inopesque circum errabant, quærentes aquam.
Ad puteum tandem deveniunt; utque uberi
Illum scatere aquarum copia vident,
Perbibere cupiunt; unaque: Huc age, o soror,
Quin, inquit, saltu mittimus corpuscula?
Sed altera: Hic si puteus aruerit quoque,
Inde remeare quo valebimus modo?
Itus est imprudens, de reditu si non liquet.

FABULA XXIII.

Cerva, Venator, & Leo. (h)

VENATOREM olim Cerva fugiens, in feri
Leo-

(e) Æsopus, Fab. CII. Faernus, Fab. LXXXV.

(f) Alii fringillam, alii etiam frigillam vocant. Verum nomen fringuilla. Varro enim de Lingua Latina, Lib. VI sub. fin. *M. Actius,* inquit, *in Casina: Quid fringutis? quid istud tam cupide cupis?* Casinæ, Act. II Sc. IV V. 49 Verba ista Plauti leguntur: cujus vulgatæ quidem editiones habent *friguttis:* at *fringutis* vera esse lectio videtur. *Fringutire* autem ab antiquo *fringuere* deductum, & id cum sono subsilire esse puto. Vide Nonium, Cap. I Sect. XXI.

(g) Benserade, Fab. CXLI. Æsopus, Fab. XIX & CXLVII. Faernus, Fab. XXXVII.

(h) Æsopus, Fab. LXIV. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. VIII.

Leonis antrum se recepit inscia.
Quæ comprehensa dum necatur: Hei mihi,
Quid, inquit, hominem tam celeri prodest pede
Fugisse sævum? sævior occurrit fera.
Vitas Charibdim frustra, si in Scillam incidas. (i)

FABULA XXIV.

Formica & Columba. (k)

FORMICA sitiens ad fontem descenderat;
Sed illam aquarum fluxus in præceps trahit:
Peribat misera, cum sortem ejus intuens
Columba, miseransque injicit ramusculum:
Quo sublevata naufraga evadit necem.
Post paulo, instructus arcu, quidam Rusticus
Advenit illuc forte; & obviam sibi
Columbam aspiciens, figere hanc telo parat.
Sentit periclum Formica, & piæ timens
Columbæ, talo rustici sese applicat,
Ipsumque mordet, adnitens, quantum (l) potest.
Doloris ille impatiens obvertit caput;
Simulque volucris admonita procul evolat.
Juva, ut juveris; raro beneficium perit.

FABULA XXV.

Apes & ipsarum Dominus. (m)

HERUS dum abesset, dumque Apes quamplurimæ
Labore dulci detinerentur foris;
Ingressus aliquis in mellarium, favos
Diripuit. Mox reversus, ut apiaria
Effracta, inanesque alveolos Herus videt,
Ingemere primum, deinde malo, quaqua licet,
Mede-

(i) Philipp. Gualterus Alexandreidos Lib. V V. 301.
Incidis in Scyllam, cupiens vitare Charibdim.
Qui versus deinde, reposito *incidit* pro *incidis*, in proverbiorum numerum relatus est.

(k) La Fontaine, Lib. II Fab. XII. Benserade, Fab. LXXXVIII. Æsopus, Fab. XLI.

(l) Terentius And. Act. V Sc. II V. 20.
. . . . Sublimem hunc intro rape, quantum potes.

(m) Æsopus, Fab. LXXXV.

Mederi cœpit. Interim redeunt Apes
E paſtu, herumque nihilominus, ac ſi mali
Auctor fuiſſet, ſimul omnes aculeis
Fodicare certant. Tunc: O volucres peſſimæ,
Ait ille, vel dum ſi laboro ſedulus,
Delere vobis ſi queam infortunium,
Meam in perniciem vos agit cæcus furor!
Aliena damna tempore dextro ni leves,
Opera ſæpe tua damno vertetur tuo.

FABULA XXVI.

Aſinus ſilveſtris, & Aſinus domeſticus. (n)

SILVESTRIS (o) Aſinus Aſinum cum domeſticum
Pinguem, & nitentem, & herbas inter primulas
Vernantis agri luxuriantem cerneret:
Sorte hujus, inquit, me frui, nam quid vetat?
Quin adeo &, ſocium habere me, velit, rogo?
Secum hæc locutus, venientem dominum videt,
Clitellas iſti qui beatulo ſuas
Imponit, moxque cogit hinc ſequi ad locum,
Ubi cæſa fuerant ligna, quæ dorſo ſuper
Congeſta ſi non is ſatis propere vehat,
Nodoſo fuſte dux pigrantem ſuſcitat.
Ad ſua tum gaudens latibula revertit Ferus:
Tuasque, non invideo, delicias habe
Tibi ſolus, inquit, bajule o patiens nimis!
Nulla eſt beata ſervitus: & hæc mihi,
Quantumvis miſera, contra libertas placet.

FABULA XXVII.

Mus in ciſta natus. (p)

IN ciſta natus Mus erat: menſes ibi
Aliquot, quietus, & ſua quidem ſatis

Con-

(n) Æſopus, Fab. CXI.

(o) Varro de re ruſtica, Lib. II Cap. VI. *Horum genera duo: unum ferum, quos vocant Onagros. In Phrygia & Lycaonia ſunt greges multi. Alterum manſuetum, ut ſunt in Italia omnes.*

(p) Abſtemius, Fab. I.

Contentus ſorte (quippe nil aliud putans
Melius ſibi evenire poſſe) vixerat.
Eum tamen inceſſit aliquando cupiditas
Hinc exeundi, & explorandi, an hac ſua
Ciſta pateret mundus multo latius.
Peregrinandi cupido januam exhibet
Fiſſura tenuis: illac prorumpit levis.
At curioſus ſingula vix circum incipit
Luſtrare, varias hinc, & hinc dapes videt:
Deguſtat omnes: invenit omnes optimas:
Tunc: O mea, inquit, nil melius ciſtellula
Mihi eſſe poſſe, quam ſtultus ego credidi!
  Cives ad iſtos hæc fabella pertinet,
Qui ſtulte amantes patrium ſolum, boni
Vix alibi quidquam poſſe reperiri putant.

FABULA XXVIII.

Milvus & Agricola. (q)

Columbam dum perſequitur, in laqueum incidit
Milvus, &, ipſum dedere cum vellet neci
Agricola: Parce, non enim te læſi, ait.
At ille: Neque te, opinor, iſta læſerat.
  Mortem innocenti qui parat, jure hanc ſubit.

FABULA XXIX.

Femina mortem pro Marito appetens. (r)

Morbo jacentem Femina Maritum videns
Graviſſimo, ut qui jam fere ſuccumberet,
Lamentabatur: An meum poteris mihi,
Mors dura, barbara, eripere, inquit, Conjugem!
Deſiſte, ah! vel ſi victimam tibi denique
Mactari oportet, victima en adeſt; veni.
Simul hæc verba inter, advocata Mors venit:
At mulier trepida, non, me ut tolleres, ait,
Huc te advocavi; victimam cape, en jacet.

Magni-

(q) La Fontaine, Lib. IV Fab. XV. Benſerade, Fab. XXXVI. Abſtemius, Fab. III.

(r) Richer, Lib. III Fab. VI. Benſerade, Fab. CXCV. Abſtemius, Fab. LX.

Magnifica verba vanus effundit dolor:
Præsens periclum veras voces exprimit.

FABULA XXX.
Asinus, Simia & Talpa.

Dum conqueruntur, Simia quod desit sibi
Cauda, Asinus autem quod non habeat cornua:
Tacete, dixit Talpa; me miserrimum
Cæcum videtis, & potestis conqueri?
Luctu, & querelis cur ævum consumimus?
Quin intuemur, sors si quem gravior premit?
Misero levamen miserioris est malum.

FABULA XXXI.
Lupus & Hystrix. (s)

Hostes tibi esse quamdiu cognoveris;
Pugnandi tempus semper esse existima.
Jejunus olim in Hystricem (t) incidit Lupus:
Suis at illa ut tota spiculis erat
Vallata, timuit vi prædator aggredi;
Prætentans ergo rem dolo: Cur sic, ait,
Armata semper, ut in procinctu milites,
Procedis? atqui milites ipsi tamen
Quandoque ponunt arma: nuncque ubi suis
Omnia gubernat pax amica legibus,

(s) Richer, Lib. XII Fab. IX. Benserade, Fab. LXVIII. Abstemius, Fab. LXIX. Jaïus, Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 742.

(t) Plinius Hist. Lib. VIII Cap. 35. *Hystrices generat India & Africa, spina contectas, ac Herinaceorum genere: sed Hystrici longiores aculei, &, cum intendit cutem, missiles.*
Calpurnius Ecloga VI V. 13.
. . . . Hirsuta spinosior Hystrice barba.
Hystricem masculini generis facit Claudianus Eidyllio II V. 4. Ceterum hanc ille belluam ibidem fuse lateque describit.
. . . . Stat corpore toto
Silva minax jaculisque rigens in prælia crescit
Picturata seges . . . .
. . . . Tortumque per auras
Evolat excusso nativum missile tergo.
. . . . Fert omnia secum:
Se pharetra, sese jaculo, sese utitur arcu.
Unum animal cunctas bellorum possidet artes.

Hostem tu sola quem times, vel quem petis?
Age vero, hæc arma pone, quæ te dedecent,
Corpusque tandem delicatum libera.
Cui retulit Hystrix: Adversus similes tui
Me stare semper armatam decet, ac juvat.

FABULA XXXII.

Equus ægrotans & Canis. (u)

EQUUS ægrotabat; mandere assuetus Canis
Projecta cadavera, illum visitat, rogans,
Quomodo se haberet: Melius, inquit, quam velis.
Fabella spectat ad avarum hæredum genus.

FABULA XXXIII.

Vir Eruditus, & Trossulus. (x)

VIRUM eruditum, cum suis solum libris
Bene otiantem quidam adivit Trossulus
Petulanter, ut fit, irridendi gratia,
Bellos quod homines sic perosus scilicet,
Vitam inficetis solus in tenebris agat.
At ille: Nunquam memini me, dixit, magis
Fuisse solum (y) quam cum nunc mecum hic ades.
Si tantum ineptus, nec etiam fuerit malus,
Nihili mensuram Trossulus totam replet.

FABULA XXXIV.

Canis infidelis, & Pastor. (z)

OVES custodiendas tradiderat Cani,
Cani infideli Pastor, ignarus mali.
Namque ille vitiis corruptus, mores feros
Luporum cœperat imitari, & plurimas
Ore impiato jam bidentes manderat.

Quod

(u) Richer, Lib. III Fab. XVII. Le Noble, Fab. CXL. Abstemius, Fab. LXIV.

(x) Richer, Lib. VIII Fab. II. Benserade, Fab. CXCIX. Abstemius, Fab. LXXV.

(y) Cicero de Offic. Lib. III Cap. I Init. *Pub. Scipionem . . . . dicere solitum scripsit Cato . . . . nunquam se minus otiosum esse, quam cum otiosus; nec minus solum, quam cum solus esset.*

(z) Abstemius, Fab. LXXVIII.

Quod execrandum Paſtor ut novit ſcelus,
Simul expiare morte ſcelerati parat.
Mene, Canis inquit, me quaſi ſi lupus forem,
Mactare poſſis, here mi, violenta manu?
Reſerva tales hoſtibus pœnas lupis:
Prudensque ſerva me tibi addictum Canem.
At Paſtor: Hoſtes ſunt mihi quidem lupi:
Hoſtes ſed illi ſeſe profitentur meos:
Te contra, amicus qui videbaris mihi,
Nunc morte tanto digniorem judico,
Scelere lupino quod fefelleris fidem.
Hos fabula eſſe bis ſceleratos indicat,
Quos ad patrandum perfidia movit ſcelus.

FABULA XXXV.

Lucius late regnandi cupidus. (a)

IN amne, piſces qui ſatis multos ſinu
Aleret profundo, regnabat ferus, & potens
Dominator olim Lucius (b). At eum piget,
Riparum iniquas objici moras (c) ſuæ
Rapacitati: & Hæc, ait, nobis vago
Quæ pectus igne ſubigit, ac depaſcitur
Cupiditas, ſeſe finibus anguſtis gemit
His contineri; quærendum eſt, ubi latius
Excurrere poſſit: Memini cum mihi diceret
Peregrinus iſte Salmo (d), commode ſatis
Patere tractus oceani! certe hos lubet
Invadere: Meis legibus Neptunios
Compellere greges, non adeo magnus labor
Hic undique noſtris imperare piſcibus,
Superbeque dominari, ludus eſt mihi.
Vix ea locutus, prono fertur alveo,

(a) Abſtemius, Fab. LXXXII.

(b) Lucium memorat Auſonius in Moſela V. 122. ad quem locum Vinetus: *Santones*, inquit, *mei BEQUET vocant... Alii Galli etiam BROCHET.*

(c) Virgil. Æn. Lib. IX V. 143.
Foſſorumque moræ.

(d) Plinius Hiſt. Lib. IX Cap. XVIII. *In Aquitania Salmo fluviatilis marinis omnibus præfertur.*

Petitque pinna præcipiti, quantum (e) poteſt
Fluctus marinos: ſed in ipſo amnis oſtio
Captum marinus hunc lupus perſorbuit.
Ambitio injuſta, quantis afficeres malis
Hunc orbem, haberes ni dementiam ducem!

FABULA XXXVI.

Aſellus viridis. (f)

ASELLUM quidam per vias urbis ſuum
Voluit colore viridi pictum incedere.
Ridicula primum viſa res eſt omnibus;
Viridemque Aſellum feminæ, pueri, ſenes
Certatim lepidis concelebrarunt jocis:
At mox ubi illi denique riſerunt ſatis,
In Aſello viridi præter Aſellum nil vident.
Mirari quidquam non valent homines diu.

FABULA XXXVII.

Leo & Rana. (g)

VALDE loquacem cum Ranam audiſſet Leo,
Timuit, & aliquod eſſe magnum animal putans,
Retro ſe vertit: at mox e ſtagno videt
Ranam exeuntem, quam indignans calcat pede.
Falſos timores ingenerare fortibus
Periculoſum quam ſit, exemplum hoc probat.

FABULA XXXVIII.

Agricola & Fortuna. (h)

AGRICOLA, terram fodiens, theſaurum invenit,
Aufertque, nec eum Fortunæ acceptum refert;
Sed etiam meritis debitum credit ſuis.
Theſaurum hinc aliquot poſt dies fur ſubripit:

Affli-

(e) Terent. Adelph. Act. III Sc. II V. 52.
. . . . Tu, quantum potes,
Abi.

(f) Abſtemius, Fab. LXXX.

(g) Æſopus, Fab. XXXVII.

(h) La Fontaine, Lib. VII Fab. XIV. Richer, Lib. XII Fab. XIII. Æſopus, Fab. LXXXII. Avienus, Fab. XII.

Afflictus ergo luctu inconsolabili (i)
Agricola questibus omnia insanis replet,
Et aspera inter verba Fortunam increpat.
Cur me, inquit illa, gravibus immeritam probris
Lacessis? atque, quod tibi ereptum est bonum,
Mei faventis munus hoc si non fuit,
Mei reflantis crimen hoc cur nunc vocas?

FABULA XXXIX.

Tulipa.

HABEBAT aliquis maximæ Tulipam (k) spei,
Ac singulari quæ jam pulchritudine
Oculos tuentum dulci retineret mora;
Tam recto caule, tamque procero suas
Attollebat opes: tam rotundatus bene
Tam scita incursitantes differentia
Calix colores explicabat vividos!
Florum eruditi quotquot amatores erant,
Cupiditate omnes curiosa perciti,
Visuri adibant Tulipam formosissimam,
Omnes amabant, omnes cupiebant sibi
Habere propriam; quorum unus versutior,
Audaciorque ceteris, illam, data
Occasione, furaci abstulit manu.
Difficile custoditur, quod multis placet.

FABULA XL.

Pueri & Ranæ. (l)

PUERI ad inertis stagni venerant aquam

 Ranis

(i) Ovidius Metam. Lib. V V. 426.
. . . . Mœrens inconsolabile vulnus
Mente gerit tacita.
Cicero ad famil. Lib. IV Epist. III med. *Est omnino vix consolabilis dolor.*

(k) Vossius de Vitiis Sermonis, Lib. II Cap. XVIII pag. 306, 307. *Tulipa . . . . flos e Turcia adlatus . . . qui pileum turcicum refert . . . . . Pileus Turcicus sic vocatus* (Tulipantum) *videtur a figura globosa, qua refert τολύτην, hoc est lanam purgatam, inque globos compositam, ut colo adaptetur . . . . . Tulipantum* (Tulpam, quod nos vocamus Turban) *ejusdem esse originis arbitror, ac Tulipa.*

(l) De la Motte, Lib. III Fab. V Camer. Fab. CDXVII.

Ranis refertam; simul in ripa consident;
Simul, bacillis instructi ut longis erant,
Modo hanc, modo illam, si caput forte efferat,
Ranam jocantes mulcant (m) ac dedunt neci.
Tum procul exclamat una: O barbari, quibus
Hæc tanta clades nostra dulcis est jocus!
Ad hos fabella pertinet, quorum procax
Sæpe dominatus miseros ludendo opprimit.

FABULA XLI.

Pisces. (n)

JACTIS in undas retibus, magni quidem
Capti sunt Pisces; at minuti se simul
Extricavere, facile permeantibus
Corpusculis fenestras lineæ domus.
Fortuna raro summis injiciens manum
Fallitur: in imos manca (o) sæpius ruit.

FABULA XLII.

Puer & Coluber. (p)

OBAMBULANDO reperit Colubrum Puer
Gelu rigentem; quem recepit in sinum
Misericors & refovit, inscius mali.
At ille, pristinus ubi redditus est vigor,
Furit, impioque dente beneficum necat.
Scriptum est in hominem, qui nuper miserrimus,
Nunc opprimit salutis auctorem suæ.

FA-

(m) Vide not. ad Fab. XIV hujus libri.
(n) Benserade, Fab. CIII. Æsopus, Fab. CLVII.
(o) Horatius, Lib. II Sat. VII V. 88.
In quem manca ruit semper fortuna.
(p) Benserade, Fab. VIII. Æsopus, Fab. CLXXIII. Phædrus, Lib. IV Fab. XVI. Mea autem hæc Fabula, sed & decima Libri tertii, ac decima octava Libri quarti imprudenter quidem, & contra quam proposueram, concinnatæ a me atque editæ sunt: eas etiam repudiare decreveram: at postmodum esse hoc nomine servandas censui, quod paulo diversam a ratione Phædri, neque tamen absurdam exhibere rationem visæ sunt.

FABULA XLIII.

Rosæ & Amarantus. (q)

QUIS non coloris nostri purpureum decus,
Quis non odoris suaves delicias amat?
Dixit Amaranto nimium sibi placens Rosa.
Amarantus autem: Nil, ait, mihi quidem
Contingit horum simile; sed vivo diu.



FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER TERTIUS.

PROLOGUS.

FABELLÆ, ab ipso quas Æsopi nomine
Nostri priores (a) dixerunt Æsopias (b),
Placuere priscis Græciæ doctæ viris,
Summisque: nec eas, tanquam aniles nænias,
Infantibusve pueris vendibiles jocos,
Contempsit ulla docta gens mortalium.
Pater Sophorum, magnus ille Socrates,
Dignas putavit (c) quas poliret versibus,
Suffragioque muniit postquam suo,
Has esse jam omnibus approbandas quis neget?

(q) Benserade, Fab. CXXXI. Æsopus, Fab. CCLXXIX.

(a) Plinius Jun. Lib. III Epist. IV. *Veniebat in mentem, priores nostros, &c.* quo nomine veteres ille Oratores vocat.

(b) Dici etiam possunt Æsopeæ, ut Phædrus, Lib. V Prol. VII eas appellat. Sic & Cicero, Acad. Quæst. Lib. II Cap. XLVIII. *Ad patris revolvor sententiam: quam quidem ille Carneadeam esse dicebat.* Et ad famil. Lib. VII Epist. XIX. *Institui Topica Aristotelea conscribere.* Pro quo etiam *Aristotelica* aliæ editiones exhibent. Libro autem de Orat. III Cap. XIX. *Vobis hæc Carneadia, aut illa Aristotelia vis comprehendenda est.*

(c) Plutarchus de audiendis Poetis non longe ab exordio Plato in Phædone, & alii.

Igitur materiam, quam mihi ſumpſi in manus,
Feſtivitate liberali cum ſciam
Pollere; & eſſe moribus etiam utilem;
Hanc ego cavere diligenter debui,
Ne culpa tenuis ingenî corrumperem:
Atque his profecto ceterisque fabulis,
Quascumque fingere experiar Phædri ſtilo,
Conabor, ullo ſed ſine labore anxio,
Uti ſuam adſit non inconveniens (d) decus.

FABULA I.

Sol & Aquilo. (e)

SOL quondam & Aquilo, uter foret valentior,
Delitigabant. Demum, iter qui carperet,
Hominem videntes: In eum vires, inquiunt,
Viciſſim noſtras experiri quid vetat?
Sciſcunt (f), ut, ipſi pallium qui excuſſerit,
Is jure merito ſeſe victorem ferat.
Tum primus Aquilo flatibus horriſonis furit:
At ſe viator contra vim venti arctius
Involvit. Ergo, poſtquam profecit nihil
Aquilo, calentem Sol emolitur facem,
Radiosque ſenſim in intimam inſinuans cutem
Viatoris agit. Ille mox exæſtuat:
Mox & gravi humeros pallio ſponte exuit.
Vim vi repellunt homines plerumque: aſt eos,
Quo vult, volentes pertrahit benignitas.

FABULA II.

Agricola & Ciconia. (g)

SATA depaſcebant læta Grues & Anſeres.
Laqueum tetendit Agricola; eosque & ſimul

Cepit

(d) Phædrus, Lib. III Fab. XIII V. 6.
Non inconveniens corpus, & par eſt color.

(e) La Fontaine, Lib. VI Fab. III. Philib. Hegemon, Fab. VI. Camerarius, Fab. CCCLX. Tanaq. Faber ex Arabico Locmani, Fab. XVIII. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 741.

(f) Cicero de Offic. Lib. III Cap. XI. *Athenienſes ſciverunt, ut Æginetis . . . pollices præciderentur.*

(g) Benſerade, Fab. LXXXVI. Æſopus, Fab. CLXXV.

Cepit Ciconiam. Illa vero ſupplicat;
Et ſe innocentem dicit; & neque Gruem,
Neque Anſerem eſſe; ſed avium omnium optimam (h),
Ut quæ pie parentes revereri ſuos,
Senioque fractos alere conſueverit (i).
Etiamque campis operam, ait, navo utilem,
Angues (k), lacertas, peſtesque id genus, vorans.
Hæc omnia, inquit ille, vera ſint licet,
Quando tamen capta es una cum nocentibus,
Quam meruere illi, tu quoque ſubibis necem.
Qui ſocium hominibus flagitioſis ſe dedit,
Flagitii pœnas jure dat, vel innocens.

FABULA III.

Piſcator & Piſciculus. (l)

PISCATOR in aquas cum jeciſſet hamulum (m),
Piſciculum eduxit. Orat ille, & obſecrat,
Ut ſeſe abire, ſic minutulum (n), ſinat:
Creſcam, ait, interea; cumque factus grandior
Fuero, majore tunc me recipies lucro.

Piſca-

(h) Cælius Rhodiginus Lection. antiq. Lib. XI Cap. XVII. *Si quidem, ut auctor Ambroſius eſt, Ciconia romano uſu pia vocatur; quod pulli parentibus jam ſenio confectis, nec alimenta ſibi conquirere ſatis valentibus, in retributionem mutuam, tacita quidem; ſed alta naturæ vi in id propellente, neceſſaria ſummo ſtudio, quod in homine ratum eſt, ſuggerunt.*

(i) Phædrus, Lib. I Fab. XI V. 5.
Ut inſueta voce terreret feras.
Lib. III Prol. V. XIV.
Ut aſſuetam fortius præſtes vicem.
Lib. IV Fab. VII V. 8.
Omne adſuevi ferrum quæ corrodere.

(k) Juvenalis Sat. 14 V. 74.
. . . . . . Serpente Ciconia pullos
Nutrit, & inventa per devia rura Lacerta.

(l) La Fontaine, Lib. V Fab. III. Benſerade, Fab. CXI & Fab. CXXXVI. Æſopus, Fab. CXXIV. Avienus, Fab. XX.

(m) Plautus Stich. Act. II Sc. I V. 17.
Arundinem fert, ſportulamque, & hamulum piſcatorium.

(n) Plautus Poenul. Prol. V. 28.
Nutrices pueros infantes minutulos
Domi ut procurent, neu quæ ſpectatum afferant.

Piscator autem: Tu tamen in Sartaginem
Mitteris, inquit: *pretio* nam *spem non emo* (o).

FABULA IV.

Membra & Venter. (p)

PRO se querentes, proque membris cæteris,
Ventrem incusarunt aliquando Pes, & Manus,
Quod otiosus bona voraret omnia.
Demum laboret, vel cibum ne postulet,
Edicunt. Ille semel, iterumque supplicat;
Nequicquam. Contumaces alimentum negant.
Exhaustus ergo longa venter deficit
Inedia: at pariter Membra deficiunt. Suum
Tunc fungi voluit, at sero, officium Manus:
Nam factus Venter nimia desuetudine
Debilior, omnem repulit omnino cibum.
Sic membra denique, male dum Ventri invident,
Pereunt eodem, quo perit venter, modo.
Quos maxime cessare vulgus judicat,
Ab his sæpe opera maxime utilis datur.

FABULA V.

Canis & Bos. (q)

PLENO accubabat forte præsepi Canis:
Ut carpat escam Bos accedit: Hirriens (r)
Vetat hic. At ista cum tua invidentia
Di te, Bos inquit, perdant, qui non vesceris
Fœno isto, & alios vesci eodem non sinis!

Hæc

(o) Verba ista sunt Terentii Adelph. Act. II Sc. II V. 11. Quorum quidem sensus est, *Ego bonum præsens pro lucro incerto non paciscor.*

(p) La Fontaine, Lib. III Fab. II. Benserade, Fab. XLII. Anonymus a Neveleto editus, Fab. LV. Regnerius, Part. II Fab. IV. Tanaq. Faber ex Arabico Locmani, Fab. XVII. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. II pag. 752.

(q) Richer, Lib. VII Fab. III. Benserade, Fab. LXXIV. Le Noble, Fab. LVI. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 145. Cujus satis multa verba retinuimus. Camerarius, Fab. CCXLI.

(r) Festus *Hirrire; quod genus vocis est canis rabiosæ.* Hinc Sidonius Apollinaris, Lib. IV Epist. VII. *Est canibus unatum, ut, etsi non latrant, tamen hirriant.*

Hæc invidorum abominanda est indoles:
Quibus uti nequeunt, neminem his frui volunt.

FABULA VI.

Puer & Fortuna. (s)

Ad oram putei dormiebat Puerulus,
Eum fortuna suscitans, abi hinc, ait;
In puteum namque si caderes, non hanc tuam
Fuisse culpam, sed meam omnes dicerent.

FABULA VII.

Camelus & Jupiter. (t)

Camelus olim sortis pertæsus suæ
Conquestus est; armari taurum cornibus;
At sese inermem ceteris animalibus
Objectum: cornua ergo donari sibi
Jovem rogavit. Deus at iratus preces
Audire ineptas non recusavit modo,
Sed etiam auriculas decurtavit bestiæ.
Fortuna vivat quisque contentus sua.

FABULA VIII.

Lupus & Hædus. (u)

Capra pastum itura stabulo Hœdum concluserat,
Aperire nemini, ipsa dum redeat, monens.
Quod cum audiisset, post paulo accedit Lupus;
Pulsat; caprinamque imitatus vocem, jubet
Fores recludi. At Hœdus sentiens dolos:
Non aperiam, inquit; ad me vox meat quidem
Caprina; sed per rimulas video Lupum.
Diffidere si quos, maxime tenues decet.

FA-

(s) La Fontaine, Lib. V Fab. XI. Benserade, Fab. CLXX. Æsopus, Fab. LVI. Rimicius, Edit. Rob. Steph. pag. 191.

(t) Benserade, Fab. C. Æsopus, Fab. CC. Avienus, Fab. VIII.

(u) La Fontaine, Lib. IV Fab. XV. Benserade Fab. XXVII. Anonymus, à Neveleto editus, Fab. XXIX. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 122. cujus verba nonnulla retinuimus. Burmannus append. ad Phæd. Fab. XXXII.

FABULA IX.

Oves & Lupi. (x)

OVES Luposque, pace facta junxerat
Solemne fœdus, utrinque obsidibus datis.
Oves dedere vim canum, catulos Lupi.
Sed illæ cum vix incepissent simplices
Liberius agere, & pace properarent frui;
Catuli ecce, matrum desiderio perciti,
Ululatus edunt. Audiunt lupi; irruunt,
Fidemque læsam criminantur, ac Oves
Laniant, heu! destitutas præsidio canum.
Pax fraudulenta bello ipso pejus malum.

FABULA X.

Vulpis & Caper. (y)

IN puteum Vulpis, & Caper descenderant,
Sitim ut levarent. Cum bibissent, & Caper
Respicere circum inciperet, de reditu anxius:
Bono animo es, inquit Vulpis; hinc enim prius
Reputavi mecum qui possimus egredi.
Namque ad parietem si admovebis te modo,
Pedibusque corpus posterioribus eriges,
Mentoque ad pectus adducto ista cornua
Reclinabis, ego per tua terga transiens
Evadam e puteo, teque educam postea.
Tali consilio Barbatus habuit fidem,
Et id omne fecit, quod erat præceptum sibi.
Ergo illa remeat. Quæ quidem dum gaudio
Elata gestit putei in ipso margine,

Nec

(x) La Fontaine, Lib. III Fab. XIII. Benserade, Fab. XXXVIII. Æsopus, Fab. CCXLI. Aphtonius, Fab. XXI. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 130. cujus verba non pauca retinuimus. Camerarius, Fab. CCXVIII. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXI. Jaïus, Tom. II pag. 745.

(y) La Fontaine, Lib. III Fab. V. Benserade, Fab. LI. Æsopus, Fab. IV. Phædrus, Lib. IV Fab. VIII. At paulo aliter, pauloque jejunius, quam Æsopus, aut quisquis ille est, qui sub ejus nomine latitat; cujus quidem singulis fere vestigiis insistendum esse nobis credidimus. Vid. not. ad Fab. XLII. Lib. II.

Nec curat, socio quid futurum sit suo:
Dolosa, perfida increpatur: at refert:
Age tamen, Hirce; si quantum in mento geris
Setarum, in mente tantum esset sensus tibi,
An prius, amabo, puteum in hunc descenderes:
Quam provideres, an remeandi sit via?
Vetamur hoc exemplo quidpiam aggredi,
Nisi præsenserimus exitum facilem fore.

FABULA XI.

Mulier & Gallina. (z)

GALLINAM habebat Mulier, quæ quotidie
Pariebat ovum: bina sed, pro singulis,
Ova parituram, si plus escarum daret,
Sperans, incœpit educare lautius.
Gallina vero mox effecta pinguior,
Ovum inde parere ne potuit unum quidem.
Tardat, hebetatque luxus hominum industriam.

FABULA XII.

Cancer & Vulpis. (a)

MARE Cancer olim deseruit, in litore
Pascendi cupidus. Vulpis hunc simul aspicit
Esuriens, simul accurrit; & prædam capit.
Næ, dixit ille, justa patior, qui salo
Cum fuerim natus, voluerim solo ingredi!
Suus unicuique præfinitus est locus,
Quem præterire sine periclo non licet.

FABULA XIII.

Musicus. (b)

BENE incrustatam calce Musicus domum,
Rudis canendi, habebat: in qua dum canit,
Sibi resonantem plenius vocem putat
Valde canoram. Factus hinc superbior:
In publico, inquit, me theatro protinus
Au-

(z) Benserade, Fab. CCXIII. Æsopus, Fab. XXIV. Laur. Valla, Edit. Rob. Steph. pag. 57. cujus verba nonnulla retinuimus. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. XII.
(a) Æsopus, Fab. XCV.
(b) Æsopus, Fab. XCVI.

Audiri oportet. At experiendi gratia
Illuc profectus, tristem & exilem sonum
Cum distribueret tertios vix ad gradus,
Exsibilatur (c) protinus, & exploditur.
Scholarum in umbra qui latens placuit sibi,
Placuisse stulto clara lux sæpe hunc probat.

FABULA XIV.

Canis & Asinus. (d)

HEROQUE, familiæque blanditur Canis:
Canem vicissim herus, familia onerant bonis.
Quod animadvertens Asinus, graviter ingemit.
Hoc certe inique (e) comparatum existimat,
Quod ille cunctis perplacet, cibum accipit
De mensa herili, & has, & alias id genus
Ludo fortunas (f) obtinet, vel otio.
Portare contra sese clitellas suas,
Cædi flagellis, otiosum nullibi (g)
Cessare, & esse despectum omnibus tamen.
At id si fiat (h) autem blanditiis, eam

Decre-

(c) Cicero Paradoxo 3 Cap. II. *Histrio si paulum se moverit extra numerum, aut si versus pronuntiatus est syllaba brevior, aut longior, exsibilatur & exploditur.*

(d) La Fontaine, Lib. IV Fab. V. Benserade, Fab. XV. Hermannus, Edit. Rob. Steph. pag. 116. cujus verba non pauca retinuimus. Burmannus append. ad Phædr. Fab. X. Jaïus, Tom. II pag. 747.

(e) Cicero Orat. pro Cluent. Cap. 21. *Jam hoc quoque prope iniquissime comparatum est, quod in morbis corporis, ut quisque est difficillimus, ita Medicus nobilissimus atque optimus quæritur: in periculis capitis, &c.*

(f) Terentius Andr. Act. I Sc. I V. 70.
Tum omnes . . . laudare fortunas meas,
Qui gnatum haberem tali ingenio præditum.
Cicero ad famil. Lib. IV Epist. 7. *Cum tibi nihil deesse arbitrer ad tuas fortunas omnes obtinendas, præter voluntatem.*

(g) Vitruvius, Lib. VII Cap. I med. *Tesseræ* (pavimenti) *angulos habeant æquales, nullibique a fricatura exstantes.*

(h) Terentius Adelph. Act. V Sc. IV. V. 25.
Ego quoque a meis me amari, & magni pendi postulo:
Si id fit dando, atque obsequendo, non posteriores feram.
Martialis, Lib. VI Epig. XI.
Hoc non fit verbis, Marce, ut ameris, ama.

Decrevit autem, tam utilem, pariter ſequi.
Nec diſtulit enim; ſed hero redeunti domum,
Rem tentaturus, procucurrit obviam;
Et exultavit (i), & palpavit (k) ungulis.
At ille clamat; advolantque ſervuli:
Et ineptus Aſinus, qui ſe urbanum credidit,
Fuſtium inamœnis dedolatur ictibus.
Sæpe, ubi repugnat natura, officit labor.

FABULA XV.

Bos & Vitula. (l)

ARANTEM Vitula pinguis aſpiciens Bovem,
Eum contempſit præ ſe, quæ nihil ageret.
Sed ſacrificii mox ut advenit dies,
Bovem reſervat Ruſticus, Vitulam immolat.
Quod cum videret: Heus amica, Bos ait,
Laboraviſſe nunquam quid te nunc juvat?

FABULA XVI.

Leo Filiam Ruſtici amans. (m)

LEO cujusdam Ruſtici amabat Filiam;
Cumque illam habere cuperet, patrem virginis
Rogavit, aſſentiret nubere hanc ſibi.
Ullo ſe pacto, ut Filia nubat beſtiæ,
Adduci poſſe Ruſticus negat. Tamen,
Cum torve aſpiceret, frenderetque dentibus
Leo minanti ſimilis, ille exterritus

Mu-

(i) Cornelius Nepos, Lib. XVIII Cap. V. *Verberibus cogebat* (equum) *exultare.*
(k) Juvenalis Sat. 1 V. 35.
. . . . Quem Maſſa timet, quem munere palpat.
Horatius quidem, Lib. II Sat. 1 V. 20.
Cui male ſi palpere, recalcitrat undique tutus.
At Nonius, Cap. 7 Sect. 30. *Palpatur* pro *palpat*, quaſi antique a Lucilio dictum notat.
(l) Benſerade, Fab. CLXII. Furetiere, Fab. XII. Æſopus, Fab. CLXXVII. Avienus, Fab. XXXVI. Commirius, Tom. 1 pag. 319 Edit. 1714.
(m) La Fontaine, Lib. IV Fab. I. Benſerade, Fab. CC. Æſopus, Fab. CCXXV.

Mutat consilium; Filiamque huic nubere
Se velle dicit; modo sibi dentes sinat
Revelli & ungues, qui terrerent virginem.
Quod postquam, amore cæcus, permisit Leo,
Sibi ergo demum Filiam dari expetit:
Sed illum inermem Rusticus jam non timens,
Arrepto fuste, pulsat, & abigit domo.
Amor, improbus amor extinguit prudentiam,
Ipsamque deinde fortitudinem domat.

FABULA XVII.

Culex, Leo, & Aranea. (n)

NEQUE ego te timeo, neque me fortior es, ait
Culex Leoni. Tune terrorem mihi
Incutere credis, quod didiceris unguibus
Lacerare pecudes, dentibusque frangere?
Age vero ad pugnam nunc veniamus, si lubet.
Dixit; simulque cecinit animosus tuba;
Simulque inhæsit naribus adversarii,
Cutemque teneram pupugit pertinaciter.
Leo furiosus unguibus proprios sibi
Dilaniat artus, donec exanimis cadat.
Suum superbus tunc victor epinicium,
Idem ipse tubicen, personans, hinc avolat.
At mox tenuibus heu! filis Araneæ
Implicitus, vitam gloriosam finit,
Lamentans, hostem quod qui tantum vicerat,
Nunc ab animante tantula acciperet (o) necem.

FABULA XVIII.

Columbæ & Accipiter. (p)

BELLUM Columbæ gerere contra Milvum
Voluere: idcirco deligunt regem sibi
Accipitrem. At hostem se ille, non regem probat;
Etiamque

(n) La Fontaine, Lib. II Fab. IX. Benserade, Fab. CV. Æsopus, Fab. CXLIX.

(o) Cicero ad Attic. Lib. V Epist. 20 sub med. *Osaces, dux Parthorum vulnus accepit, eoque interiit.*

(p) Anonymus a Neveleto editus, Fab. XXII. Camerarius, Fab. CCII.

Etiamque miseras Milvo ferocius
Rapit, laniatque. Tum suam dolent vicem,
Clamantque: satius Milvi impetum fuit
Tolerare, quam hujus regiam tyrannidem.

FABULA XIX.

Simius & Vulpis. (q)

ROGAVIT olim Simius (r) Vulpem, ut daret
Caudæ partem aliquam, contegendas ad nates;
Etenim, quod usui & honori foret sibi,
Huic esse id oneri. Vulpis at retulit, nihil
Sibi nimium esse, & Cauda humum verri sua
Se malle, quam illa Simiæ nates tegi.
Significat hæc fabella, raro quidpiam
Superfluum esse diviti, ut egenum juvet.

FABULA XX.

Auceps, Palumbus, & Serpens. (s)

DOLUM Palumbo incautus Auceps dum struit,
Premit Anguem, cujus dente violatus perit.
Malum jure feres, quod parabis alteri.

FABULA XXI.

Asellus ejusque Herus. (t)

IN silvam Asellus cum venisset, reperit
Cæsi Leonis exuvias. Has induit,
Ad pascua dehinc, sic personatus, redit:
Greges, armenta territat, fugat. Videt

(q) Richer, Lib. X Fab. XVI. Benserade, Fab. XLIII. Le Noble, Fab. CXXV. Anonymus a Neveleto editus, Fab. LVI. Hermannus, edit. Rob. Steph. pag. CXXXI. cujus verba pleraque retinuimus. Regnerius, part. 2 Fab. V. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXII.

(r) Isidorus origin. Lib. XII Cap. 2. *Harum* (Simiarum) *genera quinque sunt; ex quibus Cercopitheci caudas habent.* Martialis, Lib. XIV Epigr. 202.

Callidus emissas eludere Simius hastas,
Si mihi cauda foret, Cercopithecus eram.

(s) Benserade, Fab. CXLVIII. Æsopus, Fab. XXXII.

(t) Benserade, Fab. XCVII. Le Noble, Fab. XXIII. Avienus, Fab. V. Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 156. cujus verba nonnulla retinuimus. Camerarius, Fab. CLV.

Herum venientem: pariter & in ipſum ruit.
Sed apprehenſis ejus auriculis Herus:
His forte, dixit, artibus alios licet
Decipias; at ego protinus indolem tuam
Aſininam agnoſco, quem libet cultum induas.

FABULA XXII.

Taurus & Caper. (u)

TAURUS Leonem dum fugit, aliquod ſibi
Latibulum quærens, caprile obvium ſubit:
Sed obſtitit ei cornibus adverſis Caper.
Nunc me, inquit ille, impune contemnis quidem;
Verum ſi abierit, quem fugio, tunc ſenties,
A Tauri quantum viribus diſtet Caper.
Etenim caprile, cum prætergreſſus Leo,
Procul abiiſſet: omni ſublato metu,
In Caprum Taurus irruit, & eum necat.
Dum fors breve tempus te defendit a malo,
Potentiorem ne ſpernas hoſtem cave.

FABULA XXIII.

Corvus & Urna. (x)

INVENERAT Urnam aquariam Corvus ſiti
Enectus (y). At aqua (z) brevior, Urnaque altior,
Ne bibere poſſit, obſtant. Ipſam nititur
Effundere urnam; nec valet. Tum denique
Injicit aſſumptos ex arena calculos.

Attollitur

(u) Benſerade, Fab. CIV. Æſopus, Fab. CCLXXXI. Gabrias, Fab. XL. Avienus, Fab. XIII.

(x) Richer, Lib. XI Fab. XIII. Benſerade, Fab. CXV. Le Noble, Fab. CLXXII. Avienus, Fab. XXVII. Camerarius, Fab. CCLV. Porro hanc hiſtoriam Plinius, hiſt. Lib. X Cap. XLIII de Corvo narrat; non de Cornice, ut Avienus, & alii plerique ſcriptores.

(y) Cicero Tuſcul. Lib. I Cap. V *Mento ſummam aquam attingens, enectus ſiti Tantalus.*
Idem de Divinat. Lib. II Cap. XXXV. *Fame enecta* (avis) *ſi in offam pultis invadit.*

(z) Virgilius Æneid. Lib. I V. 114.
. . . . Eurus ab alto
In brevia & Syrtes urget.
Brevia autem a brevibus aquis ſic appellata ſunt.

Attollitur aqua. Corvus hoc pacto bibit.
Acuere solet industriam necessitas.

FABULA XXIV.

Venator & Leo. (a)

Cum Venatore litigans, generis sui
Leo præferebat vires hominum viribus.
Post longa jurgia ducit adversarium
Venator ad mausoleum, ubi sculptus fuit
Jacens, domitusque viribus hominis Leo.
Sed hoc sibi Ferus satis esse indicium negat:
Homines id etenim sculpunt, inquit, quod volunt;
At si Leones sculpendi artifices forent,
Quot homines a se prostratos effingerent?

FABULA XXV.

Corvus & Serpens. (b)

Serpentem Corvus esuriens cum cerneret
In sole (c) dormientem; protinus hunc petit
Rapitque. At ille mox ubi ad sése redit,
Corvum remordet; qui se moriturum brevi
Cum jam sentiret: Heu me! dixit, qui mihi
Hinc stultus, unde pereo, quæsierim lucrum.
Designat homines fabula incautos, quibus
Id, quod cupiere, sæpius damnum creat.

FABULA XXVI.

Rustici & Sarmenta. (d)

Duo cum quondam Rustici ad litus maris

(a) La Fontaine Lib. III Fab. X. Benserade, Fab. LXI. Æsopus, Fab. CCXXIII. Aphtonius, Fab. XXXIV. Avienus, Fab. XXIV. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. VII. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXV.

(b) Le Noble, Fab. CIII. Æsopus, Fab. C. Faernus, Fab. XXIV.

(c) In sole ambulare: in sole apricari: in sole jacere: in sole exuri: a sole abesse, vel discedere: bonæ locutiones latinæ sunt. Vide Cicer. de Orat. Lib. II Cap. XIV ad Attic. Lib. VII Epist. XI. Tusculan. Lib. V Cap. XXXII. Cels. de re med. Lib. I Cap. III. Plin. jun. Lib. III Epist. V.

(d) La Fontaine, Lib. IV Fab. X. Æsopus, Fab. CX.

Sederent otiosi: Navem conspicor,
Unus ait, eamque permagnam me hercule.
Post paulo dixit alter: Ego vero id nego,
Hanc esse navem; at esse contendo scapham.
Expectant; demum Sarmenta appelli vident.
Magnam ex longinquo qui reverentiam parit,
Si propius adstet sæpe erit contemptui.

FABULA XXVII.

Avis, ejusque Pulli, & Villicus. (e)

MONUIT locatos in segete Pullos Avis,
Ut diligenter, hinc dum abest, attenderent,
De messe sermo si fieret. Pulli anxii
Redeunti narrant matri, amicis Villicum
Suis mandasse curandum id negotii.
Respondet Mater, esse nil periculi.
Item trementes nuntiant alio die,
Propinquos, operam ne recusarent suam,
Rogatos. Rursus esse securos jubet.
At illa demum ut audiit, cum filio
Statuisse Villicum, ut ipsi mane postero
Inciperent ambo triticum succidere:
Fugiamus, inquit: hi cum jam non pendeant
Aliena ex opera, propriam certe dabunt.
Rem gerere ipse potes? alios ne expectaveris? (f)

FA-

Sarmenta autem ista longinqua non ex ipsa, quæ immittitur in oculos specie, sed ex ipsa imaginandi vi hic æstimari censenda sunt. Male ergo Richerius fabular. præfat. pag. 14 non esse narrationem hanc verisimilem pronuntiavit.

(e) La Fontaine, Lib. IV Fab. XXII. A. Gellius, Lib. II Cap. XXIX. Avienus, Fab. XXI. Faernus, Fab. XCVI. Menagius, Fab. I.

(f) A Gellius, Lib. II Cap. XXIX. *Hunc Æsopi apologum Q. Ennius in Satyris scite admodum & venuste versibus quadratis* (trochaicis) *composuit: quorum duo postremi isti sunt, quos habere cordi & memoriæ operæ pretium esse hercle puto:*

Hoc erit tibi argumentum semper in promptu situm:
Ne quid expectes amicos, quod tute agere possies.

FABULA XXVIII.

Crocodilus & Vulpis. (g)

De nobilitate gloriabatur ſua,
Pluresque Vulpi inſtabat commemorans avos
Crocodilus, unde recta veniſſet via.
At Vulpis: Unde venerim, inquit, me minus
Id Angit, quam quo vadere liceat mihi.

FABULA XXIX.

Urſus, Leo, & Lupus. (h)

Correptum, jamque ſtrangulatum, mandere
Parabat Urſus hinnuleum famelicus.
Leo, ſiccis pariter faucibus, ſupervenit,
Et extorquere prædam violentus parat.
Urſus, qui multis antea leonibus
Reſtiterat, avida nunc ubi ſtimulat fames,
Seſe videlicet ait nolle cedere.
Exoritur ergo pugna utrinque pertinax,
Et horrida: neuter vincit; neuter ſe imparem
Sentit; pugnantque, dum defecti (i) viribus,
Et hinc, & inde ſimul in terram corruant.
Cum ſic jacerent languidi, accedit Lupus,
Cauſamque tollit hinnuleum certaminis:
Quem ſic impune ſibi videntes abripi,
Dixere: Miſeri ſtrenue pugnavimus,
Ut latro pugnæ ferret omne præmium!

FABULA XXX.

Aſinus Dominos mutans. (k)

Apud olitorem peragebat Aſinus dies,
Multis laboribus, uti cenſebat quidem,

(g) Benſerade, Fab. CXXXIX. Æſopus, Fab. IX.
(h) Benſerade, Fab. CXLIII. Le Noble, Fab. CXI. Camerarius, Fab. XXXIX.
(i) Tibullus, Lib. II Eleg. V V. 76.
Ipſum etiam ſolem defectum lumine vidit,
Phædrus, Lib. V Fab. VI.
Acceſſit alter æque defectus pilis.
(k) La Fontaine, Lib. VI Fab. XI. Benſerade, Fab. CXLIX, Æſopus, Fab. XLV. Faernus, Fab. LXIX. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 751.

Frangi, enecari, pastuque tenuissimo
Recreari solitus. Ergo sese durius
Haberi, quam fas, jusque vellent, credidit:
Jovem rogavit, sortem ut mutaret suam:
Ejusque precibus exoratus Jupiter
Postinde figulo navare hunc operam jubet.
Sed ferre cœnum, ac tegulas dum cogitur:
Hanc gravius etiam ferre fortunam incipit.
Mutare dominum, imprudens, rursus expetit,
Rursusque auditur; lege sed posita tamen,
Ut hæc quæcumque fuerit ultima sors, ferat;
Nec speret aliam deinde venturam vicem.
Is cum annuisset, obtigit Coriario:
Tum: Quid rogavi, dixit lamentans? heros
Apud priores vivere satius fuit;
Namque ille postquam durus me laboribus
Necuerit, parcet ne corio quidem meo.
Quamvis acerba sors erit, eam sustine,
Ne pejor fiat, obtrectare si velis.

FABULA XXXI.

Aper & Cerva. (l)

DENTES ferus Aper exacuebat (m) arbore:
Quem conspicata Cerva: Cur, inquit, facis
Id quod, ut opinor, nunc fieri nil postulat?
Nam nullus hostis, aspice, occurrit tibi,
Et cuncta pacis undique munus obtinent.
At Setiger: Non temere facio, quod vides;
Etenim pugnandi cum mihi tempus venerit,
An tunc fore putas dentes acuendi locum?
Sero parantur arma, cum hostis ingruit.

FA-

(l) Richer, Lib. VI Fab. XVIII. Benserade, Fab. CLVIII. Le Noble, Fab. CXXX. Æsopus, Fab. LIV. Faernus, Fab. LXXVIII.

(m) Plinius, hist. Lib. XVIII Cap. I. *Cum arbore exacuant, limentque cornua Elephanti & Uri: saxo Rhinocerotes, & utroque Apri dentium sicas.*

FABULA XXXII.

Asinus & Equus. (n)

EQUO invidebat Asinus, quod totos licet
Male otiosus ille cessaret dies,
Tamen aleretur delicate & largiter;
Laboribus ipsi dum perpetuis interim
Exercitato, vilis alimenti datur
Vix satis; & ut ne vita miserum deserat.
Sed ad pericla belli postmodum videns
Equum apparari, jam suam sortem incipit
Diligere: Et: Asinum vivere, inquit, me juvat.
Eorum, qui beati creduntur, mala
Videre, miseris non leve est solatium.

FABULA XXXIII.

Æthiops. (o)

ALIQUIS loquacem dum sibi esse feminam
Queritur maritus, & modum celerrimæ
Apponere linguæ mille tentat artibus,
Operamque perdit; sic Æsopus incipit
Narrare: Servulum Æthiopem quidam emerat;
Cujus nigrum colorem contractum putans
Fuisse propter solam negligentiam
Domini prioris, usque & usque hunc institit
Lavare, donec immodica vexatio
Eo coegit miserum, ut morti occumberet.
Corrigere qui vult naturam, Æthiopem lavat.

FABULA XXXIV.

Muscæ. (p)

EFFUSA mellis copia est: Muscæ advolant:
Pascuntur. At mox impeditis cruribus
Revolare nequeunt. Heu! miseram, inquiunt, vicem.
Cibus iste blandus qui pellexit suaviter,

 Nunc

(n) Benserade, Fab. CLXV. Æsopus, Fab. LVIII. Faernus, Fab. LXXXIV.
(o) Benserade, Fab. CLI. Le Noble, Fab. III. Æsopus, Fab. LXXV. Locmanus, Fab. XVII.
(p) Æsopus, Fab. LXXXIX.

Nunc fraudulentus quam crudeliter necat!
Perfida voluptas hoc exemplo pingitur.

FABULA XXXV.

Vespertilio & Mustelæ duæ. (q)

HUC, illuc temere dum volat, casu evenit,
Ut in Mustelæ nidum vespertilio
Irruat, in ipsoque capiatur impetu.
Hæc autem, acerbo quoniam erant omnes sibi
Odio volantes: Sic mei, inquit, ceteri
Tractentur hostes & pereant, ut tu modo
Peribis! prædamque simul vexat unguibus,
Ac devorare jam parat. Periculum
Persentit ille; seque murem, non avem
Testatur esse: denique ut fecit fidem,
Veniam precatur avolandi, & impetrat.
Sed inde (tanta est ejus imprudentia!)
In aliam rursus, nec multo post, incidit
Mustelam, cunctis muribus quæ maxime
Esset inimica, & hæc, Quod est odium mihi
Gentem in murinam, morte protinus tua
Solaberis, ait. At quis error te malus,
Respondet ille, decipit? cave, obsecro,
Ne pecces id quod postea infectum, soror,
Volueris frustra: non ego sum, quem tu putas,
Aliquis de gente murium infestissima:
Male mures pereant; vivat avium gens: avis
Ego sum; quod alis, aspice, en meis tibi
Probare possum. Mustelæ hæc oratio (r)
Honesta visa est. Ergo præsentissimam
Evasit iterum Vespertilio necem.
Hominum fragilitas ingenium versabile,
Variumque, variis pro periclis, expetit.

FA-

(q) La Fontaine, Lib. II Fab. V. Æsopus, Fab. CIX. Faernus, Fab. LXXVII.

(r) Terentius Andr. Act. I Sc. I V. 114. *Honesta oratio est.*

FABULA XXXVI.

Hœdus & Lupus. (s)

CAPRILIS (t) ipſo tutus in faſtigio
Cum ſtaret Hœdus, prætereuntem proſpicit
Lupum: ſimulque grandibus conviciis
Laceſſere illum cœpit. Reſpondet Lupus:
Non tu, ſed iſte nunc locus illudit mihi.
Audacia nulla eſt, nullum ubi periculum.

FABULA XXXVII.

Tubicen & Hoſtes. (u)

DELAPSUS in victrices Hoſtium manus
Tubicen rogabat, innocentem ſe virum
Ut ne, quod facere jam parabant, cæderent:
Et hominem, ajebat, occidi unquam neminem (x):
Iſtaque ſola, quam libens tradam, tuba
In auras ſpargere futiles didici ſonos.
At illi: Meritæ tu tamen occumbes neci,
Hocque magis etiam, quod pugnandi ſis licet
Ipſe imperitus, alios ad pugnam excitas.
Jure reputatur is qui impellit ad malum
Nocentior illo, qui malum inde perpetrat.

FA-

(s) Richer, Lib. XII Fab. IV. Benſerade, Fab. LVIII. Le Noble, Fab. CLXXXII. Æſopus, Fab. CXXXIX.

(t) Ut ovili ovilla pecora, bubili bovilla, equili equina, ita caprili caprina concluduntur.

(u) Benſerade, Fab. CLXI. De la Motte, Lib. II Fab. XVIII. Æſopus, Fab. CXLII. Avienus, Fab. XXXIX. Laur. Valla, Edit. Rob. Steph. pag. 59.

(x) Perizonius ad Sanctii Minervam, Lib. I Cap. I pag. 7. Edit. 1702. *Quando*, inquit, *Comici dicunt: Nemo homo: a ratione illud certe eſt alienum: ſi quidem in τῷ nemo jam expreſſum eſt τὸ homo.* At non ſoli comici hanc loquendi formulam a ratione, ſi ſuperis placet, alienam adhibuerunt. Nam Cicero ad famil. Lib. XIII Epiſt. LV. *Ut hominem neminem pluris faciam.* Tuſc. Lib. I Cap. XLI. *Hominem quidem ſcire arbitror neminem.* De Nat. Deor. Lib. II Cap. XXXVIII. *Ut per biduum nemo hominem homo agnoſceret.* Ibid. Lib. I Cap. XLIII. *Neminem Deo, nec Deum, nec hominem earum . . . . vultis.*

FABULA XXXVIII.

Accipiter & Cuculus. (y)

Magnum Cuculo fecerat convicium
Accipiter, ipsi quod pares quanquam dedit
Natura vires corporis, animo tamen
Dejectus humili, vesci malit vermibus,
Quam dulci aviculas pro cibatu (z) carpere.
Paucis diebus postmodo elapsis videt
Cuculus illum, quem necarat Rusticus,
Pendere summo turris e fastigio,
Ut alios pœnæ terreat similis metu
Accipitres, ne columbas prædari velint:
Tibique solis, inquit, vesci vermibus
Si maluisses, quanto nunc melius foret!
Conditio tenuis paucis est periculis
Objecta; magnis ampla casibus patet (a)

FABULA XXXIX.

Capones duo. (b)

Simul Capones nutriebantur duo
In ornithone (c) inclusi; at horridus, & macer
Languebat unus; pinguis alter, & nitens
Suam jactabat speciem, & corpulentiam,
Sociumque præ se contemnebat: & probris
Amarulentis non leves injurias
Super etiam addit; innocentemque opprimit.
Interea herilem amicus advenit domum;
Ac delicatas ipsi cum dapes herus
Apponere vellet, pinguem Caponem necat,
Macrum relinquit; socium qui suum videns
Cum perimeretur: Nunc ego, inquit, ego miser,

Te

(y) Abstemius, Fab. VII. Camerarius, Fab. CCXCII.

(z) Plinius hist. Lib. VIII Cap. LV. *In Alpibus candidi* (lepores) *quibus hibernis mensibus pro cibatu nivem credunt esse.*

(a) Cicero de Offic. Lib. I Cap. XXI. *Quæ eo faciliora sunt Philosophis, quo minus multa patent in eorum vita, quæ fortuna feriat, & quo minus multis rebus egent.*

(b) Abstemius, Fab. X.

(c) Ornithon locus est, in quo saginandæ aves chortales includuntur. Vid. Columell. Lib. VIII Cap. IV.

Te miseriorem video tandem, qui modo
Beatus, arrogansque insultabas mihi.
Sortem improborum suffer, quos donis suis
Fortuna cumulat: hos saginat (d), ut immolet.

FABULA XL.

Aranea & Hirundo. (e)

ARANEA quondam exarserat in Hirundinem,
Irata, muscas, ipsa vesci quas solet,
Quod illa caperet ore furaci volans. (f)
Ergo vindictæ cupida; nec, res exitum
Quem sit habitura denique, satis providens,
Textilia ad altas retia suspendit fores,
Qua pervolare sæpe inimicam viderat.
Enim vero illa concitatos impetus
Mox advolando huc dirigit; sed retia,
Textricemque simul aera per medium rapit;
Portatque, nec novi oneris quidquam sentiens,
Tunc misera tractus per profundos aeris
Aranea pendens: Hanc, ait, juste vicem
Experior, genera quæ volantium infima
Cum vix labore magno prædari queam,
Capere aves posse tam magnas putaverim.
Majora viribus aggredi ratio vetat;
Sed ratio, & ira quid commune consulunt?

FABULA XLI.

Vulpis & Ericius. (g)

REI administrum publicæ, furtis suis
Dita-

(d) Commirius, Fab. de Tauro saginato.
Miratur hos, paresque Dîs vulgus facit;
At vero sapiens despicit, ceu victimas,
Fortuna quas saginat, ut sibi immolet.

Hæc porro mihi ex cognitione commirianorum versuum prævia nulla incidit sententia, cæteroqui communis & pervulgata.

(e) La Fontaine, Lib. X Fab. VIII. Abstemius, Fab. IV.

(f) Plinius hist. Lib. X Cap. XXIV. *Sola avium* (hirundo) *non nisi in volatu pascitur.*

(g) La Fontaine, Lib. XII Fab. XIII. Philib. Hegemon, Fab. XIX. Faernus, Fab. XVII. Camerarius, Fab. CCCXCVII Menagius, Fab. IV. De Ericio vid. not. ad Fab. V Lib. I.

Ditatum, Samii dedere cum vellent neci,
Æsopus tali fabula deterruit:
Tetram in lacunam forte Vulpis incidit
Nec potuit exire, impeditis cruribus
Limo tenaci. Et huc simul denso agmine
Muscæ advolantes indefensam aculeis
Fodere institerunt. Quod videns Ericius,
Parabat, quippe motus misericordia,
Malas abigere volucres; illa sed abnuit:
Namque has mihi, inquit, ne molestiam gravem
Jam facere possint, satietas ipsa impedit:
Succederentque mox aliæ famelicæ,
Quæ, mihi quod reliquum sanguinis est, exsugerent.

FABULA XLII.

Jupiter, Modestia & Virtutes ceteræ.

VARIAS Virtutes cum creasset Jupiter,
Quæ duces homini & utiles comites forent,
Produxit ultimam omnium modestiam:
At ipsi in homine nulla sedes est super
Relicta, quam non de (h) Sororibus suis
Aliqua occupasset. Quod animadvertens: Tibi
Nullam quidem, inquit Jupiter, sedem licet
Habere propriam, his cæteris qualem dedi:
Sed istæ quoties emicare cœperint,
Te simul adesse jubeo; ne quid audeant,
Quod non tuo ipsa more blando temperes.
Hinc usque laude vera Virtutes carent,
Quibus modestia pretium non addidit.



FABU-

(h) Cicero de Legib. Lib. III Cap. VII. Puto posse, & quidem aliquem de tribus nobis.

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER QUARTUS.

PROLOGUS.

Ab illo vetere, ſimplici, mundo ſtylo
Jam tum receſſit paululum Latinitas;
Ubi Romana pubes ſemel abhorruit
Ab ſcriptitandis verſibus ſenariis,
Quales Poetæ veteres omnes comici
Fundere ſolebant. Imo ferme ceteri
Veteres Poetæ, ſi qua præſertim vafræ
Lubido Muſæ ſcriptionem ludicram,
Menippeamque concinnare juſſerat,
In metro amabant liberum hunc morem ſequi
Suavem profecto, nec vocabulis minus,
Quam rebus ipſis aptandis idoneum.
Romanorum ille Varro (a) qui doctiſſimus
Ante, & poſt fata dictus eſt, hujusmodi
Senariorum millia multa ſcripſerat;
Seu defricandis moribus operam daret,
Urbemque lepidis recrearet luſibus,
Seu fabuloſas callide contexeret
Narrationes, monitis & perſpergeret
(b) *Communem vitæ ad uſum pertinentibus.*
Olim hæc fuere. Deinde ſcribendi genus
Tam facile, tamque delicatum reſpuit
Illapſa ſenſim argutiarum cupiditas,

Demum-

(a) A. Gellius, Lib. III Cap. X. Varronis de numero ſeptenario Librum exponens: *Tum ibi*, inquit, *addit ſe quoque jam duodecimam annorum hebdomadam ingreſſum eſſe, & ad eum diem ſeptuaginta hebdomadas Librorum conſcripſiſſe.*

(b) Varronis ipſius verba hæc ſunt apud A. Gellium, Lib. XIII Cap. XI.

Demumque turbo (c) cordubensis obruit.
Jamque hæc regnare pestes late cœperant,
Suas fabellas Phædrus cum primum edidit:
Quæ forte causa est, cur hodie nullo (d) fere
Munitus exstet veterum testimonio;
Neque hunc sibi esse cognitum Seneca (e) indicet.
Meo quidem judicio, si Phædri stilus,
Si ingenium, & ista æquabilis festivitas
Aliquando fuerint Romanis contemptui,
Apud eos artem eloquii, & gustus indolem
Fuisse paulum corruptas oportuit.
Illius ergo semita qua monstrat viam,
Cupidus sequendi, passibus haud æquis licet,
Pergam innocentes expolire fabulas.

FABULA I.

Sus & Leæna. (f)

FOECUNDA Sus Leænæ vertebat probro,
Catulum quod unum quolibet partu ederet:
Unum, at Leonem; retulit indignans fera.
Res dignitate prævalent, non copia.

FABULA II.

Puer, & Passer fugitivus. (g)

PRAVAM, malamque Passeris ingrati indolem
Afflictus olim conquerebatur Puer,

Quod

(c) Turbo curdubensis hic significat importunam illam eloquentiam, quam, veluti quemdam turbinem immisit Latio Corduba.

Martialis, Lib. I Epigr. LXI.
Duosque Senecas, unicumque Lucanum
Facunda loquitur Corduba.

(d) Nihil usquam apud Veteres de Phædro memoratur, nisi quod Martialis, Lib. III Epigr. XX & Avienus, præfat. fabular. meminere ipsius quidem, at meminere tantum.

(e) Seneca consolat. ad Polybium, Cap. XXVII: *Non audeo te usque eo producere, ut fabellas quoque, & Æsopeos Logos, intentatum romanis ingeniis opus, solita tibi venustate connectas.*

(f) Æsopus, Fab. CCXIX. Tanaq. Faber ex Arabico Locmani, Fab. XI. Comminirius Tomo II pag. 224 Edit. 1715.

(g) Abstemius, Fab. XLIII. Camerarius, Fab. CCCXIV.

Quod illum quanquam delicatioribus
Alere solebat, ipse nutritor, cibis,
Tamen a se abiret fugitivus. Dein supplicans:
Revertere, ait, Amicule mi, revertere;
Amaritudo nulla mihi pectus movet,
Pacemque tecum, si reverteris, bonam
Reconciliabo (h); caveam saltem respice
Bellam, nitentem, quam relinquis: num nihil
Habet illa, quod te revocet, ac reddat mihi;
Ista fugitivum oratio jam cœperat
Mutare, ut esset non inexorabilis;
At solo caveæ nomine audito avolat.
Pulchrum esse fabula carcerem nullum probat.

FABULA III.

Pastor & Mare. (i)

PECUDES cum egisset Pastor, ad litus Maris,
Undamque leni cerneret pellacia (k)
Ridentem, amore mercaturæ captus est.
Pecuniam ergo conficit: coemit nuces:
Navigio imponit: solvit: animo jam movet
Magna: tenet altum. At ecce tempestas furit:
Et cum veniret in vitæ periculum,
Sua ipse mœrens cogitur in fluctus bona
Projicere; portumque etiam vix repetit miser.
Oves ibidem denuo cum pasceret,
Et unda staret: O, video, nuces, ait,
Nuces, dolosa, rursus, at frustra, cupis.
Usu pericli vita fit eruditior.

FA-

(h) Corn. Nepos, Lib. VIII Cap. III. *Reconciliata pace (Thrasibulus) legem tulit.*

(i) La Fontaine, Lib. IV Fab. II. Benserade, Fab. CLII. Æsopus, Fab. XLIX. Laur. Valla, Edit. Rob. Steph. pag. 61.

(k) Lucretius, Lib. II V. 559.
Subdola cum ridet placidi pellacia ponti.

FABULA IV.

Leo, Asinus & Vulpis. (l)

VENATUM iere Vulpis, Asinus, & Leo;
Præda ampla facta est: hanc Asinum Leo jubet
Partiri; singulasque partes singulis
Æquales ille cum poneret, eum Ferus
Rapit, laniatque: postea Vulpeculæ
Dat idem negotium. Illa vero astutior,
Partem Leoni posuit longe maximam;
Minimam particulam vix reservavit sibi.
Leo, a quo fuerit tam bene docta, quæsiit;
Me, retulit illa, docuit hujus calamitas.

FABULA V.

Musculus & Felis. (m)

OBAMBULABAT, editus in mundum recens,
Musculus; & illam singulis animantibus
Communem lucis usuram cum carperet,
Præ gaudio alacer, ac properaret vivere;
Secum otiantem placide, nixam clunibus,
Reducta in urbem cauda ad extremos pedes,
Similemque blanda meditanti, Felem aspicit.
Mitis profecto bellua, inquit, en adest;
Ipsoque vultu spirat sanctimoniam;
Hanc compellare, & ipsa si non abnuat,
Connectere modo vincla amicitiæ lubet.
Accedit ergo propius. At exertis simul
Improba eum Felis unguibus capit, & vorat.
Modesta species non hominem sanctum probat.

FABULA VI.

Invidus & Avarus. (n)

INVIDO, & Avaro Jupiter quondam annuit,
Peteret alteruter id quod optaret, statim
Rem

(l) Richer, Lib. II Fab. X. Benserade, Fab. CLXIII. Æsopus, Fab. XXXVIII. Faernus, Fab. III.
(m) Abstemius, Fab. LXVII.
(n) Richer, Lib. VIII Fab. XXI. Benserade, Fab. CCXIX. Avienus, Fab. XXII. Camerarius, Fab. CCLII.

Rem ſucceſſuram votis; at lex eſt tamen
Dicta: ut, petenti quidquid alterutri datum
Fuiſſet, duplum tribueretur alteri.
Honeſtam certe, nec mihi viſam hactenus
Benignitatem impertit hodie Jupiter,
Secum ait Avarus: illam nos autem decet
Apponere lucro, quam licebit maximo;
Parcamus igitur votis imprudentibus
Præire ſocio. Pro ſua parte Invidus
Attenta mente pariter omnia ponderat;
Poſtquamque, ne quid peccet imprudens, ſatis
Sibi præcaviſſe viſus eſt, edit prior
Sua vota; & unus poſtulat oculus ſibi
Ut eruatur: ſocio geminos erui
Hac mercede velit, nec leve reputat lucrum.
  Ubi fingit aliquid eſſe venturum boni
Cupido cæca negligit præſens malum.

FABULA VII.

Gallus, Aſinus & Leo. (o)

In agrum eundem Gallus, Aſinus & Leo
Venere; Gallus, tritici grana ut legat;
Aſinus, palatum (p) carduis ut tergeat;
Leoque, prædam ſi quam inveniat, ut voret:
Adeſt inventus Aſinus: hunc ergo neci,
Occurrit quando nil melius, jam deſtinat:
Irruit. At ecce Gallus argutiſſimis
Percellere auras cantibus ſimul incipit;
Simulque fugere cogitur Leo territus.
Natura Gallo hanc nempe virtutem dedit,
Sola ut Leones voce vertat in fugam.
Tunc Aſinus autem, fugere trepidantem feram
Ubi videt, ſe terribilem ſtulte exiſtimat;
Illamque credit, ex ſui nimio metu
Fugere, ſuumque ferre ne aſpectum quidem

(o) Richer, Lib. XII Fab. XI. Benſerade, Fab. LIII. Le Noble, Fab. CLXXXVII. Æſopus, Fab. LXVI.

(p) Horatius, Lib. II Sat. II V. 23.
Vix tamen eripiam, poſito pavone, velis quin
Hoc potius, quam gallina, tergere palatum.

Potuiſſe; ac tanta cæcitas animum tenet,
Ut etiam perſequatur, ignavam vocans.
Sed Galli acutos cum Leo tandem ſonos
Minus exaudiret, ſiſtit, obvertit caput;
Miratus Aſinum venientem, huc refert gradum,
Stultamque pecudem ſtrangulatam devorat.
Stultitia comitem ſi fors arrogantiam
Habuerit, homines certum in exitium trahit.

FABULA VIII.
Milvus, Corvus & Aquila.

RAPUERAT carnem (q), & auferebat Milvus:
Sed illam corvus eſſe contendit ſuam,
Sibique raptam clamat, & furem arguit.
Tum criminatus alter, de dolo malo,
Calumniaque poſtulat adverſarium.
Seque eſſe furem jurejurando negat.
Fortaſſe Corvus, aperta vi irruens, queat
Id recuperare, quod ſibi raptum dolet;
Sed novit hoſtem, quam ſit roſtro, & unguibus
Pugnare non inhabilis; remque maluit
Finiri legibus. Ergo in jus eum vocat.
Cumque huc Aquila veniſſet, hanc humilis cliens,
Ut ne gravetur eſſe ſibi judex, rogat.
Aquila, clientum quæ ſecandis litibus
Debere ſe operam crederet, non abnuit;
Statimque carnem, quæ jurgandi occaſio
Diſcordibus erat, ad ſe deferri jubet;
Quam, juſſa metuens detrectare, Milvus
Sanctum ad tribunal poſteaquam detulit:
Secedite, inquit illa; decretoriam
Sententiam ipſo craſtino die feram.
Condicta venit hora: Corvus adfuit:
Sed expectatus eſſet cum ſatis diu,
Nec compareret Milvus; Aquila exhibet;
Jam vacuam ab omni controverſia, dapem

Ad-

(q) Phædrus, Lib. I Fab. IV V. 2.
Canis per flumen carnem dum ferret natans.

Adjudicansque corvo, ſic pronuntiat:
(r) *Fatetur facinus is qui judicium fugit.*

FABULA IX.

Equus, & Lupus.

TUTUS ſatis præſidio virtutis ſuæ
Cum ſolus olim paſceret in ſilvis Equus,
Ipſi, quam prædatus erat, oſtentans ovem,
Felicitatem jactabat ſuam Lupus:
Et miror, inquit, quod tu tantis viribus,
Animisque tantis præditus, leves cibos,
Et inſuaves ab ipſa decerpens humo,
Tolerare vitam potius aſperam velis,
Quam, tot meis edoctus exemplis bonis,
Vi rapere pecudes, fortioris præmio
Frui, veſcique jurulentis carnibus.
Equus ad hæc: Non profecto, non tuam hanc tibi
Invideo ſortem, quam potius miſerabilem,
Et execrandam judico. Vitam quidem
Minus ego laute vivo; ſed habeo tamen
Alimenta, quæ naturæ conveniant meæ:
At proſum hominibus; & meum nomen ſuis
Apud eos claret inſignitum laudibus:
Contra perpetuis imprecationibus
Omnes petunt te, publicam omnium luem;
Et inter iſta, quæ bona falſo nuncupas,
Inureris omni turpitudinis nota.
Nemo eſſe felix ſimul & infamis poteſt.

FABULA X.

Leæna & Ovis.

OVEM Leæna rapuerat; ſed eam tamen
Lege moriendi miſericors exemerat,
Etiamque famulam fecerat propriam ſibi;
At ipſam amare cum cœpiſſet, ultima
Sui latibuli parte clauſam ſedulo
Tenebat inter putridas cadaverum
Reliquias. Miſera ferre non poterat Bidens

(r) Pub. Syrus, V. 213.

Fœtorem acerbum, lentisque cruciatibus
Confumebatur; nec tamen audebat queri:
Sic tacita tantum murmurabat: Hoc magis
Dolor ingravefcit, quo minus erumpit foras.

FABULA XI.

Vir fapiens & ejus inimicus.

VIR fapiens, etfi neminem unquam læferat,
Inimicum habebat, qui celare quod diu
Tentarat, odium frangere ultra non valens,
Verba inter afpera graves ediderat minas.
Simul audierunt, territi properant, monent
Amici. At ille: Jam noram, inquit, hunc, mihi
Quam fit inimicus; attulitque non leves,
Fateor, latere quamdiu voluit, metus;
Sed eum fuiffe factum pejorem mihi
Falfo putatis: Effe clancuium malus
Cum definit hoftis, effe tunc bonus incipit.

FABULA XII.

Catella.

CATELLAM (s) valde amatam, delicatius
Pafcebat manibus ipfa fuis muliercula;
Nec alias illa ferre potuiffet manus,
Vel afferentes ordinariam dapem.
Sed cum repente, fatis ita jubentibus,
Domina abiiffet illuc, unde neminem
Redire dicunt; in poteftatem venit
Hominum Catella, qui nullas ei, ut prius,
Sortis benignæ delicias indulgeant,
At potius ipfam, tanquam fi gregariis
De canibus effet aliqua, miferias pati
Cogant acerbas victitando duriter;
Etiamque fæpe tecto abigant interdiu,

Mittant

(s) Thefaurus, tum Rob. Stephani, tum Bafilii Fabri, *Catellam*, quafi neutiquam a Cane, fed a Catena tantum derivatam exhibet. Martialis tamen, Lib. I Epigr. CIX & Lib. VII Epigr. LXXXVII, & Lib. XIV Epigr. CXCVI hanc ipfam vocem ad pufillam Canem fignificandam adhibuit.

Mittantque noctu exclusam, ah! dormitum foris.
Miranti interea ceteras canes, quibus
Non melius esset, quam sibi, & suam tamen
Quæ sortem non dolerent, una sic refert:
Hæc vitæ ratio, quæ novitiæ tibi
Videtur aspera, usu & assuetudine
Idonea nobis facta est, nuncque etiam placet;
Ac si quam acerba fortunæ severitas
Fecisset olim intercapedinem tuæ
Felicitati, idipsum quod nunc tu negas
Te ferre posse, ferres vivendi genus.
Beata præsens vita venturæ nocet.

FABULA XIII.

Rusticus & Asinus.

SUA gravatum sarcina, quantum satis
Debebat esse, agebat Asinum Rusticus.
Cum carperet iter per frutetosum locum:
Ni sum falsus, ait, hinc prope a me conspicor
Virgulta, quorum non sit usus futilis;
Faciuntque prorsus ad meam cupidinem;
Operæ ergo pretium fuerit hæc decerpere:
Ohe, resiste, Barde: id oneris additum
Feres, nec opinor, magno incommodo tuo.
Resistit ille. Nec mora, imprudens Herus
Virgulta cædit, mundat, aptat, colligat,
Pondusque justo ponderi imponens novum,
Plus, ratio quam sinat, Asini dorsum premit.
At sic tamen eum progredi viam videns
Satis expedito gressu, sarcinam putat
Non esse tantam, major ut aliquantulo
Non illa fieri sine periculo queat;
Lapidum ergo forte cum strues occurreret
Juxta viam seposita, & ex illis duos
Videret, qui placerent sibi præ cæteris:
Stulte facerem, ait, si, quod objicit mihi
Fortuna tam benigna, negligerem bonum.
Atque duo lapides, quos facile tollit manus,
Quantillum est oneris? hos &, Aselle mi, feres.

Officium vires prope recuſant: fert tamen
Pecus miſella: colligit etiam breves
Sui vigoris reliquias, & exerit:
Ita ut miretur, gaudeatque Ruſticus,
Aſinum ſibi eſſe talem, quem nullus labor
Debilitet: cumque gravior nudum incedere
Suaderet æſtus, detrahit veſtem ſibi,
Et ceteris quoque impedimentis eam
Non dubitat ſuper ingerere, nil dum ſuſpicans,
Quanto prope eſſet Bajulus infelix malo
Ut conficeretur denique. Enim vero in via
Grave offendiculum cum fefelliſſet pedem,
Simul ille cadit, & ſarcina oppreſſus perit.
Qui minimus, ſæpe ſummus eſt mali gradus.

FABULA XIV.

Superba Anxietas, ſive Muſca, Trochilus, & Troſſulus. (t)

ÆSTATE media concitati ſex equi
Currum trahentes, putre quatiebant ſolum,
Et excitato pulvere fugabant diem.
Temone in ipſo tenuis interea ſedens,
O quantus, inquit Muſca, premit equos labor,
Quantusque ſudor irrigat, dum me trahunt!
Sic prævalenti confidere cum vult trabe,
Quæ quinque craſſas facile ſuſtineat boves,
Puſillus ille, ex alitum gente infima,
Prætentat illam Trochilus (u), & ſuperſilit
Similis timenti, ferre ſe ne non queat.
Sic impudenti Troſſulorum de grege
Aliquis, ineptus, adminiſtris imperi

Multum

(t) Benſerade, Fab. XXXI. Le Noble, Fab. CXCVII. Abſtemius, Fab. XVI. Faernus, Fab. XLV. Camerarius, Fab. CCCCXCII.

(u) Regulus vulgo dicitur. Plinius Hiſt. Lib. X Cap. LXXIV. *Diſſident . . . . Aquila & Trochilus, ſi credimus, quoniam Rex appellatur avium.*

Multum exhibere se negotii putat;
At, ille vivat (x), an secus, hi nil sentiunt.

FABULA XV.

Avarus & Thesaurus. (y)

THESAURUM Avarus fossa condiderat humo:
Quem subodoratus clanculum fur sustulit.
Ergo ille rediens, vacuum ut invenit locum,
Sortem execrari cœpit omnibus modis (z).
Tum quidam sapiens: Quid, ait, incassum furis?
Ubi pondus auri sterile posueras, ibi
Repone lapidem; tibi tantumdem proderit.

FABULA XVI.

Lupus Filium erudiens.

LUPUS erudire filium, visum sibi
Nimis ferocem, voluit ad mores bonos:
Generi, inquit, nostro multa multi existimant
Jure exprobrari, turpem quæ mereant notam:
Sævi, rapaces, furtis atque cædibus
Assueti vivere latrones, Lupi audiunt:
Isti sunt tituli, isthæc honorum insignia,
Quibus adornare nos plerique hominum solent:
Et, si fateri quod res est, nobis licet,
A veritate non aberrant plurimum:
Quod ut refutes, Nate, moderato tuo
Vivendi more, & exemplis, quantum potes,
Sanctis, & omni furto, fraude vacantibus,
Falsum esse tandem ostendas, te multum precor.
Hæc juniori causam plausibilem Lupo,
Et honestam habere credita est oratio;
Animoque penitus ille jam receperat
Monitus paternos, &, reluctantem licet,

(x) Cicero Philipp. XIII Cap. XVI. *Vivat, an mortuus sit, quis aut scit, aut curat?*
(y) La Fontaine, Lib. IV Fab. XX. Benserade, Fab. CLVI. Æsopus, Fab. LIX. Faernus, Fab. XLVIII.
(z) Terentius Eunuch. Act. II Sc. III V. 92.
Et quæ nos semper omnibus cruciant modis.

Ad obsequendum comparabat indolem.
At ecce, quæ fors dereliquerat gregem
Deerraveratque, his interim aspicitur ovis:
Simulque victus cessit, ac evanuit
Amor honestatis, cujus successit loco
Sævæ rapacitatis, cædis impiæ
Libido victrix. Subito ad prædam curritur:
Capitur, necatur, manditur misera bidens:
Bona huc consilia recidere. Sed utrum putas
Præsignavisse sceleri patrando viam?
Ipse, erudierat qui præceptis tam bonis,
Fuit ipse ductor sceleris patrandi pater.
Hanc pædagogis expolivi fabulam,
Qui sancta verbis, prava sed exemplis docent.

FABULA XVII.

Edera & Agricola.

FRUTICABAT Edera, frondibusque humum suis
Tegere contenta, non audebat altius
Erigere sese, & proximam sibi arborem
Amplecti, & excelsa adminicula prosequi:
Sed rapere spatium properabat, quam maximum
Poterat, avaris hinc & inde lapsibus,
Ita ut feracis hortuli partem bonam
Male occuparet. Quod animadvertens, statim
Evellere malam stirpitus frugem incipit
Agricola prudens. Illa tum: Nostras, ait,
Temerare frondes, barbarus quis te furor
Impellit? contine, oro, violentas manus;
Parce immerentem abolere natali solo,
Ubi pullulantes humilis insterno comas,
Inglorioque simplex otio fruor,
Nec noceo quidquam. At ille: sed prodes nihil;
Meoque in horto quod nihil prodest, nocet.
Atque hæc locutus, instat diligentius
Perpurgare omnem stirpibus malis locum.
Ad otiosos cives fabula pertinet.

FA-

FABULA XVIII.
Mustela & Mures. (a)

MUSTELA senior, ac deserta viribus,
Mures, ut olim, non valebat assequi.
Dolum ergo cœpit struere, quo prædam sibi
Ullum citra laborem venari queat,
Ore tenus in farinam sese condidit.
Accedunt mures: at farinam strenuo
Dente subigentes ubi Mustela prospicit;
Ungues scelestos exerit, & prædam capit.
Solertia sæpe virium præstat vicem.

FABULA XIX.
Puer & Colonus.

DUM vallem amœnam cupidus explorat Puer;
Pulchrosque flores pulchrior ipse dum legit;
Colonus, esse nil satis tutum, monet;
Sibi namque visas proserpentes bestias,
Quarum videlicet inopinis morsibus
Infligeretur vulnus insanabile;
Itaque prudenter ageret; aut potius loci
Nimium maligni amœnitatem sperneret,
Discederetque, si saperet. Exterritus
Hæsit Puer; avidamque continuit manum.
At mox recrescit (b) viribus pollens novis
Cupido, mox & imperat pulso metu.
Ergo ille genio libere indulget suo.
At violam, quæ micabat inter gramina,
Ungue temerarius improbo cum carperet,
Attingit inscius, excitatque Viperam
Ibi latentem: quæ simul dente aspero
Hunc pungit, & veneno letali imbuit.

Ubi

(a) Barlandus, Edit. Rob. Steph. pag. 146. Phædrus, Lib. IV Fab. I. Vid. not. ad Lib. II Fab. XLII.

(b) T. Livius, Lib. XXVI Cap. XLI. sub fin. *Vos modo, Milites, favete nomini Scipionum, Soboli Imperatorum vestrorum, velut accisis recrescenti stirpibus.*

Ovidius Heroid. Epist. II V. 5.
Luna quater latuit; pleno quater orbe recrevit.

Ubi est Voluptas, esse ibi periculum
Non facile credi, ostendit hæc narratio.

FABULA XX.

Anicula & ejus Ancillæ. (c)

Duas habebat Anicula Ancillas domi;
Easque ad cantum Galli gallinacei,
Quem sibi ad idipsum nutribat, quotidie
Ipsa excitabat, antequam lucesceret,
Ut facerent opus. At illæ motæ denique
Tam pertinacis tædio vigilantiæ,
Obtruncant Gallum, sperantes, hoc mortuo,
Se posse somno longiore jam frui.
Sed mox earum spem fefellit exitus;
Hera namque, postquam Gallus occisus fuit,
Jam surgere ipsas nocte intempesta jubet.
Mortales aliquod evitare dum student
Leve malum, in aliud sæpe gravius incidunt.

FABULA XXI.

Vulpis, Asinus & Leo. (d)

In saltus nemorum devios processerant
Vulpis, Asinusque, venarentur ut simul.
Dum cursitaret Vulpis, occurrit Leo;
Utque illa vidit imminens periculum,
Accessit, & sodalem juravit suum,
Eumque vinctum, tradituram se Fero,
Impunitatem si promitteret sibi.
Qui cum illam sese dimissurum diceret;
Asinum scelesta in casses incautum trahit.
Sed hunc effugere non posse ut Leo videt,
Vulpem ipsam primo comprehensam devorat,
Ad Asinum edendum convertit se postea.
Se perdunt (e) sæpe, socios qui perdunt suos.

FA-

(c) La Fontaine, Lib. V Fab. VI. Benserade, Fab. CLXIV. Æsopus, Fab. LXXIX.

(d) Richer, Lib. IV Fab. XVI. Æsopus, Fab. CXVI. Faernus, Fab. LXXXII. Camerarius, Fab. CDLXXXI.

(e) Cicero de finib. bon. & mal. Lib. I Cap. XV. *Multi amicos . . . plerique autem seipsos penitus perdiderunt.*

FABULA XXII.

Milvus ægrotans. (f)

DICEBAT Matri Milvus ægrotans ſuæ:
Quid lamentare fruſtra? quin potius Deos
Precibus exoras, Mater? Illa ſic refert:
Deorum, Nate, quis miſerebitur tui?
Nullus vocatur precibus ac votis Deus,
Cujus aliquando templa non fœdaveris,
Et conſecratas non violaveris dapes.
At unde nunc venit iſta religio tibi
Tam ſubita ſummam Cœlitum in potentiam,
Quam dum valeres, ſolitus es contemnere?
Raro in periclis impius conſtat ſibi.

FABULA XXIII.

Pardus & Vulpis. (g)

MELIUS cavilla (h) quam gravi ſententia,
Reprimitur ſæpe ſtulta gloriatio.
Superbiebat Pardus, quod varius color
Suo datus eſſet corpori. At Vulpis jocans:
Meus, inquit, animus & varium, quoties libet,
Capere colorem didicit; ac tanto magis
Te noſtræ oportet dignitati cedere,
Quanto plus vili præſtat animus corpore.

FABULA XXIV.

Deus Ligneus. (i)

FREQUENS colebat Ligneum quidam Deum
Paganus; & rogabat, ut aliquid boni
Sibi tribueret: ſed fiebat interim
Res ejus omnis in dies anguſtior.

Ergo

(f) Æſopus, Fab CXXXII. Faernus, Fab. XIII. Gudius append. ad Phædr. Fab. I.

(g) Benſerade, Fab. CXXI. Bourſault Comœd. Æſopica II Act. III Sc. III. Philib. Hegemon, Fab. XVI. Æſopus, Fab. CLXII. Avienus, Fab. XL.

(h) Plautus Aulul. Act. IV Sc. IV V. II.
Aufer cavillam: non ego nunc nugas ago.

(i) La Fontaine, Lib. IV Fab. VIII. Benſerade, Fab. LXXXIII. Æſopus, Fab. CXXVIII.

Ergo vehementi denique ira percitus,
Deum, apprehensis cruribus, magno vibrans
Conatu intorquet; ac muro illiait caput.
At ecce, quanta ne fuit in votis quidem,
Effracto capite magna vis auri effluit:
Quam lætus ille dum recolligit: Mihi
Nil, inquit, profuisti, quamdiu bene
Tibi feci, nunc, cum noceo, prodesse incipis?
Abi autem procul, inepte, & futilis Deus!
Istis nihilo plus improbis famulis vales,
Qui, nisi male habiti, nullum opus faciunt bonum.

FABULA XXV.

Juvenes duo & Ursus. (k)

Cum Pellione Juvenes duo transegerant (l)
Ille stipulatam (m) tradidit pecuniam;
Hi promisere pellem villosissimam
Ursinam, eamque amplissimam: Nondum quidem
Necatus ipse est Ursus nobis, inquiunt;
At, quod tantundem est, ubi stabulet, notavimus:
Imus: necatum qui deglubant, mittito.
Hinc nemus ingressi dum invicem sese excitant,
Ut omnem corde porro propellant metum;
Ecce latebroso, prædam odoratus, specu,
Erumpit Ursus. Illi simul exterriti
Trepidare. At alter, ut erat agilis, & levis,
Quam primam reperit, altam scandit arborem;
Humi decubuit alter; sive didicerat,
Ursis id esse moris, ut depascerent
Viventium artus, mortuorum spernerent;
Seu potius ipse fregerat hominem metus,
Prostraveratque non absimilem mortuo.

Hunc

(k) La Fontaine, Lib. V Fab. XX. Benserade, Fab. CI. Æsopus, Fab. CCLIII. Avienus, Fab. IX. Abstemius, Fab. XLIX.

(l) Cicero ad Attic. Lib. II Epist. IV. *Amabo te, cura, ut cum Titinio, quoquo modo poteris, transigas.*

(m) Cicero Orat. pro Rosc. Com. Cap. V. *Hæc pecunia necesse est, aut data, aut expensa lata, aut stipulata sit . . . stipulatam non esse taciturnitas testium concedit.*

Hunc versat omnes Ursus in partes, suum
Ad os jacentis, & nares, rostrum applicat;
Nullumque postquam spiritum sensit: Procul
Abeamus, inquit; istud omnino liquet
Cadaver esse; jamque foetere incipit.
Quem cum prospexit abscessisse longius,
Ex arbore tandem timidus descendit comes,
Sociumque prendens (n): Plurimum tibi gratulor,
Amice, dixit, tanto quem periculo
Ereptum video: sed rescire pervelim,
Ad te jacentem cum propius accederet,
Tecumque tacite Fera videretur loqui,
Tibi forte moniti si quid instillaverit.
Me monuit, inquit, ut ne pellem vendere
Viventis Ursi collibeat unquam mihi.

FABULA XXVI.

Bos & Equus.

SALUBRIS inter prati delicias dabant
Omnem suam operam corpori augendo Boves:
Quorum unus, advenire cum inciperet sibi,
Bonorum ab ipsa nimietate (o) taedium,
Juncos rigentes proximi lacus petit,
Sperans ibi aliquod irritamentum gulae
Posse reperiri: sed simul vestigium
In ora posuit unda, crassi corporis
Obesitate (p) defixus, inhaesit luto.
Illum tenacibus impeditum angustiis
Cum se expedire (q) quaereret, socii vident;
Illumque, longis cum sibi mugitibus
Opem, dare vellent, imploraret, audiunt:
Neque commoveri eos tamen sentit miser.

Inte-

(n) Terentius Phorm. Act. IV Sc. III V. 14.
Visum est mihi, ut ejus tentarem sententiam:
Prendo hominem solum: Cur non, inquam, Phormio, &c.

(o) Columella, Lib. VI Cap. XXIV. *Nimietate verni pabuli pecudes exhilaratae lasciviunt.*

(p) Idem ibid. *Ne eas steriles reddat nimia corporis obesitas.*

(q) Vid. not. ad Fab. XIV Lib. I.

Interea macer, & maximis laboribus
Exercitatus, multisque miseriis, Equus
Prope hinc advertit infortunium Bovis;
Et subvenit ultro, & utilem simul incipit
Operam adhibere: nam lutum partim ejicit,
Teritque partim calcibus, & sic deprimit,
Facilemque demum tramitem Bovi facit.
Qui tale gratus ad beneficium stupens,
Satis unquam, dixit, hancce misericordiam
Laudare possum? sed quid autem te impulit
Ut me adjuvares, cum propinqui etiam mei
Me derelinquant omnis auxilii indigum?
Equus simpliciter; Hi sua videlicet,
Usque affluentes dum bonis vivunt, frui
Felicitate tantum possunt; ast ego
Miseris (r) adesse didici haud ignarus mali.

FABULA XXVII.

Puer & Turbo. (s)

DUM verbere torto Turbinem (t) exercet Puer,
Cur te, inquit, ut agitare motu idoneo
Pulsare cogor? Turbo respondet: Statim
Iners jacerem, nisi animos plagæ darent.
Multis necesse est vexari, ne torpeant.

FABULA XXVIII.

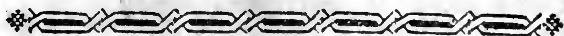
Leo, Agnus & Cerva. (u)

AGNUM vorare dum Leo inventum parat,
Cervam, nec procul hinc accubantem, conspicit:
Simulque præda melioris cupidine
Pellectus, petit hanc; viliorem, quam tenet,
Respuit. At hujus cerva venientis sono

Admo-

(r) Virgilius Æn. Lib. I V. 634.
Non ignara mali miseris succurrere disco.
(s) Regnerius, Part. I Fab. X.
(t) Virgilius Æn. Lib. VII V. 378.
Ceu quondam torto volitans sub verbere turbo,
Quem pueri . . . . exercent. . . . .
Dant animos plagæ.
(u) Æsopus, Fab. CCXXVIII.

Admonita, promptos in pedes se conjicit;
Et insequentem pernici eludit fuga.
Hanc denique ille non valere se assequi
Ubi videt, primam, quam stulte reliquerat,
Prædam repetere statuit: at sero redit:
Agnus enim tuto jam recepit se loco.
Ita Leo, nimium quod cupierit, nil tenet.
  Hos Fabula notat, qui meliora dum petunt
Non obtinenda, præsens amittunt bonum.



FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER QUINTUS.

PROLOGUS.

Hos annos ante septuaginta libris
Stilo Latino rite compositis suus
Honos erat adhuc, suaque laus in Gallia.
Nunc tale vix est, qui suis opus velit
Subjicere prælis Typographus; vel si audeat
Aliquis, periclum est, emptor ne suus libro,
Suusque lector desit. Tanto obnoxiam
Latinitatem fecit despicatui
Indocta morum facta commutatio!
Etenim profecto hanc imperitis moribus
Objicio culpam: quod virum Gallum, ingeni
Cui vis, & apta disserendi copia
Concessa fuerit, nunc plerique vix putent
Hominem esse sanum, si Latine scripserit;
Saltem inficeto, pravoque ejus indolem
Fuisse studio corruptam dijudicent.
Atqui latinum quemque scriptorem optimum
Vetustum assidua recte versari manu
Pars nostrum hominum sanior nondum negat.

Ergo & tentare, an illa, quæ toties legas,
Imitando demum aliquatenus (a) valeas tuis
Æquare ſcriptis lingua eadem differens,
Conatus eſt dicendus haud inutilis:
Et adjuvanda eſt talis æmulatio (b).
Ita nempe fiet uſitatior in dies
Latinitatis aureæ ſcientia:
Ejusque porro varias optimas opes
Frequentiori diſtrahere commercio
Cunctis licebit. Sin minus: brevi accidet
Ex vanæ (c) Gentis arrogantia, ut ſibi
Occludat ipſa limpidos fontes bonæ
Antiquitatis: cujus ingenuæ quidem
Veneres, ſalesque lepidi, & ars æquabilis
In libris, quos nunc Gallica expolit manus,
Plerisque nullum jam fere inveniunt locum.
Hac ipſe commotus aliquantulum fui
Iniquitate temporum, & deterritus (d)
Ne quid latine ſcriptum mandarem typis.
At primum in iſtis, quas polivi, fabulis
Satis expedita cum ſit ſimplicitas ſtili,
Brevitasque, & ſenſus varietas probabilis;
Eſſe placituras aliqua parte credidi

Ven-

(a) Vox *aliquatenus* Voſſio de Vitiis Sermonis, Lib. I Cap. XXV, falſo admodum ſuſpecta eſt: quippe quæ permultis Columellæ, Senecæ, Plinii Hiſtorici, & aliorum exemplis comprobetur.

(b) Cicero Tuſculan. Lib. IV Cap. VIII. *Æmulatio autem dupliciter illa quidem dicitur; ut & in laude, & in vitio nomen hoc ſit: nam & imitatio virtutis æmulatio dicitur.*

(c) Cicero de Divinat. Lib. I Cap. XIX. *Irrideamus Haruſpices: Vanos, futiles eſſe dicamus, quorumque diſciplinam & ſapientiſſimus vir, & eventus, ac res comprobavit, contemnamus.*

(d) Scioppius in infamia Famiani, pag. 43 Edit. 1658, damnat hanc vocem; pro qua Famianum Stradam admonet, dici ab ipſo *territum*, vel *conterritum* oportuiſſe. Verumtamen, Phædrus, Lib. V Fab. IV V. 7 dicit ſe fabulæ reſpectu deterritum. Ovidius Metam. Lib. X V. 600. Hippomenem juvenum eventu deterritum memorat: atque Cicero ad Attic. Lib. X Epiſt. XV, pudore deterritum narrat Antonium.

Venturasque etiam in multitudinis manus.
Tum si longe aliter accidat, paucissimis
Contentus esse decrevi lectoribus;
Satis beatus, hi modo sint similes tui,
Optime SALERI, qui lepore candido,
Et arte lucida, & opibus cunctis bonæ
Antiquitatis jam diu mentem tuam,
Bonam ipsam & alacrem, naviter adornaveris.
Nunc si increpavit lector impatiens moræ
Hunc forte paulo longiorem Prologum,
Saltem hanc inibit gratiam ex me, quod sibi
Verbosa nulla fiet excusatio;
At fabularum quæ mearum pars erit
Extrema (e), quintum protinus librum dabo.

FABULA I.

Camelus. (f)

PRIMUM ut Camelus visus est, perterriti
Homines fugere: procedente tempore
Considerarunt ejus mansuetudinem,
Qua cognita aliquis ausus est accedere.
Sed ubi compertum est nullam in tanta bellua
Inesse bilem (g), sic eam contemptui
Habuerunt, ut capistrum cogerent sequi (h),
Puerisque parvis circumagendam traderent.
Fabella ostendit, usu, & assuetudine
Minui timores, sensimque evanescere.

FABULA II.

Viator & Lapides.

ISTI me Lapides hercle conficiunt gravi
Labore, cursumque etiam, nec mediocriter,

(e) *Extrema* Lege: *non ultima.*
(f) La Fontaine, Lib. IV Fab. X. Æsopus, Fab. CXVIII. Faernus, Fab. XVIII.
(g) Plinius Hist. Lib. XI Cap. XXXVII. *Fel. . . . Cameli. . . . non habent.*
(h) Horatius, Lib. I Epist. X V. 48:
Tortum digna sequi potius, quam ducere funem.

Præpediunt; talem cur molestiam fero,
Inquit Viator saxosam ingressus viam?
Simulque Lapides, quotquot obstant, incipit
Tollere, & ejicere, & expurgare limitem,
Sese facilius agere qua possent pedes.
Sed quis enimvero fructus hinc demum redit?
Duplum laboris, duplum is impendit moræ.
Homines hoc sæpe, sufferendum quod venit,
Minuere stulte dum volunt, augent malum.

FABULA III.

Vulpis & Cervus.

MALEVOLA Vulpis, & inimico percita
Livoris æstu, Cervum incesserat probris:
Sed quanquam acuta, ac diligens malignitas
Perviderat omnia, unam ad extremum tamen
Exilitatem tibiarum objecerat.
Cui non modo nihil asperum contra refert
Cervus, sed ipse gratulans etiam sibi:
Omni mea, inquit, me esse contentum satis
Specie decebit, livor in qua perspicax,
Id unum vitii, tantulumque, notaverit.
Invidia quædam est, quæ, quos carpserit, juvat:
Quod non vituperat, laudat malevolentia.

FABULA IV.

Carbonarius & Fullo. (i)

FULLONEM cum rogaret Carbonarius,
Ut una secum, quam domum conduxerat,
Habitare vellet: Quod rogas, non expedit,
Respondet Fullo, quæ facerem enim candida,
Carbonibus ea simul infuscares tuis.
Male socientur, quæ natura discrepant.

FA-

(i) Richer, Lib. VI Fab. XV. Benserade, Fab. CXXIII. Æsopus, Fab. XII. Faernus, Fab. LXIII.

FABULA V.

Cervus & Vitis. (k)

VENANTES fugiens Cervus in vitem incidit,
Et pullulantes latuit inter palmites:
Sed mox pericli oblitus, & nefaria
Frondis tenellæ pellectus cupidine,
Vitem, licet ipsi, quod vivat adhuc, debeat,
Vitem sacrilegis carpere cœpit dentibus:
Ecce autem, dum liberius obsequitur gulæ,
Ramusculorum motus excitatior,
Suam hic adesse prædam, Venantes monet:
Qui subito adorti Cervum figunt spiculis,
Tunc ille moriens: Patior hanc merito vicem,
Dixit, meam qui servatricem læserim.

FABULA VI.

Canis & Vulpis. (l)

DUM gloriatur, dumque Vulpe se Canis
Fœcundiorem prædicat; Vulpis refert:
Fœcunda magis es; catulos at cæcos (m) paris.
Vana intumescit gloria fœcunditas,
Perfectione justa si fœtus carent.

FABULA VII.

Ager, in quo Thesaurus. (n)

SIBI advenire sentiens summam diem
Agricola, jussit filios accedere:
Agrumque, dixit, quem relinquo, vos mala
Cavete ne dissidia cogant vendere:

(k) La Fontaine, Lib. V Fab. XV. Benserade, Fab. CLXXV. Æsopus, Fab. LXV. Faernus, Fab. LXX. Jaius Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 751.

(l) Æsopus, Fab. LXIX.

(m) Plinius Hist. Lib. VIII Cap. XL sub. fin. *Quidam tradunt, si unus (* Catulus *) gignatur, nono die cernere: si gemini, decimo: idemque in singulos adjici, totidemque esse tarditatis ad lucem dies.*

(n) La Fontaine, Lib. V Fab. IX. Benserade, Fab. CLXIX. Æsopus, Fab. XXII. Faernus, Fab. XXXV. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 753. cujus verba nonnulla retinuimus.

Defossus illic namque Thesaurus latet:
Qua parte lateat, id vero ignorat pater:
At enim monenti credite, ac ligonibus
Rastrisque glebas partem in omnem vertite:
Confidite: labor Thesaurum eruet improbus,
Ditabitque omnes. Interim moritur senex.
Illi imperata facere (spes enim lucri
Stimulat) terramque fodere, quam longa est dies.
Thesaurus, qualem cupierant, non est quidem
Inventus usquam; sed agrum dum sic excolunt,
Cultura peperit ipsa perpetuas opes.
Homini Thesaurus ingens, assiduus labor.

FABULA VIII.

Venator, Palumbes & Cornix.

TENDEBAT arcum Venator collineans (o)
Visa Palumbe: cui Cornix: Quid restitas?
Quæ tibi minatur, hanc sagittam non vides?
Video, inquit illa, sed quam Venator retro
Reducat ad se, petere me nedum velit.
Dum sic Palumbes misera se ipsam decipit,
Volans sagitta improvidam transverberat.
Maledica vidi lingua cum restringeret
Sua tela, gravius hinc tamen vulnus daret.

FABULA IX.

Equulus & Equus.

EQUULUS habebat herbas in prato affatim
Pingues, tenellas: luxus at gustum obtudit,
Ipsaque creavit satietas fastidium.
Eodem, vires reficiendi gratia,
Deductus forte cum fuisset Quadrupes
Senior; adit eum Pullus, & multa rogat
Prece, impetratque, ne gravetur pascua
Hinc ad meliora ducere. Erumpunt simul,
Et per depressa vallium, ardua collium,

Pla-

(o) Collineare, est dictum recta linea ad id, quod proponitur, dirigere. Vide Ciceron. de finib. bon. & mal. Lib. III Cap. VI, tum de Divinat. Lib. II Cap. LIX.

Planaque camporum promovent celeres gradus.
At duplicari ductor umbras cum videt,
Cursum reflectit, perque vias notas sibi
Sensim reducit ad relicta pascua:
Quo dum reveniunt (p), interea sol occidit.
Nox itaque Pullo facile causam præbuit,
Cur falleretur: qui exertis, quantum potest,
Herbam apprehendit, commolitque dentibus.
Pulchre satullum (q) dulcis excipit sopor.
Rerum at colores orta lux ubi retulit,
Expergefactus, & oculos circumferens,
Hui! fallor, inquit, an hoc idem aspicitur solum
Quod spreveram? herba hæc suavis quo facta est modo?
Respondit senior: Ex labore scilicet
Collecta cœnam condit (r) insuavem fames.

FABULA X.

Gallina & Ova serpentis. (s)

SERPENTIS Ova Gallina olim reperit,
Et incubavit, dum fœtus excluderet:
Et illi vita vix incœperunt frui,
Altricem diris enecarunt morsibus.
Malum sibi fovet, quisquis educat malos.

FABULA XI.

Vulpis & Rubus. (t)

FUGIEBAT acta Canibus Vulpis: in Rubum
Densum ac rigentem, se conjecit; & Canes
Elusit: & cum pungeretur sentibus:
Etiamne, dixit, qui me servant, sauciant?

(p) Vid. Vorstius de Latinitate falso suspecta, Cap. XVI.

(q) Varro de re Rust. Lib. II Cap. II, non longe ante fin. *Hoc item faciunt mane, antequam matres in pabulum exeant, ut agni satulli fiant lacte.*

(r) Cic. de fin. bon. & mal. Lib. II Cap. XXVIII. *Socratem . . . audio dicentem, cibi condimentum esse famem.*

(s) Le Noble. Fab. LXXXVIII. Æsopus, Fab. CXVII. Faernus, Fab. LXXIX.

(t) Le Noble. Fab. CLXXIX. Gabrias, Fab. VIII. Camerarius, Fab. CCCLXIX.

At faucient, dum fervent: Nam didici malum
Ferendum esse leve, ut evitetur maximum.

FABULA XII.

Piscator & Thunnus. (u)

PISCATOR olim totam qui consumpserat
Multo diem labore, nihilque ceperat,
Litus repetebat tristis, cum subito in scapham
Thunnus, inimicum dum fugit piscem, insilit:
Quem capiens: Longus efficere, ait, quod labor
Non potuit, id fortuna quam cito efficit!

FABULA XIII.

Delphinus & Simius. (x)

MELITÆA (y) Athenis jam propinquabat ratis:
Exorta subito dira tempestas eam
Fregit, pontoque dissipavit. Hoc videns,
Miseretur, & quoscumque Delphinus potest,
Juvat, rapitque ab undis homines naufragos,
Terræque reddit: quos & inter, non satis
Discernens genera, Simium in dorso levat.
Hunc dum sic veheret, qua domo esset, quæsiit:
An Atheniensis? Sum, inquit, ipsa scilicet
In urbe media natus; & mihi sunt quidem
Parentes primi civium. Ergo tu probe
Piræum nosti? Sic, ait, nemo ut magis;
Amicum quippe, sanguine & junctum mihi.
Hic autem portum Simius nimis loquax
In hominem vertit. Quod simul sensit, caput
Reflexit, errorem que Delphinus suum
Intelligens, remisit in aquas bestiam.
Sibi ipsa semper vana loquacitas nocet.

FA-

(u) Æsopus, Fab. XVII.
(x) La Fontaine, Lib. IV Fab. VII. Benserade, Fab. CXVI. Æsopus, Fab. LXXXVIII. Faernus, Fab. XXXVI.
(y) Plinius Hist. Lib. III Cap. ult. *Melita, unde Catulos melitæos appellari Callimachus auctor est.*

FABULA XIV.

Fures & Gallus. (z)

Cum Fures captum dedere pararent neci
Gallum, rogabat ille, ſe ut dimitterent,
Hominibus quippe qui didicerit utilem
Operam navare; eosque noctu ſuſcitet
Opus ad diurnum. At illi: Tu tanto (a) magis
Moriere; quod ſic nos furari vix ſinis.
Nemo placere bonis & malis ſimul poteſt.

FABULA XV.

Corvus, Aſellus & Agaſo. (b)

In prato Aſellus dum tranquille paſcitur,
Exulceratum in ejus dorſum devolat
Corvus, tunditque roſtro ſauciam cutem.
Rudit ille, ſaltat; nec poteſt depellere
Volucrem importunam; tamque lepidos ſic jocos
Præbet, ut Agaſo non modo ipſe bajulo
Suo infelici non ferat opem; at rideat.
Heu me! ait Aſellus, bis patior hæc vulnera,
Quod ridet ille, ferre opem qui debuit.

FABULA XVI.

Amnis & Fons. (c)

Ex quo trahebat fonte originem ſuam,
Hunc ſprevit Amnis: vix exili murmure
Scaturientem audiri, & inter herbulas
Tenuem, ac egenum deliteſcere dictitans;
At ſe per populos, urbesque celeberrimas
Fragore magno volvere fluctus ſuos.
Senſit ſuperbum: &: Noſtra, Fons inquit, niſi
Suppeditet urna, quid habeas, quod jactites?
Fabella eorum damnat inſolentiam,
Suæ qui auctores dignitatis vituperant.

(z) Richer, Lib. VIII Fab. IX. Æſopus, Fab. XCVII.
(a) Terentius Andr. Act. IV Sc. IV. V. 35.
Suam gnatam non dabit? tanto hercle magis dabit.
(b) Æſopus, Fab. CXV. Faernus, Fab. LXXXIX.
(c) Benſerade, Fab. CLXXXIV. Bourſault Comœd. Æſop. II Act. III Sc. IX. Abſtemius, Fab. LVII.

FABULA XVII.

Culex & Taurus. (d)

In cornu Tauri parvulus quondam Culex
Consedit; seque dixit, mole si sua
Eum gravaret, avolaturum illico.
At ille; Nec te considentem senseram.
Dictum sit illis, qui se, cum sint futiles,
Viros tamen esse magni ponderis putant.

FABULA XVIII.

Simia & Nux.

Adhuc virenti cortice obductam nucem
Cum reperisset Simia, ipsam mordicus
Decorticare cœpit; & gravis quidem
Amaritudo est hujus, inquit, corticis;
At nucleus tanto dulcior mihi accidet.

FABULA XIX.

Sus opima. (e)

Forte in culinam Sus se opima contulit;
Ibique pernas, larda, botulos, dum videt;
Hæc sunt Suilla, dixit; & abiit gemens.
Placere nulla conditio felix potest,
Cujus odiosus prævidetur exitus.

FABULA XX.

Cera & Later. (f)

Cera invidebat Lateri duritiem suam;
Quam comparari ab ignium violentia
Cum comperisset, se ipsa in ignes dejicit:
At misera penitus liquitur, & consumitur.
Quod uni prodest, alteri sæpe id nocet.

FA-

(d) Richer, Lib. II Fab. VIII. De la Motte, Lib. I Fab. XIII. Æsopus, Fab. CCXVII. Tanaq. Faber ex arabico Locmani, Fab. XIII. Burmannus append. ad Phædr. Fab. XXXI.

(e) Camerarius, Fab. CCLXXVI.

(f) Abstemius, Fab. LIV. Camerarius, Fab. CCCXIX.

FABULA XXI.

Lupus & Mulus. (g)

MULUM voraturus erat inventum Lupus;
At nomen ejus ſcire cum vellet prius:
O (h) qui vocaris, inquit? Iſtud me quidem
Latet (i) ait Mulus; audire memini tamen
A matre, nomen eſſe mihi ſcriptum pedis
In ipſa dextri poſterioris ungula;
Quod ſcire ſi vis, accede huc, legas licet.
Lupus legendi gratia cum accederet,
Pedem ille dextrum poſteriorem ſuſtulit,
Hujusque fronti, quanta vi potuit, ſimul
Impegit, ac ſemianimem proſtravit ſolo.
Lupus ad ſe tandem vix reverſus: Heu! mali
Quantum creavit ſtulta curioſitas,
Dixit lamentans, & boni quantum abſtulit!

FABULA XXII.

Fluvii duo, alter perſtrepens, alter ſilens. (k)

AD Fluvium magno perſtrepentem murmure
Quidam viator cum veniſſet, reſtitit,
Timuitque: ſed mox auſus eſt tamen vadum
Tentare; & undas mirans altitudine
Carere, ripam facile ulteriorem attigit.
Ad alium deinde Fluvium pervenit, ſuos
Lente, & quiete fluctus qui provolveret:
Hunc, inquit, pertranſire, minimus eſt labor
Tam lenem, tamque pacificum; ab iſto alter
Rapido

(g) La Fontaine, Lib. XII Fab. XVII. Camerarius. Fab. CCXXXV. Menagius, Fab. III. Jaïus, Tom. II pag. 148.

(h) Vide Terent. Adelph. Act. V Sc. VI V. 3.

(i) Non audiendus eſt Scioppius, dum in infamia Famiani pag. 104 non magis latinum eſſe, *latet me*, quam *patet me*, contendit, & hunc eſſe ſoloeciſmum diſerte pronuntiat. Vide Varron. de re ruſt. Lib. I Cap. XL. Virg. Æn. Lib. I V. 134. Ovid. Faſt. Lib. V V. 361. Plin. Hiſt. Lib. II Cap. XX.

(k) Camerarius, Fab. CCXC.

Rapido, & irato tam facile cum evaserim.
Simul hæc locutus intrat: & absorbet simul
Ipsum profunda vorticis malignitas.
Diffide, si quis taceat infensus tibi:
Pleni minarum longe metuendi minus.

FABULA XXIII.

Pica & Columba. (l)

COLUMBAM Pica interrogasse dicitur,
Cur ova eodem poneret semper loco,
Hinc pullos non ignara semper abripi.
Respondit illa: Sic soleo videlicet,
Aliterque facere simplicitas me non sinit.
At Pica: Stulta est ista simplicitas, ait,
Noto ex periclo quæ non fit prudentior.

FABULA XXIV.

Avarus & ejus Filius. (m)

EXIMIA poma Avarus in domus suæ
Secretiori parte collocaverat;
At nulla, nisi quæ tabida inficeret lues,
Suam inde permittebat in mensam extrahi.
Quod ejus postquam Filius graviter ferens
Objecit frustra, denique invenit viam,
Pomorum in ipsum qua penetraret horreum:
Sed etiam amicos unum & alterum sibi
Comites adjunxit. Optima quæque scilicet
Poma hi capessunt. Factum rescivit Pater,
Succensuitque Filio damnum exprobrans:
Qui rem confessus ultro: Quid damni tibi
Intulimus, inquit? poma tantum putrida
Tu comedis; integra sola nos comedimus.
Nil perdit, id qui amittit, quo uti nesciat.

FA-

(l) Abstemius, Fab. VI.
(m) Abstemius, Fab. CLXXIX.

FABULA XXV.

Arbores. (n)

RECTÆ, & proceræ contemnebant Arbores
Unam inter ipsas, torta quod, & humilis foret:
Lignarius autem cum venisset huc faber,
Cæduntur omnes illæ, at hæc relinquitur.
Minimi fuisse pretii, multis profuit.

FABULA XXVI.

Vulpis sine cauda. (o)

VULPIS retentam laqueo caudam amiserat,
Elapsa, vitamque hoc pretio redemerat.
Sed enim pudore mixtus affligit dolor
Misellam, quod se deinde sic oporteat
Curtam ambulare. Socias ergo, tunc simul
Ut forte magna coierant frequentia,
Adit, sedetque, suasque perprimit nates
Prudens, tegitque causam mœroris sui:
Dehinc: Istam, inquit, caudæ longitudinem (p),
Natura generi quam dedit nostro nimis
Benigna, cur, sorores, non abscindimus?
Ea lutosam verri humum numquid juvat?
Ego vero amitti tale onus, lucrum puto.
At, quæ rescierat hujus infortunium,
Sic retulit una: Consilium non improbo,
Cujus nec dubito momentum tibi grave
Dandi quin fuerit; persuadere sed mihi
Nil poteris; tergum ni prius obvertas, soror.
Hic omnium ingens irrisio Vulpeculam
Cauda minorem exire cœtu perpulit.
Qua quis laborat, si queat cum pluribus
Communicare infamiam, reputet levem.

FA-

(n) Abstemius, Fab. XII.
(o) La Fontaine, Lib. V Fab. V. Benserade, Fab. CLXVI. Æsopus, Fab. VII. Faernus, Fab. LXI. Jaïus Tom. II. p. 744.
(p) Phædrus, Lib. I Fab. VIII V. 8.
Gulæque credens colli longitudinem.

FABULA XXVII.

Piscis fluviatilis & Pisces marini.

TORRENTE raptus alveo fluviatilis
Marina Piscis subierat forte æquora:
Occurrit incolarum turba, & advenam
Hortantur omnes, regna Neptuni velit
Incolere secum. Nimiam hic undarum objicit
Amaritudinem. Illi contra se negant
Sentire tale quidpiam. Vestrum malum
Ne sentiatis, inquit, ipsa pravitas
Gustus, & ipsa assuetudo mali vetant.
Civilibus undis maxima pars Mortalium
Immersa, fluctus inter amaros volvitur,
Bis misera, se miseram esse si non senserit.

FABULA XXVIII.

Bubulcus & Hercules. (q).

CURRUM sibi videns penitus hæsisse in via
Bubulcus auriga, invocavit Herculem
Queribundus: expectansque, dum auxilium Deus
Afferre vellet, otiosus restitit.
Adfuit, inertemque Hercules hominem volens
Corrigere: Lapidem hunc, inquit, obstantem ejice;
Limum hunc tenacem comminue; humero hanc rotam
Impelle, sublevaque: punge nunc boves.
Hui! plaustrum volvitur! Ergo memineris Deos (r)
His opitulari, qui admovent operi manum.

FABULA XXIX.

Simia, Porcus & Vulpis.

SUAVES, tenellos fœtidis Porci auribus
Simia jocando flores alligaverat:
Hinc stolidus ille factum se bellum putans,
Sibi placebat, & videbatur sibi
Dignus profecto qui placeret omnibus;

Simul-

(q) La Fontaine, Lib. VI Fab. XVIII. Avienus, Fab. XXXII. Faernus, Fab. XCI. Camerarius, Fab. CCCLIX.
(r) Varro de re rust. Lib. I Cap. I. *Dei facientes adjuvant.*

Simulque ineptis tripudiabat (s) motibus.
Quod forte Vulpis cum videret, sic eum
Monuisse fertur: Quam ipsa turpem finxerit
Natura formam, ornatus hanc si splendidus
Illustrat, auget ipsam turpitudinem.

FABULA XXX.

Leo & Musculus (t).

LEONIS olim dormientis per jubas
Lasciviendo cum excurrisset Musculus;
Cumque excitatus ipsum cœpisset Leo:
Veniam is rogavit imprudentiæ daret;
Eamque facile misericors Leo dedit;
Pecudem necare quippe tantulam pudet.
In retia ille paulo post forte incidit;
Quibus expedire cum se, frustra perfurens,
Nequiret, rudere (u) cœpit immanem in modum.
Audit, simulque proximo e cavo exilit
Musculus; &: Adsum tibi, ait, beneficii memor:
Statimque teretes dente corrodit plagas,
Maculasque solvit, & Leonem liberat.
Gratia referri ab infimis etiam potest.

FABULA XXXI.

Asellus onustus Sale, deinde Spongiis (x)

VIDE, quidquid agis, an res conveniat loco;
Nam

(s) Male primam syllabam in *tripudiare* longam fecit Fortunatus, Lib. VIII Carm. 4 V. 4:

Creditur & sacro tripudiare gradu.

Nam Catullus, Carm. 64 V. 72.

Quo nos decet citatis celerare tripudiis.

Cujus versus quintam sedem occupat dactylus, ultimam anapæstus.

(t) La Fontaine, Lib. II Fab. X. Benserade, Fab. XVI. Æsopus, Fab. CCXXI. Gudius append. ad Phædr. Fab. IV. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. 1 pag. 743.

(u) Virgil. Æn. Lib. VII V. XVI.

Hinc exaudiri gemitus, iræque Leonum
Vincla recusantem, & sera sub nocte rudentum.

Rugire autem de Leonibus dictum apud idoneum nullum Latinitatis auctorem inveni.

(x) La Fontaine, Lib. II Fab. X. Benserade, Fab. CLXXIX. Æsopus, Fab. CCLVIII. Faernus, Fab. VI.

Nam multa, quæ fecisse quondam juverit,
Post vicibus immutatis si fiant, nocent:
Frustraque dictum ne sit, exemplum dabo.
Cum Fluvium Asellus transisset onustus Sale,
Et, in aquas dorsum demittens, aliquandiu
Jacuisset, onere se levatum senserat:
Ergo aliquot ille post diebus huc iter
Dum facit onustus Spongiis, similem sibi
Eventum sperat; & decumbit; at graves
Aqua subeunte Spongiæ miserum opprimunt.

FABULA XXXII.

Cucurbita & Arbor. (y)

CREVERAT adhærens Arbori Cucurbita,
Hujusque trunco & ramis sustinentibus,
Evecta fuerat, magnam in altitudinem.
Hinc gloriatur, & etiam præ se, impudens,
Contemnere audet hanc, sine qua reperet humi:
Quot, inquit, annos expectare oportuit,
Donec ea caperet magnitudinem suam!
Ego autem evasi tanta paucis mensibus.
At olitor illuc paulo post cum accederet,
Factam fuisse maturam Cucurbitam,
Ejusque stirpem exaruisse jam videt.
Deducit ergo hanc, & reluctantem licet,
Seque implicantem ramis, in solum trahit.
Cito emersisti? ne citius recidas, time.

FABULA XXXIII.

Lepus & Testudo. (z)

TARDIS euntem passibus testitudinem
Vidit, superboque Lepus aggrediens joco:
Tam propera, dixit, quo tuam portas domum?
Quid si, inquit illa, pedibus me dicam tibi

Præ-

(y) S,Cyrillus,Lib.III Fab.IV. Camerarius, Fab. CCLXXIV. Commirius, Tom. I pag. 316 Edit. 1714.

(z) La Fontaine, Lib. VI Fab. X. Benserade, Fab. LXVII. Æsopus, Fab. CCXCII. Locmanus, Fab. XX. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 744. cujus verba non pauca retinuimus.

Præstare? Totis hic enimvero artubus
Lepus exilire: &: Hanc, ait, tuam mihi
Exprome celeritatem, meque, si potes,
Assequere. Id, inquit tardipes, ego ac lubens
Experiar; at enim præsignemus terminos,
Statuamusque simul, quo certemus pignore.
Utrique postquam jurata est conventio:
Age tu porro, avibus in bonis, inquit Lepus,
Ego dum quietus hic jaceo, & obdormio.
Testudo pergit interim, & ipsa diligens
In tarditate, lento festinat gradu;
Demumque victrix, occupat metam viæ.
Tunc lepus evigilat, & cursu rapido volans,
Priorem hanc pervenisse nequicquam dolet.
  Dotibus eximiis, unde abest prudentia,
Prævalet, ubi etiam solus est, prudens labor.

FABULA XXXIV.

Caseus & Felis. (a)

IN cella opimum cum posuisset Caseum
  Rusticus: inesse Murem, qui corroderet,
Advertit: ideo misit huc Felem. At simul
Captum illa murem, Caseumque devorat.
  Ad vindicanda damna si improbos legas,
Plerumque gravius hi tibi damnum inferent.

FABULA XXXV. (b)

Struthiocamelus altum volandi cupidus.

MENTE id ferebat anxia, quod verius
  Se subsilire, quam volare cerneret
Struthiocamelus (c), utpote brevioribus

Instructus

(a) Le Noble, Fab. XXI. Abstemius, Fab. CXVI. Camerarius, Fab. CDXL.

(b) Camerarius, Fab. CCLXVIII.

(c) Plinius Hist. Lib. X Cap. I: *Grandissimi, & pene bestiarum generis Struthiocameli . . ad hoc demum datis pennis, ut currentem adjuvent. Cetero non sunt volucres, nec a terra tolluntur.*

Instructus alis, & majore corporis
Mole impeditus. Ergo cum perdiscere
Artem volandi cuperet, in rupis jugum
Erepsit, unde se demisit. At gravi
Actus deorsum lapsu fregit tibias.
Sic ferri in altum qui cupiebat æthera,
Is jam ambulare ne potuit quidem solo.
Ad altiora, quam natura fert sua,
Qui tendere audent, nostra fabella hos monet.

FABULA XXXVI.

Lupi fides. (d)

FORE ut jam nullis vesceretur carnibus,
Sed herbas, aut ad summum pisces manderet
Laqueo prehensus olim cuidam Rustico
Dixit, spopondit, jurejurando Lupus
Fidem obligavit, & sic evasit necem.
Hinc se dum recipit in nemus, Porcum videns
Palludis atro se volutantem vado:
Hic, inquit, certe piscis est; & eum vorat.
Male agere qui vult, nusquam non causam invenit.

FABULA XXXVII.

Vulpis & Ericius. (e)

SUPERBA Vulpis dixit olim Ericio, (f)
Pollere centum se artibus, quas omnium
Adhibere sciret hostium contra dolos;
Eumque sprevit, unam qui se diceret
Calere tantum. Paulo post venatici
Huc advolarunt, prædam odorati, canes.
Ericius artem tunc recurrit ad suam;
In orbem rite convolvit corpusculum,
Suisque spinis protegit, & canum feros
Eludit ictus. Postquam sic periculum

Evasit

(d) Camerarius, Fab. CDLIX.
(e) La Fontaine, Lib. IX Fab. XIV. Benserade, Fab. LXX. Camerarius, Fab. CCCXCIV. Jaïus, Tom. II p. 241.
(f) De Ericio, Vide notam ad Fab. V, Lib. I.

Evasit omne, prospicit; & Vulpem videns
Urgeri canibus, apprehendi denique:
Huccine, ait, recidis cum tuis centum artibus?
O quanto potior una, si sit optima?

FABULA XXXVIII.

Olitor & Sepes. (g)

Ista, inquit Olitor, cur Sepes terram occupat
Sterilis; quin evello, spaciumque olusculis
Amplifico! Dixit; incipitque evellere
Hortumque furibus omnem pervium facit.
Prudentia nimis inquieta est, quæ malum
Arcessit ingens, damnum ut avertat leve.

FABULA XXXIX.

Alba-Spina & Ficus. (h)

Amicta nitidis Alba-Spina flosculis
Cum se jactaret; & ficum contemneret,
Ornatam sola viriditate frondium:
Sic illa retudit ejus arrogantiam:
Florere me natura non voluit quidem;
Sed simul ac tempus autumnale venerit,
Homines accedent ad me onustam fructibus,
Quos regibus ipsis apponent, videlicet
Succo refertos optimo, & suavissimo.
Et despicatis fœtibus interim tuis
Aliquot egentes aviculæ victum petent.
Quam multa flores quæ tulerant pulcherrimos,
Ingenia fructus aridissimos (i) ferunt!

FABULA XL.

Sol & Noctua. (k)

Soli, quod ejus sustinere Noctua

 Radios

(g) Abstemius, Fab. CLXXXIX.
(h) S. Cyrillus, Lib. II Fab. XXIII.
(i) Auctor Dialogi de Oratorib. Cap. XIX. *Quidquid aridissimis Hermagoræ, & Apollodori libris præcipitur, in honore erat.*
(k) Camerarius, Fab. CD.

Radios non possset, fecerat convicium:
Non me, sed oculos, Sol ait, culpa tuos.
Cæcus, & ineptus osor quisquis est bonæ
Antiquitatis, nostra fabella hunc monet.

FABULA XLI.

Amygdalus & Pyrus. (l)

Cum se videret innumeris Amygdalus (m)
Floribus opertam, sibi plaudebat, & Pyrum
Spernebat; ut quæ germina vix protruderet.
Sed, fraudulenta qui recesserat fuga,
Aquilo revertens flores hujus abstulit,
Spemque simul omnem fructuum disperdidit.
Monentur tenera ingenia ne properent nimis
Florere, ad frugem (n) pervenire si velint.

FABULA XLII.

Agricola & Arbores.

Agricola quidam, recto quas digesserat
Ordine, novellas educabat Arbores:
Quarum una, cæcis obsecuta motibus
Male subeuntis succi, abibat paululum
Diversa ab aliis. Monitus est, ut indolem
Vitiosam vinclis ocyus compesceret.
At, inquiebat, nulla nos ratio jubet
Adhibere tam severam diligentiam:
Et adhuc tenellam vincla forsan læderent.
Expectat igitur: Interim crescit malum,
Et invalescit: tunc voluit, at serius,
Corrigere, factum (o) quippe robustum nimis.

Fabella

(l) De la Motte, Lib. IV Fab. II.

(m) Quæ Amygdalus nobis, ea est Amygdala Columelæ, Plinioque, at Palladium, auctorem latinitatis non spernendum, qui Lib. I Cap. XV de eadem diligentissime scripsit, ducem secuti sumus.

(n) Quintilianus Institut. Lib. I. Cap. III. *Illud ingeniorum velut præcox genus non temere unquam pervenit ad frugem.*

(o) Cicero, Philip. V Cap. II. *Omne malum nascens facile opprimitur; inveteratum fit plerumque robustius.*

Ovi.

Fabella pueros, ni cito fingantur, docet
Plerosque fieri mox inemendabiles.

FABULA XLIII.

Catellus, Ovis & Cuniculus.

Cuniculus, Ovis & Catellus venerant
In Campum eumdem: sed diversa singulis
Causa veniendi fuerat. Nam genio suo
Catellus indulgere quæsiit, & leves
Captare lusus. Simplex autem se bidens
Ad decerpenda contulit, si quæ sibi
Bona viderentur pabula. At cuniculum
Fodiendi terram cupiditas traxit mala.
Triplex notatur hic mihi lectorum genus.



FRANCISCI JOSEPHI DESBILLONS

SOCIETATIS JESU

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBRI QUINQUE ALTERI,

NUNC PRIMUM EDITI.

JOSEPHO OLIVETO.

Et nostras aliquid esse ducis fabulas,
JOSEPHE; & illas cum facile perspexeris

Ovidius, Remed. Amor. V. 91.
Principiis obsta: sero medicina paratur,
Cum mala per longas invaluere moras.
Quintilianus, Institut. Lib. I Cap. III. *Frangas enim citius quam corrigas, quæ in pravum induruerunt.*
Virgilius Georg. Lib. II V. 272.
. . . . . . Adeo in teneris consuescere multum est!

Non invenusti specie blanda corticis
Allicere furtim mentes ad frugem bonam;
Omnemque nostram tendere huc industriam,
Ut suavitate condiatur veritas,
Plerisque acerba, & utiles inter jocos
Ludat verecunde innocens stili indoles:
Hinc approbantis animi testimonium
Benevolus ultro gratificatus es mihi.
Quapropter aliquam ut isti jucundissimæ
Urbanitati gratiam rependerem,
Hos fabularum quinque decrevi libros
Tibi dedicare; eosque præ quinque alteris
Polire studui tanto diligentius,
Quod eruditus non latino sis minus,
Quam gallico sermone, scribendi artifex:
Etenim decorum, delicatum, lucidum
Servas in utroque genere, verborum ordinem;
Pariterque, quas res invicem annecti velit
Arguta ratio, visque judicii potens,
Egregie calles; & bona reconditum
Sub mente gustum laudis utriusque obtines;
Idemque, spero, facile mecum sentiet,
Quicumque libros legere suevit optimos:
Omnes per orbis Literarii plagas
Tam justa famæ celebritas de te viget,
Tamque diuturna, ut is fere convicio
Adurgeatur, qui refragari velit.
Jam vero id omne quidquid est munusculi,
Ut judicarem non tibi ingratum fore,
Tua singularis induxit me humanitas:
Amas rependere omnibus videlicet
Officia liberalis indulgentiæ;
Censoriæque virgulæ amaritudinem
Adhibere nunquam, nisi perinvitus, soles.



FABU-

FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER SEXTUS.

PROLOGUS.

Me rursus ergo fabulæ asserunt sibi,
Devinciuntque mitibus ductum jocis.
Lubens, meritoque tale scribendi genus
Sequor: exhibet enim candidos, lepidos sales;
Habetque præterea utilitatis plurimum,
Unde simul horum, qui me recte legerint,
Et meamet ipsa vita fiat doctior
Namque licet, ut plerique mortales solent,
Meam quoque ipsa manticam (a) in humeris geram;
Sæpe tamen ante pectus propono mihi
Utramque peram, ne vitia tantummodo
Aliena spectem, oblitus in tergo alteram
Pendere vitiis peram mihi propriis gravem.
Neque liberalem hunc esse censorem puto
Qui, dum castigat alios, ignoscit sibi.
Ergo generatim quæ ponuntur omnibus
Documenta, capere singulatim nos decet,
Sibi prout quisque convenire intelliget.
Sed, ut erunt paulo tristiora forsitan
Exempla, si quis illa judicaverit

(a) Catul. carm. 22 V. 20.
. . . . Suus cuique attributus est error:
Sed non videmus, manticæ quod in tergo est.
Horat. Lib. II Sat. 3 V. 299.
Respicere ignoto discet pendentia tergo.
Phædr. Lib. IV Fab. VIII.
Peras imposuit Jupiter nobis duas:
Propriis repletam vitiis post tergum dedit;
Alienis ante pectus suspendit gravem.

Ad ſe attinere, & aſperam graviter ferens
Reprehenſionem, doluerit; ne mutiat,
Suadebo; at potius ſapiat edoctus; niſi
Suam ipſe malit prodere turpitudinem.
Hunc denique tamen oro multum, & obſecro,
Ut mentis erga quemlibet affectu malo
Prorſus alienum exiſtimare me velit:
Quippe quia vivo mihi prope uni cognitus,
Nullumque novi ex iſtis terræ filiis,
Regifica quorum prandia examen leve
Famelicumque Literatorum colit:
Neque eruditis verſor in conventibus,
Unde mihi furtim ſub pectore inoleverit,
Et efferbuerit acrior æmulatio;
Tum mentis ægritudo, livor poſtea,
Demum ſimultas, & odium coaluerint.
Sed inhonoratus invidendam nemini,
Placidamque vitam ſolus in tenebris ago:
Ac, ſi quid forte calleo de moribus
Hominum, illud omne debeo unice libris,
Quos conſulere amo lector non indiligens.

FABULA I.

Villicus & Canis.

VETULUM, factumque minus idoneum gregi
Cuſtodiendo, vel tuendæ a furibus
Nocturnis domui, Villicus habebat Canem.
Ingratus, operam cujus utilem diu
Sibi fuiſſe meminit, hunc, ſenio gravem,
Tardumque, morti devovere ſuſtinet.
Ergo apprehendit nec reluctantem: ſimul
Coactos in faſciculum connectit pedes;
Lapidemque collo denique magnum ſubligat.
Sic exornatum protrahit, ſub proximæ
Paludis undam detruſurus. At Senex:
Nam quid, here, dixit, facinoris feci miſer,
Ut agas tam acerbe, tamque inhumane; & meam
Tam longam ſervitutem ſic remuneres?
Vim veritatis ſentit herus: hanc opprimit;

Et

Et fraudulentam comparat calumniam:
Ten' vivere, inquit, liceat, quem rabies tenet
Contagiosa? moxque demersum necat.
Qui statuit aliquem perdere invisum sibi,
Si justa ratio nulla sit, falsam invenit.

FABULA II.

Ursus & Uxor ejus. (b)

DUM vult amoris mutui gratam vicem
Lepidis, venustis excitare lusibus,
Oculum revellit Ursus Uxori suæ:
Simulque violens proprii ultor criminis
Ungues scelestos sibi revellere incipit.
At ista mœrens: Quid, ait, incassum furis;
Hoc facere decuit, me priusquam tangeres:
Nunc & tibi noces, & mihi prodes nihil.
Hæc fabula docet, facti pœnitentiam
Seram esse, damno quæ mederi non potest.

FABULA III.

Boves & Lanius. (c)

PLURIMI apud Lanium detinebantur Boves:
Accedit ille, unumque mactat. Ceteri,
Obsistere vellent, tot conjunctis viribus
Servare socium poterant; at contra impetum
Nil commoventur, dum se quisque decipit,
Similisque sperat cladis immunem fore.
Sic Lanius omnes, alios post alios, necat.
Nullus alienum reputet homo hominis malum (d).

FABULA IV.

Aquila & Pavo. (e)

DUM gaudet Aquila, turba quod avium frequens
Ipsam esse dicat omnium pulcherrimam,

(b) Abstemius, Fab. CXLVII.
(c) Camerarius, Fab. CCXXVII.
(d) Terent. Heautont. Act. 1 Sc. 1 V. 25.
Homo sum: humani nihil a me alienum puto.
(e) Abstemius, Fab. CVII.

Pavo indignatur; nec tamen audet intimos
Aperire ſenſus, propter Reginæ metum:
Sic ergo murmurat: Iſtam pulchritudinem
Non pennæ, at ungues, & roſtrum tibi arrogant.
Suſpecta laus, quam ſumma poteſtas obtinet.

FABULA V.

Jupiter, Apollo, & Momus. (f)

QUAM *quisque norit artem in hac ſe exerceat.* (g).
Proverbium illud antiquiſſimum nova
Placet brevique comprobare fabula.
Laudem canendi Apollo cum propriam ſibi
Haberet, hanc invidia motus Jupiter
Præripere voluit; & peritia ratus
Se prævalere poſſe: Uter melius canat,
Nunc experiamur, inquit, Momo judice.
At Momus: Canat Apollo; Jupiter tonet:

FABULA VI.

Puer & Scamnum.

DUM celſiore parvus in Scamno Puer
Se jactat, & ſuperbit, & humili loco
Stantem Catervam deſpicit ſupereminens,
Aliquem de genere ſe gigantum credidit:
Et: Hæc videtur quam minuta plebs, ait,
Homunculorum! quam brevibus corpuſculis
Finita! Talem tunc vocem Scamnum edidit:
Deſcende; minimum te omnium ipſe noveris.
Immerito honoris qui locatus in gradu,
Stulte hinc ſuperbit, hac notatur fabula.

FA-

(f) Benſerade, Fab. CCIX.
(g) Cicero Tuſculan. Lib. I Cap. XVIII. *Bene*, inquit, *illo proverbio Græcorum præcipitur:*
Quam quisque norit artem, in hac ſe exerceat.
Iſtud autem proverbium adhibuit in *Veſpis* Ariſtophanes.

FABULA VII.
Murium Conventus. (h)

COIERE Mures, conſulendi gratia,
Quanam arte poſſent felis, in gentem ſuam
Quotidie furentis, ungues aſperos
Vitare. Poſtquam plures in ſententias
Diverſus abiit cœtus ſtudio inutili;
Demum unus ſenior, alta mente rem diu
Meditatus: Aures, inquit, huc advertite:
Scelere nos hoſtis fraudulento perfidus
Plerumque adortus imprudentes opprimit:
Sonum ergo ſi quem nuntium adventus ſui
Præmittat ille deinceps; admonebimur
Mali propinqui, & fugere poterimus necem.
Quapropter ejus collo tintinnabulum
Eſſe alligandum cenſeo. Ingens omnium
Hic vero plauſus approbantium fuit.
At poſtmodum tamen unus aliquis junior:
Quis porro certum, quis paratus eſt, ait,
Adire pro re publica periculum?
Tacent; operamque difficilem eſſe ſentiunt.
Periculoſis Conſiliarius frequens
In rebus aderit, exſecutor non item.

FABULA VIII.
Ranunculus & Rana. (i)

AQUIS luto refertis natus, & via
Ipſa educatus publica Ranunculus
Audire Ranam, proximi ſtagni incolam,
Monentem, ut ad ſe, communem habiturus locum,
Migrare vellet, noluit. Quid enim mihi
Triſte hic futurum timeam, ait, cum tamdiu
Ibidem ab omni vixerim immunis malo?
Sed ille dum ſic computat, plauſtrum advenit,
Et adhuc loquentis os & artus conterit.

Plenis

(h) La Fontaine, Lib. II Fab. II. Benſerade, Fab. CIII. Abſtemius, Fab. CXCV. Faernus, Fab. XLVII. Regnerius, Part. I Fab. I.

(i) Æſopus, Fab. LXXXIV. Faernus, Fab. XXXVIII.

Plenis pericli ſedibus tanto magis
Malum propinquat, quo diutius abfuit.

FABULA IX.

Nitedula & Muſtela. (k)

Repserat in cumeram frumenti Nitedula (l)
Exilis: aptam rimula dederat viam.
Famelica mandit ſtrenue oblatam dapem;
Gulæque ſic obſequitur; ſic ventri gula
Subſervit; ut refectum intra paucos dies
Jam plena tendat obeſitas corpuſculum.
Tunc, ſi maneret hoc diutius in loco,
Ne ſibi grave aliquod appararetur malum,
Verita; redire voluit ad proprium larem:
Notum ergo repetit aditum; at fruſtra nititur
Tranſire: pinguem tenuis ille non capit.
Prope hinc miſellam ſic laborantem videns
Muſtela: Quod, ait, profuit, nunc id nocet:
Cibus auxit corpus, minuat abſtinentia:
Ingreſſa macra es; macra poteris egredi.
Hoc argumento oſtenditur, quædam bona
Debere omitti, quæ, poſtquam receperis,
Niſi dimittantur, obfutura ſunt tibi.

FABULA X.

Quercus & Arundo. (m)

Depressa quantum ad Inferos radicibus,
Tantum propinquans Superis alto vertice,
Annoſa Quercus dixit olim Arundini:
Quid te, miſella, fiet; ſi perflaverit
Iratus Aquilo, cum te nunc mitiſſimi
Inflectat aura blandiens Favonii?

Retu-

(k) La Fontaine, Lib. III Fab. XVII. Benſerade, Fab. XLVII. Le Noble, Fab. CXLVI & CLXXX. Bourſault. Comœd. Æſopica I Act. I Sc. 2. Gabrias, Fab. XLVII. Avienus, Fab. XVI. Horatius, Lib. I Epiſt. 7 V. 29.

(l) Nitedula, mus agreſtis.

(m) La Fontaine, Lib. I Fab. XXII. Benſerade, Fab. LXV. Aphtonius, Fab. XXXVI. Faernus, Fab. I. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. 2 pag. 743.

Retulit Arundo: Quælibet vis ingruat,
Summiſſa vereor; & illa ſit clemens mihi.
Quercus: Ego nullis, inquit, cedo viribus;
Nimbos, procellas, ac depræliantium
Quascumque ſperno, frango ventorum minas.
Dum ſic ſuperba gloriatur, *frigido* (n)
Ab axe repente ſe erumpunt Phrenetici
Septentrionum filii. Se flexilis
Arundo ſponte dejicit. Prætervolant
Illæſam. Quercus obluctatur: at ſimul
Violento adorti turbine illam proruunt.
Vis ſumma humiles omittit, elatos domat.

FABULA XI.

Puer & Pædagogus. (o)

PAUCIS inepti monitoris præpoſteram
Loquacitatem carpere lubet verſibus.
Profundi ad oram fluminis ludens Puer
Pede lapſus eſt: at prenſa labentis manu
Salix opem dat, pendulumque ſuſtinet,
Ne pereat, undæ merſus in voraginem.
Huc Pædagogus cum veniſſet: Hoc ſinam,
Hoc patiar, inquit, iſtos nebulones meos
Sic evagari? ſic mihi non obſequi?
Præſenti eripiam te quidem periculo,
Proterve ludio: at non certe, non feres
Impune: namque te modo, ſimul ac domum
Reduxero, flagris perbelle admonitum dabo,
Quantum ſatis erit, facti ut memineris diu.
Puer externatus diro flagrorum metu,
Salicem relinquit, & obrutus fluctu perit.

FABULA XII.

Puella ruſtica & lactis cymbium. (p)

SUMMO repoſitum capite lactis cymbium

Puella

(n) Verba ſunt M. Ter. Varronis in Marcipore, fragmentor. pag. 118. Edit Scriverii.
(o) La Fontaine, Lib. I Fab. XIX. Locmanus, Fab. XXV.
(p) La Fontaine, Lib. VII Fab. X. Specimen Sapientiæ Indorum, Sect. 6 pag. 337. Edit Starkii.

Puella dum fert rustica, tacito in sinu
Reputare cœpit quidquid hinc posset boni
Emergere sibi: Vel nihil, inquit, ex meo
Conficiam lacte, vel pecuniæ satis,
Ut ova centum comparem: pulli tribus
Simul a Gallinis excludentur: est quidem
Astuta Vulpis; horum non adeo tamen
Numerum diminuet, ut porco non sint pares
Emendo: tenuis emptus est Porcus mihi;
Pinguescit; jamque multum fecit corporis;
Venditur: emiturque Vacca & ejus insuper
Vitulus, in arvo qui jam exultat florido. . . .
Hic, oneris oblita sui, gaudio exilit
Puella, spesque cum Lacte evertit suas.
Mortalium plerosque fabella hæc monet,
Qui somniare magna vigilantes solent.

FABULA XIII.

Leo bellum parans. (q)

BELLUM parabat, in exteram gentem Leo,
Ejusque regni diversis e partibus
Jam variæ ad ipsum Belluæ convenerant,
Rem promovere certæ consilio & manu.
Dux monuit, ut diversa belli munera,
Quæ convenirent singulis, capesserent.
Tunc latos humeros Elephas ostentans suos,
Vastamque dorsi pandens amplitudinem:
Ego, inquit, omnem sarcinam, omnes machinas,
Instrumentum omne bellicum facile feram:
Nec me gravabunt, si qui præterea volent
Nostro sedere tergo, ut pugnent commode.
Ego Cataphractus miles, Rhinoceros ait,
Ultro periclis obvius, feriam simul,
Simulque sustinebo hostiles impetus.
Lacessere hostem cominus, meum est, Lupus

Excla-

(q) La Fontaine, Lib. V Fab. XIX. Abstemius, Fab. XCV. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 744. cujus etiam verba quædam agnoscere hic licet.

Exclamat; dentes jam mihi exerti crepant.
Totas ego unus possum, ait ferox Aper,
Evertere acies more (r) fulmineo ruens.
Ego, Vulpis inquit, insidiatoris vicem
Implebo; virtus & dolus aderunt mihi.
Me, Simius ait, perstare in castris decet;
Regem oblectabo dulcibus præstigiis,
Fessumque gravibus curis reficiam caput.
Partes sibi suas quisque dum sic vindicat;
Demissis Asinus interim auriculis silet;
Siletque pariter corpore contracto Lepus;
Stuporis ille, at hic timoris conscius:
Et utrumque carpunt ceteri, & onerant probris;
Et esse castra liberanda dictitant
Stolido ac inerti pecore: sed Leo negat:
Et: Hi quoque operam conferent, ait, utilem:
Clangentis Asinus buccinæ imitetur sonos:
Lepus cursoris defungatur munere.
  Nemo est tam ineptus, a perito qui duce
Ad aliquid aptus inveniri non queat.

FABULA XIV.

Pastor & Molossus. (s)

MOLOSSUM habebat Pastor mira præditum
Virtute, custodemque præclarum gregis:
Sed dum voracem, dum famelicum nimis
Conqueritur; aliquis persuasit, uti venderet
Istum helluonem, & hinc duos, vel tres canes
Redimeret alios, operam qui possent parem
Simul adhibere, & levibus impensis ali.
Ergo generosus, & fidelis, & vetus
Ejicitur hospes. At ubi sensit jam procul
A grege valentem abesse custodem Lupus,
Longo metu solutus, desertas oves,
Modo hanc, modo illam, invadit, & facile rapit.
  Unde redit ingens lucrum, ne impensas dole.

FABU-

(r) Ovid. Metam. Lib. X.
Fulmen habent acres in aduncis dentibus Apri.

(s) La Fontaine, Lib. VIII Fab. XVIII. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 742.

FABULA XV.

Ostrea & Viatores. (t)

In litus Ostream expulerat fluctus maris,
Expulsamque, cito refugiens, reliquerat.
Hanc simul hiantem duo Viatores vident,
Simulque properant: Et: Mea est, vidi prior,
Ait unus. Ast ego prior sensi, alter refert.
Dum sic decertant, tertius supervenit.
Tu Judex esto, dicunt. Ego vero ac lubens,
Respondet ille; neque morabor vos diu.
Statim & capessit, & abligurit Ostream.
Stupentibus ad hæc, testam utramque dividit,
Suamque cuique porrigit; tum subjicit:
Lis est dirempta; vos quieti cedite.
Fabella stultos litigatores monet.

FABULA XVI.

Sculptores duo & Æsopus

Duo Sculptores olim ejusdem marmoris,
Æqualem utrinque, venditam & pretio pari,
Suam sibi quisque partem comparaverant.
Sed cum peritus alter sculpendi artifex,
Et alter imperitus admodum foret;
Æsopus hunc sic admonuisse dicitur:
Non belle egisti; quid enim hinc erues boni?
Tuum at sodalem callidum emptorem puto:
In marmore suo pretiosam videlicet
Sentit latere statuam; & hanc facile eruet.
Materiam habere idoneam parum est, nisi
Illam expolire doctus norit artifex.

FABULA XVII.

Asini duo & Vulpis. (u)

Quod vulgo dicitur, *Asinus Asinum fricat*,
Dixere Veteres, *Mutuum Muli scabunt*: (x)

Id

(t) La Fontaine, Lib. IX Fab. IX. Boileau. Epist. 2 & ex hujus gallico Moneta carm. 10 atque Godellus, p. 189.
(u) La Fontaine, Lib. XI Fab. V.
(x) Vide Erasm. Adagior. chil. 1 centur. 7 proverb. 96.

Id quo pertineat, ut Asini bipedes queant
Facilius pervidere, fabulam hanc dabo.
Par inficetum, & illaudatum, Asini duo
Opipare pransi, dulcibusque carduis
Bene recreati, dum inter se colluderent:
Heus, inquit unus, ut placet, frater, tibi
Conditio nostra? Corporis nostri decor
Qualis videtur? Et isthæc oris dignitas,
Isti modo acuti, modo graves vocis soni,
Iste aurium subtilis & nitidus apex,
Hæc cuncta quantum laudis habent & gloriæ?
Respondet alter: Cur tacere nos pudor
Cogat, quod ipsa veritas loqui jubet?
Nos ambo nempe belluli toti sumus:
Res vacua ab omni controversia patet.
Invidia si quid forsan obtrectaverit,
Quid tum? more suo fecerit: solet invehi
In optima quæque: obtrectet igitur, & gemat.
Ut omnia Vulpis audierat: Vos o nimis
Felices, inquit, Bestiæ, quibus licet,
Ab omnibus negata, laudum munera,
Vobis ab ipsis invicem accipere, & frui!

FABULA XVIII.

Philomela, Corvus, & Bubo. (y)

NATURA vernis pinxerat coloribus
Fetus repullulantes; formosissimi
Ridebat anni blanda tempestas: dies
Festivitati candidæ simillimus
Locum beatæ sinsens reliquerat
Tranquillitati: Solis aurei calor
Extulerat ab agris molliter tepentibus
Subtilem odorum copiam, quam paululum
Noctis serenæ frigus addensaverat,
Et in parentis regna telluris sinens
Recidere, florum, floridarumque arborum

Diur-

(y) Richer, Lib. II Fab. XVIII.

Diurnum odorem odore vincebat novo.
Philomela tales avida delicias capit,
Penitusque condit eruditis ſenſibus.
Sed efficaci mox ſcientiæ obſequens
Inflat canorum guttur, & ad omnes modos
Intendit: acrem nunc, & argutam vibrat
Animoſa vocem more clangentis tubæ:
Nunc languida premit, frangit, obſcurat ſonos:
Et deficere videtur, & medullitus
Amore tenero tota colliqueſcere.
Favonius, quem lilia inter & roſas
Dulci tenebat inertia vinctum ſopor,
Evigilat; hasque mirans tam volubiles
Tam delicati flexiones gutturis,
Ne ceſſet illa, metuit. Evigilat quoque
Corvus; at inepto præditus guſtu, & ſibi
Quod ſomnus abrumpatur ægre etiam ferens:
Quæ te mala, inquit, cuncta ubique dum ſilent,
Libido cogit, tam moleſte ut perſtrepas?
Tibi videris bella cantrix: at tuæ
Mihi cantilenæ, moneo, valde diſplicent;
Illisque jam nunc abſtinere ni velis,
Ex me feres grande aliquod infortunium.
Philomela atroces verita minas obmutuit;
Multoque mane cum vix diluceſceret,
Periculoſam præpotentis Alitis
Viciniam reliquit, & ſe contulit
Celeriter in remotam ſolitudinem.
Ibi ſeſe doctis artibus operam dare
Impune tandem poſſe credit: & leves
Per ſumma gramina Zephyrorum ſpiritus
Cum dulce fremerent, ſibilumque (z) ludicrum
Mobilibus arbor frondibus omnis redderet,
Et Phœbus etiam candida purus face
Innubilas per auras lucem ſpargeret;
His illa paret incitamentis: canit;

Simul-

(z) Virgil. Eclog. V V. 82.
Nam neque me tantum venientis ſibilus Auſtri, &c.

Simulque varias celebrat agrestis loci
Amœnitates, & voluptatem suam.
Sed in cavato proximæ trunco arboris
Somno sepultus qui latebat, horridus
Bubo (a) excitatur; quamvis & lucem oderit,
Paulum progressus, voce ferali increpat:
Et: Inficetos ni statim cantus, ait,
Finieris, istam vocem importurnissimam
Ultor ego, vitamque simul eripiam tibi.
Hic denique suum misera Avis studium abjicit;
Timensque Corvos nocte, Bubones die,
Silet, dolorve si urgeat, tantum gemit.
Fabella scripta est in homines quosdam feros,
Quibus omnis Musa suavior bilem movet.

FABULA XIX.
Columba & Turtur.

COLUMBA multum conquerens, cum Turture
Communicabat luctus & metus suos:
Instare semper Milvum; geminos sibi
Rapuisse pullos nuper; quos nunc educat,
Hos pariter se metuere ne rapiat brevi,
Ipsamque matrem. Cui turtur proprii immemor
Pericli, & hujus miseriam tantum intuens:
Secede mecum, dixit, nidulus est mihi
Prope hinc locatus; huc vos recipiam lubens,
Et te, tuamque sobolem Milvi impios
Contra furores protegam. Illa sed refert;
Eheu! Miselle, quid mihi auxilii potes
Præstare, noster quem Tyrannus, si ingruat,
Simili pavore afficiet, & pari nece?
Periclitanti bellicosus & valens
Adesset Ales, fiderem: sed humilibus
Succurrere humiles, non potentes assolent.

(a) Plinius Hist. Lib. X Cap. XII. *Bubo funebris, & maxime abominatus . . . . deserta incolit . . . noctis monstrum; nec cantu aliquo vocalis, sed gemitu.*

FABULA XX.

Pica & Columba.

PICA & Columbà Pavonem convenerant
Benignitatis officiosæ gratia.
Dum redeunt: Iste quam mihi Pavo displicet,
Malevola dixit Pica! Quam insuaves sonos
Emittit ore luctifico! Cur non silet?
Pariterque turpes cur non obtegit pedes.
At innocens Columba contra sic refert:
Vitia hujus observare non licuit mihi;
Præstantis autem corporis speciem inclytam,
Caudæ nitorem & æmulum gemmis decus
Mirata sum, & laudare non satis queo.
Mali requirunt, carpere quæ possint, mala:
Laudare contra, quæ bona sunt, amant boni.

FABULA XXI.

Pueri duo.

DUO stultùs alter, alter autem callidus,
Pueri in commune (b) invenerant aliquot nuces.
Quas cum fregisset callidus, stulto dedit
Putamina cassa, nucleos sumpsit sibi.
Frustra ille, quod tenet, experitur, quid queat
Prodesse, deceptumque sese intelligit.
At non decipiet ultra, dixit; & probe
Ulciscar ejus fraudem, si qua fors ferat.
Hi postmodum ambo similiter quodam die
Invenere oleas: quique nuperam sibi
Instructam fraudem corrigere pari dolo
Cupiebat: Id quod intra est, inquit, da mihi;
Tibi, quod est extra, tolle. Gaudet in sinu
Socius, jubentique alacriter morem gerens,
Putamina capit mollicula, dulcem cibum;
Duros misello tradit ultro nucleos.
Nil usus adjuvat, ubi deest prudentia.

FA-

(b) *In commune* conferendas scilicet. Est enim Ellipsis in hac antiqua loquendi formula. Vide not. ad Lib. IV Fab. XXI.

FABULA XXII.

Noctua & Gallus. (c)

ASSUETA tenebris, claram & illustrem magis
Lunam esse Sole, contendebat Noctua:
At Solis Gallus adventantis nuntius,
Fuge, cæca, dixit: Luna pallet: Sol redit.
Calumnia nunquam certius refellitur,
Quam cum impugnata virtus emergit palam.

FABULA XXIII.

Apis & Eruca. (d)

ROSÆ obstinatam rodere micantes sinus
Apis indignata vidit Erucam: Mala,
Inersque Bestia, inquit, hos tam fulgidos
Tam delicati, tali odore præditi
Floris colores te perimere non pudet?
Imo, refert illa, tam boni succi dapes
Præ ceteris natura me cogit mea
Eligere: mihi sunt mel merum, mera suavitas;
Nihil & veneno, quo meum corpus viget,
Esse faciendo magis idoneum puto.
Mulctatur hujus acerbitate fabulæ
Criticorum acerbum & lividum quoddam genus.

FABULA XXIV.

Pica, Cornicula, & Vulturius.

EXASPERATA trucibus in Corniculam
Odiis Vulturium Pica famelicum videns,
Sic allocuta est: Quæ tenet aves ceteras,
Corniculam in ulmo nidulantem (e) proxima
Visendi num te cupiditas pariter tenet?
In me quidem ejus nulla sunt, quæ prædicem,
Officia; laudem agnoscere tamen quamlibet,

(c) Richer, Lib. IV Fab. II.
(d) Richer, Lib. VIII Fab. XXII.
(e) Varro, Lib. I. Hebdomatum, apud Nonium Cap. II Sect. 589. *Halcyones hieme in aqua nidulantur.* A. Gellius, Lib. II Cap. 29. *Nomen est Cassita, habitat, nidulaturque in segetibus.*

Vel in hoste, cogor veritatis (f) viribus:
Dicam ergo, quæ mirata sum; prolem educat
Teneramque, pulchramque, & matri simillimam;
Namque ipsa pulchra est; &, quod aliis matribus
Fortasse nullis antea unquam contigit
Pariendo, & educando, pristinæ suæ
Habitudinis illa non modo amisit nihil,
Sed etiam evasit inde corpulentior. (g)
Hoc excitatus perfido præconio
Suam Vulturius sentit augeri famem;
Corniculæque celeriter nidum petit;
Matremque, prolemque pariter necat, & vorat.
Ultro malevoli laudant, ubi laudem magis
Esse nocituram, quam calumniam, sciunt.

FABULA XXV.

Boves duo.

VALIDI & opimi perpetuis laboribus
Se destinari cum scirent Boves duo,
Ægre ferebant: quorum contumacior
Unus recusat operam; & detrectat jugum.
Quapropter illum, quando pinguis est satis,
Et corpulentus, debitumque officium negat
Præstare, nec prodesse alio potest modo,
Interficit herus. Quod videns alter, sua
Sic fata secum disputat: Proponitur
Malum mihi duplex: labor, aut mors; mors est quidem
Finis laborum, at ipsa maximus labor:
Minima malorum semper eligenda sunt;
Ergo laborare satius, inquit, quam mori.

FABULA XXVI.

Quercus & Edera. (h)

PRÆCLARA Quercus, arboribusque ceteris
Excelsior

(f) Phædrus, Lib. I Fab. I V. 9.
Repulsus ille veritatis viribus.
(g) Plautus Epidic. Act. I Sc. I V. 8.
Corpulentior videre, atque habitior.
(h) Richer, Lib. V Fab. XV.

Excelsior, in omne dominabatur nemus.
Huic Edera nexu circum adhærens lubrico;
Numquid, ait, ista te juvat tanta arborum
Frequentia, quod sic te ambiat, sic te premat?
At nonne potius nimis obumbrando nocet?
Tum quercus: O, tace, invida; tu sola hic noces.

FABULA XXVII.

Cuculus & Luscinius.

SUUM Cuculus cantum ab omnibus videns
Rideri, secum, quidquid illud est malum
Rem tacitus omnem pensat; & bona fide,
Non belle canere sese, demum intelligit.
At inde causam credit infortunii
Esse repetendam, quod duos tantum modos
Iterare norit. Luscinium (i) ergo musicæ
Artis magistrum pretio precibus illicit,
Melicam ut docere varietatem se velit.
Sed ille frustra cum tentasset indolem
Discipuli ineptam: Didiceris vocem licet
Rite modulari, nil tibi, inquit, proderit;
Vox dura reddet semper insuaves sonos.
Artis ope frustra variam natura induit
Vitiosa formam, si vitiositas manet.

FABULA XXVIII.

Aquila & Corvus.

AQUILA exprobrabat Corvo infamiæ notam,
Quod projectorum putridis cadaverum
Vesci soleret carnibus. Sed utrius,
Amabo, ait ille, facinus odiosum est magis?
Corvi, qui nullas devorat, nisi mortuas,
Pecudes; an Aquilæ, vivas quæ depascitur?
Illustria quædam scelera sunt: at maxima
Sæpe ibi pudendi causa est, ubi minime pudet.

(i) *Luscinius* æque dicitur, ac *Luscinia*. Vide Phædrum, Lib. III, Fab. XVIII, & Senecam Epist. 76 paulo longius ab initio, ad fidem quinque manuscr. Palatin. emendatum.

FABULA XXIX.

Canis mutare conditionem coactus.

ALIQUOT per annos vixerat Canis domi,
Si non plane otiosus, at levissimis
Variare solitus otium laboribus;
Profeceratque non ineptis lusibus,
Familiam ut omnem benevolam sibi redderet:
Sed herus ab illo posse cum magis utilem
Operam dari intelligeret, ipsum denique
Custodiendo addixit Agnorum gregi.
Obtemperavit, at perinvitus, Canis,
Talemque obivit tristiculus provinciam.
Ægram videlicet huic molestiam creat
Pecudum inquieta ludibundarum indoles,
Simulque earum maxima imbecillitas.
Procedente tamen tempore, ut blandissimæ
Mitissimæque gentis innocentiam,
Moremque vitæ simplicem exquisitius
Cognovit, hanc amavit; & munus suum
Incœpit aliqua cum voluptate exsequi.
Sæpe ibi voluptas, ubi necessitas fuit,
Paulatim ab ipsa nascitur assuetudine.



FABULARUM ÆSOPIARUM

LIBER SEPTIMUS.

PROLOGUS.

ÆSOPIARUM ut fabularum dignitas
Magis magisque commendetur, hic libet
Narrare, quantum laudis ad fastigium
Memoria Æsopi gentem apud doctissimam
Evecta fuerit. Nam ille, postquam Delphici

Faci-

Facinore populi damnatus obiit necem,
Cum jam per omnem Græciam cognomine
Sapientes ſeptem nuncuparentur viri,
Sapientum octavus non reputatus eſt modo,
Statuas ſed inter iſtis poſitas, Attici
Voluere forma, inſigniore (a) ceteris,
Hunc ſtare fabricatum Lyſippi manu.
Et merito: nam Cleobulus, Pittacus, Solon,
Thaleſque, Chilonque, Perianderque, & Bias
Præcepta vitæ tradiderunt aſpera,
Duraſve leges, aut graves ſententias:
At veritatem callide Phryx noverat
Hominibus approbare, quippe qui jocis
Dulcibus elueret ejus amaritudinem:
Et his fuiſſe mihi videtur artibus
Tanto ſapientibus aliis præſtantior,
Quanto ille Medicis omnibus longe fore
Exiſtimandus doctior, qui ſuavibus
Quoſcumque morbos remediis depelleret.

FABULA I.

Perdix & Canis venaticus.

ODORE Perdix quæ ſe prodiderat ſuo,
Venaticum conſiſtere ſubito Canem,
Et ſubſidere, & omnem frangere impetum,

(a) Phædrus, Lib. II Epilog. V. 1.
Æſopo ingentem ſtatuam poſuere Attici.

Sed & Agathias Antholog. Lib. IV ſub fin. Lyſippum Sicyonium, Sculptorem eximium, laudat, quod Æſopum poſuerit ante ſeptem ſapientes:

Ἑπτὰ σοφῶν ἔμπροσθε.

Hos enim cogere ad bene agendum, illum autem eſca blanda & eximia invitare.

. . . . . καλὸν ἔχει δέλεαρ.

A. Gellius pariter Lib. II Cap. 29. *Æſopus* . . . *haud immerito*, inquit, *ſapiens exiſtimatus eſt* . . . . *non ſevere, non imperioſe præcepit* . . . . *ut Philoſophis mos eſt; ſed feſtivos, delectabileſque Apologos commentus, res* . . . . *in mentes, animoſque hominum cum audiendi quadam illecebra induit.*

Et quasi cavere ne quid officeret, videns,
Nihil timendum jam sibi esse credidit.
Sed ista volucrem decipiebat credulam
Species dolosa fictæ mansuetudinis;
Eratque signum, gressibus tacitis hero
Huc se inferenti, præda ut innotesceret:
Et rem ille pulchre intelligit; & ubi satis
Accessit, aliquo motu Perdicem excitat,
Et avolantem missili plumbo necat.
Nocitura nunquam certius est malignitas,
Quam cum personam lenitatis induit.

FABULA II.

Viator & Platanus. (b)

LABORE, & æstu Solis ardentissimi
Fessus Viator Platani in umbra languidos
Deponit artus: dumque Zephyrorum leves
Admittit auras, & vapores igneos
Caulas (c) per omnes corporis sensim ejicit;
Torvis pererrat oculis beneficam Arborem,
Ipsamque duris appetit conviciis;
Quod tam formosis, tamque densis frondibus
Exuberaret; at careret fructibus.
Respondet illa: Tune maledicas mihi,
Ingrate? saltem oportuit laudabilem
Hac me videri parte, quod prosim tibi.

FABULA III.

Luporum Legati ad Anglorum Regem. (d)

LEGATOS olim Regem (e) ad Anglorum Lupi
Miserunt. Unum genere de suo marem,
Unam-

(b) Æsopus, Fab. CCLV. Benserade, Fab. CXXXV.
(c) Lucretius, Lib. VI V. 839 de avibus intereuntibus: Dispergunt animas per caulas corporis omnes.
(d) Furetiere, Fab. XLVIII.
(e) Camdenus in sua Britannia, Edit. Lond. 1600 in 4. pag. 592. *Numerosi ovium greges in his* (Walliæ) *montibus errant, nec ullum est a Lupis periculum: qui tunc per uni-ver-*

Unamque feminam ejus in terras rogant
Portare liceat. Providus Rex abnuit;
Istique, dixit, recipiantur si duo,
Mox facile crescant milliarium in gregem:
Etenim (f) malorum cito propagatur genus.

FABULA IV.

Canis & Herus. (g)

CANIS ex herili qui domo migraverat
Fugitivus, ab hero postmodum inventus suo,
Herumque se benignum cur sic linqueret,
Interrogatus: Te quidem fateor mihi
Et liberalem semper, & mitissimum
Fuisse dominum, dixit; at tua interim
Omnis familia perpetuis cæsum male
Verberibus huc me denique miserum impulit,
Ut hoc defugerem, non quod infortunium
Intuleris, at quod te prohibere oportuit.
Quisquis cum possit, alii ne faciant malum,
Vetare, non vetat, idem (h) facienti facit.

FABULA V.

Jupiter & Rusticus. (i)

QUÆDAM agri jugera ab ipso maximo Jove
Locata quidam Rusticus conduxerat;
Transegeratque, & pactionem fecerat,
Ut constitutos intra limites agri
Sibi ordinandas tempestates traderet.

Læ-

---

versam Angliam deleti erant, cum Edgarus Rex (circa annum 960) *Ludvallo harum regionum principi tricenos Lupos, in singulos annos, vectigalis nomine, imperaret. Et* pag. 640. *Qui* (Lupi) *jam in Anglia nusquam comparent, ne in ipsis versus Scotiam limitibus, cum sint tamen in Scotia frequentissimi.*

(f) Minutius Felix Edit. Balduini 1560 pag. 17. *fecundius nequiora proveniunt.*

(g) Abstemius, Fab. XXXVI. Faernus, Fab. LII.

(h) Horatius Art. Poet. V. 467.
Invitum qui servat, idem facit occidenti.

(i) La Fontaine, Lib. VI Fab. IV. Faernus, Fab. XCVIII.

Lætiſſimus ergo, ſpesque animo magnas movens
Proſcindit arvum; mandat, occat ſemina:
Et ſudum, & imbres, & calorem, & frigora
Inducit, utcumque optimum fore autumat:
Tamen ad extremum peſſimas ſegetes metit.
Secum quærentem commiſeratus Jupiter
Compellat ultro: Teque, dixit, an ſciam
Moderari melius, & varias anni vices
Utilius ducere, experiri nunc decet.
Cumque abſtuliſſet annuenti Ruſtico
Imperium ineptis male gubernatum artibus:
Hortatur, operam is ut velit modo impiger
Adhibere: tempeſtates ipſe digerit
Ratione ſolita; & hujus agro largiens
Emiſſiones lege communi ſtatas,
Demum paternis omnia curis temperans,
Ad eos facit rem progredi ſenſim exitus,
Ut redeat ampla meſſis: quam dum Ruſticus
Colligere properat, gratus hanc vocem edidit:
Divina qui ſe Providentia regi
Sinit, unice illum ſapere nunc intelligo.

FABULA VI.

Lepores, Canes, & Vulpes.

EFFUGERE ſemper impetus primos Canum
Cum cogerentur Lepores, maximum licet
Conflare ſæpe didiciſſent exercitum;
Vulpinam ad gentem ſupplicatum denique
Miſere, vellet auxiliares copias
Sibi commodare. Vulpes, quas odium vetús;
Et ira ſtimulat jugis adverſus Canes,
Auxilia ſpondent: coeunt: ad pugnæ locum
Properant frequentes: at, quibus operam dicant,
Stare otioſos, utpote imbelles jubent,
Ne forte ſolita timiditate exterriti
Corrumpant animos dimicantum ſtrenue.
Lepores promittunt, legibus ſe inertiæ
His, quanquam turpibus, obſecuturos fore.

Pugnam

Pugnam ergo placidi spectant. Postmodum tamen
Et numero & astu superiores Vulpium
Phalanges Canibus prævalere cum vident,
Concurrere audent, si queant aliquam sibi
Asserere partem laudis & victoriæ.
Sed ubi intuentur propius in teterrimis
Fœde excubantes vultibus hostium minas,
Cæco pavore omnes simul versi retro
Fugere; turmisque socialibus malo
Exemplo suasere, similem ut caperent fugam.
  Pugnare solos bellicosos expedit;
Imbellium agmen officit, nedum adjuvet.

FABULA VII.

Leo furiosus & Lepus. (k)

Leo furiosus factus est: clamat Lepus:
Nos, heu! pusillos quanta pernicies manet!
Quod vix ferendum, quamdiu is sanus fuit,
Credidimus, quale nunc videbitur jugum?
  Spes denique omnis infimos tum deserit,
Furor (l) ubi comitem se potestati dedit.

FABULA VIII.

Canis mordax. (m)

Mordere prætereuntes assueto Cani
Adpenderat herus parvum tintinnabulum,
Ab eo cavendum ut omnibus notesceret.
Hoc ille signo gloriatus est, quasi
Virtutis esset præmium sibi datum.
Quod aliquis animadvertens: Frustra, o pessime,
Tibi plaudis, inquit: nam æris istius sono
Quisque admonetur de tua prava indole.
  Fabella quosdam carpit, vertere qui sibi
Tentant honori infamiæ turpem notam.

FA-

(k) Gabrias, Fab. IV. Camerarius, Fab. CXLIX. Faernus, Fab. V.

(l) Publius Syrus, V. 789.
  Fulmen est, ubi cum potestate habitat iracundia.

(m) Benserade, Fab. XCIX. Æsopus, Fab. CXCVI. Avienus, Fab. VII.

FABULA IX.

Hirundo & Luſcinius. (n)

OBSTREPERE ſolita quamlibet circa domum
Hirundo amœnam forte ſolitudinem
Petierat. Ibi Luſcinium, qui lauro ſuper
Victrice placidus otiaretur, videns:
Suaves canoro gutture te quidem ferunt
Iterare cantus, dixit: nil tamen hactenus
Ejusmodi ex te audire nobis contigit:
Ego vero ubique perſonans vocis meæ
Impertio lubens omnibus dulcedinem:
At tu canendi ſingularis artifex
Si jure diceris, urbes cur porro fugis,
Hominumque cœtus? Ne tibi laudes negent
Meritas, vereris? an times potius, tuam
Dum conſcius ipſe agnoſcis imperitiam,
Ne forte coram judicibus idoneis
Siſtaris irridendus; & prudens lates?
Retulit Luſcinius: Urbes, & homines habent,
Quæ mihi placere poterant: tamen ante omnia
Molles beati ruris deliciæ placent;
Ac inter illas vivere, & mori velim
Inglorius. Huncce cur libeat morem ſequi,
Turpes mihi cauſas imperitiæ objicis:
Tamen ipſe dicam ſimpliciter: cantus meos
Dare combibendos delicatis auribus
Minime refugiam, ſi qua neceſſitas ferat;
Neque me deſpicio, neque peritos judices
Horreſco ſtulte timidus: at facile eſt mihi
Urbis carere turbulentis æſtibus,
Placidoque ruris otio dulce eſt frui.
Neque te videre poſſum quid tantum juvet
Circum ſuperbas ædes, & palatia
Volitare, cum debueris ipſa ſæpius
Perſpicere, quantum cunctis auribus tuæ
Afferre ſoleant cantilenæ tædium.

Plerum-

(n) Camerarius, Fab. CCCLXIV.

Plerumque contra, quam fas & ratio velint,
Lucem indoctus amat publicam, doctus fugit.

FABULA X.

Ensis & Vomer. (o)

PROCUL hinc recede, sordida ne me inquines
Consortione, dixit Ensis Vomeri.
At ille contra: Cur me, ait, sic despicis,
Superbe? Ferrum tibi pater est; est & mihi.
Deinde mihi quantum debeas, ante latet?
Nam si otiosus non proscinderem solum,
Ut fruges, quæ tuam herilem reficiant manum,
Nascantur, illa nonne mox languesceret?
Tunc te quid fieret autem? in umbra scilicet
Tenebricosa duceres turpem situm.
Agricola eodem prorsus, ac Miles luto
Confictus est: sed ille præstat alteri,
Quod operam nobis præbeat magis utilem.

FABULA XI.

Hariolus sibi non providens.

HARIOLUS olim cum soleret in foro
Suam futuri venditare scientiam,
Miserosque pauper ageret interim dies;
Nasutus aliquis: Quonam, ait, pacto fidem
Tibi possim habere, cum ipse non prævideris
Tua fata, teque certo periturum fame,
Artem ni abjicias hanc modo tuam futilem,
Aliamque discas, qua tibi victum pares?
Male prævidet ille, qui sibi non providet.

FABULA XII.

Opilio & Oves. (p)

ADEONE vobis cæcus illudit pavor,
Ut, cum coactæ sitis in tantum gregem,
Unus, nec ipse mole major corporis

Vos

(o) La Motte, Lib. III Fab. XIV.
(p) La Fontaine, Lib. IX Fab. XIX. Abstemius, Fab. CXXVII.

Vos terreat, in fugamque convertat Lupus,
Demumque prædam facile ſic tollat ſuam?
At ſi Latronem occidere, ac diſcerpere
Nimis benigna veſtra non fert indoles,
Obſiſtere ſaltem audete, ne quid audeat.
Orationem hanc opilionis approbant;
Deincepsque vim ſe vi repulſuras fore
Spondent Bibentes. Credit Opilio bonus:
Ratusque tempus ſatis idoneum ſibi,
Aliquam quietis capere quo partem queat,
Seceſſit, & ſupinus ſomno ſe dedit.
At mox gregatim celeri pede fugientium
Multus bidentum ſtrepitus ipſum ſuſcitat.
Fugæ ille cauſam quærit, & nullam invenit,
Perflante niſi quod vento inhorruit (q) rubus.
Augetur ipſo imbellium numero pavor.

FABULA XIII.

Ardea & Piſces. (r)

PRÆFIXA longis, gracilibusque cruribus,
Longoque collo, roſtro longo prædita
Stabat ſilentis Ardea lacus in vado;
Et expectabat, ſi qua fors occurreret
Idonea ſibi præda. Piſces adnatant:
(s) Barbus, Cyprinus, Perca, Tinca, Lucius,
Eunt, redeuntque: accedere propius videt,
Ut eligendi, capiendique jam labor
Superſit unus: at vel exiles nimis,

Parum-

(q) Horatius de Hinnuleo, Lib. I Od. 23 V. 5.
Nam ſeu mobilibus vepris inhorruit
Ad ventum foliis, ſeu virides rubum
Dimovere Lacertæ;
Et corde, & genibus tremit.

(r) La Fontaine, Lib. VII Fab. IV. Bourſault in ſua Comoedia Æſopica ſecunda, Act. I Sc. IV.

(s) Barbum, Tincam, Lucium Auſonius in ſua Moſella memorat, V. 134, 125, 122. Cyprinus, & Perca a Plinio memorantur, Hiſt. Lib. XXXII Cap. XI. Carpam autem pro Cyprino legere me apud Auctorem latinum nullum memini Caſſiodoro antiquiorem: qui quidem Lib. XII Epiſt. IV, *Deſtinat*, inquit, *Carpam Danubius*.

Parumve dignos, qui gulam sibi mulceant
Tam delicatam, reputat illa; & singulos
Superba omittit. Interim alio Piscium
Sua turbam levitas, aut libido pervehit;
Abitque tempus; & supervenit fames
Immodica. Vilis ac pusillus Gobio
Tunc forte cœno emersus huc adremigat.
Advertit omni vacua jam fastidio
Ardea; satisque se beatam existimet,
Donare ventri talem si prædam queat.
Hiantis ergo rostri longitudinem
Demittit in aquas subito: sed citatior
Aviditas frangit omnis vim solertiæ;
Vadumque turbat tantum aberrans impetus.
Hic mœsta quidquam perfici posse Ardea
Desperat; infelixque litus deserit:
Abscedit, & limacem in immundum incidit;
Ipsumque, sprevit quæ optimos Pisces, vorat.
Sua qui fastidiosus respuit bona,
Merito ille pœnas stultæ dat superbiæ.

FABULA XIV.

Asellus.

OPERA Maronis quidam Asellus reperit;
Simul improbavit, atque discerpsit jocans.
Audaciorem stupiditas Criticum facit.

FABULA XV.

Talpa & Olitor.

SUB humo intubisque (t), rapulisque consita
Tenebricosum Talpa fodiebat larem:
Et: Fuerit Olitor, inquit, Argo oculatior,
Tam bene latentem si me deprehenderit.

Sed

(t) Virgilius Georg. Lib. I V. 120.
. . . . . Et amaris intuba fibris.
Ad quem locum Pierius: *scribendum*, inquit, INTUBA *per* u, *ex antiquis plerisque codicibus tam Virgilianis, quam Plinianis; Latina enim dictio est, neque admittit y.*

Sed glebulas dum trudit, & ſurſum aggerit,
Fit tumulus, operam qui latentis indicat.
Advertit Olitor; inſidiasque faucibus
Collocat in ipſis latebræ, & incautum capit.
Malefici ſemper aliqua ſe produnt via.

FABULA XVI.

Ollæ duæ. (u)

OLLÆ peregrinari voluerunt duæ,
Una ænea, altera fictilis. Dixit prior:
Nam quo diverſa ſic abis, ſoror? Mihi
Comes adhæreſce proxime quantum potes:
Ac offendiculis liberam tibi viam
Præſtabo; teque dura fragilem protegam.
Imprudens illa paruit. Sed invicem
Dum gradibus ambæ, quippe tripedes, ambulant
Male temperatis, dura fragilem conterit.
Ne ſocietatem inire cum potentibus
Velitis, homines, fabula vos, tenues, monet (x)

FABULA XVII.

Milvi & Columbæ. (y)

OLIM efferatis hinc & inde partibus
Inter latrones Milvos exarſerat
Civile bellum. Jam protervis traditas
Ludibria ventis mutuus crebras furor
Avulſerat alas; multa jam teterrimis
Transverberata roſtris, lacerata unguibus
Data leto fuerant corpora; jamque plurimus
Alto caducus ab æthere pluerat cruor.
Tenero Columbas corde præditum genus
Luctifica ſpecies tam horridæ cladis movet:
Miſerisque, dicunt, media niſi pax venerit,

Brevi

(u) La Fontaine, Lib. V Fab. II. Benſerade, Fab. CII. Æſopus, Fab. CCXCV. Avienus, Fab. XI. Faernus, Fab. I.

(x) Eccleſiaſticus, Cap. XIII V. 2, 3. Ditiori te ne ſocius fueris. Quid communicabit Cacabus ad Ollam? Quando enim ſe colliſerint, confringetur.

(y) La Fontaine, Lib. VII Fab. VIII. Abſtemius, Fab. XCVI. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 742.

Brevi est futurum ut deleatur funditus
Gens Milvina. Hoc scilicet reputant malum
Benignæ, & esse præcavendum judicant.
Igitur precando, commonendo hoc denique
Proficiunt, animos ut feroces molliant,
Induciasque suadeant, mox & rato
Utrinque fœdere sanciant pacis fidem.
Ast ubi reliquit Milvos discordia,
In ejus expultrices omnis impetus
Sceleratæ gentis versus est. Tunc sentiunt
Miseræ columbæ, tutius nunquam bonis
Ævum esse, quam cum dissidium est inter malos.

FABULA XVIII.

Puella & Naïas.

PUELLA quædam lucidum ad fontem sedens
Suam in liquoris speculo pulchritudinem
Contemplabatur. Crevit interea sitis:
Hanc ut levaret, hausit aquam cava manu:
At omnis inde perturbatus est liquor.
Ergo illa, quod nil cernere jam possit, dolet,
Queriturque. Naïas imi fontis incola (z)
Emergit: Et: Te cernere ut possis, ait;
Quam tu fugasti, expecta dum redeat quies.
Se noscere ipsum qui cupit, placidum sibi
Ut se ipse sistat; hac monetur fabula.

FABULA XIX.

Catellus & Molossus.

NUMMIS Catellum viginti exiguissimum
Venire in urbe cum videret Rusticus:
Tantine fieri, dixit, animal tantulum!
Quid autem, quid si corporis amplitudine
Æqualis esset canibus nostris? Eugepæ!
Nos facere talem mercaturam convenit.
Rus ergo mox ille ad suum revertitur;
Molossumque simul horridum, immanem eligit;

(z) Phædrus, Lib. I Fab. VI V. 6.
. . . . . . quædam tum stagni incola.

Extrahit in urbem; ſpeque præſumens lucrum,
Venalem exponit nobili mulierculæ:
At hujus famulis traditus ludibrio,
Fructum labori ridiculo parem tulit.
Non omnis, quo magis ampla, merx proba eſt magis:
Eſt, quam commendat delicata exilitas.

FABULA XX.

Equus ſeneſcens.

ANNOS apud herum divitem multos Equus,
Omni bonorum inſtructus affluentia,
Et dulce, nulloque unquam corruptum gravi
Labore captans otium, peregerat.
At cum ſenectus adveniret, & dies
Auferret aliquod usque ſpolium corporis,
Mox ille cœpit negligi, mox deſpici,
Mox odio haberi: pertrahendo denique
Plauſtro admovetur. Tum ſuam infelix vicem
Dum queritur; alius quadrupes, cui ſe additum
Tam duro in opere faciendo ſocium dolet:
Age ſanus, inquit, hoc reputa, laboribus
Nos eſſe natos perferendis maximis:
Vaniſque ſortem exaſperare queſtibus
Jam deſine. Triſtis autem ſocius hæc refert:
Disparibus agimur fatis: miſerias enim
Tu noſti tantum; easque paſſus tamdiu,
Ferre didiciſti: contra vero mollibus
Ego in deliciis antea usque vixeram;
Et nunc eo redire ad extremum mihi
Rem video, ut illum proprio exemplo probem
Bis eſſe miſerum, qui ex beato fit miſer.

FABULA XXI.

Avis ſolitaria. (a)

PROCUL remota ab omni conſuetudine
Volantum, & imæ vallis in ſinu latens
Amœno, placidos quædam Avis agebat dies.
Vitæ ſed illa ſolitariæ tamen

(a) Richer, Lib. III Fab. XXI.

Senſit aliquando tædium; & ſe protinus
Inferre ſtatuit cœtibus gentis ſuæ.
Migrat. Strepentem Corvorum in turbam incidit:
Hos turpibus rapinis ſuetos vivere,
Edacitate fœda percitos, gula
Stimulante atroces, pro cibis leviſſimis
Querelas, rixas, pugnas roſtro & unguibus
Movere ferrea obſtinatos indole,
Diſcordiarum perpetuus agitat furor.
Paulisper ergo ſuſtinere vix poteſt
Avis pacifica tale contubernium:
Refugit. Hinc ad aquilarum contendit gregem.
Nobilibus illæ, & glorioſis artibus
Se devoverunt: laudis ad faſtigium
Animos volentes usque & usque ſuſcitant
Generoſa ſtudia: ſed ſimul ambitio mala,
Simul ferocibus odiis crudelitas
Exaſperata nunc per occultum nefas,
Nunc per apertos & violentos impetus
Patrare ſuadent omne criminum genus;
Nec judicatur quidpiam illicitum, modo
Huic dignitatem grandis eventus paret.
Simul atque ſenſit factiones improbas
Avis modeſta, & auſus tam nefarios,
Exhorruit, & receſſit. Paulo poſt videt
Valle in reducta ſerpere tenues aquas,
Frondere denſas arbores: audit ſonos
Arte modulatos muſica: huc delabitur,
Avesque gaudet reperiſſe deditas
Studio canendi: Ibique, quam quæro, niſi
Habitet voluptas, non habitat, ait, uspiam.
At miſera doctas Cantrices diſſenſio
Perturbat: omnes laudis immodicus tenet,
Et macerat amor: nulla ferre ſuam poteſt,
Dignamve laude juſta cenſere æmulam:
Hinc livor, & ſimultas, & calumnia
Ultro, citroque commeantes ſæviunt,
Luctumque ſpargunt. Hæc mala videt, & gemit

Avis benigna; mox & infidum nemus,
Sedesque falsa specie blandas deserens:
Repetamus, inquit, nostram solitudinem:
Quod cupimus, nostro gerimus in sinu bonum;
Alibique frustra quæritur felicitas.

FABULA XXII.

Mustela, Cuniculus, & Felis. (b)

MUSTELA vacuam cum cuniculi domum
Fors reperisset, subiit, & propriam sibi
Facere decrevit. Interim e pastu redux
Cuniculus, ubi vidit hospitam novam,
Hos jure monuit esse hæreditario
Suos penates: egredique protinus
Vellet, rogavit. Illa vero quamlibet
Terræ partem esse cuilibet propriam negat;
Et se juvari lege naturæ, & frui
Primi occupantis jure, contumax refert.
Contentioni postquam inutili datus
Utrinque locus est, Felem ad extremum placet
Adhibere litis finiendæ judicem.
Hæc vetula, vitam quæ nefariam sibi
Assiduis aucta furtis prorogaverat,
Sanctoque vultu tegere fraudes impias
Pulchre didicerat, læta clientes excipit:
Et lis, ait, omnis vestra dirimetur brevi:
Accedite modo; namque paulo surdior
Effecta sum; ætas attulit id incommodi
Longæva: propius, filioli, huc accedite.
Parent. Satis illa sibi propinquos ut videt,
Injicit utrique hinc inde falcatas manus;
Litemque dirimit, litigantes dum vorat.
Periculosum est hominibus, cum diffident,
Potentiorem ad arbitrum recurrere.

FA-

(b) La Fontaine, Lib. VII Fab. XVI. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 750. Specimen sapientiæ Indorum, sect. IV pag. 265. Edit Starkii.

FABULA XXIII.

Senex & Mors. (c)

Annos homo centum totos qui peregerat,
Demum advenire mortem sensit; &, nimis
Properanter illam sic agere secum, quærens,
Petiit, ne vita cedere prius cogeret,
Perfecta quam essent sua quædam negotia:
Saltem expectaret, dum ex nepote filii
Brevi futuras conclusisset nuptias,
Factoque rite testamento ab omnibus
Remotam rixis familiam relinqueret:
Quod si migrandum hinc sibi fuisse tam cito
Præmonitus esset . . . Hic Senem ultra mors loqui
Non passa: Funeris habet mille nuntios
Senectus longa, dixit; & prædam abstulit.

FABULA XXIV.

Testudo & Anates duæ. (d)

Peregrinandi varias in mundi plagas
Cupido quondam ridicula Testudinem
Incessit. Adeo, dici quod vulgo solet,
Verum est: Tardipedes stare vix posse in loco.
Hæc conspicata forte pascentes duas
In litore Anates: Vos o felices, ait,
Quibus remotas visere licet, cum libet,
Regiones! Nostra non obesset tarditas:
Et illa, quam gestare cogimur, domus
Non impediret: hoc mihi solum protinus
Deserere, meque terras hinc ad ultimas
Transferre libeat. Ista ne te maceret
Libido, dicunt Anates, ipsam, si velis,
Nos ambæ facile explere, statimque, possumus.
Se spondet autem beneficii memorem fore
Testudo. At illæ, ramus ut forte arboris

(c) La Fontaine, Lib. VIII Fab. I. Abstemius, Fab. XCIX.
(d) La Fontaine, Lib. X Fab. III. Specimen sapientiæ Indorum, Sect. I pag. 119. Edit. Starkii. Camerarius, Fab. CCCLXXX. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I p. 749. cujus verba non pauca retinuimus.

Excisus aderat, tollunt, atque: Tu, inquiunt,
Hunc ſtringe medium dentibus, quantum potes;
Aptantesque per os Domiportæ ſimul inferunt;
Monentque, caveat, ne de cauſa qualibet
Dimittat unquam ſic arreptum mordicus:
Ipſæque mox, ejusdem extremis virgulæ
Partibus utrinque pariter admorſis, volant,
Noſtram & per auras efferunt Teſtudinem.
Res viſa cum eſſet proximi pagi incolis,
Stupuerunt omnes inſolens ſpectaculum:
Et clamitantes ire per arduum æthera
Teſtudinem, imo Reginam Teſtudinum,
Eam ſalutant. Stulta geſtit in ſinu;
Et: Sum Regina, gaudii impotens ait:
Ita ſane; nihil eſt verius, Regina ſum.
Tacuiſſet illa, feciſſet prudentius:
Namque os apertum ſuſtinentem virgulam
Poſtquam reliquit, ipſa duris cautibus
Illiſa periit. Sic, mala curioſitas
Quod meruit, inepta gloriatio dedit.

FABULA XXV.

Ad Iſaacum Belletum Doctorem medicum.

Formicæ duæ.

TUA, Bellete, jucunda morum indole,
Tua doctrinæ varietate amabili,
Tuaque facilis & elegantis ingenî
Feſtivitate huc usque duntaxat mihi
Aut ægritudo mentis, aut hujusmodî
Averruncari quodpiam potuit malum:
Tua ſed artis (e) medicinæ ſcientia
Aſſidua & efficaci bis veterem meum
Amicum morte liberaſti proxima:
Quapropter habeo gratiam tibi maximam.

Mihi

(e) Varro de Lingua Latina, Lib. IV pag. 24. Edit. Seriverii. *Ab arte medicina Medicus.* Hyginus, Fab. CCLXXIV. *Athenienſes caverant, ne quis ſervus aut femina artem medicinam diſceret.*

Mihi vero talem nec ſalutiferam tuam
Cogaris olim ſimiliter operam dare,
Caveo me hercle diligenter: & cibus
Ob id ipſum mihi vulgaris ac tenuis placet;
Potentiumque vito mortiferas dapes:
Et aliqua verbis ut meis auctoritas
Accedat, eſto talis exempli fides.
  Viles, parabileſque contentæ (f) cibos
Adhibere, vitam ſuſtinebant commode
Duæ Formicæ. At una quondam tædio
Affecta, ſortisque melioris appetens,
Peregrinari cœpit paulo longius,
Dum perveniret denique in quoddam horreum
Bellariorum omni refertum copia.
  O Jupiter, inquit, hoſpitalis; quod bonum
Mihi venit hodie, perpetuum facias precor!
Simulque dulcem ſacchari dapem elicit;
Comeditque, ſi non, aviditas quantum jubet,
At parva quantum continere alvus poteſt.
Opipare pranſa pauperem ad cellam redit:
Limenque vix ingreſſa narrare incipit
Omnem munificæ ſortis oblatam ſibi
Benignitatem; & hujus in partem boni
Invitat ultro ſociam, & admovet preces
Sollicita blandas. Illa vero pertinax
Repugnat: Cumque nunc ſatis bene ſit mihi,
Periculoſum judico, inquit, o ſoror,
Melius habendi cupiditate diſtrahi:
Et renuit explorare fortunam novam.
  Sed altera nil jam, niſi deguſtatas ſemel
Delicias, cupiens, ordinariam terit
Eſcam ſuperbo dente, & in ægram nauſeans
Demittit alvum; & quam licet ſæpiſſime
Reviſit, quod jam diligit unice, horreum.
Intemperanti dum ſic obſequitur gulæ,
Se facere credit ſtulta multum corporis:

(f) Vel. Paterculus, Lib. II Cap. XLIX. *Contentus cum una legione titulum retinere provinciæ.*

At vilibus olim venter aſſuetus cibis,
Offenditur iſtis delicatioribus,
Quorum uſus etiam largior damnum aggravat.
Demum illa vitam dum ſibi vult reddere
Jucundiorem, multo breviorem efficit:
Miſeræque funus Beſtiolæ curat ſoror,
Mœſta quidem, ſano ſed vigens corpuſculo.
Admonitus hoc exemplo magna divitum
Contemnere pauper facile poſſum prandia.

FABULA XXVI.

Arbuſcula, Arbor, & Colonus.

JUNIPEROS inter & alios hujusmodi
Frutices, tenebat principatum Arbuſcula.
Inde procul Arborem eximiam dum reſpicit,
Et ejus omnem perſpicere præſtantiam
Ne poſſit, ipſa dum vetat longinquitas,
Ac tenuis etiam nebula viſum decipit;
Exiſtimare cœpit, illi ſcilicet,
Si contra ſtaret, præferendam ſe fore.
Quapropter, omnibus ut facultas ſuppetat
Utramque comparandi, maxima prece
Orat Colonum, tollere hinc ipſam velit,
Et collocare in Arboris vicinia.
Recuſat ille primum: at importunitas
Hunc denique cogit facere, quod valde improbat.
Natalis ergo ſtirpitus e terræ ſinu
Avellit, & reponit optato loco.
Sed illam totam ſic puſillam cum videt
Latere in umbra magna vicinæ Arboris,
Irridet: Et: Te quanto, ait, ſatius fuit
Juniperis, & Geniſtis, & Caprifoliis
Dominari, tantæ quam invidere tantulam,
Et anteponi velle magnitudini!
Virgilii, Homerique æmulos quosdam, ſibi
Palmam arrogantes, fabula, ut ſapiant, monet.



FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER OCTAVUS.

PROLOGUS.

Bis mille ante annos, terque centum circiter,
Fortunæ crimen alti dotes ingeni
Cum vindicassent, Phryx Æsopus exiit
E servitute, Sardibusque floruit,
Regnante Crœso: hic sorte prospera fruens,
Suoque summe gratiosus Principi,
Quas, libertate dum careret, fecerat,
Collegit ipse, & publicavit fabulas.
Mox notuere in Græcia; has & favor
Excepit ingens, has Librarius frequens
Exscripsit, omnium his insudavit manus:
Et quia potentes, & humiles; pueri, & senes,
Sophique, & ipse Socrates eas probe
Discebant, ac tenebant etiam memoriter;
Quosdam impulere hæc, falsam ut induerent sibi
Persuasionem, nullas unquam literis
Mandasse Æsopum fabulas; tantummodo
Recitasse, quas fecisset; denique has diu
Non aliter, hominum quam per ora, traditas
Percrebuisse. At Græcis illum ceteris
Scriptoribus omnis annumerat Antiquitas (a).
Neque tamen omnes, quæ sub ejus nomine

Cir-

(a) Aristophanes in Avibus, V. 471.
Οὐδ᾽ Αἴσωπον πεπάτηκας:
Æsopum non trivisti. Dicere autem Aristophanes recte non potuisset auctorem hunc teri, sive legi, cujus scripta non extitissent. Vide etiam scholia veteris Interpretis ad hunc locum.

Circumferuntur, Apologorum texuit
Narrationes: imo vero vix licet
Dubitare, quin plerasque temeritas rudis
Librariorum eas interpolaverit;
Quasque edidit, harum plurimas affinxerit
Planudes (b) ille Maximus prænomine,
Re fabulator, & nugator maximus.
Sed fraude quamvis barbara fere omnibus
Æsopi, quales nunc habemus, fabulis
Inducta forma est deterior; illæ tamen
Facetæ adhuc sunt, & valent reconditis
Sententiarum, luminumque dotibus.
Certe Apologorum semper unus hic mihi
Thesaurus esse visus est doctissimus.
Secutus ergo exempla multorum, hinc opes
Assumere mihi idoneas non destiti;
Isthuncque porro confeci omnem prologum,
Ne quis beneficii immemorem me diceret.

FABULA I.

Momi censura. (c)

OPUS quisque suum absolverant, Taurum quidem
Neptunus, hominem Jupiter, Pallas domum:
Momum advocarunt: Et: Super his quid sentias,
Edissere nobis, inquiunt. Postquam satis
Cuncta ille sese examinasse credidit:
Cur non sua Tauro cornua infra oculos, ait,
Sunt collocata, ut melius ictum dirigat?
Certe Hominis pectus perfidis plenum dolis

Non

(b) Maximus Planudes vitam Æsopi scripsit, vel potius inepte diffinxit, fabulasque edidit, quæ sub ejus nomine circumferuntur, nisi quod ex earum numero centum triginta sex, nomen ejus, a quo editæ fuerint, non præseferentes, e Bibliotheca Palatina depromsit Isaacus Nicolaus Neveletus, typisque excusas luce publica donavit anno 1610. Constat autem Planudem nostram anno 1347 adhuc inter vivos exstitisse: at longe absunt a vero, qui vixisse illum decimo quinto sæculo, Concilioque Basileensi interfuisse comminiscuntur.

(c) Richer, Lib. II Fab. IV. Æsopus, Fab. CXCIII. Faernus, Fab. XCII.

Non occulendum, ſed feneſtrandum (d) fuit.
Iſtique Domui nonne oportuit rotas
Submitti, ut poſſit, quo libet, circumvehi?
Induſtria quidquid ſumma, & eximius labor
Perficiant, ſemper aliquis obtrectaverit.

FABULA II.

Papilio & Apis. (e)

PAPILIO volucer, florum amator frivolus
Dum levibus alis viſere ad cunctas opes
Redolentis horti properat, & violæ modo,
Modo Calthæ inane libat oſculum, & fugit;
Apim inſidentem purpureæ calici roſæ,
Dulcesque ſuccos extrahentem naviter
Vidit, & accedens ſubſtitit aliquantulum,
Tam pertinacem illius diligentiam
Ut irrideret. At ea nihilo ſegnius
Opus exſecuta: Futiles, inquit, jocos
Refellere verbis neque lubet, neque expedit;
Illud monebo tantum: Qui dulce utili
Miſcuit, is omne meritus eſt ſuffragium.

FABULA III.

Divinus. (f)

VENTURA fallax dum Divinus in foro
Prænuntiaret, verus illi nuntius,
Suam patere foribus effractis domum,
Neque reliquum intus eſſe jam quidquam boni,
Repente venit. Ergo, quo damnum vocat,
Homo meus ire properat. Tunc adſtantium
Unus: Alienam quis jam, ait, ſortem putet
Te prævidere, cum tuam haud prævideris?

Ad

(d) Plin. Hiſt. Lib. XI Cap. XXXVII paulo longius ab initio: *Media eorum* (oculorum) *cornea feneſtravit pupilla.* Vitruvius, Lib. III init. *Memoratur* (Socrates) *dixiſſe, oportuiſſe hominum pectora feneſtrata & aperta eſſe.*
(e) Commirius, Tom. I. Edit. 1714 pag. 308.
(f) Benſerade, Fab. CLXXII. Æſopus, Fab. XL. Faernus, Fab. LXXII.

Ad hos fabella pertinet, qui res amant
Alienas curare, propriasque negligunt.

FABULA IV.

Accipiter & Noctua. (g)

ACCIPITER olim Noctuæ promiserat,
Et obligarat jurejurando fidem,
Pullis ab ejus, quamvis urgeret fames,
Et rostrum & ungues cohibiturum se fore.
At ne qua forsan cupiditas, inquit, mala
Olim in tuorum damna me inscium ferat,
Edissere, hos porro quibus agnoscam notis.
A ceterarum fetibus Avium meos
Distinguere tibi est facile, dixit Noctua:
His nulla namque Mater unquam protulit,
Unquamve, spero, deinde proferet pares;
Adeo venustam corpore speciem gerunt,
Tam singulari florent pulchritudine!
Probe meminero cuncta, discedens ait
Accipiter; & cavebo, ne nostra indoles
Aliquid in tales formas audeat mali.
Postridie auras dum volando circinat (h)
Jejunus, ultra ferre nec potest famem,
Turris vetustæ latibula subito petit:
Ibi per omnes quæritat prædam cavos,
Pullosque demum Noctuæ ipsos invenit:
Tenebricoso nidulo extrahit: videt
Tristes, horridulos: Nostraque his tam turpibus
Amica, dixit, vitam certe non dedit,
Quæ tam venustos, tamque pulchros educat:
Nec plura: simulque eviсeratos devorat.
Hæc inficetum fabula indicat librum,
Quem si modesto venditari nuntio
Critici viderent, fors illæsum omitterent,

At,

(g) La Fontaine, Lib. V. Fab. XVIII.
(h) Ovidius Metam. Lib. II V. 720.
Sic super Actæas agilis Cyllenius arces
Inclinat cursus, & easdem circinat auras.

At, ſi elegantem ſtultus Auctor prædicet,
Hi rite expenſum acuto diſcerpunt ſtilo.

FABULA V.

Melezia & Larix.

ORTA eſt in nemore Transpadani litoris
Meleziam inter & Laricem contentio.
Melezia prior: Sorte, ait, ſatis mea
Me gloriari, & eſſe contentam licet:
Apud omnes quippe Phyſicos noſtri temporis
Peritiores noſtrum & nomen & decus
Celebratur: dum te venditatam judicant
Scriptorum inani veterum teſtimonio,
Priſcaque laude deſtitutam vituperant
Critici ſagaces. Contra ſic retulit Larix:
Adjicere, ſtulta, debueras; etiam mihi
Has nunc negari dotes, ipſa quas dedit
Natura (i); miram nempe in altitudinem
Me ſurgere; quam tu ſic puſilla vix potes
Aſpicere: quolibet intemeratam tempore
Conſiſtere mihi viriditatem frondium,
Ut nuda tu videbis, omni te ſimul
Honore Boreas ingruens ſpoliaverit;
Ac denique nullis ignium me viribus
Verti in favillas poſſe, quod certis ſibi
Notum eſſe multisque experimentis graves
Et eruditi docuerunt olim viri.
Quid plura? debes vel tuis præconibus
Fidem habere nullam, vel credere & id, quod volunt,
Me, qualis adſum nunc tibi, me ſcilicet
Numquam extitiſſe; teque flammis tam cito
Aboleri facilem, te caducis frondibus
Inſtructam, Laricis eſſe reputandam loco.

Meum

(i) Plin. Hiſt. Lib. XVI Cap. X. *Picea minus alta, quam Larix . . . . . perpetuo virent . . . . . Laricis morbus eſt, ut tæda fiat . . . . . Nec ardet, nec carbones facit; nec alio modo ignis vi conſumitur, quam lapides . . . . Materies præſtantior longe, incorrupta vis, emori contumax.* Vide & Vitruv. Lib. II Cap. XI ſub. fin.

Meum at tam dispar, tam longe præstans tuo
Genus reverere: cujus excellentiam,
Laudemque fictas æstimare fabulas
Critici si pergant, hoc sibi dictum putent:
Non semper inficiari licet, ubi non liquet.

FABULA VI.

Edera & Murus.

PERMITTE, dixit Edera Muro blandiens,
Ut fragilis, & me sustinere nescia
Tibi tam stabili, tamque firmo adhæream.
Haud renuit ille; at sentiens hanc postmodum,
Stirpibus hac, illac furtim permeantibus,
Cæmenta solvere, & lapidum compaginem
Laxare, queritur; herumque communem rogat,
Disrumpere velit nexibus consortium
Male ominatis initum, & ejicere procul
Plantam nocivo sibi jugatam fœdere.
Audit quærentis herus preces, & approbat;
Stirpesque tentat noxias revellere;
At cum per omnes Muri penetrassent cavos,
Tenacibusque hærerent internodiis,
Non posse jam revelli eas intelligit,
Quin ipse Murus parte labefactus sui
Majore, vel inclinetur, vel etiam ruat:
Ideoque, damnum ne eveniat majus, timens,
Malum dirimere non audet commercium.
Hunc fabula monet, quisquis arcto se sinit
Temere alligari societatis vinculo.

FABULA VII.

Simioli & Pyra.

PRÆCEPTOR olim diligens sibi traditos
In disciplinam Simiolos instruxerat
Moribus honestis: tamque mites, & probos,
Et temperantes esse factos credidit,
Ut non dubitarit illos Domino sistere,
Sperans Lucellum, industriæ videlicet
Fructum, & laboris, se recepturum fore.

Sed intromiſſi cum fuere belluli
Minervæ Alumni, forte ſepoſitum vident
Plenum Pyris caniſtrum, &, abjecta ſimul
Omni modeſtia, uno pariter impetu
Illuc, cupiditas quo trahit victrix, ruunt,
Prædamque, fœdis etiam rixantes modis,
Diripiunt. Hic Magiſtrum penitus afficit
Dolor pudore mixtus: ingemuit miſer;
Et: Arte, dixit, expellatur qualibet,
Tamen (k) recurret usque vitioſa indoles.

FABULA VIII.

Perdix & Auceps. (l)

ALITIBUS Auceps inſidias tetenderat:
Incauta Perdix in laqueos ſeſe induit.
Senſit periclum: certam ut effugeret necem,
His Aucupem tentaſſe verbis dicitur:
Agro in propinquo ſociæ paſcuntur meæ
Multæ; ſine modo, huc illas adducam tibi,
Menſa ut paretur præda dignior tua:
Poſtquam rediero, nec mihi parces, ſi voles,
Vel, ſi placuerit officium, vitam dabis.
Agnoſcit Auceps callidus inanem dolum;
Avemque capiens garrulam: Ut credam tibi,
Reſpondet, ullam tu mihi ut ſerves fidem,
Socias quæ prodis ipſas? Hæc aliis cane:
Interea capſam ingredere, ſi largam minus,
At delicatam præbitura mihi dapem.
Inimico vanis ſe promiſſis perfidus
Obligat, amicos prodere ipſos qui poteſt.

FA-

(k) Horatius, Lib. I Epiſt. X V. 24 quanquam ſenſu diverſo:
Naturam expelles furca; tamen usque recurret.

(l) Richer, Lib. I Fab. XI. Æſopus, Fab. CLXVII. Jaſus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 739. cujus verba pleraque retinuimus.

FABULA IX.

Parasitus & Pisciculi. (m)

QUIDAM Parasitus, & facie, & facetiis (n)
Ridiculus, audax scurra, deliciæ popli, (o)
Ad Publicani sumptuosam divitis
Mensam sedebat imus. Is neptunios
Sibi esse positos tantum Pisciculos dolens,
Dum grandia monstra ponerentur ceteris,
Suos minutos anxia tollit manu,
Orique primum, & auribus dehinc suis
Alios post alios mimico gestu admovet.
Hic omnium ingens curiositas fuit.
Audire facti causam flagitantibus:
Me cura, dixit, magna sollicitum tenet
De sorte amici, qui longinqua jam diu
Per maria currit: ergo ab his ponti incolis
Exquiro, numquid de illo fors resciverint:
At juniores se esse respondent mihi;
Interrogemque grandiores, me monent.
Inexpectatum callidi scurræ jocum
Convivæ risu excipiunt, & grandes simul
Dilargiuntur Pisces, quos interroget.
Ingenium avarus acuere stomachus solet.

FABULA X.

Apis & Jupiter. (p)

APIS Jovi olim mellis obtulit favum.
Admovit ori dulce munus Jupiter:
Cumque approbasset Aviculæ solertiam:
Age, inquit; opta quid tibi rependi velis.
Has, retulit illa, nostras involat in dapes,
Et eas profanat cupida gens mortalium:

(m) La Fontaine, Lib. VIII Fab. VIII. Abstemius, Fab. CXVIII. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 755.
(n) Cicero ad Attic. Lib. I Epist. 13 circa med.
(o) Plautus Mostel. Act. I Sc. I V. 14.
(p) Æsopus, Fab. CCXLIV. Camerarius, Fab. CCXLIII. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 747. cujus verba aliquoties adhibuimus.

Da vindicare posse prædones malos,
Plagamque facere pungendo insanabilem.
Votum improbavit Deus, & tantam tantulæ
Crudelitatem volucris indigne ferens:
Tibi certa mors est, dixit, si quem læseris;
Animamque in ipso irata linques vulnere. (q)
Plerumque pœnas vindictam auctori suo
Consciscere graves, hoc exemplo discimus.

FABULA XI.

Leænæ Apotheosis. (r)

LEONIS uxor e vivis decesserat:
Solemnis ergo dicitur exsequiis dies;
Missique circum Feciales admonent
Regni incolas: Adesse pompæ funebri
Qui volet, acceleret. Nullus non, vel adfuit,
Vel excusavit per alios absentiam.
Turbam ut frequentem vidit, ingentes Leo
Causas dolendi præsignificare omnibus
Longo ejulatu cœpit: adflere Aulici,
Parique luctu luctum Regis prosequi.
Unus tot inter fletus fletibus abstinet
Cervus. Sibi namque meminit uxorem feris
Nuper Leænæ devoratam dentibus.
Advertit, & æstuantis Rex iræ impotens:
Sic ergo nostros concelebras luctus, ait!
Potes esse lætus in dolore publico?
At non Leonis vindicabitur impetu
Tam turpe crimen: ruite in impium, Lupi,
Reginæque piis Manibus inferias date.
Nihil moveri visus ad tristes minas,
Sic placide causam Cervus oravit suam:
Rex magne, satis est luctui datum hactenus,
Recepta Cælo flere nos ultra vetat
Augusta Conjux. Namque dum ereptam mihi

(q) Virgil. Georg. Lib. IV V. 238.
(r) La Fontaine, Lib. VIII Fab. XIV. Abstemius, Fab. CXLVIII. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 747. cujus etiam verba plurima usurpavimus.

Uxorem queror, & Mortis inclementiam
Accuso, inane luctus ad solatium;
Vidi Leænam curru sublimem rapi,
Interque collocari cœlestes Feras.
Quapropter alacris lætitia jam nos decet.
Hac fraude lepida Leo placatur credulus;
Recreatque dono, destinabat quem neci.
Amant Potentes, quæ canit adulatio,
Licetque falsa judicent, raro improbant.

FABULA XII.

Agnus, Canis, & Lupus. (s)

STUDIOSA mater, & sagax dederat Ovis
Fidelem, si quis unquam alius, Canem suo
Custodem Agniculo. Non erat ille bellulus,
Neque aliquis unus ex illis, qui comiter
Adblandiuntur: at generosus, & valens,
Acerque, & omnes qui ferox hostis Lupos
Usque allatraret, arceretque longius.
Custodis hujus imprudentem tæduit
Alumnum; cumque de tutelari fide
Furtim exeundi occasionem quæreret,
Lupus ecce occurrit, artibus instructus malis
Veterator, tectus pelle ovilla, qui suam
Dissimulans vocem sic eum alloquitur prior:
Mihi Fors bona favet, qui te solum invenerim,
Amicule: operam jam antea tibi meam
Impendere utilem, animo destinaveram.
Dic autem, amabo: quid tibi cum ista Bellua
Tristi & severa, cujus in custodiam
Te traditum esse, sic amabilem audio?
Moderator ille est, chara quem dedit Parens,
Respondit agnus. Huic Lupus retulit: Suum
Egregie Alumnum, & erudite scilicet
Instituere ille norit, aliud qui nihil,
Præter latrare, didicit! si credis mihi,
Doctorem sanus invenustum deseres.

Me

(s) Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. 1 pag. 745.

Me ſequere : diſces quidpiam, quod ſit magis
E re tua, magis etiam placeat tibi.
  Lupi conſiliis paret Agnus perfidis :
At vix uterque proximum intravit nemus,
Comitem miſellum ſtrangulat impius Latro.
  Bonus ille cuſtos, qui ſeverus & probus
Propulſat; non qui blandus importat malum.

FABULA XIII.

Homines duo & Theſaurus. (t)

INOPIA quidam perditus ſtatuit mori:
  Laqueum paravit ære quod ſuperfuit,
Collo alligavit; veteri ſemirutæ domus
Parieti clavum fixit, unde pendulus
I longum faceret. At in ruinam cum foret
Paries propenſus, ſuſtinendo ponderi
Impar ſecutus ultro eſt; & magnam ſimul
Effudit auri copiam. Ille, qui nigras
Præter Erebi umbras cogitaret jam nihil,
Ubi ſic dejectum, & illæſum etiam ſe videt,
Stringente nodo ſe exemit, laqueum abjicit,
Fortunæ munus oblatum recolligit,
Repetitque dulci gravis onere ſuos lares.
  Interea, hunc ipſum ibidem qui locaverat
Theſaurum, Avarus advenit, & exterritus,
Victusque damno cognito: An meos mihi
Amores, heu! fuiſſe ſublatos feram,
Vivamque? miſero vivere quid prodeſt, ait?
Viſoque laqueo ſe ſuſpendit, & perit.
  Ubi quis deſperat, confiditve maxime,
Ratum crede nihil: nam repente, ſi velit
Fortuna, res utrinque mutabunt vicem.

FABULA XIV.

Corvus & Lepus.

PER odora rura dum thymum paſcit Lepus;
  Volans per auras hunc ſimul Corvus videt,

(t) La Fontaine, Lib. IX Fab. XVI. Abſtemius, Fab. CLXIX.

Simulque Venatores aſpicit procul:
Miſeramque pecudem niſi, ait, admoneam cito,
His facile fiet præda venatoribus.
Delapſus ergo poſtquam conſedit ſolo,
Leporem quietum hortatur monitor anxius,
Fugiat, ſuoque ſe recipiat latibulo,
Ac venatorum vitet adventum, & necem.
His monitis ille paruit, falſis licet:
Nam Venatores alio curſum verterant.
At Corvus, ut humo tollere ſe tentat, pedes
Retineri ſentit impeditos caſſibus,
In quos latentes induit ſe improvidus,
Saluti alterius providere dum cupit.
Rebus alienis qui ſtudent vigilantius,
Quam ſit opus, hi ſæpe nihil in propriis vident.

FABULA XV.

Porcus & Sturni. (u)

INTER vetuſta rudera dum terram fodit,
Glebaſque roſtro Porcus evertit putres,
Erumpere cogit vermiculos: Sturni advolant;
Foſſorem ſtipant; & capeſſunt ſtrenue
Inſecta lubrica, & avide liguriunt.
Meus ille ſtupidus agmen aligerum ſibi
Honoris cauſa huc advolaſſe credidit:
Sola paraſitos excitaverat fames.

FABULA XVI.

Pica & Acanthis. (x)

SUA ſola Picam futilem loquacitas
Domino jucundam, amabilemque fecerat.
Procacibus illa perſtrepens clangoribus,
Modo objurgabat omnem familiam, modo
Potum ſibi darent, poſtulabat, aut cibum:
Statimque, quidquid vellet, habebat affatim.

Eadem

(u) Richer, Lib. III Fab. XI.
(x) Richer, Lib. II Fab. XVII.

Eadem Acanthis (y) quæ latebat in domo,
Iterare blandos didicerat tantum sonos;
Mulcensque cantu solitudinem suam,
Durabat, omni se abstinens querimonia,
Nec dignabatur postulare quidpiam.
Interdum ad ejus lene & argutum melos
Familia, & ipse Dominus, attenti aurium (z)
Operam dicabant, deliciasque musicas
Remunerabant ultro magnis laudibus:
Sed alia raro conferebant munera.
Ergo, quibus etiam sustineret spiritum,
Avis misella sæpe caruit victibus;
Emarcuitque, ac denique periit fame.
Hinc literati nempe discunt, o dolor!
Modestiam nocere doctis artibus,
Valere ineptas, quas juvet impudentia.

FABULA XVII.
Mustela & Columba.

MUSTELA catulos cum quotidie suos (a)
Transferret; hanc Columba, quid toties locum
Mutare, tamque sollicitam esse cogeret,
Interrogavit. Illa respondit: Tuos
Cum te viderem pullos in eodem loco
Usque educare, & hos tibi usque subripi;
Tua ista fecit me anxiam securitas.

(y) Virgil. Georg. Lib. III V. 336.
. . . . . . Cum frigidus aera vesper
Temperat, & saltus reficit jam roscida Luna,
Litoraque Alcyonem resonant, & Acanthida dumi.
Quam, inquit Servius ad hunc locum, *alii Lusciniam esse volunt, alii vero Carduelem.* Quidam autem animadvertentes tempus hic a Virgilio memorari, quo Luscinia cantare soleat, non Carduelis, Lusciniam ibidem satis aperte designari contendunt.

(z) Plautus Bacchid. Act. 4 Sc. 9 V. 72.
Ubi lubet, recita: aurium operam tibi dico.

(a) Plin. Hist. Lib. XXIX Cap. IV. *Hæc autem* (Mustela domestica) *catulos suos, ut auctor est Cicero, quotidie transfert, mutatque sedem.*

FABULA XVIII.

Sidera & Sol.

De principatu contendebant sidera:
Sol oritur: omnis desinit contentio.

FABULA XIX.

Leo iratus. (b)

Dum quærit olim iratus elapsum Leo
Alium Leonem, quem mactet odio furens,
In puteum offendit: inspicit; suam videt
Pictam in liquore imaginem; quem vult, sibi
Hostem hunc adesse credit; irruit, & perit.
Sæpe furiosi plus sibi, quam aliis, nocent.

FABULA XX.

Erucæ duæ. (c)

In Caule eodem Erucæ (d) creverant duæ,
Et societatem inierant sororiam.
At una pennas cum repente cerneret
Sibi advenisse, Papilionum se gregi
Statim immiscere cupiens, sursum enititur,
Fertur per auras, veterem amicam negligit,
Et hujus, Erucarumque omnium immemor,
De gente se ista unquam fuisse pernegat.
Homines repente emersos ex humili loco
Tolerare possim, ni suum spernant genus.

FABULA XXI.

Fur deceptus. (e)

Recondere aliquis thesaurum in terræ sinu
Cum vellet, unum e vicinis vocaverat,
Qui se adjuvaret, secretique conscius
Fieret. At ille occasione mox data

Fidem

(b) Le Brun, Lib. V Fab. XXIII. Specimen sapientiæ Indorum, Sect. I pag. 75. Edit. Starkii.
(c) Richer, Lib. VII Fab. XVII.
(d) Plin. Hist. Lib. XI Cap. XXXII. *Progignitur vermiculus parvus, & triduo mox Eruca . . . . Hæc Eruca, quam Chrysalidem appellant, rapto deinde cortice volat Papilio.*
(e) La Fontaine, Lib. X Fab. V.

Fidem fefellit, ſeque teſte conditas
Clam ſuſtulit opes. Dominus illuc poſtmodum
Soius revertens vacum ut invenit locum,
Dijudicavit id quod res erat, ſuo
Eſſe imputandum amico perfido ſcelus.
Adit hunc; dicitque theſauro jam condito
Adjungere aliam velle ſe pecuniam:
Adeſſet ergo ſimilem poſtera die
Daturus operam. Se adfuturum ſcilicet
Promittit iſto Fur lætatus nuntio,
Speratque ſummam pariter hanc poſſe abripi,
Suoque properat reddere alteram cavo:
Quam Dominus ut recepit, abſcondit domo,
Nihilque Furi, præter (f) animo dejici,
Relinquens, docuit; plerumque artibus ſuis
Cæcam improborum cupiditatem decipi.

FABULA XXII.

Vulpis & Lupus. (g)

PLENÆ ſimulachra Lunæ dum ſpeculo ſuo
Placitus profundi redderet putei liquor;
Acceſſit illuc forte, victum quæritans,
Jejuna Vulpis, at, ubi proſpexit, fames
Maleſuada perpulit, uti pinguem crederet
Summis ſuper aquis innatare caſeum.
Ergo duobus, alternabant qui vices,
Penſilibus alta e machina ſitulis itus
Cum facilis eſſet usque puteales aquas,
In eum, quem levitas propria, & alter prægravans
Extulerant ſurſum ad marginem, ſeſe injicit:
Delapſa ſed mox luget errorem ſuum;
Seque perituram deputat. Animum tamen
Vitamque miſera ſuſtinet. Jam biduum
Erat conſumptum; cum Lupus tandem advenit:
Quem conſpicata: Situlum, ait, te in hunc cito

 Im-

(f) Horatius, Lib. II Sat. V. 68.
. . . . . . tacitus leget, invenietque
Nil ſibi legatum, præter plorare, ſuisque.
(g) La Fontaine, Lib. XI Fab. VI.

Immitte: properaque in mei partem boni:
Opimus hic est mihi repertus caseus:
Comedi, quantum cupiditas suasit mea;
Nunc satura cogor hunc, sic abrasum, ut vides,
Deserere. Luna scilicet decreverat,
Et simul imago Lunæ. Stulte credulus,
Avidusque prædæ inanis, obsequitur Lupus;
Præponderatque corpore, & fundum petens
Sursum propellit Vulpem; quæ parum anxia,
Lupo quid fieret, liquit hærentem vado.
Quod (h) cupimus, id verum esse facile credimus.

FABULA XXIII.

Cervus æger. (i)

MORBO laborans Cervus cum decumberet;
Cervi prope omnes nemoris ejusdem incolæ
Ad eum venere, dictitantes, maximam,
Quidquid doleret, capere se partem mali.
Suam ille gratus hos ita benigne vicem
Dolere visos, benevolis affectibus,
Aptisque verbis, quando id unum nunc potest,
Remuneratur; & pietatis sedulæ
Officia laudat; seque, non obstent modo
Fata nimis aspera, memorem spondet fore.
At pristina brevi cum revertisset salus,
Exsurgit; visit, quo suæ sint res loco:
Vidensque ab istis solatoribus suis
Absumpta circum sua fuisse pabula:
Officia, dixit, sancta quanto veneunt!

FA-

(h) Cæsar, de Bello Gall. Lib. III, *fere libenter homines id, quod volunt, credunt.* Quam sententiam felici forsan eventu aptavissemus fabellæ nostræ concinnatam hoc modo: Fere libenter, quod volumus, id credimus.

(i) La Fontaine, Lib. XII Fab. VI. Richer, Lib. VIII Fab. XV. Tanaq. Faber Fab. III ex Locmani arabico.

FABULA XXIV.

Graculus. (k)

OLIM superbus, impudensque Graculus,
Fur ipsemet ille, qui Alitis Junonii (l)
Radiantibus se pennis exornaverat,
Revulsas ardeæ alas forte reperit;
Hasque sibi, stulte cupidus, quo potuit modo,
Aptavit. Ultra nubes se jam præpetem
Ferri volatu posse sublimi autumat.
At vix se in auras crassiores sustulit,
Misere impeditur, talis remigii insolens,
In humumque prono capite præceps decidit.
Ineptos fabula plagiarios notat.

FABULA XXV.

Musarum Alumnus & Bombyx. (m)

MUSARUM Alumnus junior, nugax, levis,
Osor librorum, cubiculumque, quo suus
Ipsum magister detinebat sedulo,
Horrere solitus pejus atro carcere,
Luctum ut fugaret, falleretque tædium,
Bombycem alebat. Hunc videns subtilibus,
Quæ neverat ipse, filis sese involvere:
O stulta bestia, istis quæ laboribus
Consumeris, ait, ut tibi carcerem struas!
At ille retulit: Tale opus ni fecero,
Eruca cogar repere, nec unquam mihi
Continget, ut venustum muter in Alitem.
Fabella pueros, ut laborent, admonet,
Doctisque vigilent studiis, repere ni velint.

FA-

(k) Richer, Lib. VIII Fab. VIII. Galli quidem, qui latine scire se credunt, si quando dicant, *le Geai de la Fable*, Graculum intelligi volunt. At in Commentario quodam nostro ad Phædrum ostendimus, Latinorum Graculum, si minus cornicula ipsa sit, avem certe esse, non varii, at prorsus nigri coloris.

(l) Vide Phædr. Lib. I Fab. III.

(m) Richer, Lib. VIII Fab. XIII.

FABULA XXVI.

Formica & Jupiter. (n)

Formica sortem conquerebatur suam:
Ævum se innumeris trahere obnoxium malis;
Timere semper, rusticæ plebis gravi
Ne conteratur planta, vel perdicibus
Jucunda fiat esca: O Jupiter, mihi
Concede pennas, inquit, ut, quæ me ambiunt,
Possim evolare tot procul a periculis.
Motus querela pervicaci Jupiter
Pennas concessit imprudenti Bestiæ.
Ergo illa gaudet munere novo, & se levis
Tollit per auras: at simul ab hirundine
Aspicitur; in eam devolans rapido impetu
Avis famelica nec opinantem vorat.
Stulte appetentes, dum annuit, plectit Deus.

FABULA XXVII.

Cultor Arborum Imperitus. (o)

Cum cupidus aliquis agriculturæ foret,
Animique vana elatione turgidus,
Suam latere vellet imperitiam;
Ficta ambulandi causa Agricolam convenit
Valde peritum: solitis hunc laboribus
Fungentem paulum observat; atque etiam videns,
Fruticationes Arborum superfluas,
Vagos stolones, parasitosque ramulos
Eum amputare: Cur, ait, tantam facis!
Lignique frondiumque cædem? Hinc scilicet,
Inquit Colonus, uberior fructus redit.
Neque ille plura quæsiit; & prudentiam
Sese artis omnem jam assecutum credidit;
Abiitque. Fundum mox reversus ad suum,
Capit securim; & obvios quosque Arborum,
Bonos, malosque, ramos abscindit miser;
Spemque furiosus resecat omnem palmitum.

Docet

(n) Richer, Lib. VII Fab. II.
(o) La Fontaine, Lib. XII Fab. XX. A. Gellius, Lib. XIX Cap. XII.

Docet fabella, sæpe ab exemplis bonis
Capere imperitos peccandi fiduciam.
Sed & severa Stoicorum sanctio (p)
Hic quoque notatur, animi nullum quæ probat
Affectum, at omnes penitus exscindi jubet.
Illi quidem altæ semina mentis indita
Habuere, plenaque utilis sapientiæ
Sanxere multa, & ausus hæc olim fui (q)
Celebrare quodam carmine: sed enim omnium
Præstare cum se motuum expertes volunt,
Nec Dî videntur esse, nec homines mihi.
Quid? Excitatam misericordiæ indolem
Cohibere, frænare pietatem, extinguere
Virtutis etiam igniculos: hæc virtus erit?
Talis apathia dici virtus si potest,
Virtutis ergo summum in automatis latet.

FABULA XXVIII.

Ad Reverendum Patrem Carolum de Neuville.

Columba, & ejus Pullus; Buboque, & Aquila.

ILLUD profecto, Carole, dat animos mihi,
Quod laus tua singularis eloquentiæ,
(r) Sapientiæque summa vis te non vetant
Has penitus intueri fabellas leves,
Quas arte finxi, & expolivi tantula:
Etiamque, qua sint parte commendabiles,

Qua

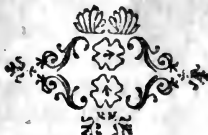
(p) A. Gellius, Lib. XIX Cap. XII hanc fabulam refert ex Herode Attico; cujus etiam conclusionem adversus Stoicos talem exhibet: *Sic isti apathiæ sectatores, qui videri se esse tranquillos, & intrepidos, & immobiles volunt; dum nihil cupiunt, nihil dolent, nihil irascuntur, nihil gaudent; omnibus vehementioris animi officiis amputatis, in corpore ignavæ & quasi enervatæ vitæ consenescunt.* Ubi pro, *corpore*, nemo hucusque, quod sciam, animadvertit esse legendum, *torpore*.

(q) Quod carmen, cum a peritis quibusdam expeteretur, nunc jam edendum, & in appendice hujusce voluminis extrema reponendum esse judicavimus.

(r) Cicero Oratoris Cap. LXX. *Est*, inquit, *eloquentiæ, sicut reliquarum rerum, fundamentum sapientia.*

Qua parte peccent, ponderare te ſinunt.
Age noſtris æquam perge porro luſibus
Præſtare mentem. Judex en inducitur
Regina volucrum: quæ tuam ſatis probe
Vicem an ſuſtineat, diſpicere nunc te velim.
Columba pullum excluſerat, gratum ſibi,
Studioque magno vigilans educaverat.
Videbat hunc plerumque apud gentem ſuam
Ornari laudibus; & gaudebat in ſinu.
Suffragia tamen blanda multitudinis
Benevolæ ſecum tacita dum conſiderat,
Timet, immodeſtus verba ne dederit favor,
Illuſeritque. Veritatis appetens,
Bubonem, ſolitum turris in faſtigio
Reſidere, vitamque agere ſolitariam,
Nil dubitat una cum ſuo Columbulo
Adire, ſincerumque judicium rogat
Super hujus omni ſive virtutum indole,
Sive vitiorum. At ille, dotes quælibet
In qualibet ipſi luce ponantur, truces
Obliquat oculos; quæque, recto ſi velit
Examinare intuitu, forſitan probet,
Statim repudiat, antequam perſpexerit.
Matrem miſellam diſcrutiat ingens dolor
Pudore mixtus: neque bubonis tetrici
Vim judicandi pravis ductam affectibus
Cognoſcere ejus nimia ſimplicitas ſinit.
Relinquit ergo mœſta ſcævum Judicem;
Metuensque, caræ vera ne nimis nota
Inuſta fuerit Proli, hanc reſpicit, & gemit;
Neque tamen, oculis ſedulo quanquam utitur,
Obnuntiatam turpitudinem poteſt
Videre; Bubonisque vereatur licet
Auctoritatem, tamen aſſenſum ſuſtinet.
Sed cum meminerit, Aquilam dici ceteris
Volantibus unam magis acutum cernere,
Suum coram illa judice ſiſtit filium:
Trepida, humilisque, cauſam veniendi docet,

Et obsecrat; uti se nimis diu anxiam
Ab inquieto liberet erroris metu,
Omnemque certo judicio rem finiat.
Haud renuit Aquila: hos in Columbulum simul
Defigit oculos, aspicere Solis facem
Rutilam irretorti qui valent. Postquam satis
Pervidit omnia: Isto, dixit, optimus
Toto vigescit succus in corpusculo:
Formæ decenti veneres non desunt suæ,
Nitore blando, munditiisque simplices:
Quædam at nec absunt negligentiæ (s) mala,
Quæ delicatis asperam censoribus
Creare possint nauseæ molestiam.
Plumisque, pennisque varius color insidet,
Quem cura facilis, & naturalis decor
Concentu amico ad elegantiam instruunt:
At suavitatem paulo concitatior
Animaret utinam virtus, & nusquam aureæ
Mediocritatis lumen elanguesceret!
Imbelle rostrum, & innocens, rixam fugit,
Parabilesque, & obvios tantum cibos
Adhibere novit: sed animosius vellim
Converteretur in omne noxium pecus;
Et in ciborum delectu cupiam quoque,
Gustus adesset doctior sagacitas.
Hunc tu tamen, pia Mater, gaudeas licet
Genuisse talem: Candida ratio vetat,
Maculis offendi paucis, plura dum nitent.



FABU-

(s) Phædrus, Lib. III Fab. VIII V. 15.
Tu formam ne corrumpas nequitiæ malis.

FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER NONUS.

PROLOGUS.

PERICULOSAM miles ingreſſus viam
Non tam ſollicite ab hoſtium inſidiis cavet,
Quam veritus ego ſum, & anxius operam dedi,
Ne quempiam hiſce fabulis offenderem.
Quod ſi ſecus contingat: haud crimen meum,
Sed malevolorum injuſta criminatio,
Hominumve ſtulte errantium vaniſſimæ
Suſpiciones, quælibet ſpecies mali
Mihi imputetur, hanc omnem conflaverint.
Cœptus quam honeſta fuerit hic meus labor
Ratione, quantumque habeat innocentiæ,
Monere toties, neſcio an quidquam mihi
Sit profuturum: ſed nihil certe magis
Mihi expetendum, quam laus ingenuæ & probæ
Integritatis, (a) & nihil magis expeto.

FABULA I.
Anguilla & Anguis. (b)

ANGUILLA dixit Angui: Cur noſtrum genus
Quotidie homines prendunt, deglubunt, edunt;
Dum vos refugiunt, ac timent attingere?
Reſpondit Anguis: Hi ſciunt videlicet,
Nos prodeſſe nihil, & nocere plurimum.
Improbitas ipſa ſæpe tuetur improbos.

FA-

(a) Cicero ad Attic. Lib. VII Epiſt. 2 *Dedit* (Cato) *integritatis, juſtitiæ, clementiæ, fidei mihi teſtimonium.*
(b) Abſtemius, Fab. XVII. Faernus, Fab. XXVII.

FABULA II.

Piscis. (c)

EBULLIENTEM missus in sartaginem
Piscis, ab immodico ut se calore subtrahat,
Resiliit; at prunas miser in ipsas decidit:
Sic ergo, frixus ne pereat, assus perit.
Quem pertinacis ira Fortunæ premit,
Mutat aliquando, nec tamen vitat malum.

FABULA III.

Sus & Apes. (d)

APICULA teneram læserat Suis cutem:
Iratus ille, tantulæque tam levem
Punire volucris punctiunculam volens,
Aggreditur ipsum disjicere apiarium,
Quassatque rostro: totum at examen ruit,
Et mille punctum aculeis hostem fugat.
Qui vindicare injurias leves cupit,
Ille sibi plerumque graviores concitat.

FABULA IV.

Recessus pictus & Columba. (e)

PICTAM in pariete imaginem blandissimam
Taciti Recessus, temere positas arbores,
Has permeantem cyanei lucem Ætheris,
Interque Gramina fugientem Rivulum,
Vidit Columba, cumque premeretur siti,
Huc celeritate, quanta potuit, se intulit:
At misera solido offendit; & in ipso impetu
Male vulnerata, præceps ad humum corruit.
Hæc fabula homines heu! nimis multos monet,
Quos vana species ad suum damnum trahit.

FA-

(c) Abstemius, Fab. XX.
(d) Abstemius, Fab. XXXVIII. Le Noble, Fab. XXVII.
(e) Æsopus, Fab. CXX. Locmanus, Fab. XXVII. Camerarius, Fab. CXIX.

FABULA V.

Paſtor & Rex. (f)

Ovium regebat magnum & eximium gregem
Paſtor beatus: cujus cum prudentiam,
Induſtriamque cognoviſſet proximæ
Rex civitatis; hunc, ut ovibus, ſic quoque
Aptum regendis hominibus fore judicans
Ad ſe vocavit, &, reluctantem licet,
Regni adminiſtrum fecit. Ille, qui ſatis
Ingenii haberet, vique judicii bona
Inſtructus eſſet, virtutesque ceteras,
Quarum uſus indigeret, facile conſequi
Studio & labore poſſet, rem Domini ſimul
Populique recte geſſit, & tulit datas
Utrinque laudes. Quosdam at Aulæ Principes
Livor malignus impulit, ut mendaciis,
Dolisque turpibus in animum Regis graves
Suſpicionum injurias inducerent.
Hunc inſuſurrant furtis ditari ſuis,
Pecuniamque publicam corradere:
Arcam fuiſſe viſam in ejus cubiculi
Secretiore parte, clauſam ſedulo,
Multisque lamnis communitam ferreis:
Illic recondi ſcilicet raptas opes.
His invidorum machinationibus
Rex denique victus arcam recludi jubet.
Nil perturbatus ille, ſuæque conſcius
Integritatis: Magne Rex, inquit, cave,
Ne fiat id, quod poſtea infectum velis:
Crede innocenti: neſciam labis meam
Semper fuiſſe, & eſſe adhuc teſtor fidem:
Ultra ne inquire. Sed cum proficeret nihil,
Arcam recludit ipſe; ſimulque proferens
Singula, Cucullum ſcilicet paſtorium,
Sagumque ruſticum, & Panariolum, & Pedum,
Et fiſtulam: Theſaurus en, inquit, meus:
Hunc olim amare ſuetus, hoc uno frui

Dein-

(f) La Fontaine, Lib. X Fab. X.

Deinde volo: forſan invidere deſinent
Malevoli. Rex pudore confuſus gemit;
Et execratus ſcelera gentis invidæ:
Ne me, ait, amice, miſerum amicum deſere.
At ille durus fugit, & oves redit ad ſuas.
Invidia nunquam vincitur: hanc virtus ſemel
Experta cedat, ſi ſibi ipſa conſulat.

FABULA VI.

Ruſticus & Sophus. (g)

LONGINQUAM ad oram vi procelloſi maris
Alliſa quondam navis Ruſticum & Sophum,
Merſis profundo ceteris, ejecerat,
Potus, ciblque, & omnium rerum indigos.
Omnem ſuam illi miſeriam poſtquam ſatis
Habuere perſpectam, & vident jam ſe fame
Eſſe perituros, aliquid opis ni ſuppetat,
Mœrent, ſilentque: mox tamen Sophus prior;
Bono, inquit, animo es; me duce, ſperari poteſt
Fortuna melior: hinc in urbem proximam
Cito ambulemus: uberes ſcientiæ
Fontes aperiam: quid malum ſit, quid bonum,
Quid turpe, quid decorum, Gentem barbaram
Docebo; mentibus ingeram novitiis
Honeſti amorem; omnesque ſanctis legibus
Excultos facile deducam, ut ſuas opes
Quascunque participare nobiſcum velint.
At Ruſticus: Quis, inquit, antequam tuas
Tot artes, tamque difficiles perſuaſeris,
Efficiet, miſera ne fames nos enecet?
Alimenta ventri, inani jam nimis diu,
Paranda ſunt quamprimum; & hac ipſa die
Cœnare cupio; provisoque protinus,
Ne deſit id quod flagitat neceſſitas,
Dixit; ſimulque proximum petit nemus,
Ramos defringit arborum, mundat, ligat,
Defert in urbem, venales pronuntiat,

 Ven-

(g) La Fontaine, Lib. X Fab. XVI.

Vendit, ciboſque facta emit pecunia.
Ars optima, ſuo quæ Domino victum parat.

FABULA VII.

Ad Joſephum Farſettium, Patricium Venetum, & in Academia * Florentina ſocium.

Felis & Mus.

TUSCI ſermonis illius veteris, boni
Sane, & faceti, & elegantis, integram
Urbanitatem verſibus adhibes tuis,
Jucunde Farſetti; & poeticam ſimul
Noſti latinam, ſcriptor, haud incallidus.
Avitum honorem his perge porro mitibus
Ornare ſtudiis: at voluptatem ſequi
Malam, improbive delicias miſerabiles
Amoris ullo ne libeat unquam tibi
Celebrare cantu, fabula ſequens admonet.
Felis doloſa murem incautum ceperat:
Gulæ voracis impetus primum fuit
Prædam comedere; ſed malam urget Beſtiam
Alia cupiditas, prævalensque, paululum
Differre cogit: fraudulentis ſcilicet
Prius oblectare collibet ſe luſibus.
Suum ergo, fingens ſe miſereri, mitibus
Oculis connivens etiam, & obvertens caput,
Captivum omittit; at fugientem mox levi
Curſu aſſecuta recipit: gaudio exilit,
Circumque ſubſilit, & reſilit, & inſilit;
Et rurſum omittit; & fatigatum metu,
Sævoque ludo, mulcet, ac demitigat
Clemente planta, vel ciet aliquantulum
Exertis unguibus ad inutilem fugam;
Tum ſemivivum, more pilæ, ſurſum vibrat;
Jactat, receptat, vexat, ac demum vorat.

Animum

* Della Cruſca.

Animum inscientem retibus postquam suis
Amor impedivit, barbarus & exlex Amor,
Blanditur atrox, & jocatur perfidus,
Demumque luctu perditum immolat ferox.

FABULA VIII.

Villicus, Vulpis & Canis. (h)

ADVENERAT nox, immemorque Villicus
Liquerat apertas Gallinarii fores.
Jejuna Vulpis sensit; & somno gravi
Cum familia omnis, & Canis custos jacent,
Huc avida siccis faucibus ingreditur: nihil
Discernit, an gallina, vel pullus neci
Mandetur; prima quæque mactat corpora;
Prædamque secum, quantam ferre potest, rapit.
Ubi sua damna postero agnovit die,
Doloris impos Villicus objurgat Canem,
Cæditque fuste. Et ille contra: Cur, ait,
Me plectis immerentem? an ideo sum nocens,
Quod tu ipse fueris negligens rei tuæ?
Herus ubi peccat, sæpe servus plectitur.

FABULA IX.

Cycnus. (i)

CYCNUS canora voce placuerat diu,
Multamque laudem, dulce cantus præmium,
Retulerat: at pertædet illum denique
Quod usque eodem canere dicatur modo.
Igitur, natura & usus quod perfecerant,
Omne id repudiat, & novos tentat sonos.
Os distorquetur: dura vox extruditur:
Nescio quid canitur gutture invito insolens.
Laudare soliti vituperant, si qui audiunt;
Istumque, dicunt, Cycnum, an Anserem licet

(h) La Fontaine, Lib. XI Fab. III. Abstemius, Fab. CXLIX. Jaïus Biblioth. Rhetor. Tom. II pag. 752.

(i) Richer, Lib. III Fab. VIII. Boursault in sua Comœdia Æsopica prima, Act. I Sc. VI.

Credere? figura Cycni, vox est Anseris.
Huc sequere, qua Natura tibi monstrat viam.

FABULA X.

Simius & Speculum. (k)

Qui, qualis esset, nesciebat Simius,
Et se putabat bellulum, effigiem suam
Pictam fideli vidit in Speculo. Nihil
Ad se attinere tale simulachrum ratus,
Gaudet videndo; ridet, acres & jocos
Subamarus inficetam in Bestiam jacit:
Industriamque laudat Artificis manum.
Sed aliquis: Heus, te, dixit, ignoras? Tua est
Ipsa hæc imago. Cum sensisset asperam
Vim veritatis Simius, jam tum incipit
Damnare Speculum, quod prius laudaverat.
Qui Fabularum proprium norit genus,
Et Specula cunctis posita has esse meminerit;
Quo tale spectet argumentum, intelliget.

FABULA XI.

Gallus & Cochlea. (l)

Ad culmen excelsæ arboris dum nititur
Gallus se tollere volitando, nec potest;
Huc pervenisse Cochleam attonitus videt.
Efficere id autem quonam licuerit modo
Pennis carenti, audire discupiens, rogat.
Quid tum, inquit illa, si volare nescio?
Artem allabendi calleo magis utilem.

FABULA XII.

Serpens & Talpa.

Me cæcitatis admodum miseret tuæ,
Talpæ inquiebat Serpens; namque vix potes
Erumpere foras, & aliquantum progredi,
Quin te salutis offeras periculo.

Hæc

(k) Richer, Lib. VII Fab. I.
(l) Richer, Lib. IX Fab. XI.

Hæc cura, retulit Talpa, nec te maceret:
Raro ambulare cupio; latibulum colo;
Meisque vitam tutus in tenebris ago.
Te vero, qui tam acutum cernere diceris,
Nullane pericula premunt? Audivi tamen
Jacere plura gentis veſtræ corpora,
Quam noſtræ, acerbæ quæ data fuerint neci.

FABULA XIII.

Culex. (m)

Ab avida Procne cum ſuam opprimi Culex
Gentem videret, aeriis ceſſit plagis;
Et ſe recepit Ruſtici vilem in caſam:
Sed usquequaque retia hic extendere
Videns Arachnen, dixit: Heu! miſero mihi
Quid quæſii? Iſte plenus inſidiis locus,
Plenus periclis. Ergo textricem ſuæ
Inimicam genti abominatur, & fugit.
Hinc ad ſuperbam Divitis volat domum,
Furtimque ſplendidum in conclave permeat:
Latet aliquandiu, animi dubius an ſatis
Sibi omnia tandem tuta ſint. Poſtquam metum
Abjecit omnem, ex angulo erumpit levis:
Atque: Bona, dixit, has ædes habitat Salus:
Laute, beate, tuto vivere hic licet.
Nox interim advenit; accenduntur lumina:
Novus iſte Culici fulgor inſueto placet:
Huc ergo ruit; at uſtulatur, & crepat.
Sæpe hoſtes ſapiens qui ſuos fugit, ſua
Sibi hoſtis ipſe deinde ſtultitia perit.

FABULA XIV.

Mulus & Porcus.

Macerque, onuſtusque graviore ſarcina
Tarde ambulabat, & ſuam crebro gemens
Vicem dolebat Mulus: hunc Porcus, ſua

(m) Richer, Lib. I Fab. VI.

Quem pariter impediebat (n) nimia obesitas,
Sic consolandi gratia allocutus est:
Age vero, frater, hos inanes comprime,
Parumque honestos gemitus: æquo animo sequi
Sua quisque fata debet; omnes te sciunt
Natum gerendis oneribus, quæ si libens
Alacrisque gerere detrectaveris, nihil
Profeceris; illa namque cogeris tamen
Nolensque, tristisque, gerere. At me denique
Inspice, tuamque disce fortunam pati.
An levius esse, quam te, onustum me putas?
Adverte quantum pinguitudinis geram:
Meum illud onus est, quo quidem totus premor
Eo usque, vix ut ingredi liceat mihi:
Et vita nostra peragitur nihilominus
Satis jucunde; nec curis edacibus,
Ullisve porro gemitibus corrumpitur.
Orationem Porci Mulus respuens:
Sortem, ait, utrinque disparem esse non vides?
Essem beatus, si carerem sarcina;
At tu miser eris, cum tuum amittes onus.

FABULA XV.

Vulpis. (o)

DUM Vulpis furtim Villici chortem subit,
Queritur, meatus quod sit angustus nimis:
Sed insequentem posthac dum refugit Canem,
Queritur, meatus quod sit multo laxior.
A se ipsa Ratio humana sæpe discrepat.

FABULA XVI.

Rubus & Ovis. (p)

PLUVIA imminebat: sic hortatus est Ovem
Rubus:

(n) Varro de re rust. Lib. II Cap. IV pag. 73. Edit. Scriverii: *Sus usque adeo pinguitudine crescere solet, ut seipsa stans sustinere non possit, neque progredi usquam.*
(o) Richer, Lib V Fab. XIX. Faernus, Fab. XLIV.
(p) Richer, Lib. XI Fab. XI. La Motte, Lib. III Fab. X.

Rubus: Procellam non vides? quid restitas?
Huc te celeriter in meos recipe sinus,
Tua ne tam nitida permadescant vellera.
Diffidere cuiquam nescia bidens paruit;
Utque Rubi densis protegeretur frondibus,
Spinosa se hujus brachia inter condidit.
Pluviam quidem vitavit: at beneficium
Hospitis avari pretio magno constitit:
Abire nullo quippe jam potuit modo,
Quin lanæ id omne, quod fuisset ab improbis
Semel apprehensum brachiis, relinqueret.
Fabula rapaces ad patronos pertinet.

FABULA XVII.

Villicus & Columba.

CIBUM Columbæ Villicus dum poneret,
Grana, inquit, ista doleo certe quod tibi
Afferre cogor: quanto justius Bovi
Apponerentur, cujus irrigata sunt
Sudore multo? vili & insuavi tamen
Contentus ille fæno vitam sustinet:
Sed te otiosam, desidemque tam bonis
Gaudere vitæ subsidiis, ægre id fero.
Retulit Columba: Talibus granis doles
Me refici; at illa delegisti sedulus
Toto ex acervo pessima, reservans tibi
Quæcumque bona sunt. His operarium Bovem
Fuisse longe digniorem (q) judicas:
At natura ejus non petit tales cibos.
Me denique otiosam ac desidem vocas:
Ingrate! nostris perfrui te fœtibus
Potes oblivisci? mihine Pullos educo,
An tibi, qui sæpe cum teneram lanuginem
Vix induerunt, hos mihi abripis, & voras?
Tuam ergo curam desine tam levem queri,
Unde tibi tanto fœnore pretium redit.

(q) Virgil. Æneid. Lib. IX V. 212.
Te superesse velim: tua vita dignior ætas.

FABULA XVIII.

Cornicula & Columba. (r)

Cornicula olim cum Columbam inviſeret,
Fœcunditatem gratulari cœperat,
Quæ ſingulis progeniem menſibus ederet.
At illa: Ne mei, inquit, commemores mihi
Cauſam doloris. Parere toties quid juvat?
Quoscumque Pullos educo, Dominus rapit
Avarus, fœtibusque diteſcit meis.
Plerumque miſera eſt ſervilis fœcunditas.

FABULA XIX.

Pſittacus. (s)

Probe educatum, prænitentem corpore,
Ac prævalentem Pſittacum vir nobilis
Emerat: hunc Atrienſi curandum dedit;
At ille totum id rejicit negotii
Ad Janitorem, Janitor ad Topiarium,
Demum Topiarius ad inertes Pediſequos;
Qui, ſat bene habeat, necne, infelix Pſittacus,
Flocci æſtimantes, illum ſæpe & ſæpius
Cibique potusque indigentem negligunt,
Adiguntque, ſortem ut priſtinam recolens gemat;
Et: Vita, dicat, paupere mihi ſub caſa
Heri prioris quanto erat beatior:
Quas convenire ſciſſet naturæ meæ,
Caute eligebat, præparabat ſedulo,
Et copioſe largiebatur dapes,
Altor mihi ſolus ille quidem, ſed optimus.
Nunc in ſuperba hujusce Nobilis domo,
Ubi meliorem mihi fore ſortem credidi,
Vita mea ſervis commendatur plurimis,
Longaque miſer interea conficior fame.
Benefaciendi curam ſi ſuſceperit
Idoneus unus, præſtat multitudini.

FA-

(r) Æſopus, Fab. 121.
(s) Furetiere, Fab. XLIII.

FABULA XX.

Vulpis & Lupus. (t)

CITATIORE dum viam carpit gradu,
In foveam Vulpis inopinanter decidit.
Accedit huc forte Lupus, & dum prospicit:
Age, inquit illa, amice, quod facile potes
Dare, perituræ ne mihi auxilium nega:
Aliquot recisos quære ramos arborum,
Et injice, qui me ad resiliendum sublevent.
Lupus ad hæc: Sine modo, quod petis, faciam lubens:
Sed dic, amabo, num diu est, cum sic jaces?
Tuque adeo, quam prudentem & callidam ferunt,
In has incurrere insidias quonam modo
Potueris, ego profecto scire pervelim.
Ohe, reclamat Vulpis impatiens moræ,
Nunc ista desine, quæso: me primum adjuva
Ex hoc periculo ut reducar ocyus:
Tibi nostra tum omnis historia narrabitur.

FABULA XXI.

Viatores duo & Latro. (u)

DUO Viatores dum simul faciunt iter,
Marsupium unus aureis plenum invenit.
Eja, inquit alter, (x) in commune. Sed lucri
Ille negat ullam posse se partem dare;
Totumque jure uni reservandum sibi
Contendit, unus cum ipse sit, qui invenerit.
Interea utrique armatus occurrit Latro.
Nummorum tunc possessor: Eja, dexteram
Confer, ait, vimque vi repellamus: duos
Non vincet unus. Pauper at retulit Comes:

Non

(t) Benserade, Fab. LXXIII. Abstemius, Fab. CXV. Faernus, Fab. XLIX.

(u) Æsopus, Fab. LXXXII.

(x) Seneca Epist. CXIX. *Quoties aliquid inveni, non expecto donec dicas, in commune; ipse mihi dico.* Phædrus, Lib. V. Fab. VI V. 3.

Eja, inquit, in commune quodcunque est lucri.

Non tanti eſt: quid enim poſſit hic vacuo mihi
Abripere? ſed tu, habere qui ſolus bonum
Volueris, ſolus jure nunc malum feres.

FABULA XXII.

Mercurius & Sculptor. (y)

MERCURIUS in cujusdam Sculptoris domum
Cum divertiſſet, Patris effigiem ſui
Aſpexit; & quæſivit, quanti venderet.
Ubi hanc audivit aſſibus totis decem
Sibi eſſe emendam, riſit, lætus in ſinu
Venire magnum pretio tam vili Jovem.
Sed hic ſuum quoque ſtare ſimulachrum videns,
Multo majoris æſtimandum credidit:
Quanti, inquit, iſtud? Sculptor autem: Si alterum
Stipulata ſignum compares pecunia,
Iſtud tibi, mercedis in cumulum, dabo.
Ridicula quam ſit humiliorum vanitas,
Tunc, juſta cum ſit æſtimatio, patet.

FABULA XXIII.

Gallus & Vultur. (z)

IMPERIUM late gentem in gallinaceam
Sibi aſſeruerat victo Gallus æmulo:
Hinc ſe ſuperbus tollit ad culmen domus,
Suam ipſe cantu celebret ut victoriam.
At Vultur audit, & advolans illum rapit.
Impune victor nullus inſolens fuit.

FABULA XXIV.

Canis domeſticus & Canis externus. (a)

CONVIVIUM ſolemne Canis domeſticus
Videns parari, invitat externum Canem,

Secum

(y) Richer, Lib. IV Fab. VI. Æſopus, Fab. XC. Faernus, Fab. XLVII.

(z) La Fontaine, Lib. VII Fab. XIII. Benſerade, Fab. CLIII. Æſopus, Fab. CXLV. Aphtonius, Fab. XII. Locmanus, Fab. XXXV.

(a) Richer, Lib. X Fab. VI. Benſerade, Fab. CLXVIII. Æſopus, Fab. CXXIX. Faernus, Fab. LXXX.

Secum ut futuri particeps fiat boni.
Benignitatem hanc ſperat ille credulus
Fore efficacem; quodque ſperat, jam ratum
Sibi eſſe reputat; resque ſuæ quo ſint loco,
Et varietas quos quanta commendet cibos,
Ut videat, ad Culinam vadit: at Coquus
Eum apprehendit derepente cruribus
Præcipitem de feneſtra projicit in viam.
Quicumque ſe ſpondet aliorum de bonis
Fore liberalem, noſtra fabella hunc notat;
Culpatque pariter ejus imprudentiam,
Qui tam caducæ ſponſioni habet fidem.

FABULA XXV.
Simia & ejus Filius. (b)

SUUM ad Tribunal omnes olim Jupiter
Mercurium juſſit convocare belluas;
Ut pulchriores edidiſſe filios
Quas judicaſſet, has donaret præmio.
Accurrit ergo Simia, & turpem offerens
Simiolum: Is, inquit, bellulus meus mihi
(Cedite, Parentes ceteræ) palmam exigit.
Malus auctor fœtus nunquam bene novit ſuos.

FABULA XXVI.
Avium & Piſcium fœdus. (c)

CUM Piſcibus olim fœdus inierant Aves,
Ut invicem opibus ſe juvarent mutuis.
Sed hinc, & illinc publica res cum poſtulat,
Ut obligatam facta liberent fidem;
Neque gens natantum ſeſe in auras tollere,
Neque gens volantum permeare undas poteſt.
Inutilis ibi ſocietas conjungitur,
Ubi via dividit invia, & diſpar genus.

FA-

(b) Benſerade, Fab. CV. Le Noble, in ſua Comœdia Æſopica, Act. V Sc. IV. Avienus, Fab. XIV.
(c) Camerarius, Fab. CCCI.

FABULA XXVII.

Arbuſcula & Quercus.

LAUDABAT Quercus arduæ præſtantiam
Sub ejus educta foliis Arbuſcula.
Meum quidem, inquit Quercus, altum in æthera
Surgit cacumen; rami etiam circum undique
Late procurrunt; & in omne dominor nemus:
At quo magis præcello arboribus cæteris,
Tanto facilius venti, grandinis, nivis,
Fulminis atroces me petunt injuriæ.
Hac fabula homines commonentur infimi,
Summis ſuam invidere ne ſortem velint.

FABULA XXVIII.

Auceps. (d)

IRRETIENDIS laqueos explicaverat
Volucribus Auceps; alliciendi gratia
Poſuerat eſcam: demum in inſidiis cubans
Expectat. Agmen mox ſatis magnum advolat;
Sed nimis avaro viſa hæc nimia paucitas:
Nihil ergo tentat ille, in horam differens,
Dum multitudo accederet frequentior.
Aliæ poſt alias interim abſcedunt Aves;
Noviſſimæque ſuccedunt prioribus
Longe minore numero; ad extremum, cibi
Egenus, & macer, unicus Paſſerculus
Jam ſuperat; & in occaſum cum ſol vergeret,
Auceps, ne vacuus redeat, laqueos contrahit,
Et illam denique futilem prædam capit.
Meliora dum vis, ne bona amittas, cave.

FABULA XXIX.

Ruſticus & Canis. (e)

CUNIS jacentem filium valido Cani
Cuſtodiendum Ruſticus commiſerat:
Adrepſit hydra immanis, artus parvulos,

Et

(d) Abſtemius, Fab. XXXIX.
(e) Camerarius, Fab. CCCLXXXIX. Specimen ſapientiæ Indorum, Sect. VII pag. 341. Edit. Starkii.

Et delicatos devorare jam parans.
Sed obstitit enim, correptamque mordicus
Illam fidelis custos magno vulnere
Infregit, incassumque tollentem minas
Demum interemit; at puerum, & cunas simul,
Amore pugnæ cæcus, evertit super
Extincta peste. Paulo post revertitur,
Cunasque Rusticus hinc eversas ut videt,
Inde efferatum rictibus canem aspicit
Adhuc cruentis, hunc, dolore percitus,
Ligone, quem tenebat, impacto ferit,
Interficitque, nil morari sustinens,
Animi furentis impetum dum vindicet.
At cunas ubi restituit, ac demortuo
Super angue puerum vivum, illæsum reperit,
Tum vero mœstus egit pœnitentiam,
Et se incusavit ipsum, & agnovit gemens,
Iræ malum reverti ad auctores suos.

FABULA XXX.

Accipiter & Luscinia. (f)

CAPTAM tenebat diris Lusciniam unguibus
Accipiter. Illa: Si me dimittas modo,
Tibi, suave pretium, quam potero doctissimos
Iterabo cantus, dixit, quibus etiam tuas
Tentabo laudes, & mei clementiam
Victoris efferre. At mihi, retulit latro,
Non auribus bene esse, sed ventri volo.
Canant Poetæ; at meminerint, quædam fera
Ingenia nullis artibus humanis capi.

FABULA XXXI.

Gutta, Pontus, & Ostreum.

CUM tenuis alto Gutta cadens ab æthere
Vastos devolveretur in Ponti sinus:
Heu! tantula, inquit, tantæ quid voragini
Prodesse possum, primo fluctu scilicet

Ex-

(f) Abstemius, Fab. XCII. Jaïus Biblioth. Rhet. Tom. I pag. 752.

Exhaurienda, & interitura funditus?
Dum ſic miſella deprimit ſortem ſuam;
Patulo dehiſcens ore ſummis Oſtreum
Emergit undis, hancque delapſam excipit,
Penitus recondit, induratam perficit:
Quæ Gutta fuerat, unio demum extitit. (g)
Nos fabula docet, quam ſit momentum leve,
Quo dignitas ab humilitate diſcrepat.

FABULA XXXII.

Corvus & Lupi. (h)

MULTAM ſecutus per diem Corvus Lupos,
Prædam his potitis officium jactat ſuum,
Sibique partem retribuant aliquam, rogat.
Reſpondet unus: Gratum id eſſet forſitan,
Si cura noſtri te comitem nobis daret:
At ſola prædæ cupiditas huc te impulit,
Ad quam obtinendam cum operæ potueris nihil
Conferre, merito te vacuum dimittimus.
Notat Comedones officioſos fabula.

FABULA XXXIII.

Cuculus, Philomela, & Aſellus. (i)

CUM cantaviſſent coram Aſello judice
Cuculus, ac Philomela; & hic quidem unicum,
Quem norat, usque & usque repetiſſet ſonum;
At illa diviſiſſet egregium melos,
Sonosque mira varietate volubiles;
Poſtremo Aſellus dixit hanc ſententiam:
Philomelæ cantus paulo eſt intricatior;
Placet Cuculus, magis æquabiliter canens,
Noſtrasque, pugnæ præmium, laudes feret.
Quæcumque capere intelligendo non poteſt
Judex ineptus, ea plerumque deprimit.

FA-

(g) Uniones in Oſtreis ex rore concepto, naſci crediderunt veteres. Vide Plin. hiſt. Lib. IX Cap. XXXV.
(h) Camerarius, Fab. CCLXXXV.
(i) Camerarius, Fab. CCCCXVI.

FABULA XXXIV.

Equus & Sessor imperitus.

LORIS sinebat currere admissis Equum
Vehementem Sessor imperitus: quod videns
Clamavit aliquis: Ni caves, tuum brevi
Immodicus ille deseret ruptum impetus
Cursorem: age ergo, lora prudens contine.
Extimuit, at se dum putat (k) meus hic stupor
Præstare, quod monetur, conatu aspero,
Subitoque frena concutit; Equus & ferox
Simul erigit se, non ferens molestiam,
Præcepsque retro lapsus Sessorem opprimit.
Quam temperatum sibi moderamen expetant
Homines regendi, ex hac fabella discimus.

FABULA XXXV.

Porcus & Nautæ.

CUM navem acerbum fluctibus iratis mare
Vexaret, & turbaret exanimes metu
Nautas, jacebat Porcus interea gravi
Sopore mersus. Illi desidem excitant,
Et exprobrantes tam supinam inertiam:
Commune, clamant, non sentis periculum?
Dormire, mortem cuncta dum intentant, potes?
Trepidate, stulti, grunniens Porcus refert;
Ista sapientem me decet (l) securitas.
Nautæ reponunt; Imo socordem decet.
Apathia, tantis Stoicorum laudibus
Celebrata, rursus (m) hac notatur fabula.
Illam esse dicunt Stoici constantiam;
Mihi videtur esse mentis tarditas.

FA-

(k) Catul. carm. 17 V. 21.
Talis iste meus stupor nil videt, nihil audit.

(l) Diogenes Laert. Lib. IX. *Navi aliquando ferebatur* (Pyrrho) *& cum socii, tempestate acti, dejectiores essent, ipse, tranquillo animo, porcellum in navi edentem ostendebat, dicens oportere sapientem hanc illius imitari securitatem.*

(m) Vide Lib. III Fab. XXVII.

FABULA XXXVI.

Juvenci duo & Pratulum. (n)

Quæ suppetebant gramina satis, affatim,
Erantque idonea stomacho simul, & gulæ,
Duo Juvenci in colle dum depascerent,
Procul aspexere viriditatem Pratuli;
Ejusque subito desiderio perciti,
Huc se transferre properant. Aliquantum viæ
Confecerant: frutetum se densum objicit;
Hac permeandum: tentant; & aditum sibi
Inveniunt: at prædator irruit Lupus;
Utrumque ferus oppugnat; unum strangulat:
Evadit alter propellente agilis metu,
Tandemque Pratulum ad expetitum pervenit.
Laboris ergo jam solatio frui
Parat; avidusque se teneris ingurgitat
Graminibus. At recepit letiferas dapes,
Simulque virus saucia cute combibit.
Videlicet omnis infestus erat is locus
Serpentibus atris, herbis & nocentibus:
Ergo miser inde cum reversus est domum,
Languere cœpit, & obiit mortem brevi.
Quemcumque stulta cupiditas cogit suum
Relinquere bonum, meritus hic malum invenit.

FABULA XXXVII.

Ursus & Vulpis.

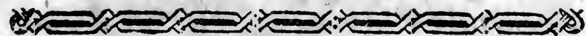
Quod mortua Ursus corpora nulla manderet,
Humanitatem idcirco jactabat suam:
At Vulpis: Imo vis, ait, humanus mihi
Videri? mande mortua, vivis abstine.
Tam facinorosa neminem vita inquinat,
Qui laude se aliqua dignum non existimet.



FABU-

(n) Richer, Lib. IV Fab. I.





FABULARUM ÆSOPIARUM
LIBER DECIMUS.

PROLOGUS.

ACERBITATIS multum, & acrimoniæ
Semper habet omnis ſatyrarum feſtivitas:
Quapropter hominum ut eſt plerumque præferox
Natura, proclivisque ad iracundiam,
Quoscumque ſe exercere in hoc ludo juvat,
Conſciſcere ſibi grave periculum ſolent.
At propria cum ſit Fabularum humanitas
In corrigendo, & in docendo ſuavitas;
Miror, quod optimus harum Phædrus artifex
Ab inſtituta pauliſper abierit via
Diverſus; animique ægritudini obſequens,
Viro potenti turpem inuſſerit notam.
Sed qualis illum maximas injecerit
In calamitates culpa, narrare hic libet.
Par dignitate, ſuperior potentia
Cæſaribus; uno Principe Tiberio minor,
Sejanus homines deſpiciebat ceteros
Longe remotos infra ſe; imo traditas
Imperii habenas temperabat improbus
Dominator. Humilis ac tenuis homunculus,
Qui gereret animos forte majores ſua,
Triſtem, at verendam immanitatem non tulit.
Libertus, omnia forte nondum priſtinæ
Qui ſervitutis argumenta amiſerat,
Tali, tantoque ſempiternam inurere
Sejano Phædrus auſus eſt infamiam.
Nam cum ille factus in dies magis inſolens
Sibi poſtulaſſet Livillam uxorem dari,

 Livil-

Livillam Drusi filiam Germanici,
Quam deinde magni Caïus Augusti Nepos,
Mox Drusus etiam natus Tiberii unicus,
Adhuc bona ætate viduam reliquerant:
Rumor per urbem de malo hujus ambitu
Disseminatus continuo percrebuit;
Plebemque, & Proceres, mox & ipsum Principem
Commovit. Hominis exagitandi commodam
(a) Occasionem Phædrus hanc ratus, arripit:
Doctam, facetam, & elegantem fabulam (b)
Concinnat: Sol uxorem ducere quod velit,
Ranas inducit conquerentes cum Jove,
Furis beati nuptias celebres notans.
Brevi rescivit crimen illatum sibi,
Sensitque Sejanus, & auctore cognito,
(c) Aliam de Ranis sibi Regem petentibus,
Quam nil dissimulans publicam ille fecerat,
Fabellam ad ipsum pertinere Tiberium
Facile probavit. Ergo accusat hunc reum,
Et crimine læsæ Majestatis alligat.
Hinc ista luctus significatio tam frequens
Auctoris afflicti, & graves querimoniæ.
In aliquod etiam vitæ discrimen miser
Fuerit adductus; quod & ipse satis innuit; (d)
Certe irrogatas vixit ærumnas diu
Perpessus. Emendatus exemplo suo,
In scriptitandis nihilo segnius tamen
Fabellis posuit operam, at innocentibus,
Et his dolorem delenivit remediis: (e)

Felix

(a) Quas hic causas, cur Phædrum vexaret Sejanus, tanquam certas exponimus, has conjectura tantum probabili in quodam nostro ad Phædri fabellas commentario instituimus.
(b) Lib. I Fab. VI.
(c) Lib. I Fab. II.
(d) Lib. III Prol. Lib. IV Epist. & alibi.
(e) Lib. III Prol. V. 41.
Quod si accusator alius Sejano foret,

Felix, qui fortis asperæ inclementiam
Tam suavi studio mitigare noverit;
Feliciorque, si nunquam, hoc ipso male
Abusus, illam sibi fecisset asperam!

FABULA I.

Glires & Fagus. (f)

PROCERA Fagus (g) fructibus Glires suis
Enutriebat, & cavo etiam conditos
Trunco tegebat, commodam præbens domum:
Ascendere tamen toties, ac descendere,
Victus petendi gratia, ignavos piget;
Suamque demum altricem statuunt impii
Evertere. Omnes ergo, junctis viribus,
Effodere certant, strenuique, dentium
Sæpe repetitis circum abrosas ictibus,
Stirpes recidunt; donec oppugnantibus
Impulsa ventis Fagus infelix ruat.
Tum glandis illi facile quidem quantum volunt,
Comedere possunt: sed ubi consumptus fuit
Proventus omnis, non alias rursum dapes
Suppeditat arbor exsiccata funditus:
Gliresque tandem longa fames cogit mori.
Benefico ingratus dum nocet, nocet sibi.

FABULA II.

Piscator. (h)

RETIA sub amne Piscator præpanderat:
Tum conto instructus omne verberat vadum,

Si testis alius, judex alius denique;
Dignum faterer esse me tantis malis,
Nec his dolorem delenirem remediis.

(f) Abstemius, Fab. XXXV.

(g) Plin. Hist. Lib. XVI Cap. VI. *Fagi glans muribus gratissima est, & ideo animalis ejus una proventus. Glires quoque saginat.* Isiodorus Origin. Lib. XII Cap. III. *Glires dicti sunt, quia pingues eos facit somnus: nam* GLISCERE *dicimus* CRESCERE.

(h) Æsopus, Fab. LXXXVII.

Motoque penitus fundo limum dissipat.
Quæsivit aliquis, perlucentes antea
Cur sic liquores reddidisset turbidos:
Ni facerem, dixit; vacuus hinc forsan domum
Repetere cogar: sed opera dum sic mea
Turbatur amnis, Piscibus lucem eripit,
In retia ut illi temere palantes ruant.
Fabella quosdam spectat ad cives; quibus
E turbulentis rebus emergit lucrum.

FABULA III.

Rex & Ludi Magister. (i)

LUDI Magistro Rex Asinum mandaverat,
Ut illum humanas edoceret literas;
Pollicitus amplum collocatæ præmium
Operæ, satis si fieret: sin minus, graves
Interminatur pœnas. Talem is ut videt
Non posse legem rejici, injustam licet;
Se præstiturum spondet, quod Rex expetit:
Sed Asinum reddere doctum, ut est opera admodum
Difficilis; annos orat, & impetrat, decem
Sibi dari, dum rem ad exitum perduceret.
Amicis interim ipsius miseram vicem
Dolentibus, qui se operæ inexplicabili,
Periculo etiam capitis, obligaverit:
Nil metuite, inquit; spatium intra datum mihi
Vel Rex, vel Asinus, vel ego obierimus necem.
Procrastinatum sensim abit periculum.

FABULA IV.

Musculus, Felis, & Gallus. (k)

PROBE educatus olim quidam Musculus
Cum præterire angustias vellet cavi
Natalis; ipsum provida monuit Parens,

Pruden-

(i) La Fontaine, Lib. VI Fab. XIX. Abstemius, Fab. CXXXIII.

(k) La Fontaine, Lib. VI Fab. V. Benserade, Fab. CXVII. Camerarius, Fab. CCCXCII.

Prudenter ageret, & caveret ſedulo,
Ne calamitatem ſibi fortaſſe maximam
Ab improborum adſciſceret commercio.
Nil temere ſe promittit auſurum fore
Muſculus; & alacri gaudio exſiliens ſimul
Erumpit. Ubi progreſſus aliquantum fuit,
Felem modeſta præditam ſpecie videt,
Secum otiantem leniter: cujus malum
Nil ſuſpicatus ingenium, ipſam protinus
Adire ſtatuit, ſi liceatque, mutuum
Ferire fœdus: at ecce, dum ſtultam parat
Propenſionem improvidæ mentis ſequi,
Supervenit, canitque Gallus. Aſpero
Exterritus ille vocis argutæ ſono,
Fugit, cavumque quam celerrimo pede
Repetit: & : Audi mater, audi, clamitat;
Tuique miſeram filii vicem dole:
Forma elegante Belluam inveni modo,
Mitem, quietam, totam amabilem: nitet,
Ridetque facies blanda: ſpecioſum caput
Breves, acutas, rectas auriculas gerit:
Tum nulla pars eſt delicati corporis,
Quam non pilorum mollis obtegat ſeges.
Volui animantis tam bene ornatæ fidem
Tentare: adibam: cum ſe ſubito huc intulit
Criſtatus Ales, tibiis exilibus,
Nudisque nixus, oculis ardens igneis,
Vultu minaci, & corneo roſtro ferox;
Simulque gutture eluctatus horrido
Cum triſtes & peracutos truderet ſonos,
Fugere coegit me prope exanimem metu.
O Nate, retulit Mater, plaudo, & gaudeo,
Quod fugeris: nam mitis iſta Bellua
Fugienda, & exſecranda eſt; qua fallacior,
Gentique noſtræ inimicior nulla exſtitit;
At nihil hic Ales horridus nobis nocet.

Cognosce penitus, antequam dijudices,
Externa species imprudentem decipit.

FABULA V.

Ranæ & Junci. (l)

RANÆ in palude Juncis obsita diu
Tutæ latuerant. Cepit illas tædium
Obscurioris vitæ: prospectum sibi
Omnem videlicet adimi, graviter ferunt;
Et se fieri ipsas aspectabiles velint.
Odiosis ergo stirpibus ut purget vadum,
Suis quemdam adigunt Rusticum clamoribus.
At variæ pestes, Ardeæ, Ciconiæ,
Vulturii, mox ut ictibus cunctis vident
Eas patere, huc advolant identidem,
Carpuntque miseras, seminecesque glutiunt.
Tenues & humiles hac monentur fabula,
Illustriorem ne statum vitæ ambiant.

FABULA VI.

Arbores duæ.

FRUGIFERI generis Arbores quidam duas
Habebat: unam vase clausit ligneo,
Ut ingruentis ab hiemis molestia
Defenderetur sub tepenti fornice:
At alteram patente posuit in solo,
Ut ferret, aliis una cum compluribus,
Quascumque pluviæ, frigoris, & æstus vices.
Quid accidit autem? fructus illa præcoces,
Malosque: seros hæc, bonosque protulit.
Hinc discimus, puerilis institutio
Privata quam sit posthabenda publicæ.

FABULA VII.

Viator, Tygris, & Corcodilus.

MINUS aliquando simplici duplex malum
Nocere, vera ostendit hæc narratio.

Qui-

(l) Camerarius, Fab. CCCCXXVI.

Quidam Viator in Regione Bengala
Rupem arduam inter, Gangis & crepidinem
Dum carperet iter, efferum aſpexit Tygrim
Huc irruentem: ferre vult retro gradum;
At Corcodilus (m) parte ab hac etiam furens
Accurrit. Ergo geminæ ſe miſerum videt
Et hinc, & illinc pariter expoſitum neci;
Nullaque utramvis belluam poteſt via
Effugere; & in prædam involare jam parans
Tygris exerebat ungues: ecce autem ſimul
Pernix eodem Corcodilus advenit,
Omiſſoque homine, ſerratis hunc dentibus
Medium apprehendit, & ſub aquas ſecum rapit:
Malumque duplex qui timuit, neutrum ſubit.

FABULA VIII.

Navis & Nauta.

IMPOSITO Navis onere cum ingemiſceret
Nautam rogavit, ipſam ut antennis ſuis,
Rudentibusque, armamentisque ceteris
Levaret: omnem ſic magis celerem ſibi
Et expeditum dictitans curſum fore.
At ille: O ſtulta, quid petis, ait? maxime
Juvabit id quod impedimentum putas.
Fabella quorumdam hominum ſtultitiam notat,
Qui liberos præſtare ſeſe dum volunt,
Sibi res maxime utiles abjudicant.

FABULA IX.

Serpens & ejus Filius.

SERPENS monebat filium, ut adeſſet ſibi,
Serpentem in alium dum rueret, ac mordicus
Corriperet, & glutiret. Tam nefarium
Tune, inquit ille, ut perpetres facinus, Pater?

(m) *Corcodilus* apud auctores optimos multo ſæpius, quam *Crocodilus*, ſcriptum invenitur. Vide Phædri Fab. XXV Lib. I, & ad eam peritiorum quorumque Criticorum notas.

De gente nostra is unus est . . . Tace, tace,
Inepte: sic agere expedit: Serpens (n) enim,
Serpentem si non devoret, non fit Draco.
Hos ad Potentes fabula nostra pertinet,
Qui crescere solent ex alienis cladibus.

FABULA X.

Canis Astutia.

Ut inter homines, ita quoque inter belluas
Ingenia quædam singularia eminent.
Præstare stulto callidus nihilo magis
Videtur, quam cata Vulpis fœtidæ sui,
Cui pro sale data est anima, ne putresceret. (o)
Sed aliquæ belluæ, intra proprium genus
Consideratæ, quantum intelligentia
Videantur olim sociis antecellere,
Brevi hoc exemplo nunc mihi probandum venit.
Tres in culina dum ad focum cubant Canes
Tempore hiemali; quartus en supervenit;
Qui cum relictum idoneum locum sibi
Nullum videret, hanc adinvenit viam
Id obtinendi, quod volebat: se foras
Repente proripit; & quam maximis potest
Viciniam omnem commovet latratibus:
Quibus excitati, qui cubabant ad focum,
Statim allatrantes exeunt: at hic simul
Furtim regressus in culinam, quem locum
Sibi arbitratur commodissimum, occupat.
Animalia autem hujusmodi, quis est sophus
Qui persuadere possit, nihilo plus meris
Automatis sapere? si Cochlea, vel Ostreum
Dicantur esse machinæ versatiles,

Parum

(n) Erasm. Adag. Chil. III. Centur. III. Proverb. LXI.

(o) Cic. de Nat. Deor. Lib. II Cap. LXIV. *Sus . . . cui quidem, ne putresceret, animam ipsam pro sale datam dicit esse Chrysippus.* Varro de re rust. Lib. II Cap. IV pag. 73. Edit. Scriverii: *Suillum pecus donatum ab natura dicunt ad epulandum: itaque iis animam datam esse proinde, ac salem, quæ servaret carnem.*

Parum repugnem: nostrum ad hunc Canem, suis
Furtim inservire commodis tam callidum,
Normannus, ac si veterator (p) aliquis foret,
Quicumque sensu destitutum dixerit,
Rationis expers ipse videbitur mihi.

FABULA XI.

Canis Venaticus & Molossi. (q)

ET cursu, & astu superior Venaticus
Leporem excitatum latibulo cepit Canis.
Prædam statim vorare suadebat fames:
Persuasit aliud stulta gloriatio.
Namque is, Molossi non procul ut erant duo,
Huc se repente contulit, ostentans suæ
Pernicitatis pignus ac solertiæ.
Leporinum at illi vix odorem senserant,
Simulque vanum in ostentatorem ruunt,
Prædamque, stulta quam cupiditas gloriæ
Inexpectatam detulit, avide vorant.
Ne quære laudem, ubi fruendam rem tenes.
Dum frueris etiam te silere juverit,
Ne te ipse forsan indicio prodas tuo:
Quod & sequente comprobatur fabula.

FABULA XII.

Corvus nimium loquax.

REPERERAT olim Corvus pinguem caseum.
Cum debuisset tacitus hac præda frui; (r)
Sua crociendo (s) significare gaudia,

Bo-

(p) Qualem Cicero, de finib. honor. & malor. Lib. II Cap. XVI memorat: *Omnia callide referentem ad utilitatem, acutum, versutum, veteratorem.*

(q) Camerarius. Fab. CCCCXXXVIII.

(r) Horat. Lib. I Epist. XVII V. 50.
Sed tacitus pasci si posset Corvus, haberet
Plus dapis, & rixæ multo minus invidiæque.

(s) Plautus aulul. Act. IV Sc. III V. 1.
Non temere est, quod Corvus cantat mihi nunc ab læva manu:
Semel radebat pedibus terram & voce crocibat sua.

Bonamque ſortem ovante gutturis ſono
Annuntiare maluit, nimium loquax.
Corvi ergo plures advolant famelici,
Ruuntque, rixasque vehementes excitant,
Demumque opimam diripiunt hujus dapem.

FABULA XIII.
Ovis & Canis. (t)

Quo veſtiatur, laneum abripit mihi
Tegmen Herus, dixit invidens Ovis Cani:
Is autem quid retribuit? ingratus jubet
Me victitare fortuito gramine;
Dum te ſaginat pane, cibisque ceteris,
Quibus ipſe veſcitur. At canis contra refert:
Ingrata es ipſa, tale ciborum quæ genus,
Studii & laboris præmium, invideas mihi:
Nam ratio victus quo melior me recreat,
Noſtram, Luporum quoslibet contra impetus,
Hoc magis alacriter tibi operam ſentis dari.
Hos fabula monet, qui ſibi indigne ferunt
Minus bene eſſe, quam ſuis cuſtodibus.

FABULA XIV.
Equus & Muſcæ. (u)

Equum macerrimum, ulceratum, & inſuper
Cauda minorem dira Muſcarum Cohors
Aculeis pungebat pertinacibus.
Hanc ille poſtquam nulla vi moleſtiam
Excutere potuit; denique Volucres malas
Rogare cœpit, ultro ipſæ diſcederent,
Suamque miſeram omitte ent cutem, horridam
Ulceribus; aliumque ſimul oſtendens Equum
Pinguem & nitentem, ſuadet ut in hunc devolent,
Meliorem quippe potaturæ ſanguinem.
Reſpondet una: Forte fieret quod rogas,
Niſi ille nimium corpulentus, & ferox,
Nimiumque longa præditus cauda foret.

Fabel-

(t) Camerarius, Fab. CCCXCVIII.
(u) Furetiere Fab. XLVI.

Fabella quasdam ad sanguisugas pertinet,
Quæ vexant miseros, a beatis abstinent.

FABULA XV.

Orator ad Statuas. (x)

STATUAS ad veteres, quæ, docti artificis manu
Politæ, fictis exprimebant vultibus
Monstra vitiorum varia, qualis sunt Amor
Illicitus, Ira, Livor, Ambitio, Furor,
Dum verba copiosus Orator facit,
Acerque fulminat, & suadere nititur,
Ut ad bonam recipere se frugem velint:
Commonet Amicus, canere surdis desinat,
Suamque potius ad homines facundiam
Convertat. Ille vero: Mene, homines licet
Adhorter, inquit, plus profecturum putas?

FABULA XVI.

Turdi. (y)

AMANS quietis, & periculum timens
Unus de multis, qui petebant exteras
Regiones, peregre abire Turdus abnuit;
Suoque victitare natali solo,
Si fors beate minus, at certe tutius,
Maluit. Acutum post ubi remisit gelu,
Hiememque veris pellere cœperunt vices,
Ad se reverti peregrinos tandem videt
Duos omnino. Cum niterent hi quidem,
Etiamque mole pinguiori corporis
Distenderentur, sortem jactabant suam:
Tuque, inquiebant, si voluisses hunc locum
Deserere, & esse nostri incepti particeps,
Non sic langueres invenustus & macer.
Contra ille retulit: Mihi, macro quantumlibet,
Et invenusto, vividæ vires tamen
Vigescunt: at validior esto sanitas,
Meliorque nostra vos corroboraverit;

Quan-

(x) Richer, Lib. XI Fab. XVII.
(y) Faernus, Fab. VIII.

Quantis repertum eſt hoc bonum periculis
Obnoxium? abire tanto quos vidi grege,
Cur video vos redire vix centeſimos?
Trans oceanum opes qui peregrinas petunt,
Hi fabulam ad ſe pertinere exiſtiment.

FABULA XVII.

Aſellus & Rivus. (z)

Ad Rivum Aſellus venerat: egregios videt
In margine ſatos ulteriore carduos:
Sollicita jejunum huc porro impellit fames,
Suadetque, dulcibus agens illecebris, ſtatim
Trajicere Rivum; quod & aquæ ſinunt breves: (a)
At delicatos tingat ſi lymphis pedes,
Timet inepta pecus, ne rigeſcant ſcilicet:
Expectemus, ait, omnis aqua dum defluat, (b)
Expectat ergo, at tamdiu, dum languidos
Deficiat artus pene conſumptus vigor.
Trajicere tandem ſi queat, tentat vadum:
Sed fruſtra: inertem limus impedit tenax
Et lubricus, ne ad dulces perveniat cibos.
Qui rem gerendi ſtultus horam prorogat,
Bonis, quibus eget maxime, merito caret.

FABULA XVIII.

Iris & Phœbus. (c)

Triplex ſuperbam cum feciſſet Irida
Puniceus, viridis, atque purpureus color,
Contemnere illa præ ſe Phœbum cœperat,
Cui color ineſſet, quamlibet nitido, unicus.
Sentit, & inanem ut reprimat ſuperbiam,
Reſpicere Phœbus illam deſinit; & ſimul

Vane-

(z) Richer, Lib. XII Fab. XXVI. Camerarius, Fab. CCCLIII.

(a) Vide notam ad Fab. XXIII Lib. III.

(b) Horat. Lib. I Epiſt. II V. 41.
Incipe. Qui recte vivendi prorogat horam,
Ruſticus expectat, dum defluat amnis: at ille
Labitur, & labetur in omne volubilis ævum.

(c) Richer, Lib. XII Fab. III.

Vanescit ejus omnis & color, & decor.
Hos qui vituperant, quorum præsidio suos
Debent honores, hac monentur fabula.

FABULA XIX.

Cervus & Piscator. (d)

In litore maris Cervus iter dum carperet:
Nullum, ait, opinor, est periculum mihi
Ab aquis timendum; verum ab agris non item.
Huc ergo tantum respicit, malum sibi
Infligat ne quis forte venator, cavens.
Piscator autem cymbula vectus levi
Sensim propinquat, oram & extremam legit,
Jactoque telo malecautum sternit Ferum.
Undique cavendum est: ex loco minime omnium
Suspicioso (e) calamitas sæpe advenit.

FABULA XX.

Mus & Talpa. (f)

Mus inconsultus huc, illuc dum cursitat,
Pascentem in ipso cavi aditu Talpam videt:
Compellat ultro: respondetur: invicem
Confabulantur. Hunc oculis captum (g) ferunt;
At cautus est, & facile quemlibet sonum
Paratus aure semper arrecta excipit.
Murem sic admonere cœpit: Heu! miser,
Cur tam sollicitos, tamque tibi parum utiles
Amas iterare cursus? Quid tantum juvat
Ferri, referri, & inquietum pertrahi,
Utcumque prava curiositas jubet?
Quietus, & beatus in tuo potes

Lati-

(d) Richer, Lib. XII Fab. XXI. Æsopus, Fab. LXIII.

(e) Cicero, Lib. I ad Famil. Epist. VII. *Semper tuæ laudi favere visus est, etiam ipso suspiciosissimo tempore Caniniano.*

(f) Richer, Lib. IV Fab. VIII.

(g) Plin. Hist. Lib. XI Cap. XXXVII paulo longius ab initio: *Talpis visus non est: oculorum effigies inest, si quis prætentam detrahat membranam.* Et Lib. X Cap. LXIX. *Liquidius audiunt Talpæ.*

Latibulo vivere: illud, an teipsum fugis?
Ibine solum invisus occurris tibi?
An vero nescis, te, simul erumpis foras,
Multisque, gravibusque objici periculis?
Nihil unquam audisti perniciosa Felium
De gente, quam sit agilis, astuta, & rapax,
Tuumque quantis cladibus afficiat genus? ...
At, at, mihi aures perculit aliquis sonus:
Latibulum subeo: tu vale, & fuge, si sapis.
Nihil est, Mus inquit; omnia tuta tu times;
Manedum. Sed ille jam cavo latet suo.
Simulque Felis (nam ipsa furtim repserat,
Prædam secuta) prosilit, & Murem capit.
Vivit beatus ille, qui tutus latet.

FABULA XXI.

Chamæleon. (h)

CHAMÆLEONTIS quis color proprius foret,
Duo Viatores disputabant. Viridis est,
Ait unus: imo violaceus, alter refert.
Delitigantes cum viam procederent,
En ipse, causa jurgii, Chamæleon
Occurrit, in calice heliotropii insidens;
Flavusque totus visus est. Stupentibus:
Color omnis, præter candidum & rubrum, mihi (i)
Rerum, inquit, omni specie ab objecta venit.
Turpis Adulator hoc sibi scriptum putet:
Namque ille, niveam præter innocentiam,
Pudoremque verecundum, imitatur omnia.

FABULA XXII.

Villicus, Felis, & Caseus. (k)

CLAUSAM in Cubiculo Villicus Felem inscius,
Expositumque simul Caseum reliquerat.

Ergo

(h) Richer, Lib. IX Fab. VIII. De la Motte, Lib. II Fab. IX.

(i) Plin. Hist. Lib. VIII Cap. XXXIII. *Mutat* (colorem Chamæleon) *redditque semper quemcumque proxime attingit, præter rubrum, candidumque.*

(k) Richer, Lib. IX Fab. V.

Ergo illa prædam tam parabilem videns,
Nil dubitat ilicet & capessere, & frui.
Herus domum reversus, vacuum Caseo
Reperit catinum, tersumque: dolet: respicit:
Sedentem clunibus aspicit Felem, pii,
Blandique vultus docta dissimulantia
Magnum exhibentem specimen innocentiæ:
At ista species, inquit, non me decipit,
Scelerata: certo certius meum scio
Te surpuisse opimum Caseum mihi.
Imo hunc comedi; Felis ait; nec pœnitet:
Tuæque munus largitatis credidi:
Namque tua sinere non potuit prudentia,
Custodiendum Feli Caseum ut dares.

FABULA XXIII.

Imago picta sub Camera.

Quidam sub alta camera pictam Imaginem
Miratus: Illa quanto, dixit, suavius
Teneret oculos, si prope adstaret mihi,
Quæ tam procul remota tam valde placet!
Secretiores ergo per scalas levi
Ascensu ad ipsam pervenit testudinem:
Sed omnia vasta lineamentis videns
Crassisque, diductisque in enormem modum:
Stupet, & agnoscit denique errorem suum.
Quam multi in alto collocati culmine
Oculos hiantes infimorum detinent
Errore blando, quos propius si inspexeris,
Grandes patescent turpitudinis notæ!

FABULA XXIV.

Homo & Ursus. (l)

Homo nemorosi montis inter devios
Recessus vitam agebat solitariam.
Aliquando tamen hunc solitudinis suæ

Cum

(l) La Fontaine, Lib. VIII Fab. X.

Cum tædium cepiſſet, proximum ſibi
Adſcivit Urſum ſocietate mutua.
Magno ille ſtudio, & ſingulari percitus
Amore, inhabilis indoles quantum ſinit,
Juvare ſocium curis, & laboribus,
Et genere quovis officiorum nititur:
Ipſi modo luſtrat omne venator nemus,
Affertque varias, quas prædatus eſt, feras;
Modo fidus ipſi janitor ſervat caſam:
Etiamque muſcas, ſi per æſtivos dies
Moleſtas eſſe dormienti viderit,
Abigere didicit: una ſed Hominis genas
Cum inſtaret olim pungere, contumacius,
Et ſæpe abacta, ſemper huc reverteret;
Arripuit lapidem, robore quem magno vibrans
Impegit, muſcamque, & Hominem leto dedit.
Stultus inimico ſæpe Amicus plus nocet.

FABULA XXV.

Vulturius, Oſtrea, & Vulpis. (m)

VULTURIUS olim invenerat grandem Oſtream:
At ſquama prædam durior cum clauderet,
Suam ille fruſtra explere conatur famem:
Idoneum ergo a Vulpe conſilium petit.
Quæ delicatæ pariter appetens dapis,
Operam, inquit, omnem miſere perdideris tuam,
Si frangere roſtro ſquameam velis domum:
Sed alte in auras evola, quantum potes;
Hinc rupem in iſtam mitte durum corticem:
Facile frangetur, & apertam dapem offeret.
His ultro monitis ille ſtultus paruit.
At liberatam carcere Oſtream ſuo
Poſtquam videt doloſa Vulpis, hanc vorat,
Squamasque tantum Vulturio linquens, fugit.

Hos

(m) Richer, Lib. I Fab. XIV. Le Noble, Fab. CXXXIII. Camerarius, Fab. CXCVI. Le Jay, Biblioth. Rhetor. Tom. I pag. 749. cujus etiam verba quædam, ut & in Fabula proxime ſequenti, retinuimus.

Hos fabula docet imprudenter consuli,
Ad quos redire consilii fructus potest.

FABULA XXVI.

Aves de creando Rege deliberantes. (n)

REGEM creare cum sibi vellent aves,
Gens omnis in vetustum convenit nemus;
Ibique scissæ studiis dum partes strepunt,
Et fluctuantur animis alternantibus,
Comitia Pavo lustrat interea, rotat (o)
Superbus, omnes caudæ gemmas explicat.
Tam nitidus oculos vulgi præstringit decor;
Nomenque Regis ac decus Junonio
Quin deferatur Aliti, jam nil moræ est.
At Pica renuit, consiliumque reprobans
Male auspicatum: Pulcher, & comptus quidem
Rex, inquit, ille est, quem placet nobis dari;
Sed bella si excitentur, si hostes ingruant,
An fortis ultor vindicabit impetum?
Inertia forte redimitur prudentia.
Ipsius at mens tam cæca esse dicitur,
Quam cæci, quotquot oculos in cauda gerit.
Assentit omnis Cœtus, & plausu dato
Picæ sagaci, damnat errorem suum.
Species inanis imperitos decipit:
Peritus in re nil nisi ipsam rem videt.

FABULA XXVII.

Puer & circumlitæ sacchara Nuces. (p)

SATIS quidem capacis alvi, at gutturis
Paulo arctioris vitreum vas sacchara
Circumlitas tenaci servabat Nuces,
Quarum albicantis illecebras corticis

 Pellu-

(n) Richer, Lib. VI Fab. X. Benserade, Fab. LXXXV. Æsopus, Fab. LIII. Faernus, Fab. XXII. Le Jay, Bibl. Rhet. Tom. I pag. 739.

(o) Columel. de re rust. Lib. VIII Cap. XI sub med. *Semetipsum* (Pavo) *veluti mirantem caudæ gemantibus pinnis protegit: idque cum facit, rotare dicitur.*

(p) De la Motte, Lib. II Fab. III.

Pellucida clauſtra cum foras transmitterent,
Tantam bonorum copiam ſimul aſpicit,
Simul fruendi cupidus accedit Puer:
Facile, quo properat, vacua deſcendit manus;
Evadere autem plena nimis jam non poteſt:
Et renuit ille amittere prædam, quam tenet;
Et obſtinatus pugnat, nilque proficit:
Flere ergo cœpit. Stultam pervicaciam
Miſeratus aliquis: Tot ſimul, ait, ſi velis
Capeſſere, nullam habere fas erit tibi;
Sed habebis omnes, ſingulas ſi ſumpſeris.
Jam monui, & rurſus id monere juverit:
Sibi ipſa ſemper nimia cupiditas nocet.

FABULA XXVIII.

Philomela & Veſpertilio. (q)

CAPTIVA totos muta peragebat dies
Philomela: tantum, nox ubi multa venerat,
Canere ſolebat, luctus ad ſolatium:
Cauſam cum peteret quidam Veſpertilio;
Reſpondit: Quia diurnis cantibus meis,
Ut me miſellam caperet, adduxi aucupem.
Statim ille retulit: Si ſic feciſſes prius,
Quam capta in huncce trudereris carcerem,
Laudarem, at iſtas, cum tibi proſunt nihil,
Nunc te recurrere ad artes, ſtultum judico.

FABULA XXIX.

Myrtus & Arbor magna. (r)

QUASSATA ventorum importunis flatibus,
Suadet Colono Myrtus, ut ſe transferat
Locetque in umbra vaſtæ, & excelſæ Arboris:
Sed cum Arbor illa tanta parvis in ſinu
Terræ parentis inhæreret radicibus,
Simul atque Boreas ingruit violentior,
Cadit, ruinaque opprimit Myrtum ſua.
Miſeram Clientum ſortem fabella indicat.

FABU-

(q) Richer, Lib. VIII Fab. VII. Æſopus, Fab. LXXVII.
(r) Richer, Lib. V Fab. X.

FABULA XXX.

Avarus & Graculus. (s)

FURAX Avaro nummos aliquot Graculus
Surripuit, abditoque repoſuit cavo.
Mox furtum Avarus cum bene haberet cognitum,
Velletque furem comprehenſum plectere:
Mala Beſtia, inquit, nam quis te meos mihi
Abripere nummos furor adegit? Quid tibi
Prodeſſe poſſunt? Hos edules an putas?
Non eſſe edules ſcio, reſpondet Graculus:
Eos tamen, deceptus exemplo tuo,
Prodeſſe mihi tam poſſe, quam tibi, credidi.

FABULA XXXI.

Gallina plumis ſpoliata. (t)

GALLINAM Vulpis rapuerat famelica:
Nec ſuſtinens, dum tuto manderet hanc loco,
Differre, plumis jam ſpoliaverat ſuis
Plus parte media. Facinus advertit canis;
Accurrit; in Prædonem vehemens irruit,
Avidisque prædam extorquet illi e dentibus.
Gallina male (u) mulcata cum gentem ſuam
Reviſeret: O Sorores, quam parum abfuit,
Clamat, ut acerba vobis eriperer nece!
Hinc forte in agros paululum diverteram:
Scelerata Vulpis me nec opinantem rapit,
Miſeramque, validus ni Canis ſuccurreret,
Voraſſet. Tum retractat, flebiliter gemens,
Quantis ſuam omnem iniqua ſors vitam malis
Vexare jam ſæpe antea obſtinaverit:

(s) Richer, Lib. X Fab. I. De Graculo vide notam ad Fabulam XXIV Lib. III.

(t) Richer, Lib. XII Fab. XVIII.

(u) *Multare* quidem *punire* eſt, *mulcare* autem eſt *male tractare*. Terentius, Eun. Act. IV Sc. VII V. 4. *Male mulcabo ipſam.* Phædrus, Lib. I Fab. III V. 9. *Male mulcatus Graculus.* Cicero de clar. Orat. Cap. XXII. *Addebat etiam ... Scriptores illos male mulcatos exiſſe cum Galba.* Vide etiam quæ jam antea notavimus ad Fab. XIV Lib. II.

Et verbis, ut dolentum mos est, asperis,
Etiamque paulo significantioribus,
Suum renarrat infortunium recens,
Dulcem excitare cupiens misericordiam.
At illæ murmure glocientes (x) barbaro:
Fuge hinc, inepta, cum tuis querimoniis;
Tibique apud aves quære deplumes locum.
Si misera es, ipsa, quidquid advenit mali,
Tibi advocasti moribus indoctis tuis:
Cumque ea parumper renueret, ferociunt,
Rostrisque sævis abigunt, extrudunt foras.
Ubi est calamitas, ibi culpa esse creditur.

FABULA XXXII.

Ictericus.

QUODCUMQUE sive Ars, sive Natura exhibet
In Orbe variis præditum coloribus,
Ictericus omne id respuebat intuens;
Et indignatus conquerebatur, nihil
Occurrere usquam sibi, quod flavum non foret.
Sed aliquis, istam non ferens calumniam:
Cognosce teipsum, dixit; atque sedulo
Provise (y) morbum, quo laboras: si queat
Suis Medicina remediis expellere:
Videre sano res, uti sunt, fas erit.

FABULA XXXIII.

Asinus pelle Leonis indutus. (z)

ASINUS Leonis forte pellem invenerat,
Suo statim illam corpori aptans induit.
Ita nempe vitii id omne, quod sibi indidit
Natura, facile corrigi posse autumat:
Etiamque callidos jam se habere spiritus

Mira-

(x) Pompejus Festus; *Glocire, & glocitare, Gallinarum proprium est.*

(y) Terentius Andr. Act. V V. I.
Proviso, quid agat Pamphilus.

(z) La Fontaine, Lib. V Fab. XXI. Æsopus, Fab. CXXXIII. Faernus, Fab. LXXXVIII.

Miratur, &, eorum insolens, sibi adstupet.
Hinc se ergo contra silvicultrices (a) Feras
Bellator infert; seque terribilem putans:
Tremite, pavescite; hostis en adsum ferox,
Immisericorsque, strage qui multa domos
Implere vestras animo destinaverim.
Dixit; alacrique rapidus impetu ruit,
Simulque, bellum nuntians, valide rudit,
Et ab ore vasto clamorem horrificum ciet.
Fugere primo territæ aspectu Feræ,
Sonusque celerem duplicat auditus fugam.
At cantilena callidam non decipit
Asinina Vulpem: Pecudis Arcadicæ melos
Probe illa novit: seque fert ipsa obviam:
Asinumque, vel sic, inquit, esse te liquet;
Quod & istæ auriculæ, quarum apex furtim emicat;
Testentur etiam, quamvis ipse deneges.
Tunc Belluarum cetera, expulso metu,
Plebs revenit (b) ultro: & ambit: & acerbe jocans
Cucullum ineptæ Pecudi alienum deripit;
Ictuque crebro inertem cædit; & probris
Onerat, fatigatque omni contumelia.
Ibi militaris nil juvat species, ubi
Occasione deficit animus data.

FABULA XXXIV.

Felis & Canis. (c)

FELEM, Canemque longa contubernii
Necessitudo ita invicem conjunxerat,
Ut etiam sæpe mutuum colluderent.
Miratus aliquis, quod Animalium in genus
Tam dispar caderet tanta familiaritas,
Naturæ quandam conciliatricis fidem
Occultam, tanto firmiorem credidit
Subésse utrinque, quanto rarior foret.

(a) Catullus Carm. 64 V. 72.
Ubi Cerva silvicultrix, ubi Aper nemorivagus.
(b) Vide notam ad Fab. IX Lib. V.
(c) Furetiere, Fab. XXXIV.

At mox, utrique cum ciborum reliquias
Projiceret in commune, ut advertit pari
Contentione prædam ab illis distrahi,
Rixamque concitari, pugnam denique
Pugnari, ut Feles inter & Canes solet:
Vestra, o malæ, inquit, Bestiæ, indoles patet:
Vos, video, nulla vis amicitiæ prius
Conjunxit, sola sed libido perpulit:
Nam vix utrique commoda res proponitur,
Discordia simul media vos inter venit.

FABULA XXXV.

Agricola & ejus Filius. (d)

AGRICOLA curam filio mandaverat
Agrum excolendi vetere squalentem situ,
Fruticantibusque sentibus late horridum.
Tanti laboris ille speciem non tulit;
Silvamque fœdam vix oculis lustraverat,
Exterritus recubuit; & vel otio,
Vel etiam somno totam consumpsit diem.
Quod ita accidisse propter ægritudinem
Hujus male desperantis ut advertit Pater;
Age, Nate, dixit, quid operæ sit opus, vide:
Nunc iste, latus quinque dumtaxat pedes,
Purgandus, excolendus Angulus est tibi.
Is cum annuisset, & factu facillimum
Opus hoc diurnum comperisset; alterum
Consimile pensum sibi datum postridie
Aggressus ultro est, & pari absolvit modo:
Aliisque deinde se diebus ad Patris
Implenda jussa morigerum sic præstitit,
Cultum ut pars agri nulla non receperit.
Objecta rerum magna moles territat?
Partem intuere, & hanc aggredere naviter;
Quæ facile votis ubi tuis responderit,
Aliæ sequentur similem habentes exitum.

FA-

(d) Camerarius, Fab. CCCCXXXVII.

FABULA XXXVI.

Nux & Arbores infructuosæ. (e)

FABULA XXXVII.

Perdices duæ & Auceps.

De ſorte cum Nux gloriaretur ſua,
Aliasque multas Arbores contemneret
Infructuoſas; una dixit: Fructibus
Ubi tuis aliqua acceſſerit maturitas,
Simul omnes fuſtibus, & lapidibus te petent,
Et expoliando mille plagas ingerent.
Tunc ſterilitatem noſtram hanc optabis tibi,
Hanc ipſam, quam tu nunc ſuperba deſpicis.
Confidere ſuis divites opibus vetat
Fabula. Rapaces copia invitat manus,
Ut non modo gravi ſæviant injuria,
Sed & aliquando perniciem ſummam afferant;
Quod altera hæc fabella teſtatum dabit.
Pullos eodem in agro Perdices duæ
Simul educabant, una complures quidem,
At altera duos tantum. Ditior Parens
Contemnere cœpit iſtam præ ſe pauperem:
Quantisque, dixit, me affici damnis prius
Eſſet neceſſe, quam mea ſimilis tuæ
Fortuna fieret! hanc Parens paupercula
Cum ſuſtinere non poſſet ſuperbiam;
Diverſa paulum abſceſſit. Interea ſuis
Inſtructus Auceps omnibus dolis, gradu
Tacito furtivus huc accedit: hanc videt
Cum prole gemina, reſpuitque: at alteram
Stipante cinctam tanto Pullorum grege
Ut pariter aſpicit, eo confert unice
Induſtriam, cæcosque pedicarum dolos:
Matremque, & omnem familiam ſimul capit.

 FA-

(e) Camerarius, Fab. CCCCLXXIX. La Motte, Lib. II. Fab. VIII.

FABULA XXXVIII.

Os & Oculi.

ORI invidebant oculi, quod varias dapes
Huic usque & usque, sibique nunquam porrigi
Ullas viderent: ergo id injustum putant,
Expostulantque cum manibus. Isti manus
Solatium aliquod ægritudini ut ferant,
Mel invenire quod licuit suavissimum
Peramanter ipsis admovent: at melleam
Hi nonmodo nullam suavitatem sentiunt,
Sed & gravi torquentur acrimonia.
Non appetenda quælibet bona sunt tibi;
At sola, quæ naturæ conveniant tuæ.

FABULA XXXIX.

Adamas & Artifex imperitus.

OLIM imperiti cum venisset in manus
Artificis Adamas, subter illapsis quidem
Granis notatus arenulæ, at levissimis,
Perpauculisque, cetera commendabilis
Et magnitudine, & nitore, & pondere:
Is obstinatus nil non, ut vitium extrahat,
Tundendo, radendo experitur; at suum
Denique Adamantem comminuendo perdidit.
Periculosum est vitia quædam tollere.

FABULA XL.

Pratum, Apis, & Vipera.

PLANTIS scatebat innumeris Pratum ferax;
Sed ut salubres multas, & suavissimis
Passim offerebat præditas coloribus,
Odoribusque, sic & aliquot fœtida
Contagione, pestiferoque noxias
Veneno alebat. Huc adrepsit Vipera,
Apisque pariter advolavit: at fuit
Utriusque studium longe dispar: hæc enim
Generandi mellis cupida, qui gratissimus,
Simulque fuerit optimus, florem hunc petit,

Huic

Huic diligente pertinacia insidet,
Hujus liquores exquisitos exprimit.
At Vipera, suum ut augeat virus, malam
Carpit cicutæ frugem, & hac se ingurgitat,
Succosque tristes corpore atro combibit.
Boni bene, mali male gesta ex omni solent
Historia legere, propria quæ faciant sibi.

FABULA XLI.

Sorex & Mus. (f)

CUM cantitare belle sese crederet
Sorex, acutos [illegible] stridulo sonos
Ciere solitus, gesti[illegible], & sibi
Plaudebat; Muris [illegible]am carpebat jocans
Taciturnitatem. At ille: Si saperes, ait,
Pariter taceres. Quo dicto, subiit cavum.
Mox autem inepti crebrescente Soricis
Stridore Felis admonita supervenit,
Tacitoque gressu accedens incautum occupat.
Atque ita suo ille proditus indicio perit. (g)
Damnosa stulto semper est loquacitas.

FABULA XLII.

Ursa & Leæna.

QUÆDAM Ursa (h) Catulos ut figuraret suos
Laboriose & anxie cum lamberet;
Vidit Leæna: Lambe, ait, quantum voles,
Non fiet, Ursos ut non educaveris.
Raro elegantem cura reddit hunc librum,
Quem semel informem partus infelix dedit.

FA-

(f) Camerarius, Fab. CCCCLXXX.
(g) Terentius Eunuch. Act. V Sc. VII V. ult.
Egomet meo indicio miser, quasi Sorex, hodie perii.
(h) Plin. Hist. Lib. VIII Cap. XXXVI. *Hi* (fœtus Ursini) *sunt candida, informisque caro, paulo muribus major, sine pilo; ungues tantum prominent: hanc lambendo paulatim figurant.*

FABULA XLIII.

Leo & Villicus. (i)

FAME coactus Villici chortem Leo
Subierat. Ille facile se præda ratus
Tanta potiri posse, clausit ostium.
At vix regressum sibi negari senserat,
Ilicet atroces corde flammato Ferus
Concepit iras: diris infremuit modis,
Simulque, rapidus quo furor pepulit, ruens
Crudelitatis specimen horrendum dedit.
Namque violentus irrumpit in Ovilia,
Et in Bubilia; miserasque strangulat,
Laceratve pecudes. Tunc dolore perditus
Suam exsecratur temeritatem Villicus;
Trepidansque furtim patefacit, quantam potest,
Viam Leoni: qui mox egreditur quidem,
At victor, at cruore plenus, & satur.
Ad incitas redactus hostis præferox
Quam sit timendus, illud exemplum docet.

EPILOGUS.

HIS lusibus ego leniebam tædium,
Si quod erat, ut fit, solitudinis meæ;
Et verisimiles comminiscens fabulas,
Conabar omne non modo ferarum genus
Animare, sed res etiam quæ sensu carent;
Mundique concentum universi reddere
Vocaliorem: ut inde possit ad bonos
Regina nostra hæc Ratio mores instrui.
Nec pœnitet me, quod inhonoratos dies
Tenuibus hisce deditus studiis agam:
Sed in remoto præsepultus angulo
Senescere velim, ne quid illius, illius
Immanitatis impiæ, quæ nunc viget,
Aspicere cogar. Quid? Vivi pervenimus,

Ut

(i) Æsopus, Fab. CCXXIV.

Ut religionis patriæ contra sacros,
Veteresque ritus sese homunculus frequens
Inferre pugnax audeat? Ut omnem Dei
Abolere cultum tentet? Ut sanctissimis,
Certissimisque nobiles Auctoribus
Leges revellat: consecratam rideat
Laudem pudoris: Temperantiam, Fidem,
Etiam efferatis, barbarisque Gentibus
Veranda nomina, pro meris nugis putet?
At hæc mihi quando per tenuitatem meam
Domare monstra non licet, fugere expedit.

FINIS.



Peste laborantes belluæ. (a)

CALAMITAS, qua non alia diligentior
Vastare terram ab inferis emittitur,
Pestis furebat late in omnes belluas:
Permulta fuerant corpora data jam neci;
Reliqua male ominosus urgebat stupor
Tristi veneno languida. Procul, hinc procul
Territa voluptas cum salute fugerat:
Ubique luctus, ubique regnabat pavor.
Ea tam atroci clade perculsus Leo
Jubet advocari concionem, & unius
Ob crimen, inquit, vindicis ira Numinis
Sæpe universam plectit multitudinem:
Nunc ergo judex quisque, non mollis sibi
Descendat in se; dispiciatque sedulo,
Siquid erit, quo fors irritaverit Deum:

Ut

(a) La Fontaine III Part. Liv. I Fable I.
Non invenitur quidem hæc Fabula in Editione tertia parisina, quam solam Auctor agnoscit; at referunt illam Ephemerides Trivoltienses, adduntque, nescio qua incuria factum, ut genuinæ editioni non insereretur.

Ut una demum, rite sese devovens,
Hostia tot innocentes redimat victimas.
Ego quidem culpa non carere me puto:
Nam & oves, & agnos, & juvencos & boves
Comedi, nec peperci ipsis custodibus.
Devotus itaque sistar, maxime omnium
Nocens si videor unus. Hic vulpecula
Vitam reclamat omnem tanti principis
Nulli inveniri posse culpæ obnoxiam:
Nempe, ait, ovillis & bovillis carnibus
Sæpe satiasti nobilem tuam famem;
Quid tum? Pecudibus magnus est stultis honos
Indultus, alvum quod tuam repleverint.
Aliquot præterea rusticos discerpere,
Et ad cibatum sumere placuit tibi:
Hostile sed genus abolere nil vetat;
Bellique jus est, ulcisci, quaqua licet.
Quæ visa postquam est plausibilis oratio,
Sua confiteri scelera non dubitat tigris,
Non dubitat ursus; non lupus, non ceteri
Carnifices; & ea fœditatibus suis
Qui purgent, adsunt oratores callidi.
Restabat asinus: is suum bona fide
Explorat animum; & invenire vix potest
Aliquid, quod ipsum premat ad extremum tamen:
Mihi, quasi per nebulam, ait, in mentem venit,
Olim me divertisse, nescio qua via,
Ad sacrificuli, nescio cujus, pratulum:
Herba bona, tenera, si bene memini, fuit;
At illa, fateor, non erat juris mei:
Noram; abstinere volui; sed stimulans fames
Et allicientis opportunitas boni,
Et genius aliquis, credo, me malus impulit,
Ut dulce gramen attentarem denique,
Pauxillulumque pabuli decerperem.
Vix ea: repente in infelicem bestiam
Ab universo cœtu clamor tollitur:
Pereat scelestus, causa communis mali,
Asinus, nefandi pereat auctor criminis.

Sacrificuli herbam comedere audaci dolo,
Quid est, nisi junctum cum sacrilegio scelus?
Hinc nos videlicet hisce cladibus premit
Cœlestis ira: Numen ergo debita
Statim expietur impiæ pecudis nece.
Ubi rem contemptus vel odium dijudicat,
Facile in grave scelus culpa mutatur levis.



FABULARUM ÆSOPIARUM

APPENDIX.

JOCI.

I.

Arbor felix. (a)

REFERAM, quod Cicero salse dictum credidit;
Et posuit inter non inutiles Jocos.
Maritus olim conquerebatur bonus,
De ficu suspendisse se uxorem suam:
Amabo te, inquit aliquis nasutus, mihi
Ex arbore ista surculos da, quos feram.

II.

Scipio Nasica, & Ennius Poeta. (b)

NASICA ab ostio Ennium cum quæreret,
Ancilla dixit non domi esse; sed probe
Hanc Domini jussu sic locutam intelligit.

Ad

(a) Cicero de Orat. Lib. II Cap. LXIX. Commirius, Tom. I Edit. 1714 pag. 352.
(b) Cic. ibid. Cap. LXVIII.

Ad ſe ergo paucis poſt diebus Ennium
Venientem ut audit, abeſſe ſe clamat domo. . .
At tu tamen ades: vocem & agnoſco tuam . . .
At tu tamen homo es pervicax, qui nunc mihi
Non credis ipſi, Ancillæ qui nuper tuæ,
Te non domi eſſe, tam faciliter credidi.

III.

Præceptor & Puer.

PUERUM fruentem leniter ſuavi otio
Præceptor excitavit: &: Honeſtus labor
Eritne ſemper, inquit, inviſus tibi?
Non eſt, ait ille, inviſus, at tantummodo
(c) Vellem, ut laborare eſſet id, quod nunc ago.

IV.

Curioſitas eluſa.

CUM ferret aliquis neſcio quid ſub pallio
Abſconditum, alius neſcio quis exquiſiit,
Quidnam rei eſſet? At ille, quidquid eſt, ait,
Si manifeſtare vellem, non abſconderem.

V.

Alexander & Apelles. (d)

CUM divertiſſet olim Apellis in domum,
Sententiamque magnus Alexander ſuam
Cœpiſſet omni de arte pingendi palam
Proferre; in ejus ſummus Artifex ſtatim
Aurem inſuſurrans; Oh! ſile, inquit, obſecro;
Vel voce ſaltem hujusmodi res diſputa
Submiſſiore; ne pueri te, dum terunt (e)
Mihi colores, audiant, & rideant.

VI.

(c) Cic. ibid. Cap. LXXI.

(d) Philibert. Hegemon, Fab. IV.

(e) Plin. Hiſt. Lib. XXXV Cap. X. *Sed & in officina imperite multa differenti* (Alexandro) *ſilentium comiter ſuadebat* (Apelles) *rideri eum dicens a pueris, qui colores tererent.*

VI.

Senex osor nivium.

QUIDAM, rigentem nivibus injectis aquam
Ut bibere vellet, cum rogaretur Senex:
Ætas mea, inquit, frigore contenta est suo.

VII.

Antisthenes & Socrates.

ANTISTHENES cum venditaret olim Socrati
Vile, lacerumque, quod gerebat, pallium;
Respondit ille: Laudo virtutem tuam;
Verumtamen te præcavere oportuit,
Ne pallii hujus ipsa per foramina
Tua se videndam vanitas furtim daret.

VIII.

Cleanthis monitum.

QUEMDAM Cleanthes ambulantem reperit
Solum: rogavit, quid ageret? Mecum loquor,
Respondit ille. Tu tamen, retulit Sophus,
An non loquaris homine cum improbo, vide.

IX.

Æschines & Socrates.

IN disciplinam Socratis cum se Eschines
Traderet: Id unum, quod habeo, dono tibi,
Meme, inquit, ipsum. At ille: Te perquam libens
Ego nunc accipio; teque meliorem tibi
Ut deinde reddam, diligentem operam dabo.

X.

Crœsus & Solon.

OBAMBULABAT veste Crœsus Regia
Stulte superbus: ex Solone quæsiit,
Usquamne quidquam contigisset pulchrius
Videre? Vidi Psittacos, inquit Solon,
Qui plus niterent, & superbirent minus.

XI.

Cynicus & Rex.

CYNICUS talentum a Rege cum peteret sibi:

O Plus

Plus, inquit ille, quam decet Cynicum, petis.
Denarium ergo jam petit. Petis minus,
Ait ille rursus, quam decet Regem dare.
Inventa sic est causa, cur daret nihil.

XII.

Emptoris fides. (f).

SEXAGINTA aliquis vendidit nummis equum
Hac lege: nummos Emptor ut daret statim
Triginta, se debere triginta alteros
Juraret. Aliquot mensibus post Venditor
Emptorem convenit, & reposcit debitum:
At ille nummos se soluturum negat . . .
Quid? te obligatum jurisjurandi fide
Meministin', an non? . . . Memini, & idcirco tibi
Neque volo quidquam, neque etiam possum dare:
Nam debitorem me esse juravi tibi;
Atqui non essem debitor, si solverem;
Ipsum ergo jusjurandum solvere me vetat.

XIII.

Novus Orpheus. (g)

DE nocte quidam subditus Amoris jugo
Hispanus ægra lachrymabundus lyra
Duras puellæ supplicabat ad fores.
At illa blandum miseri Amatoris melos
Saxis repente depluentibus obruit;
Saltem obruisse credidit: sed Musicus
Pulsa canit adhuc obstinatius lyra;
Retroque cedens gradibus ad numeros graves
Bene temperatis: Orpheus (h) ego pol novus,
Dixit, canoris saxa qui traham sonis!

XIV.

(f) Camerarius, Fab. CCCCLVIII.
(g) Democritus ridens, pag. 4.
(h) Hujuscemodi nomina diphtongo finiri, quam distrahere duas in vocales non liceat, falso arbitrati sunt nonnulli. Phædrus, Lib. V Fab. I V. 1.
Demetrius, qui dictus est Phalereus.

Auctor

XIV.

Cœna Iberiaca. (i)

AD cœnam Iberus Teutonem invitaverat:
Raphani fuere cœna. Teuto epulum ratus
Id esse primum: Patria, inquit, in mea
Raphani, ubi cœna vergit in finem, solent
Apponi. Et illud itidem apud nos ferculum,
Retulit Iberus, ultimum apponi solet.

XV.

Parasitus impransus. (k)

QUIDAM impudenti de Parasitorum grege
Lautas in ædes commeabat sæpius
Suo tempus ipsum prandii. Assiduum nimis
Convivam abigere cupiens, horam prandii
Paterfamilias prorogari jusserat.
Parasitus alvi motum inanis non ferens:
Hodiene, dixit, in hacce prandetur domo?
Quem subdole hospes intuens: Nondum quidem
Advenit, inquit, hora prandendi; at statim
Adveniet, hinc tu tandem ubi discesseris.

XVI.

Sera post mortem ultio. (l)

DOMINO potenti gratiosus Morio
Cum fletu ad ipsum venerat: quemdam sibi
Mortem fuisse interminatum conquerens.
Jubet esse Princeps bono animo: quod si minas
Hic exsequatur, patibulo spondet scelus
Statim expiandum. At imo, dixit Morio,
Uno prius, quam morte me afficiat, die
Fac ille vitam finiat suspendio.

O 2 XVII.

Auctor culicis. V. 116.
. . . . Orpheus Hebrum
Restantem tenuit ripis, silvasque canendo.
Palladius, Virgil. Catalect. pag. 174. Edit. Lindenbr.
Moresque agrestes expolivit Orpheus.
(i) Democritus ridens, pag. 230.
(k) Idem, pag. 221.
(l) Idem, pag. 219.

XVII.

Accedendum ad Rempublicam, tanquam ad Ignem.

SOCRATICÆ alumnus disciplinæ Antisthenes
Interrogatus ab aliquo, quonam modo
Accedere expediret ad Rempublicam:
Accede, dixit, tanquam ad Ignem; algent enim,
Qui longius absunt; qui stant propius, æstuant.

XVIII.

Carbonarius ad Principatum Civitatis evectus.

FORTUNA ludum cum insolentem ludere
Voluisset olim, quemdam Carbonarium
Ad principatum Civitatis extulit.
Confestim amici, cum propinquorum grege
Numeroso, ad ejus genua multivoli accidunt:
Sed hos sibi esse cognitos omnes negat;
Stupentibusque: Quid, ait, admiramini,
Quod nesciam vos? Memetipsum nescio.

XIX.

Calvus & Cæsaries factitia. (m)

EQUO dum vehitur Calvus, quam factitiam (n)
Cæsariem habebat, improvisi turbinis
Impetus hanc ipsi derepente sustulit;
Statimque risus omnium ingens tollitur.
At ille: Quid mirum, inquit, Crines, qui mei
Nunquam fuere, si recedant; hi quoque,
Fuerant qui mecum nati, cum recesserint?

XX.

Recens Maritus & Sophus.

RECENS Maritus a Sopho cum quæreret,
Arcana quænam uxore posset cum sua

Com-

(m) Æsopus, Fab. CCLXXXVIII. Avienus, Fab. X. Benserade, Fab. CXXXIV.

(n) Longa est in vocibus hujuscemodi antepenultima syllaba, ut patet ex hoc Porcii versu octonario, quem refert Suetonius in vita Terentii:

Eorum illo opera ne domum quidem habuit conductitiam.

Communicare: Quælibet, retulit Sophus;
His tantum exceptis, quæ taceri oporteat.

XXI.

Thales & Ancilla. (o)

COELI meatus ore sublimi Thales
Intentus observabat: in foveam incidit.
Quem sic fuisse irrisum ab Ancilla Plato (p)
Memorat: Tuumne tam procul supra caput
Remota posse perspicere speraveris,
Dum posita quæ sunt ante pedes non perspicis?

XXII.

Doctor Veterinarius. (q)

DOCTORIS Medici equos olim rhedarios
Cum curavisset Doctor Veterinarius,
Et acceptare nollet oblatam sibi,
Operæ efficacis præmium, pecuniam:
Nunquam, ait, id obtinebis, ut gratis tibi
Non inservierim: cuncta quo deceat modo
Agi inter homines artis ejusdem, scio.



NARRATIUNCULÆ.

I.

Titi Humanitas.

AMATOR, & amor generis humani Titus
Et jure potuit, & citra jactantiam,
Quicumque rerum cursus esset, dicere:
Felicitatem omnes mihi referunt suam;
Luctus per orbem si quis est, nemo imputat.
Cum sterilis illi forte abivisset dies,
Quo contigisset neminis ægritudinem

(o) La Fontaino. Lib. II Fab. XIII. Æsopus, Fab. CLXIX. Faernus, Fab. LXXIII.
(p) In Theæteto.
(q) Democritus ridens, pag. 231.

Levare, fortemve ex mala meliusculam
Facere, vel etiam reddere ex bona optimam;
Cœnæ sub ipsum tempus occursat gravis
Memoria: subito conticescit, ingemit;
Interque motus cordis augusti pios
Divina tinxit lacryma regales genas.
Hic magna Proceres cura sollicitos movet;
Tristesque Dominum, quid mali doleat, rogant.
Respondet ille: Nemini me contigit
Hodie benefacere: diem, Amici, perdidi.

II.

Socratis patientia. (r)

UXOREM (s) habebat Socrates, qualem tibi
Exoptet ultro, qui malam tibi rem velit;
Difficilem, acerbam, feminæ plus quam solent.
Aliquando voces illa dum rabido vomit
Furore plenas, & onerat conviciis
Virum innocentem; impar Sophus nefariæ
Cedit procellæ, & aure demissa silens,
Gradumque celerans, Dominus egreditur domo,
Furiamque solo fervere (t) in campo sinit.
Ipsas sedebat ad fores placidus, nihil
Sibi suspicatus esse metuendum mali,
Postquam remisit nobilis totum decus
Triumphi. At illa, non sibi obsisti dolens,
Novas ad artes confugit, bilem viro
Si qua movere possit; hocque rem modo
Tentat: superius scandit in conclavium;
Aperit fenestram; & inde vas plenum nimis
Humore quodam olente non opobalsamum,

In

(r) Democritus ridens, pag. 29.

(s) A. Gellius, Lib. I Cap. XVII. *Xantippe Socratis Philosophi uxor morosa admodum fuisse fertur & jurgiosa . . . . Alcibiades . . . . interrogavit . . . . cur mulierem tam acerbam domo non exigeret. Quoniam, inquit Socrates, cum illam domi talem perpetior, insuesco & exerceor, ut ceterorum quoque foris petulantiam & injuriam facilius feram.*

(t) Terent. Adelph. Act. IV Sc. I V. 18.
Cum fervit maxime, tam placidum, quam ovem, reddo.

In Socratem, o pudor! impia effundit manu:
Nec gutta periit una, miserum quæ sophum
Non inquinasset. Ille nihilo motior,
Excutere sordes, linteo vultum & caput
Fricare cœpit. Impudentem feminam,
Virumque mitem, hac forte si qui transeunt,
Mirantur: At more tamen, inquit Socrates,
Id fit, ubi multum tonuit, ut demum pluat.

III.

Vana nobilitas.

ALIQUIS vetusti laude avorum nobilis
Homuncio, quamvis ejus in titulis foret
Plane omnis ipsum causa laudandi, tamen
Superbiebat; & suam memorans domum,
Ægre ferebat additum quemdam sibi
Socium fuisse; gente quem natum licet
Agresti ad altos propria extulerant gradus
Merita: malisque vellicans dicteriis
Eum lacessit, & genus vile exprobrat.
At ille: Patrem si tibi, inquit, ut mihi,
Habere forte contigisset rusticum,
Hodieque (u) rure delitesceres tuo.

IV.

Avarus Scyllam inter & Charibdim deprehensus. (x)

VIR quidam, Avarus quanquam erat, amicis suis
(Habere amicos si tamen avarus potest)
Geniale quondam struxerat convivium.
Nemo e vocatis non adest: properant frui
Benignitate tam nova: accumbunt. Duos
Ille assidentes, helluonum par vorax,
Sedebat inter medius; ac dum strenue
Nudant catinos, & scyphos exhauriunt,
Dolore homo meus interim consumitur;

(u) Scioppius Animadvers. in Vossium Cap. XXI. *Hodieque* pro *hodie quoque* dici vetat: Inscite: quippe qui exemplis Auctorum veterum innumeris refelli possit.

(x) Democritus ridens, pag. 173.

Stupetque mœstus. Aliquis hortatur, bonam
Præbere læti ut hoſpitis frontem velit:
At, egone læter, inquit, illætabiles
Sic usque & usque dum aperiunt miſero mihi
Scylla & Charybdis hinc & hinc voragines?

V.

Fœnerator Concionatoris ſacri ſtudioſus.

In Urbe quadam Concionator (y) fuit,
Qui vitia Sanctæ Religioni maxime
Oppoſita grandis eloquentiæ gravi
Et efficaci profligaret impetu.
Is inter alia debellata fortiter
Portenta ſcelerum, fœnebrem aliquando luem
Ita impugnavit, ut fere omnes, huic malo
Qui dediti eſſent, ad bonam coegerit
Redire frugem: at ex horum collegio
Reſtabat unus, qui quamvis eſſet frequens
In concione, nil tamen deterritus,
Rem facere, ut ante, diligenter inſtitit.
Sed & Oratoris inclyti facundiam
Ultro, palamque magnis effert laudibus;
Adit etiam ipſum, & gratulabundus ſacris
Tribuit honorem debitum ſucceſſibus.
Quod ille mirans: Atenim, ait, te credidi
Unum de gente Fœneratorum. Bonus
Cui Fœnerator, minime falſus es, refert;
Sum Fœnerator; atque eo ſtudioſius
Mea hac in arte me exercere nunc libet,
Quod eadem mecum munia exſequentium
Fervente nuper impeditum copia
Me liberaſti; ſolus ut jam fœnebris
Percipere fructum poſſim omnem pecuniæ:
Memor ergo totum id eſſe muneris tui
Fateor, tibique gratias ago maximas.

SE-

(y) De ſignificatione, quam huic voci tribuimus, multa docte Olaus Borrichius, contra Ger. Joan. Voſſium diſputat in ſuis de Lingua Latina cogitationibus, Hafniæ editis, an 1675. in 4to. pag. 69 & ſequentibus.

SELECTA

Philosophorum veterum placita.

PRÆFATIO.

Cum hoc poema nondum curis posterioribus castigatum, quale nunc exhibetur, at paulo deterius figuratum, in quorumdam manus clam pervenisse rescissem, edendum esse judicavi. Pleraque autem sententiarum lumina, quæ in eo continentur, ex variis Senecæ Philosophi libris excerpta sunt, ita, ut ipsamet hujus verba sæpe agnosci possint. Loca quidem usurpata notassem omnia, si prævidissem, opusculum, quod olim mihi, & amicis quibusdam meis concinnaveram, emittendum esse aliquando in lucem publicam: nunc præstare id cum vellem, neque facile est; neque per tempus licet. Paucula tamen hæc præfanda fuerunt, ne quis me non ingenue fecisse diceret, qui non indicassem, per quem præcipue profecerim.

Quisquis es, ingenium cui nobile, spiritus acer,
Excellens animus, mens & divinior, almæ
Sinceræque fovent immensum laudis amorem,
Huc ades; & longos durato corde labores
Aggredere: en Virtus vocat ipsa, cietque morantem.
Nec tecum reputans ignava hæc sensa revolve:
Multa mihi passo veniet quæ denique merces?
Merces ampla satis, Virtus: per se una beatum
Efficit illa virum, qui fortiter utitur ipsa.
Interea monitis adverte fidelibus aurem.

Dum præclara tibi Sapientum effata retexo;
Et quæ tot veteres diæ Virtutis Alumnos
Pene pares Divis vivendi regula fecit,
Hanc blando mulcens conor defcribere verfu.
Sola fuum Virtus, varii dum cetera cafus
Pervertunt, fervat, nunquam violanda, tenorem.
Mortalesque rapit, mortaliaque omnia tempus;
Nefcit at illa mori; violentaque fecula vincit
Durando. Vel fi refolutis nexibus Orbis
Corruat, involvantque graves elementa ruinæ;
Perftat, & ipfa fuo fulcit fe pondere Virtus.
Illa bonos inter, qui fe objecere, malosque
Eventus rerum, cœpit quo tendere, pergit,
Infidiasque fibi pofitas utrinque repellens,
Regina incedit reverendo prædita faftu.
Vivit enim Sapiens cafus in utrosque paratus;
Eftque bonorum idem rector, victorque malorum.
Huic fi contigerint, quos appellare favores
Fortunæ fuemus: quanquam nil fenfa movebunt
Interiora animi, tamen haud excludet; & ultro
Fortunam, quanta eft, patietur degere fecum;
Exlegemque regens, ad formam finget honefti.
Si mala, quæ dicunt, adverfi incommoda Fati
Adveniant, his occurfat generofus, & æquo
Refponfat vultu, & præcelfo corde refiftit;
Aut etiam fuper inftat agens; dum vincere demum
Difcat, & ipfe fuum victis infundere morem.
Divitias ergo Sapiens admittit; at illas
Tecto, non animo, recipit, liberrimus hofpes.
Divitiæ fubfunt Sapienti: fervit Avarus
Divitiis, quis fi fpoliabitur, omnia perdet.
At pereant; Sapiens fibi nil periiffe dolebit.
Ablatæ ut fuerint, ipfi tamen omnia reftant:
Namque has qui rapuit, nil abftulit ille, nifi ipfas.
Nec tamen illa tuæ furgat fententia menti: (z)
Huma-

(z) Stoicorum hic, & aliis quibusdam in locis, molliorum fententiam exponimus; nam rigidiores omnem animi affectum penitus effe exfcindendum fanxerunt; Apathiamque ten-

Humanæ ſortis Sapientem excedere fines
Poſſe ratos, penitusque omnes extinguere motus,
Quos ipſe inſevit Naturæ providus Auctor.
Naturæ ſimilis communi lege teneri
Quemque hominum, verum eſt: affectus ergo rebelles
Et Sapiens patitur, ſed & illos nempe coercet,
Ordine præſtringens recto; vinctosque catenis,
Fruſtra obluctantes, domat, & manſueſcere cogit,
Et ſolers etiam domitos apponere lucro,
Ritibus informat variis, quorum indiget uſus.
Haud aliter, ſi fas rebus componere tantis
Vile miniſterium, Tygrimve, ferumve Leonem,
Solerti intentus ſtudio, cicuravit Agyrta,
Irasque & calidas Lybiæ ſitientis arenas
Oblitos regit imperio, vocemque magiſtri
Noviſſe, inſertamque ori aſſuefecit herilem
Non læſiſſe manum; per vicos denique doctis
Moribus his belle inſtructos, perque omnia circum
Oppida Præceptor ducit faſtoſus Alumnos,
Ac turbam ludo ſolemni paſcit hiantem,
Hincque etiam dulci ſentit ſe augeſcere quæſtu.
Crebra homines quamvis infligant vulnera, nulli
Pervius eſt animus Sapientis: quippe feriri
Ille poteſt, nequit offendi, undique tutus, & ipſis
Par Superis, niſi quod moriendi lege tenetur.
Hunc animum, dixit quidam de gente Sophorum,
Membra quidem incluſum cohibent: at ſemine vitam
Undique ſubnixam immortali ducere ſeſe
Conſcius ille ſibi, retinentia vincula perfert,
Liberque interea perituro in carcere regnat.
Ac ſi quid vel fraus hominum importuna, vel acres
Morborum appulſus potuere infligere damni,
Carcer, non animus damnum hoc quodcumque recepit.
Extrema hæc meta eſt: omnis perſtringere tantum
Vis huc usque poteſt: ultra ſi tendere certat,

Offen-

tentarunt inſtituere univerſam; quam deinde etiam propugnarunt Maſſaliani hæretici, ut refert Nicetas Choniates, Lib. de Fide Orthodoxa, Cap. XXXVI.

Offendit solido, retroque remittitur ictus.
Si tamen appetitur graviori vulnere pectus,
Naturæ motus paulum laxare fideles,
Ingemere, ex oculis etiam demittere fletum,
Servata gravitate, licet: sed vulnera quanquam
Crudescunt, contra, oh! ne corporis ulla voluptas,
Ipso nempe malo pejor medicina, paretur.
Luctus, plaga ferox; ubi verus: mollibus uti
Parcite fomentis: curanda severius illa est.
Nec tibi, quantumvis atrox hinc inde malorum
Impellat rabies, veniat tam dira cupido,
Ut misera demum statuas excedere (a) vita,
Dejectusque animo properes arcessere mortem.
Versantem his terris te noli credere totum
Esse tui juris: non huc sine numine Divum
Venisti: neque, si renuant, exire licebit.
Quid prosit ve mori? Non omnis morte peribis;
Parsque tui melior, resoluto corpore, vivet;
Heu! vivet pœnis æternum addicta, ratum si
Ante diem injussus vitæ statione recedas.
Præterea vitam pro luctus fine pacisci,
An Virtus illa est? Imo est socordia. Vive.
Vive tamen sævæ media inter vulnera Sortis,
Non vitæ, at solo ductus Virtutis amore.
Hanc frustra laudant Epicuri de grege Porci,
Quam vapido emisit Mæcenas pectore vocem:
In cruce distorquete: bene est, si vivere fas est.
Qui vitam exoptet tali mercede redemptam,
Quocumque hanc etiam mercari crimine possit.
Est hominis varium vitæ sentire laborem,
Ferre viri est. Fortuna gravi licet undique vultu
Ingruat, immota vir fortis mente resistit
Usque sui similis, mollitaque Fata receptum
Virtutis Dominæ cogit servare colorem.
Maximus ille Cato invitam dum fortiter audet
Tutari Patriam, & grandes impendere curas,

Fune-

(a) Cicero de Senect. Cap. XX. *Vetat Pythagoras injussu Imperatoris, id est Dei, de præsidio & statione vitæ decedere.*

Funestosque usus & iniquum tollere morem
Conatur, solo subnixus pectore Prætor;
Spernitque effrænos stulta cum plebe Tribunos;
Ecce furens subito Plebs circumfusa tumultu
Invaditque, ruitque, nefas immane! Catonem;
Detractaque toga ejiciunt, pugnisque propellunt,
Probrisque, sputisque, & crebro verbere lædunt.
Ille autem hæc inter sceleratæ crimina Sortis
Qualis erat? Credis scelerata Sorte minorem
Inclyta fædavisse inhonesto pectore planctu?
Imo aliud. Namque ut quondam Sol aureus, atram
Si contra agglomerent nebulam exhalata paludum
Suffimenta, putrique involvant omnia nocte,
Nil patitur damni; at raptos Mortalibus ægris
Colligit in sese radios, Superisque, sibique
Redditus; & majori etiam se luce coronat.
Sic ille hæc inter positus simulachra malorum
Arduus incolumi secum Virtute triumphat.
Hic vir hic est: felix! si, tot nunc dura ferendo
Qui superat, non ferre olim graviora recuset.
Heu, fragiles hominum mentes! Tam splendida Virtus
Dudum perstiterat victrix, poteratque videri
Omnia posse pati, nisi contra insurgat, & ipsum
Vincere cum victo Cæsar velit Orbe Catonem.
Debuerat perferre Cato, quod Fata negabant
Corrigere: extremam hanc durando vincere sortem
Debuerat: sed enim fractus, totoque minutus (b)
Corde, malis cessit; seque ipsum, ipsosque, tueri
Quos voluit frustra, Romanæ Gentis honores
Polluit infando scelere; & conscivit iniquam
Ignavamque sibi violento vulnere mortem.
At sæpe insontes furiosa Calumnia vitas
Afficit obscœno tactu; morsuque lacessens
Pestifero maculis inspergit candida nigris:
Et qua sacrilegæ Pestis subtile venenum
Vitari arte queat? Quo sese purior offert,

Hoc

(b) Cicero de finib. bonor. & malor. Lib. I Cap. XVIII. *Alii minuti, & angusti, aut omnia semper desperantes, &c.*

Hoc fraudi magis est impuræ obnoxia Virtus.
Attamen inferri quæcumque infamia possit,
Quid nocet insonti? summam tentantia pellem
Spicula quid corde admittis? Procul hæc age damna
Excute; non tua sunt. Sentis? tibi propria reddis.
Dum silet, & secum Virtus immota quiescit
Socratis: Evigila, clamant; enitere vitam
Excusare tuam, cui non infligere cessat
Turpes vis inimica notas. Frustra, inquit, amici,
Instatis; quasi sim, quem fœda Calumnia tangat:
Non me, sed sceleratum hominem petit inscius error.
Denique non magis est damnosa Calumnia justo
Prudentique viro, quam si quem corpore sanum,
Prævalidumque, gravis tentatum vulnere morbi
Decubuisse ferant: at viribus ille probatis
Innixus stultæ ridet mendacia linguæ.
Inprimis animos, rursus rursusque monebo,
Profuerit vicibus duris assuescere rerum:
Has appone lucro sapiens: his robur adultæ
Virtutis magis atque magis firmare memento.
Si mala, quæ venient tibi cumque ferenda, negabis
Ferre bonus; tamen hæc cogeris ferre, malusque.
Obsequere, o! ducunt clementia Fata volentem,
Nolentem imperiosa trahunt, duplicantque ruinam.
Solvere se æterno qui tentat ab Ordine, tentat
Emendare Deos. Fer sponte ferenda; volensque
Observa legem, quam te decet usque vereri,
Nolentemque licet, tamen observare necesse est.
Lætificos sine nube dies, multisque fluentes
Deliciis agitas tranquillo corde: nec unquam
Molliculos turbant ulla infortunia sensus.
Quid gaudes, demens? vitam hanc ne crede beatam.
Adveniet quandoque truci comitante malorum
Agmine, torva tuens Luctus: Jamque efferus, atrox
Insuetum diris cruciare doloribus ardet;
Jamque tibi ingentem molitur forte ruinam.
Quo vultu, miser, aspicies tam sæva minantem?
Quove animo crudos ferientis cominus ictus

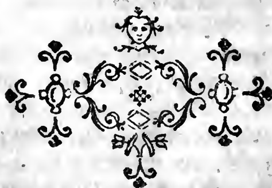
Tiro

Tiro feres nullo bellorum exercitus usu?
Ni tibi, ni magno firmatum robore, tristes
Adversum casus, dura experientia rerum
Munierit pectus; verbis mercabere frustra
Magnificis famam illustrem: te denique fortem
Unde probas, si nondum ullos deviceris hostes?
Bella probant animos. Facile est extrinsecus alto
Splendida virtutis mentiri insignia vultu,
Omnia dum molli composita in pace quiescunt:
Non, nisi conflictu in medio, ac discrimine belli
Fulmineo, sese generosi Militis acres
Ostendunt animi. Tibi tunc sub pectore vires
Constare indomitas ulla sine fraude patebit,
Victor ubi adversæ tristem superaveris iram
Fortunæ: nos interea nescimus, & ipse
Tu nescis, quantum valeas, dum teque, tuasque
Prodat opes aliquis graviori vulnere casus.
Lydius hic Lapis est, quo se probat Aurea Virtus.
Et generoso etiam sensu exultare decebat,
Et sua testari Sapientem gaudia vultu,
Si quando Fortuna truces denuntiet iras
Multa minans, duroque paret certare duello.
Sic voto pugnam anticipat Mavortius Heros:
Huncque ciet pulsans, animosaque corda fatigat,
Flagrantesque vago depascitur igne medullas
Laudis amor, simul instructæ fulgentibus armis
Constiterunt acies, feralique horrida cantu
Signa dedere tubæ, multæque pericula mortis
Per media ingentes animas pepulere volentes.
At nullo quanquam urgeri discrimine magno
Contigit, ipse tamen testis mihi conscius, inquis,
Gratulor igniculos Virtutis, gratulor aptum
Motibus egregiis pectus, neque casibus olim,
Si qua ferox Fortuna ferat, gravioribus impar.
An vero, quos nunc jactas, incommoda duræ
Vel paupertatis, vel ademptæ laudis iniquas
Per fraudes hominum, aut urentis viscera morbi,
Sensus non tibi sint consternatura superbos,

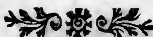
Res

Res eſt ambiguis nimium ſemota ſub umbris,
Cum vivas opibus florens, & honoribus auctus,
Et ſano demum vigeant in corpore vires:
Hæc ſunt fallaci plerumque infida calore
Velamenta hominis; fuerint detracta, patebit
Quantus erit. Nitido ſic quæ medicamine vultum
Oblevit mulier, faciem tegat illa decoram,
An turpem introrſum, certo dignoſcere judex
Nemo poteſt: ſed rem tunc unicuique videndam
Lux manifeſta dabit, ſi perfida larva recedat.
  Ergo age, jucundo rerum diffide tenori:
Ac licet horriſono veniat violenta paratu
Fortuna, intrepidus lætusque occurre furenti;
Illuſtrisque juvet tentare pericula pugnæ:
Nec pugnare prius, quam debellaveris hoſtem,
Deſine: certamen pulchrum eſt, dignusque triumphus
Spectatore Deo. Perſta modo: protinus ictum,
Quemcunque intentet rabies inimica, retundant
Æs animi triplex & vis adamantina cordis
immoti; ærumnasque graves tolerantia frangat.
Nec tu crede fera hæc media inter bella ſeveros
Numinis æterni magno ſub pectore ſenſus
Obriguiſſe tibi: teſtis reſpectat ab alto
Ipſe Pater, pugnæque idem juſtiſſimus auctor.
Nempe Deus, quem præcipuo dignatur amore,
Per longos exercet agens plerumque labores;
Indurausque malis dignum ſibi format Alumnum.

FINIS.



IN-





INDEX FABULARUM.

A.

B.

C.

Cucur-

I.

L.

M.

N.

O.

P.

V.



INDEX

INDEX
JOCORUM & NARRATIUNCULARUM.



888.6 A254D 432A